UZUN YÜRÜYÜŞ

1. KİTAP
SEÇKİ
ÖZEL
4.YIL
750.000 TL.

Temmuz-Ağustos-Eylül 2000

Özgürlükler için devrimler gerek!..

ISSN: 1301-9163

Merhaba,

Yaşam ve mücadele tüm canlılığıyla doğa ve toplum yasalarına göre akıyor. Derin ve şiddetli çelişki ve çatışmaları bünyesinde taşıyan bu akışın bir yanında devrimci onur, umut, sevda, kimlik, irade.. özcesi özgürleştirici kuvvetler; öbür yanında baskıyı, sömürüyü, zulümü, asimilasyonu.. kimliklerinde sürekli temel ögeler olarak barındıran sosyalizm ve doğa karşıtı her biçimdeki gerici güçler... Yani aydınlıkla karanlığın amansız kavgası, yerkürenin bütün yüzeylerinde diyalektik bir akışın içinde yolunu sürdürürken, yeni insandan, yeni yaşamdan yana umutlandırıcı, yüreklendirici olanakları da olgunlaştırıyor, mayalıyor...

Tarihsel-toplumsal anlamda mayalanan bu olanakları, tarihin ve yaşamın devrimci kanalında iradeleştiren, emperyalist barbarlık düzenine karşı başeğmez bir kimlik haline getiren, özgürlük sevdasını kökleştiren devrimin işçilerine, ışıklı neferlerine, yılmaz savaşçılarına, egemen sınıflar, habire geliştirerek denedikleri 'tip'lerinden bir yenisi olan "F tipi"yle yeni canlar almaya, kan merasimleri düzenlemeye soyunmuş durumdalar. Çünkü korkuyorlar; korkuları boşuna değil. Acizlikleri, pervasızca saldırıları, azgınca ve açıktan katliamları gelecek korkularının kabusa dönüşüyor oluşundandır. Bunun içindir ki, işkencenin, baskının en vurucu, en keskin, en öldürücü yanını ezilenlerin ve sömürülenlerin en diri, en umutlu, sevdalı kesimleri üzerinde deniyorlar.

Ama nafile! Tarihin tekerleği geriye döndürülemez. Devrimci irade teslim alınamaz. Çok çetin ve keskin sınavlardan geçen direnç, onur, umut gülleri bu 'F tipi' saldırılara da boyun eğmeyecektir.

Baskı ve katliam, hakim sınıfların, iktidarlarını sürdürmek için yıllar boyu halka, devrimcilere karşı sadece dönemsel değil, sürekli başvurdukları bir yöntemdir. Ve uygulama biçimleri çok çeşitlidir. Kimilerin işkence çağdışıdır demesi boş bir palavradır. Söylendiği ve iddia edildiği gibi çağdışı değildir. Bugün daha da bütün aşağılık ve acizliğiyle emperyalist-kapitalist sistemin en yeni teknik buluşlarıyla bir uzmanlık kolu, bir sektör haline getirilmiştir. Sınıflar savaşımı içeresindeki pratik duruşumuzu ve teorik cephaneliğimizi bu gerçekliği gözardı etmeden sağlamlaştırmak, pekiştirmek durumundayız.

Yaşamın her alanında teslim alma, diz çöktürme ve yok etme politika ve saldırılarına karşı her yerde gerçek bir mücadeleyle, kazandırıcı ve kapsayıcı bir dayanışmayla karşı duralım. Devrimci miras ve değerlerimizi sahiplenme, koruma, geliştirme iklimini yaratmak, yaşatmak zorundayız. Bu bilinci ve dayanışmayı ileri mevzilere çekme ısrarcılığını beynimize kazımalıyız.

Elinizde tuttuğunuz bu sayıyı, 4. yıl özel seçkisi **olarak çıkarıyoruz. Ayrıca bu seçkide bir haberimiz (çalışma), bir de çağrımız var. Devrimci düşlerini yürüyüş eylemine içermiş dergimizin, ileri çıkarak yaşamını süreklileştirme, yetkinleştirme konusunda tüm okurlarımızı, dostlarımızı, duyarlı insanlarımızı göreve çağırıyoruz. Dergimizi destekleme ve sahiplenme seferberliği.** Bunun için, "**Her katılım bir mevzi, her mevzi bir gediği aşmak içindir**" adı altında daha çok dağıtma, güçlendirme seferberliği başlatıyoruz. Bununla ilgili hazırladığımız yazıyı, kapağın arka-iç yüzüne koyduk. İsteyen okurlarımız gerekli bulurlarsa, bu yazıyı çoğaltıp kullanabilirler.

İkinci haberimiz; önümüzdeki sayıdan itibaren dergi içerisinde "**Tohum Kültür-Sanat**" adı altında bir bölüm açıyoruz. Devrimci cenahın ve bizlerin, kültür-sanat alanındaki çaba ve çalışmalarını, duruşunu, ürünlerini... tavrımızı, perspektif içerikli yazıları bu ad altında bir araya getirerek daha derli toplu, bütünlüklü ve giderek bir platforma kavuşacak düzeye çıkartmayı düşünüyoruz. Daha açık bir ifadeyle, dergi içerisinde dağınık bir şekilde yayımlanan bilim, sanat, edebiyat çalışmalarını tohumlaştırarak yetkin bir hale getirmeye çalışacağız.

Son sayımız da iki yazıdan dolayı toplatılıp, hakkında dava açıldı. Baskı ve toplatmaları kınıyoruz.

Ekim sayısında buluşmak üzere umutla kalın!

UZUN YÜRÜYÜŞ

TEMMUZ-AĞUSTOS-EYLÜL2000 Özel Seçki
KİTAP 1 Fiyatı: 750.000TL (KDVDahildir)

İÇİNDEKİLER

Özgürlükler için devrimler gerek.....2
"F" tipi sistemler..../Can CEMAL 5
Israr / Umut ŞENGÜL 9
Devrimcilik, koşulsuz ...../ Mehmet YEŞİLTEPE 12
Uzun Yürüyüş'e devam / Serdar ÇAKMAK 16
'YDD' medyası ve Türkiye / Temel DEMİRER 17
ABD politikalarında...(1)-Çeviri/ Noam Chomsky 26
Bir küçük umut bile / Zelal ZEL 30
Firari anaları duyun / YASEMİN 32
Yaldızlı yönlendirmeler... / Zozan DOĞAN 33
Kadınlar özgürleşmeden / K. Ezgi TOPRAK 34
Güneşe çevir yüzünü / Ozan VELİ 38
Ön oyun / Haşmet ZEYBEK 40
Üç ağız-/ Mehmet ÖZ 42
Mutlu yaşam bilimi.../ Sevgi YILMAZ 44
Kültür üzerine (2) / Bayram KAYA 48
Qırıklar / Aytekin YILMAZ 51
Yasaklar üzerine / Hüseyin KIVANÇ 54
Kirlenmemiş değiliz / Gökhan KAYA 55
Taslağın taslağı... / Eren CAN 62
Sanal devlet (2) / Güneş DENİZ 65
Işığın toprakta... / Oturan ADAM 65
Güven / Semih BALCI 74
Okur mektupları 80

TOHUM BASIM YAYIN, GÖSTERİ VE ORGANİZASYON LTD. ŞTİ. ADINA
Sahibi: Hayati GÜNGÖREN
Adres: İstiklal cad. Turnacıbaşı sok. Çeşme han No: 21/3 Beyoğlu / İSTANBUL
TEL/FAX: (0212) 245 43 70
Dizgi : Tohum Basım Yayın
Baskı: Berdan Matbaacılık

Avusturya İrtibat:
B. KAHRAMAN
Enns gasse 21/33
1020 Wien
AVUSTURYA

Almanya irtibat:
NURİ ASLAN
Florstadter Str 16
60385 Frankfurt am Main ALMANYA
Tel: 0049 6946999206

ABONE KOŞULLARI:

Bir yıllık		Altı aylık	
Yurtiçi:	5.000.000 TL	Yurtiçi:	2.500.000 TL
Yurdışı:	100 DM	Yurtdışı:	50 DM

Banka Hesabı: Hayati GÜNGÖREN T. İş Bankası
TL Hesabı/ Galatasaray Şubesi: 736293
Pound(İngiltere) Hesabı/Beyoğlu Şub. : 3179665
Mark(Almanya) Hesabı/ Beyoğlu Şub. : 3179670
VAKIFBANK/Şilin Hesabı/BeyoğluŞub(026):4025512

Özgürlükler için devrimler gerek!..

Her faaliyet bir politik eksene, her politik argüman bir sınıfsal ideolojiye tekabül eder. Gerçek yaşamda bağımsız ve toplumsal konumlanmalardan yalıtık hiçbir faaliyet söz konusu değildir. Sadece bulunduğu yeri açık biçimde tanımlama ya da tanımlamama vardır. Bulunduğu doğrultunun farkında olma ya da olmama vardır. Yürüdüğü yolu savunma ya da savunmama vardır.

Uzun Yürüyüş, doğanın ve toplumun kavranabilir, değiştirebilir olduğu gerçeğinin öğretisi olan diyalektik ve tarihsel materyalizmin felsefi özüne uygun biçimde konumlanmış tüm devrimci güçlerin bir alandaki sesi, soluğu ve teorik ifadesi olma gayretinin ürünüdür. Dünyayı algılama kriterleri, yorum ve yöntem esasları önceden belli olan; yaşamın yeniden yaratılmasını varlığının koşulu sayan, kazandırıcı mücadeleyi devrimci toplumsal özgürlüklerin zorunlu ön koşulu olarak gören dünya görüşünün takipçisidir.

Her gelişme kendi gelişim evrimi içinde zıtlıklar barındırır. İyi olan bünyesinin bir yanında kötüyü de taşır. Tutarlılık tutarsızlığı var ederek yürür. Her kavram bir karşı kavramı doğurur. Bu nedenledir ki, Uzun Yürüyüş'ün yayın yaşamı da, yukarıda özetlediğimiz kimi durumlar bağlamında çeşitli zıtlıklar barındırmış -özellikle yayın hayatının ilk dönemlerinde muğlaklıklar ve kendini ifade etmede yetersizlikler, bazı hassasiyetlerini korumada zayıflıklar yaşamıştır. Bu durum en başta ne yaptığını bilememe, bildiklerini, netleştirdiklerini eylemselleştirememesi ya da politik duruşunu rüzgara bırakan tutarsızlıkların ürünü olarak hayat bulmuştur. Bu durum giderek daha tutarlı ve ısrarlı bir rotaya doğru olumlanarak gelişme sürecine evrilmiştir.

Uzun Yürüyüş yukarıda özetlediğimiz dünyaya bakış felsefesi ekseninde -özgüldeki geçmiş deneyleri de özetleyerek- devrimci çizgiyi yayın alanında daha verimli, güncel ve nitelikli hale getirmeyi amaç edinmektedir. Bunun için de yayın çizgisini devrimci bir öze oturturken, devrimci, ilerici-demokratik güçlerin katılımını ve kendi gelişimine katkıda bulunacak farklılıkları özümseyerek yetkin ve daha katılımcı bir politik yayın çizgisi izlemeyi önüne koymuştur.

Bu anlayışı ve yayın çizgisini uygulama alanına aktarırken, zaman zaman hatalara düştüğü, genel politik çizgisini güçlendiremediği kimi durumaları da yaşadı. Burada politik-yayın çizgisinin ayraçlarına bir kere daha vurgu yapmak ve yeni anımsatmalarla bu doğrultunun kendisini öne çıkarmaya çalışacağız.

Uzun Yürüyüş en başta kendi politik duruşunu her şart altında koruma amacı yüklüdür. Bu duruş; devrimci değerlere, onların ortaklaşan kazanımlarına karşı saygıyı, hassasiyeti esas alan, onu geliştirme amaçlarıyla yüklenen, devrimci olanı karşıtından özenle ayırdeden, kendi doğrulumuna sıkı sıkıya bağlı kalan özsel yanını ifade eder. Kendi toplumsal konumlanışını, siyasal iktidarı kazanma perspektiflerine uygun ve kendi özel alanının koşullarını doğru anlamlandırmaya çalışan bir eksende ele alır.

Öte yandan dar, geri, donuk kalıplardan sakınarak, bilimselliği ve devrimci yaşamın ihtiyaçlarını gözeten çizgisini titizlikle korur. Dönemin ve gelişmelerin devrimci literatürünü yaratmayı, devrimci bilincin oluşumuna zemin oluşturmayı ve de bu vesileyle de çeşitli devrimci, ilerici demokratik güçlerin katılımını ve onların çabalarından yararlanmayı, bu zeminde birlik, dayanışma ve mücadele kültürünü yaymayı, geliştirmeyi hedefleri arasında görür. Bunu yaparken de kendi bağımsız politik duruşunu, ayrım ve birlik noktalarını açıkça ortaya koymayı ve bunları tartışma ve eleştirmeyi elden bırakmayacaktır.

Uzun Yürüyüş reformculuğun değil, devrimin çeşitli güçlerinin bileşeni olmaya çalışır. Bunu yaparken de hassasiyet duyduğu politik argümanları dejenere edecek, içini boşaltacak durumlardan özenle sakınmaya çalışır. Hesapsız, pazarlıksız, karşılıksız bir iç samimiyet ve bunu dış siyaset haline getirdiği tereddütsüz bir yaklaşımı içselleştirmeye çalışır. Devrimci çalışmalara katkı sunan, bu konuda duyarlı olan bireysel çalışmaları ve bireysel duruşları kendi politik doğrulumunu zenginleştirici destekler olarak ele alır ve bu konuda da tutarlı olmaya çalışır.

Uzun Yürüyüş, "Yüzfikir" üst başlığı altında anlayış olarak katılmadığı kimi yazılara da yer vermektedir. Bu anlayışın özünde dev-

rimci olanın geliştirilmesi, güçlendirilmesi yatar. Sorunlara farklı, eleştirel yaklaşan ama devrimci eleştiri ve farklılık sınırlarının dışına çıkmayan, genel devrimci değerleri koruyan -en azından onlara saldırmayan- ciddiyeti ve politik dönüştürme, geliştirme etkisi olan, devrimci eleştirel etik kurallarını taşıyan yaklaşımları içermektedir. Bu anlayış, farklılıkları gelişmenin dürtüleri olarak ele alan, farklı devrimci çevrelerin katılımını önemseyen, dayanışma kültürünü geliştiren bir felsefenin somutluk kazanmasıdır. Bu uygulamanın da zaman zaman gerektiği biçimde yönlendirilmediği ya da yetersizliğe düşüldüğü söylenebilir. Ama olumlu gelişmelere vesile olduğu, bir tür öykünme ve yeniyi kavrama basireti yarattığı da teslim edilmelidir.

Uzun Yürüyüş bu politik doğrultusunu bundan sonra daha da geliştirerek korumayı yakın, güncel hedefleri arasında ele alır. Bu yaklaşımın iyi kavranması ve tüm devrimci demokrat çevrenin ve dostların hassasiyetlerimizi anlaması genel devrimin çıkarınadır. Bu çıkarın korunmasında ve doğru bilincin oluşumunda bu çizginin eylemselleştirilmesinin önemini iyi kavramak gerekiyor. Bu aynı zamanda daha yetkin, daha nitelikli bir yayın faaliyeti için doğru ve geçerli bir anlayıştır da.

Halk güçlerine karşı yaklaşım ile bunların politik-kültürel-sanatsal icraatlarının niteliğini gözetme yaklaşımı aynı şeyler değildir. Birincisi genel bir sınıfsal politika, ikincisi bunların içinden proleter devrimci olanı öncelikli hale getirme ve esas alma sorunudur. Yayın alanında izleyeceğimiz rota ikinciye dairdir. Halkın devrimci kültürünün, sanatsal-etik gelişiminin ve devrimci perspektiflerinin karılması ve daha nitelikli sonuçların elde edilmesini amaçlamaktayız.

Kendi mesajlarını estetiksel düzeydeki becerilerle bezeyerek, onların algılanmasını daha güçlü hale getirebilen, çekim merkezi oluşturabilen ve kitlelerin devrimci aydınlanmasına adanan politik yayın doğrultusu, kendi zaaf ve eksikliklerini aşarak gelişecektir. Yayın faaliyetinde Uzun Yürüyüş'ün aldığı en önemli eleştirilerden biri '*teorik seviyesinin yüksek olduğu, zor anlaşıldığı*' yönündeki eleştirilerdir. Uzun Yürüyüş'ün esas olarak kime yönelik ve hangi amaçla yayınlandığı sorusu, bir yönüyle bu sorunu da içermektedir. Uzun Yürüyüş kitlelerin ileri kesimlerinin geliştirilmesi, orta kesimin militanlaştırılması, geri kesimin gündemine girilmesini hedef edinir. Her kitle yayın organı -istesede- kitlelerin bütün katmanlarına aynı anda hitap edemez, aynı oranda okunmayı başaramaz. Burada gözetilmesi gereken, kitlenin devrimci, duyarlı, ilerici, demokrat kesimidir ve bilinçlenme/aydınlanma bu kesimlerden başlayarak en geri olana doğru inecektir.

Uzun Yürüyüş'te kısmen bir dil sorunu da sözkonusudur. Bunun daha sade ve anlaşılır hale getirilmesi Uzun Yürüyüş yazarlarının gözetmesi gereken bir yan iken, okuma, düşünme, öğrenme alışkanlıklarını yitiren ya da bunları oldukça asgari ölçüler içinde tutan kesimlerin ileri taşınması, öğrenimi ve eğitimi için zorlaması, yani bir yönüyle de kitlenin dergi seviyesine doğru çekilmesi gerekmektedir.

Uzun Yürüyüş günlük ya da onbeş günlük haftalık gazete değildir. Daha ziyade teorik ve güncel politik açılımlar içerdiğinden felsefe, ekonomi-politik, sosyoloji kavram ve olgularını politize bir yaklaşımla sunmaktadır. Bu nedenle kendi içinde bir derinlik kötü değildir. Hayali, keskin sloganlardan, kuru benmerkezci söylemlerden çokça yakınan aynı kitlenin Uzun Yürüyüş'ün bu tarzından yakınması biraz da işin kolaycılığının ve katılımdaki, gelişmedeki isteksizliğin dışa vurumu olarak yansıtılmaktadır. Oysa Uzun Yürüyüş, içeriği ve tarzı, biçimi ve kapsamı itibarıyla ilerici-devrimci çevrelerde sevilerek okunan bir özelliğe sahip. Hatta bu tarz kimi olumlu öykünmeler de yaratmıştır.

Uzun Yürüyüş içerik ve biçim açısından her tür çalışmayı özenle irdelemeye çalışmaktaysa da -geçmiş deneylerde görüldüğü gibi- kimi isabetsizlikler de söz konusu olmuştur. Herkes bilmeli ki; devrimci bir içerik ilk gözetilen kriterdir. Dünyayı aydınlatacak sosyalist fikirlerin zenginliğini bu alana taşımak, kitlelere ulaştırmak temel hedeftir. Bu içerikten yoksun ve sadece bireysel 'var olma'lara dayanan çalışmalara rağbet gösterilmesi de bu dar ve kısıtlı olanaklarda, zorlu ortamlarda gerçekçi ve sağlam bir tutum olmasa gerek.

Uzun Yürüyüş, biçimin ve dilin,

içerik ve estetiğin yenileştirici etkisini, sanatsal-edebi gücün değiştirici ateşini de özenle gözetmektedir. Politikayı anlaşılır, estetik gücü yüksek, kavramları zengin, edebi çekiciliğe açık bir tarzı tutturmaya çalışmaktadır. İnsanı estetize etmeyen, kendi sınırlarından, tabularından, alışkanlıklarından kurtarmayan bir devrimci faaliyet asla geleceği temsil edemeyecektir. Gelecek, gelişmiş insan faaliyetinin toplumsal pratik alanda ürettikleriyle şekillenecektir. Okumayı, konuşmayı yazmayı ve her türden iletişim biçimlerini de sürekli ileri taşımak Uzun Yürüyüş'ün gayretleri arasındadır. Bu nedenle Uzun Yürüyüş, devrimci dayanışmalara, katkı ve ortak çabalara; ***"her katılım bir mevzi, her mevzi bir gediği aşmak içindir"*** şiarıyla açıklık getirir.

TOHUM'DAN YENİ ÜRÜNLER

Tohum Basım Yayıncılık, uzun sayılabilecek bir süre sadece Uzun Yürüyüş'ü çıkarabildi. Kitap ve benzeri türden çalışmaları gündemine almasına karşın -özellikle maddi olanaksızlıklar bunda engelleyici bir rol oynadı- istenen düzeyde geliştiremedi. Yanlışlardan arınma, yetersizliklerden kurtulma ve olması gerekenler noktasındaki ısrarcı ve yaratıcı tutum sayesinde kitap yayımlama çalışmalarını da başlattı ve bir yıldır bunu olanakları ölçüsünde sürdürüyor. Bunu kurumlaştırarak sürdürmeye devam edeceğiz.

Kitap dışında "**Kolektif**" adıyla bir diğer teorik kitap çalışmasını var etme yönünde ilişki ve olanaklarımızı verimli kullanma gayreti içinde olacağımızı duyurmak istiyoruz. ***Kolektif,*** Uzun Yürüyüş'ten tamamen farklı bir tarzda, dosyalar şeklinde politik, felsefi, sanatsal, çevre, kadın, gençlik, teknoloji, eğitim vb. gibi konu ve sorunsallarla ilgili görüşlerini ve bu görüşlerini destekleyen, tümüyle olmasa bile katılabileceği görüşlere yer vermeyi amaç edinmektedir. ***Kolektif***'in çıkarılmayışı ve bunun süreklileştirilememesi önündeki engellerin aşılması ve bu alanın geliştirilmesini önüne yakın görev olarak koymuştur.

Kitap yayımlama konusundaki anlayışımızı da, esasta yazımızın içerisinde ortaya koyduğumuz genel politik duruşa ve ölçülere uygun olacaktır. Kitap yayınlarında, insanın devrimci ilerleyişine, dönüşümüne hizmet eden, devrimi geliştiren ve besleyen her türden çalışma ve çevirileri ele alan bir yaklaşıma sahip olacaktır.

Devrime direk hizmet eden ve halkın devrimci aydınlanmasına katkı sunan çalışmaları, 'benim olacak' mantığı gütmeden ve bu çalışmalara birebir katılma şartı koşmadan yayınlama anlayışına sahiptir. Devrimci dayanışmanın somutluğu bazında devrimci kolektif çalışmaların tümüne -koşulları oranındayardım etmeyi, onların çeşitli çalışmalarının yayınlanmasına yardımcı olmayı hiçbir maddi çıkar gütmeden benimser. Bu çalışmalardaki genel gözetimi, devrimin ortak değerlerini ve halkın devrimci, demokratik kültürünü konu edinen, devrimin sanatsal-edebi gelişimine katkı olabilecek duyarlılıkların geliştirilmesi şeklindedir.

TOHUM KÜLTÜR SANAT

Dünyayı pençesine almış sermayenin ve onun emperyalist barbar düzenin yürüttüğü saldırılar sadece ekonomik ve siyasi alanla sınırlı değil. Kültür ve sanat alanlarında sürdürdüğü saldırıları daha yoğun, sinsi ve köleleştirici bir nitelik taşımaktadır. Bunun içindir ki, bu alanlardaki mücadeleyi yükseltmek ve emperyalizmin ideolojik hegemonyasına karşı mücadeleyi güncelleştirmek gerekiyor.

Tüm sanatsal-edebi-kültürel çalışmalar bir politik aksiyon içerirler. Hiçbir çalışma, sosyal yaşamın sınıfsal argümanlarının sınırlarını aşıp onun üstüne çıkamaz. Bu nedenle 'sınıflar üstü sanat' anlayışını reddettiğimizden, her eserin estetik, içeriksel, biçimsel etki gücünü görmek, onun karşılık geldiği felsefi dünya görüşünü irdelemek zorunda olduğumuzu belirtelim.

Bu anlayış ve amaçla Uzun Yürüyüş içerisinde, sanatsal-edebi-kültürel çalışmaları yukarıdaki ***Tohum Kültür-Sanat*** logosu altında toplayarak daha bütünlüklü ve *dosya*lar biçiminde sunumunu önümüzdeki Ekim sayısından itibaren başlatıyoruz. Dosya konumuzu ise **Küreselleşme ve Sanat** olarak belirledik. Bu konuda da destek ve katkıları bekliyor ve istiyoruz.

Kısaca, dememiz o ki; bu ülkede demokrasinin kırıntılarını dahi zorlu mücadele evreleriyle ağır bedeller ödenerek elde edilebiliyor. Özgürlükler ise devrimlerle olanaklıdır. Uzun Yürüyüş bu bilincin pratik duruşu olmaya devam edecektir. Özgürlükler için devrim ne kadar kaçınılmazsa; devrimler için ısrar, devrimler için militan duruşlar, devrimler için uzun yürüyüşler de o kadar kaçınılmazdır.

"F tipi" sistemler

Can CEMAL

KALMAMIŞSA BAŞKA BİR YOLU KAZANMANIN; ÖLÜMÜNE DİRENİŞTİR ORADA YAŞAMAK!

Öyküsü bitmedi henüz insanların. Zıtlıklar, çelişkiler... yeni yeni biçimler ve boyutlar veriyor tarihe. Tarih, hiç usanmadan ve tıkabasa doymuşluğunu tınmadan, habire dolduruyor hafızasını yeni insan serüvenleriyle. Serüvenler ki doğanın hercümercinde çoğalıyor, hiçbir kurala bağlı kalmadan. Tek bir kural var: Çatışmak ve çoğalmak.

Tarihin 'küllenmemiş' sayfalarını dolanırken insan silüetleri kendisiyle buluşur yeniden. Yeni katliamların içinde boğulurcasına haykırır zaman; "ben tükenmedim, beni iyi tanıyın" diye. Gerçekte insan tarihidir önümüzde duran. Bir yanı zulmün kılıcından damlayan kanların tiksindirici yüzünde yansıyan barbarlık; bir yanda ezilenlerin kanlı gömleklerinde renklenen bir tan yeri. Bize başkaldıran ezilenlerin izini sürmek düştü. Ne mutlu ki payımıza düşenler; başımızı on bir asır yıldızlara dikili tutacak kudrette; ne mutlu ki mazlumların safında bir ak koyunun kıraç memelerini emerek büyümekte. Ne mutlu ki, insanlık onurunun yadsınmasında insanın sonsuz gelişimini ve onun aydınlık dünyasını yaratmak için kavgadaki yerimizi sürmekteyiz.

Bu nedenledir ki düşlerimiz sığmaz oldu evrene. Evren, ağustos güneşinin hücrelerimizi çatlatması gibi çatırdayıverdi hıncından. Çünkü bu öyküler, uğuldayan koca meydanların soluk borularına takılıp kaldı. Çünkü her gece, bir sonraki günü bilerek geldi. Her karanlık kendi ateşini besleyen ocağa dönmüştü. Her adım bir sonrakini koşumladı. Her tırnak kırıldığı yerden yeniden uzadı. Ve geldik bugüne.

Bugün daha da sıcak. Bugün daha vuruşkan. Bugün daha sancılı, daha kudurgan. Burjuvazi, Sivas'ta yakılan; ve tek suçu saz çalmak, şiir okumak, öykü yazmak ve insan gibi

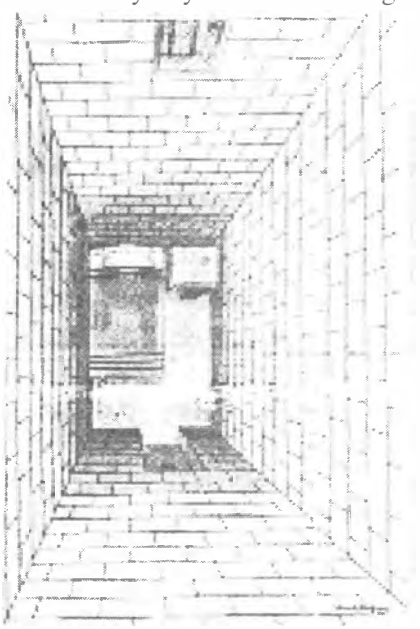

düşünmek olan aydınlara, sanatçılara timsahça gözyaşları döküyor. Aslında döküyor görünmeye çalışıyor. Bunu yaparken de gerçek ikiyüzlülüğünü perdelemeye uğraşıyor. Oysa ne zaman, emekçiler, işçiler hakları için ayağa kalksa, ne zaman mazlum uluslar kendi doğallıklarına sahip çıksa, ne zaman insanlar insanca bir yaşam talebiyle ileri çıksa; hemen oracıkta bir tali çelişmeyi çatışmaya dönüştüren bu egemen burjuvazi değil miydi? Alevileri sunnilere, sunnileri alevilere karşı kışkırtan ve Maraş, Çorum, Sivas katliamlarını planlayıp uygulayan yine bu bukelamun burjuvazi değil miydi? Tarih benzeri yüzlerce olaya tanık. Kürtleri Ermenilere karşı, Ermenileri Kürtlere karşı kullanan aynı egemen anlayışlar değil miydi?

Daha dün Mezopotamya'da sular köpürürken; her yana Hizbullah siperi kazılmadı mı? Kürt devrimine karşı her türden gericilik semirtilmedi mi?

Sivas katliamı tam da Mezopotamya'nın alevleri ejderhaları sararken planlandı. Kürt sorunu, ulusal devrimci-demokratik taleplerden tecrit edilmeye ve halkların ortak çıkarları dinsel çatışmalarla parçalanmaya çalışıldı. Dikkatler, Kürtlerin ulusal sorunlarından başka yönlere kaydırıldı. Alevi Kürtlerin dinsel baskılar altında olmaları kanlı bir anektodla yeniden anımsatılarak; "Bırakın ulusal talepleri, dininize sahip çıkın. Siz yobazlarla birlik olamazsınız" diye bağrışmalar başladı.

Ne oldu? Kürt ulusal devrimci gelişmesi tasfiye edilmeye başlandığında; burjuvazi bir kulaç 'derin(deki) devleti'n tüm gizli uygulamalarının yüklendiği kendi canavarına, kendi Hizbu-kontrasına yöneldi. Bu kez devlet alevileri kendi kanatlarının yırtıcı koruyuculuğuna almaya soyundu. Sözde onları, 'laikliğin teminatı' olarak görüyorlarmış. Yalan! Hepsi yalan!

Aleviler, her ne kadar egemen olan dinsel erkin baskısına karşı bir tür direniş odağı olup, kimi demok-

ratik gelişmeler edindilerse de, tarihi süreç içinde, yine de egemen sınıfsal erkin ehlileştirme ve bölme tuzaklarından kurtulamadılar. En zor anında egemen söylemin yılansı ağzından akan şerbeti tadmakla yanılgı kuyusuna yeniden düştü. Çünkü ezilenlerin esas meselelerini -işçilerin açlığını, köylülerin sefaletini, kıyımı, talanı- yaratan çelişkilerden uzaklaştı(rıldı)lar. Oysa egemen sistemin egemen söyleminde değişen hiçbir şey yok. Barbarlık ve ortaçağ karanlıkları en gelişmiş sömürücü sistemleri, alevilerin 'demokratlığı' sayesinde de korunmaya çalışılıyor. Ve aleviler yaratılan tuzağın orta yerinde. Çünkü burjuvazi kendi iktisadı, sosyal, siyasal yasalarına dayandıkça, hangi dinden, hangi mezhepten olursa olsun; emekçilerin değerlerini sömürerek yaşar. Dolayısıyla kanlarını emzirenler birleşmedikçe ve bu baskıcı ve sömürücü saltanat yerinden sökülmedikçe; Sivaslar kaçınılmazdır. Kendimizi kandırmayalım!

SADECE SIVAS MI?

İnsanlık kendi direnişini ateşte sınamaya devam ediyor. Dağlar kendi eteklerini döven dalgaları tınmasa da, her dalgada bir çakıl taşı yer değiştirecektir. Ve gün gelecek çakıl taşlarından bir ordu oluşacaktır. Belki o gün dağlar o vakur bakışlarını zulmedenin tepesine dikecektir.

Şimdi kor ateşlerde sınanan insanlık, kendi bedenini ölümler için hazırlıyor. Kazanmanın başka yolu kalmamışsa, ölüm yeni bir yaşamın aracı olabilir. Hatta temmuz tanıktır buna. Yine karşımızda zorbalar ve mazlumlar var. Ezilenler; insan, bilinciyle ve eylemiyle insandır diye haykırıyorlar. İnsan yaşıyor olacaksa, kendi değerlerinin fedaisi olarak yaşayacaktır. Altın çanakları içinde sunulan "yaşam" insanı kendi güdülerinden sıyrılıp çıkaracaksa, lanet olsun öylesi yaşama diye haykırıyor mazlumlar. Nesimi'nin derisi bu yüzden soyuldu. Bedrettin-Börklüce - Torlak Kemal bu yüzden öldüler. Pir Sultan 'peki paşam" demeyi onursuzluk saydı ve asıldı. Köroğlu, Dadaloğlu ve diğerleri baş eğmediler.

Sonra Denizler kendi sephalarında sandelyelerini tekmelerken celladına acıdılar. Mahirler, ölümün mahmuzlarına astılar şiarlarını. İbrahimler, hücrelerini kendi sükûnetinde kırıp geçirdiler. Bütün hücreler 'Tip'lerini değiştirip sırasıyla diz çöktüler. A Tipi, B Tipi, C Tipi, E Tipi; derken 'Tip'ler o kadar uzadılar ki alfabede harf bitti ama, hücrelere meydan okuyan insan bitmedi. Çünkü insan bütün 'Tip'lerin en bereketlisiydi. En doğurganı, en üretgeni. İnsan kendi yaşamının değil sadece, ölümünün de 'tip'ni yaratmıştı, yaratmaya da devam edecektir.

Dedik ya! Temmuzlar tanıktır buna. 96'nın süresiz açlık grevi ve ölüm oruçları, insanlık tarihinde güneşin izini süren neferlerin, poleni iklimlere iz düşürmesiydi. Kazanmak, yaşamı namluya sürmekten geçiyordu. Kendi iradesini sınavdan geçiren insanlık, kendi külleriyle besleyecekti toprağını.

Yerleşik sistemler ablukası, insanların silikliğine ve köleliğine dayanır. Kölelik en başta insanların fikirsizleştirilmeleri ve kendilerinden izole edilerek kendilerine yabancılaşmalarıyla olanaklıdır. Kendi açlığını, sefaletini, olanaksızlığını, eşitsiz koşullarını bırakacak; medyatik iki şaklabana gülmekten kırılacak, paparazzilerin dünyasına takılacak, Sabancı'nın işlerinin iyi gitmemesine üzülecek, zenginin malına öykünerek yaşayacaksın. Zenginlik düşleri kuracak, cebindeki son ekmek parasını da lotoya yatıracak, işin havasını kırmamak için de cebinden Marlboro'yu eksik etmeyeceksin.

Duygularından dahi arınacaksın. Kendin hiçbir kavramı beslemeyecek, devlet babayı hep övecek, IMF'nin icraatına duacı olacak, sokak sokak iş ararken dev tekellerin reklam spotlarını ezberleyerek yürüyeceksin. Kendin için olmak; diğer güne sağ salim çıkmak ve işgücünü korumaktan ibarettir. Sade sadık, sevimli vatandaş böyle olunur ancak. Kişiliksiz, yalaka, güçsüzün tepesine çullanan, güçlünün yanında secdeye duran, her söze alkış çalan, her geçene gıptayla bakan sade vatandaşlar, yerleşik sistemlerin gözbebekleridir.

YERLEŞİK SİSTEMLERİN 'TİP'LERİ NEDEN 'F' TİPİDİR?

Çünkü "sade vatandaş" ol(a)mayanların izole edilerek ıslah edilmesi gerekmektedir. Bu, sistemlerin yaşama koşulu düzeyinde ele alınmaktadır. Düşüncelerinden duygularından arınmayanların, eylemden arınmaları olanaklı değildir ve böyle oldukça "büyük" sistemler, "küçük" tehditlerle sarsılacaktır. Bu nedenle "F" tipi sistemin özüdür. Dışarıda ve içeride yaratılmak istenen esas biçim budur. Soyut insan kalabalıkları tekli hücrelerde manipüle edilmektedirler ve bunu hiçbiri fark edememektedir. Fark edenler zaten zindanlarda, mahkeme koridorlarında ya da yeraltında yaşamaktadırlar.

Faşizm en açık biçimde zindanlarda çıkar podyumlara. Zindanlar, o tarihi kesitte insanlığın vardığı ölçütlerin göstergesidir. Ve orada herşey canlı bir organizmaya, insanın etine kemiğine bürünmüştür. Kazanmak ya da kaybetmek açık kartlarla

oynanır. Hiçbir blöf imkanı, bir yanılsama yoktur. Restlerin tümü, yaşamın masaya sürülmüş bütününü içerir. Ya tutuşturup yakarız karanlığı ya da karanlık korkup kalıverir biraz uzağımızda.

Emperyalizm -şimdiki yeni adıyla küresel barbarlık- azgelişmiş geri ülkelerin insanlık kültünü "F tipine" mahkûm ediyor. Kendi "B Tip"lerini korumanın da yolu buradan geçiyor. Bunu en başta yaygın ve sürekli bir kültürel ablukayla gerçekleştiriyor. Seni kendi iç gelişiminden, özgün değerlerinden yalıtarak sekiz metrekarelik kendi hücresine kapatıyor. İnsani olan tüm özel gereklerinden soyutlayarak, kendi düşünce biçimini ağır ağır empoze ediyor. Sistemler böylesi milyonlarca hücrenin birliğini ifade ediyor. İtaatkâr toplumlar, -yani onlara göre sade ve sadık vatandaşlar- böyle çıkıyor ortaya.

İşte tam da bu hücreler tipi sistemleri reddetmek, tek tek hücreleri yıkmaktan geçiyor. Her ne pahasına olursa olsun küresel barbarlığın dayatmalarına teslim olmamak insan olmanın zorunlu ön koşuludur. Sisteme elini kaptıranlar peşinden kolunu, sonra tüm bedenini teslim etmeye mecbur ediliyor. Çatışmalar durulacak gibi değil ve giderek de keskinleşecektir.

Zindanlar, hücreler ve sistemler birbirinin aynısıdırlar. En açık oyunlar; aktif muhalifler üzerinde oynanıyor. Politik hasımlar, zindanlarda da olsa, yerleşik fikirleri ve onların dışarıdaki hücreler sistemini tehdit etmektedirler. Çünkü onlar ezilenlerin insanlık yürüyüşü kulvarında işaret direklerini oluşturuyorlar. Ya ölümüne direnişlerle ışımaya devam edecekler, ya da barbarlığın kanlı hücrelerinde soyunarak kendi değerlerinden yenilecekler. Önceki deneyimler de gösterdi ki, onlar birinciyi seçecek. Onlar birinciyi seçecek seçmesine, ama başarı biraz da dışarıdaki direnişe ve duyarlılığa bağlı olarak gelişecek. Tüm insanlığın en başta da kendisini halkın sanatçısı, aydını, yazarı, emekçisi gören hemen herkesin yeniden sınanacağı bir sürece giriyoruz. Ne yazık ki; TC kimlikli coğrafyada ürkek ve siniktir aydınlar. Neoliberal yanılsamaların etkileri güçlü ve demokrasicilik oyununda aktörlük yaygındır. 96'daki ölüm orucu ve süresiz açlık grevi deneyimi de göstermiştir ki; ancak ateşten ölümler iğneleyebilmiştir vurdumduymazlıkları. Hepimiz toplumsal argümanları doğru kavrayıp, doğru hazırlanalım. Kazanmak yine başa düştü.

Faşizm yetmiş iki çürük dişiyle saldırmakta. Devletin bürokratik aygıtı, AB ve ABD tavsiyelerini de arkasına alacak, "cezaevleri sorununu çözmeye"ye kararlı görünüyor. Bu çözüm; politik kişiliklerin kendi değerlerinden koparılarak teslim alınmasını, ıslah edilmesini içeriyor. Ya da "F" tipinin dahi çetelerin beyaz sarayı haline geldiğini, Kartal'ın ve Eskişehir'in örnek "tip"lerinden biliyoruz. "Af" bu uygulamaların ön açıcı etkinliği haline getirilecek, siyasilerin bir kısmını şartlı tahliye vb. uygulamalarla bırakmak, içerideki sayıyı azaltarak direnişi etkisizleştirmek büyük olasılık olarak görünüyor. Kalıcı çözümler için uygulamaya konulan bu plan, diğer türlü zor uygulanabilir. Türkiye'ye taşınan bütün çeteler ve ülkücü tetikçiler, her zamanki gibi aftan en büyük nasibi alacak kesim olacak. Geriye siyasi tutsakların elit azınlığı kalacak.

İÇERİDE ATEŞTEN HALAYLAR KURULDU ÇOKTAN, YA DIŞARIDA DURUM NE?

Yakın zamanda bir grup aydının Ankara'ya yürümesi söz konusu oldu. Kendi gerçeği içinde cüreti de kayda değerdi. Tabii akibeti malum. "Türk polisi yakalar" yaka paça karakollara sürükler. Bu şaşılacak bir durum değil. Asıl mesele, sahnelerde ve söylevlerde keskin devrimci görünen, halkın ileri değerlerini ve devrimci duygularını sülük gibi emen sanatçı ve aydınların izine rastlanamaması. Cebini dolduran kendi lüksüyle uğraşmakta. İş kendi içinde kendiyle tutarlı birkaç aydına, sanatçıya ve her yerde işkenceden sırtı çürümüş tutsak yakınlarına ve dar bir devrimci çevreye kalıyor yine. Bundan erinmiyoruz elbette. Ama değerlerimizden ve insani güdülerimizden beslenen herkese de duruşlarını hatırlatmayı gerekli görüyoruz. Dövüştüğümüz her alan ilerlemenin ve insanlığın arenasıdır. Her değer, toplumsal argümanlar içerir, her ölüm bir çığlıktır düştüğü yerde. Ne zamanki ölülerimiz gö-

müldü gözlerimize o zaman timsahça akmasın diye gözyaşlarınız, susmaya(!) devam edin.

Dışarıda halkımız, ölülerin kapıdan girmesini bekliyor. Katılaşmış yürekleri ancak o zaman inciyecek galiba. Ahh.. ölümden daha kolay dürten başka bir şey olsaydı duyarlılıklarınızı.

Dışarıda devrimci duyarlılıkları ve etkinlikleri birleştirmek, demokratik mevzileri güçlendirmek, yelpazeyi genişletmek, etkinliklerin alanını genişletmek belirleyici öğe olacaktır. Grupsal hiçbir telaşı acil gereklerin yanına yakınlaştırmadan işe girişmek gerekiyor. Gösteri, yürüyüş, panel, görsel ve işitsel yayınlarla iletişim, tanıtım, açılım, ve giderek içeriye yönelik çalışmaların paralelinde kitlesel boykotlar, açlık grevleri, işgaller, fiili direnişler zorunlu hale gelecektir. Bunların etkili uygulanabilmesinde, devrimci birlikler, ittifaklar, dayanışmalar belirleyici olacak. Kaybedilecek her mevzi, sosyalistlerin, insanlığın inisiyatif yitimi olacaktır. Bu nedenle mevziler can bedeli korunmayı gerekmektedir. En önemlisi de ateş gücünün birleştirilmesi ve ses getirebilmesidir. Koparılacak her çiçeğin on tane de karşılığının sorulması gerekmektedir. Ama bugün var olan oluşum düzeyi bunları uygulamaya sokacak yeterlilikte değil. Bu alanlarda da birlik ve ittifak çalışmaları kaçınılmazdır.

Faşizm, kan döke döke kendi iktidarını koruyor ve egemen cephedeki çatlaklar, halihazırda bir çatışma durumundan ziyade topyekün AB yolunda, topyekün yaranma histerisiyle uzlaşma içermektedir. IMF'nin reçeteleriyle doğacak toplumsal sarsıntıların önüne geçebilmek, "sarsılmaz" baskı mekanizmalarını oluşturmakla olanaklı. Finans-kapitalin dolaşım alanının "huzuru" için her şey ve herkes emre amade. Zorun ancak karşı zorla alt edilebileceği gerçeği, her geçen gün kendisini daha iyi tanıtlıyor. Kimse kendisini kandırmasın. AB demokrasiciliği oyunu kimseyi yanıltmasın. İşte Kürt gerçeği bu uygulamaların aynasıdır. AB Demokrasiciliği bu ülkede cop, kayıp ve gözyaşlarından başka bir şey değildir. "Demokratik Cumhuriyet" safsatalarına kanmak için, ancak insanın bariz bir inkara tutunması gerekir. Her şeyden önce bunun iktisadi temeli söz konusu değildir. Bu doğrultuya girenlerin çok geçmeden bunu anlamaları da olası tabii. Anla(şıl)mak istemi taşınırsa.

Adamın biri, Dersim'in divanelerinden Xeylaxa'ya sormuş: "Xeylaxa şu dağın arka yüzünü görüyor musun?" Xeylaxa, "he" demiş. Adam "halla halla nasıl görüyorsun koca dağın arkasını, bana da söylesene" demiş. Xeylaxa, "dağ buraya kuruldu kurulalı arkasını hiç gizlemedi, ama dağın arkasını görebilmen için kendi önünden vazgeçmen gerek" demiş

Sistem her alanda "F" tipini dayatıyor. Sekiz metrekarelik düşünme sınırı ve sekiz metrekarelik ömür boyu tabut. Onlar çeteleri baz aldığından, onlara göre lüks oda. Faşizm yeni saldırılara hazırlanıp, ellerini ovuşturuyor, namluları temizliyor, kırbaçlarını ısıtıyor. Hava iyice ısınıyor yerküre-de. Çevre alabildiğine kirli. Atmosfer gaz atıklarını kusuyor üzerine insanlığın. İnsanlık yeni sınavlara 3hazırlanıyor. Kazanmak zorundayız bu sınavı. Bu mevzileri korumak zorundayız. İnsanlığın aydınlık yarını ve yazılacak tarihi için bu şart.

FİDANCA

Adnan YÜCEL

Gülü bizden bizi çekirdekten
Evrim evrim doğuran evren
Duy bizi
Tomurcuklarımız yangın yeri
Bir fidanız geleceğe yükselen
Yazgılara boyun eğmedik
Karakışlara yenilmedik
El uzattık
Kulak kabarttık baharın sesine
Suyumuzu bulutlardan
Tuzumuzu kayalardan kopardık
Kök saldık toprağın yüreğine
Kana kan dişe diş
Gülebilmek için güne güneşe
Köklerimizi urgan yaptık
Kemend attık yeryüzüne
Allar besledik açıla diye
Morlar emzirdik saçıla diye
Sevdik yaşamı gönülden
Hep birlikte sevile diye

Israr

Umut ŞENGÜL

Uzun uzadıya yazılıp söylenen her söz; toplumsal pratik alana indirgendiğinde, hükmünü gerçek doğruların eline verir. Güneş saltıktır artık. Borazanlar üflenerek çalınır. Gerçekler bir avuç ütopik cennet düşü olmaktan çıkmıştır. Gerçekler yaşama müdahale etmenin ısrarında somutlaşır. İşte o sihirli sözcük düşer zihinlere. Öylesine düşer ki tarihler ötesinde ışıyan turna kanatlı şahinlerin süzülüşü gibi büyüler insanı -insan olanı tabii- O sihirli sözcüğün adına "**ısrar**" denir. Berivan gözleriyle iner yüreğine okyanusların. Öyle çokça şatavata papuç bırakacak türden değildir. Hele hele arkasındaki fırtınaya bakmadan tüyenlerin yanında esamesine rastlanmaz. Hırpani söylevlere aldırmadan, avucundaki terin kokularını, tabanındaki sızıları bir gurur abidesi gibi taşıyan mütevazi işçilerin biricik dostudur şu bizim ısrar.

Devrimin işçileri genellike iki şeyden çok çekti. *Birincisi*; çok şey "bilip-edip", çok kibirli, çok vakar söylenip ikinci gün dünya ötesi gezegenlerde yer arayan **mültecilikten**; *ikincisi*; ısrarın kapısına sıkıca tutunurken darlığını aşamayan, teoriyi, ilkeselliği, genişliği önemsemeyen kesimden. Birincinin şahlandığı yerde ikincinin eli ayağı öpülür. İkincisi fedakarlık ve ısrardır ama yetersizdir. Umut ikincinin kendi deviniminde yatmaktadır. Hani bu kimilerince 'ilkel devrimciler' olarak tanımlanan ikincilerde. Hani bu kimilerince 'zavallı' kimilerince 'günah keçileri' ilan edilen ikinciler de. Çünkü yaşamın sıcak pratiğine sıkıca sarılanlar kendi içinde genişliğin, enginliğin, derinliğin, yeniliğin canlı hareketini taşırlar. Ama birinciler ağır ağır fosilleşen burjuvazinin otağında beslenirler.

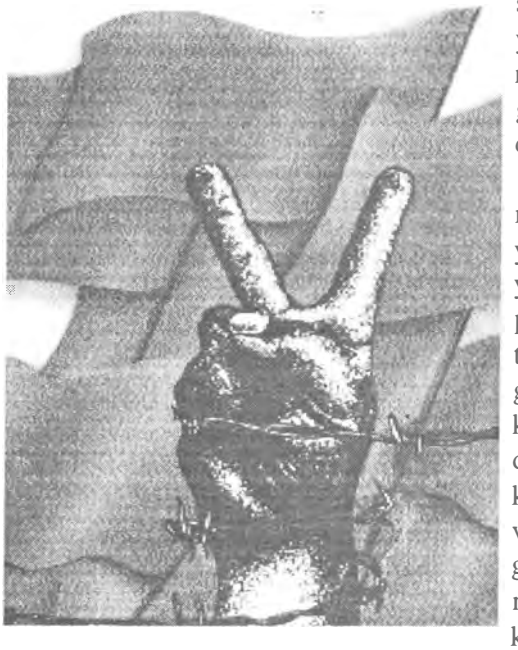

'Israr' denilince tutulmalı elimiz ayağımız. Herkes aynayı karşısına koymalı, yüreğini kanayan avuçlarına alıp inancının büyüsüne hışımla dalmalıdır. -Tabi bütün bunlar birazcık devrimci gayreti olanları ilgilendirecektir- Aynayı, yerküreyi tepeden izleyen mavi asmenin çakır çanağı gibi günahlarına ve sevaplarına çevirmeli, çok düşünmeli, az oyalanmalı, tez girişmelidir. Dünyanın bütün sevaplarını kazandığını söyleyerek devrimci pratikten elini ayağını çekenlerin 'sevaplısı' olmaktansa, aksiyonerlerin günah keçisi olmak daha iyidir.

'Israr' denilince Buyer suyunun parlak çay taşlarında köpüren dalgaları gibi kanatlanmalıdır duygular. İnsan sevgisi ve eylem düşmelidir akla. Derinlikleri ısınmalı, içi titremelidir. Çünkü o; ısındığı minderden gerisini ayıramama tarzına meydan okuyarak, yıldızların sonsuzluğunu takip eden yeni bir yaşam tarzıdır. Söz; eylemin eline, ayağına ve onun kızılcık kökü gibi gülümseyen yaratısına tabi; onun senfonisine uygundur.

Karanlığı yarıp çıkan fecir naraları vurduğunda teorilere; geriye güneş atımından önce kalkıp yola koyulmak kalır. Yaşamı tepeden tırnağa zorlayarak olacaktır bu. Israr, aynı zamanda vazgeçmektir. Sıcak koltuklarından kalkmak, pejmurde güncelere veda etmek, sevdiklerinden uzak kalmak, sistemin albenisinden vazgeçmektir. Bir yandan vazgeçmeyen diğer yana sıkıca sarılmaz. Yani 'ısrar' başta insanın kendi basit alışkanlıklarına karşı koyuştur. Israr; sükûnetini bir eşek anırtısıyla delik deşik etmektir. Yani istenileni değil, yapılması zorunlu olanı tercih etmektir.

Bir de işe gider gibi görünüp, her gün başka bir mazaret altında kaytaranlar vardır. Posasıdır emekçilerin. Proleterlerin emek hırsızıdırlar. Neyse ki fazlaca uzun zaman saklanamazlar karartılmış duldalarında. Gerçek ısrar; bu gibi pürüzlerin panzehiridir. Ya dönüşür işçileşir bunlar, ya da yurtdışında bilet ve pasaport arama işlemlerine başlarlar.

Kapılarını görülmemiş biçimde yaldızlayan ve onun arkasında kendi sırça saraylarında pöfürdeyen, kaşınan, geğiren hemen herkesin yaşamın aksiyonerlerine yamadıkları çaputtan bohçaları vardır. Bunların birçoğu, kendi aklının cüceliğinde kral kesilmeyi de ihmal etmez. Öyle ya krallık parayla değil! İsteyen istediği çöplükte, istediği çöplere krallığını ilan edebilir. Buna diyeceğimiz de olmaz. Herkes kendisine uygun bulduğu çöplüğü arar. Diyeceğimiz tek şey; bu çöplüğü allayıp pullayıp satmaya dair olur ancak.

Şimdi dönüp dolaşıp kendi ısrarımızın yanı başına oturacağız. Bu her şeyin içinde belirleyici olandır. Bu kendini tanıtlamanın, tutarlılığın anasıdır. Bu devrimci hayatta yaşama tutkusu ve onun sevdasıdır.

Bu kendine güvenin, yürümenin, yorulmanın tökezlemenin, yeniden doğrulup yekinmenin kararlılığıdır. Buna sıkıca tutunan herkesin ihtiyaç duyduğu/duyacağı diğer öznel yetiler; ilkesellik ve derinliktir. Teorik derinlik donanım işidir. Öğrenmek, araştırmak, okumak, üretmek ve üretkenliğinden yeniden öğrenmektir. Israrın yanına bu yetileri koyan devrimci etkinlik; enginleri fethetme cüretini de kazanmış olacaktır.

Yaşam tarzını devrimcileştirmeyen kişilikler bu yürüyüşten kopar. Ancak sisli ve puslu sınır ötelerinde vaaz hocaları olup burjuvazinin kıblesine secde ederler. Tabii insani değerlerini yitirmeyen ve duyarlılıklarını -küçük de olsacanlı tutabilenler bu anlamda hayatı yeniden üretme çabası içinde olanlar, devrimcilerin demokratik bileşenleri olabilirler. Bunlarla olan mesafemiz dosthanedir.

Yaşam tarzını devrimcileştirmek, devrimciliğin özelliklerini içselleştirmektir. Yani bir öküzün uysallığı ve gücüyle çalışmak, sade yaşamak, hızlı düşünmek, çok yoğunlaşmak; derinleşmek çiçek gibi gülümsemektir. Kurallar ve kural kuşanan organlar/kurumlar, devrimciliği içselleştirememiş kişiliklerin yaşamını düzenleyemezler. Onlar sadece insanın içindeki olumluluklara yön vermeye, insanal olanı güçlü kılmanın yollarını göstermeye çalışırlar. Hayatı anlama perspektifiyle donatma uğraşı verirler. Burdan ötesi bireyin sistemden kopma ısrarıyla anlam kazanır ve kurumlar bunu gözlemleyerek sentezlemeye çalışırlar.

Hemen her sorunda 'ısrar' gelip kapımıza oturuyor. Bireysel sorunları, zaaf ve eksiklikleri aşmanın yolu da; bilinen ve tanıtlanan doğruları uygulamada ısrarlı olmaktan geçiyor. Her türden ikiyüzlülüğü aşmanın yolu kendi içindeki zıtlıkları ve keyfiyetçilikleri anlamaktan geçiyor. Anlamak için ısrar etmeyenler kendi iç dönüşümünü köreltirler. Faydacılık, çifte standart, adam sendecilik gibi hastalıklı temalar; burjuva sistemlerin karakterinin ve ötekinin zararına gelişmenin bir tür yansımasıdır.

Kapitalizm başkasının sırtına çıkarak, omuzlarına basarak yükselmeyi çağdaş ahlak olarak dayatıyor. Zayıf olanın, zaaflı eksik olanın icraatına basarak ayaklarını yerden kesmeye çalışma kültüdür bu. Ne yazık ki bu tarzdan herkes önemli paylar edinmektedir. Burjuva kulvarlarda kapitalizmin ticari mantığını güden ve onun zemini üzerinde biçimlenenleri bırakıyoruz. Ama pratisyen devrimcilerin bu türden etkilerinden arınması ve sürekli bu yanlara karşı savaşması gerekiyor.

Mücadelede ısrar kaçınılmazdır. Kendisiyle, dostlarıyla, düşmanlarıyla savaşmak. Mc Donald's kültürüyle, işportacı mantığıyla, iman tekerlemeleriyle savaşmak.

Hayatta en kolay şey, insanların alışkanlıklarına mazaret uydurmasıdır. Adam, Karadenize faaliyete gönderilir; Almanya'dan selam yollar. "Amasya civarlarında yol kaybettim, bir de baktım Almanya'ya çıkarmış patika beni. Geride kalanlara bin selam..." İyi, aleykümselam.

Adam'a randevu verilmiş, dağa gelecek, "İnanır mısın geldim, durak yerinde yoktu." Öyle ya durak bu, işi çıkmış gitmiştir. Sonra adama yalvarırsın yurtdışında imkanlarınız iyi, iki satır bir şeyler yaz; yararlanalım; kana kana su içelim aynı gözelerden. İki yıl sonra cevap gelir; "yahu haklısın yazacağım demiştim ama önce hayalarım şişti, sonra sağ elimin sağ parmağına diken battı. Bir de bizim çocuklar... yani kulüp dernek falan filan..."

Gerekçeler... gerekçeler... gerekçeler... Bir dönem faaliyet değerlendirmeleri yapılır, bu değerlendirmelerde olumsuz gidişata nesnel nedenler aranırdı. Sonrası da işin mizahı türetilmiş değerlendirmelere başlanmadan, "allah rızası için biraz nesnel neden" denilmeye başlanmıştı. Gerekçeleri yenme ısrarı yerine gerekçe türetme ısrarı boylanırdı böylesi durumlarda.

Şimdi hiç kolaya kaçmadan, hiçbir geçersiz mazaretin, gerekçenin arkasına sığınmadan toplumsal pratik rolü üzerine düşünmelidir her insan. Bunu en başta devrimin işçileri kendi devrimci tarzlarını ortaya koymada yapmalıdırlar. Ötekiler -yani ucuz kahramanlıklarla salvo atışlar yapıp bolca düşman mevzilerini gösterip kafasını Avrupa bariyerlerinin arkasına gizleyenlervarsın kendi tozuyla küllensinler.

Biz kendi işimize bakalım. Onlar da biraz yekinse iyidir ama mevzi ateşi kor eylemedikçe, sistemin beline sıkıca sarılanların oradan kopması zor olur.

İRADE

İnsanın deryası içinde balçıklı katmanlar bulunur ve bu tabakalar; derya yakamozlarının berraklığını tırmalama görevleriyle donatılmıştır. Bir yandan laşer demi, bir yandan derinliklerden gelen pırıltı. Yani insanın doğallığında gezinmek olunca devrim işçilerinin işi, sosyolojik her kategoriyi önemsemek zorunluluğuyla karşı karşıya kalırlar.

Kapitalizmin insana yüklendiği görevler, zayıfın sindirilerek ezilmesi üzerine kuruludur. Güçlüye yamanma, yaranma, dalkavukluk insan(laşmayan)ların tipik özellikleri halini alır. Bariz haksızlığına rağmen herkes bindiği arabanın şöförünü alkışlar. Herkes en güçlü olanın yanına kayar. Herkes en zayıfın üzerine çullanır.

Devrimcilik, insanların beyinde ve eylemde bu anlayışları yıkmasıyla başlar. Kırılan bir dalın acısını duymak, ezilen bir çiçekle isyana durmak, ezilenlerin yanında safa geçmek. Bu insan iradesinin mantıksal dışa vurumudur. Bu şekilleniş devrimciyi her zor durumda ısrarlı kılar. Haksız hücumlar karşısında doğrularına tutunmakta tereddüt geçirmez. Yalnız kaldığı anda bocalamaz, kendi yükünü başkalarına devirme gereği duymaz. İnsan, kendi bilincindeki doğruları yitirdiği anda, başkalarının doğrularına saldırma güdüleriyle ayağa fırlar. O aşamadan sonra ona göre doğru, bir yığın gerekçenin kendisidir. Gerçeğin kendisi, yaşamın sorunları ve çatışkıları hepsi hikaye. Bu içten çözülmenin başladığı aşamının kendisidir.

İrade; insan bilincinin kendi davranışlarına yön verme becerisi ve alışkanlıkların doğru yaşam tarzı içinde eğitilmesidir. Burada ısrar, olması gerekenle olanın keskin çatışkısı içinde, olması gerekene yönelme gücüdür. Sistemin insan tipi, yönlendirilen, tabi, güdümlü insan tipidir. Onun doğasında kendiliğindencilik ve tesadüfler vardır. Devrimci olan da ise, bilinç. müdahale ve yeniden üretim vardır. Üretemeyenlerin kendi yaşamına müdahale ettiği, kendisine müdahale edemeyenin bilincini devrimcileştirdiği söylenemez.

İradenin çelikten olması, insanın kendi bilincindeki doğrularda ısrar ederek tüm yaşamsal karşı koyuşlara rağmen, olması gerekene inatla tutunmasıdır. İnsan, maddiyatın çeşnisi içinde, karmaşık duygusal ve ruhsal etkiler altındadır ve bu ancak bilinçli bir müdahalenin ısrar ocağına sürülmesiyle doğru yöne kanalize edilebilir. Her 'ben'lik hiçbir zaman salt doğrularla var olamaz. Bu varoluş ancak yadsıma olabilir. Yani yanlışı yok saymak, doğru olanı da ortadan kaldırmaktır. Devrim işçisi açısından doğru, yanlışlarla mücadelenin sürekliliği ve gelişme dinamiklerinin canlılığı olacaktır. Doğru, hayatın kendi yasalarının işleyişine uygun tavır alabilmektir. Doğru, hayatın ilerleyen rengi, devrimci sıçramaların iradi var oluşudur. Varlık, toplumsal yaşamı yeniden üretme eyleminde somutlaşır.

Toplumsal dalgalanmaların bireysel duruşlar üzerindeki etkisi, ruhsal, psikolojik sarsıntılara neden olacak kadar etkili olabilir. Manevi yaşamı etkileyen albenisi güçlü burjuva sistemlerinin karşısında alternatif olma gücü, iradeyi disipline etmekten geçiyor. İradenin biçimlenmesi, -yapılması gerekenlerin yapılanların karşısında galebe çalması yönünde- bilincin doğrularında ısrarı gerektirmektedir. Israrı kuşanmayan irade; sistemin dümeninde debelenen ve ona can veren basiretsizlik olacaktır. Devrimcilik insan bilincinin eyleme, üretime ve ısrara dönüşmesiyle oluşan aktif iradenin kendisidir.

Maddi yaşamın karmaşık biçimlenişi, devrim işçilerinin ruhsal (manevi) şekillenişini de -çok yönlü olarak- etkilemektedir. Güçlüden yana olma, çelişki ve kavramlarıyla barışık olamama, ikircilik, ikiyüzlülük, bireysel tasarruf edinme, keyfiyetçilik, rahata düşkünlük gibi kişilik özellikleri sistemin belirgin kişiliklerini yansıtır. Bunların her birinin alt edilmesi güçlü sosyalist kişiliklerin yaratılarak bunda sebat edilmesiyle olanaklıdır. Sebat diyoruz çünkü, her nitelik kendi iç değişimini sürekli korur. İyi olan kötüye evrilebilir. Bu nedenle bilinçli ısrar, iradi biçimlendirme, iradeyi disipline etme, sosyalist kişilikleri, çarpık burjuva sistemleri içinde ayakta tutmanın temel ihtiyaçlarını oluştururlar. Sınıfsal konumlanışı itibarıyla üretici olmak manevi üretimle bütünleşemiyorsa, doğru bir bilinç algılanması sağlamak zorlaşır.

Güzel günler ve güzel kazanımlar toplumsal karşı koyuşun ve onun iradesindeki ısrarın ortaya çıkarılması ve bunun süreklileştirilerek iktidara taşınmasıyla olanaklı olacaktır. Ya arkasından fatihalar okunan çürümüş bir et yığını olunacak ya da tarih yüzünde bir isyan senfonisi olarak geleceğin tınılarına karışılacaktır.

Devrimcilik, koşulsuz başkaldırıdır

Mehmet YEŞİLTEPE

Satılık memelere kalmamak için
kendi kendini soğuruyor
bebek yaşında evlatlarımız.
Açlar;
artık sadece tokluğunu değil
insanlığını da geri istiyor.

Ruhumuzda bile
sabah içtiması yapmaya kalkışan
egemenliğe doymaz asalaklar
ortayoldan anlamaz.
Ya onlarla
tüm bağlarımızı kesecek
ve kendi dünyamızı kuracağız.
Ya da postallarıyla,
bedenimizde bile gezinecekler.

Ölüm ve **tutsaklık**, teslim alınmak istenen toplumlarda, insanların karşısına en yaygın biçimde çıkarılan tehdit ögeleridir. Bu tehdit, sahte çözümlerle beraber gündeme getirilir ve "**az yaşam**"la yetinmenin, bol kelepçeli bir yaşama ses çıkarmamanın zemini hazırlanır.

Bir halkın "tehlikesiz" olması için azla yetinmeye alıştırılması, kanaatkarlıkla zehirlenmesi gerektiğini düşünen egemenler, bu sonuca varmak için her yolu denerler. Birinden kurtulduğunda diğerine düşecek şekilde hazırlanan tuzaklar zinciri, halkı istenen sınırlar içine hapsedilmenin bir aracı olarak kullanılır. Şiddet de, "erdem"miş gibi yansıtılan yanıltıcı öğeler de bu amaca hizmet edecek şekilde gündeme sokulur.

"*Azla yetinmenin adına iyi niyet demişlerdi, erdem demişlerdi. Yani gönüllü açlık... Ve biz bir elimizde kara somun, avucumuzda kara zeytin, ulusca yaşamakta olduğumuzu sanıyoruz. Kuşaklar gelmiş geçmiş, biz daha şu yalın gerçeği belleyememişiz: Ekmek olmadan gövdede kan da olmaz. Kan da olmayınca, akıl da olmaz. İşte, ülkemizin tüm nimetlerini sömürenler bu aklı yok etmek istiyorlar aslında.*" (Fırtına Çocuklar-Themos Kornaros, s.250)

İnsanların aklını çelmeleyerek saltanatlarının devamını güvence altına almayı amaçlayan haramiler, cesareti de kırmak zorunda olduklarını bilirler. Çünkü, bilinir ki "*dünyanın en kutsal bilgeliği yürekli olmaktır!*" (age, s. 252) Çekilen çilelerin bile başlı başına bir öğreticilik rolü oynadığı düşünülürse; buradaki "yürek" faktörünün rolü daha iyi anlaşılır. İnsanları, gerek fikren gerekse ruhen uyuşmak ve teslim alınabilir/güdülebilir hale getirmek için sürekli olarak proje üreten bilimden bu amaçla yararlanma yoluna giden egemenler; her yolu denerler. "*Şarap, türkü, uyuşturucu maddeler, romanlar, birbirinin tıpkısı olmalı. Kafanı alıp uzaklara götürmeli! Düşüncelerini tembelliğin uyuşukluğunu rahat döşeklerinde uyutmalı!*" (age., s. 255) diye düşünür egemen. Ve bu tür araçları, aynı doğrultuda işlevlendirebilmek için, imkanlarını sonuna kadar zorlar. Toplumdan bir bütün halinde istedikleri, "**gönüllü tutsaklık**"tır. Öyle ki, ruhunu dahi teslim etmiş, varolan otoriteye biat eden ve bu görüntüsüyle, dolaştığı her yerde, söz konusu teslimiyetin taşıyıcısı rolünü üstlenen bu tür "**gönüllü tutsaklar**", sistem için bir tercih sebebidir. Ne var ki, bunu sağlayabildikleri durumlarda bile bir dirençle karşılaştıkları yerde, bu kez insanları dört duvar arasına hapsetme yoluna giderler.

UMUDU ÇALINMIŞ, GELECEĞE DAİR GÜVENİNİ YİTİRMİŞ İNSANLAR DAHA KOLAY KÖLELİŞTİRİLİR

Kaynağını özel mülkiyetin oluşturduğu yabancılaşma, kapitalizmde doruk noktasına ulaşır. Sahip olunması ve geliştirilerek yaşamın bütününe hakim kılınması mümkün olan ve insanı; seçen, paylaşan, üreten ve irade koyan bir etkinlik haline taşıyan değerler yerine; yalnızlığın, değersizliğin, sürüklenmenin yaygınlık kazanmasına çalışılır. Soru soran, araştıran, yöntem geliştiren insanlar; gerçekliğin üstündeki örtüleri kaldırma şansına sahip olduğu için, ellerindeki bu avantajı almak üzere, gerekiyorsa, ruhları bile yorgun düşürülür. İş yaşamının ağır yükü altında yorgun düşen bedenlerle birleşen bu durum; "boş zaman"ını televizyon karşısında geçiren, adeta nesneleşmiş bir insan tipi yaratır. Bu aynı zamanda, bir çeşit **zaman çalma** yöntemidir.

Kitle iletişim araçları karşısında uyuşan, empoze edilen davranış ve düşünme kalıplarına alışan ve giderek bunun etkisine giren kişinin duruşu, objektif olarak medyayla bir çeşit işbirliği halini alır. Kapitalizmin doğrudan sonuçlarından biri olarak, düşünme yetileri dumura uğratılan ve **basit tüketim kalıplarının** esiri haline getirilen kişi için; insana daha çok yakışan yaşamsal tercihler, ilişki ve normlar, adeta "kaplama alanı dışında" kalır.

Yaratılan ideolojik atmosferde soluk alamayan, uyuşarak serseme dönen kişi için, bireysel refah ve güvenlik her şeyin önüne geçer. Ondan ötesini **yaşamı güzelleştirme çabasının içerdiği riskin neden göze**

alınması gerektiğini ve hatta gerçek refah ve güvenliğin böyle bir tercihten geçtiğini görebilme şansı kalmaz.

İnsanları gelecek kaygısına sokmak ve bu konuda kişisel çözümlere yöneltmek; düzenin en bildik tuzaklarından biridir. **Geleceksizlik**, gerçekte **düzenin sebep olduğu bir sonuçtur**. Bu konuda endişeye sokulan insanlar karşısında; "İş-güç sahibi olmak", "para kazanmak" **düzenin en güçlü mıknatısı** olarak durur. Bunlar elbetteki bir **gelecek** değildir; zaten, yaratılmak istenen yanılgı da budur. İnsanlar, düzen dışı platformlarda gelecek arayışına girmesin diye; düzen içi kanallarda "kötünün iyisi"ne yönlendirilir. Bu insanla, gerek bugünün gerekse de yarının kurtuluşu anlamına gelen devrimcilikle tanışmasın; mutluluğu gerçek kaynaklarından tatma fırsatını yakalamasın diye, ne gerekiyorsa yapılır. Devrimcilik, insanın geleceğini "riske sokan" bir çeşit "çıkmaz sokak" olarak propaganda edilir.

Sınıflı toplumlar boyunca, karşılaştıkları zulmün her biçimine karşı direnme ve zulme, sahipleri ile beraber diz çöktürme yöntemini geliştiren devrimciler karşısında zalimlerin günümüz mirasçıları da "**bilimsel ve örgütlü acılar**" geliştirmeyi sürdürür. Büyüyen acılar, direnişi büyütür. Öyleki, ellerindeki bilimsel veriler, buldukları işkence yöntemine hiç kimsenin direnebilme koşulu olmadığını gösterdiğinde bile; devrimciler, o bulunan yöntemi de, sahiplerini de eğer gerekiyorsa ölümün kendisini de rezil ederek; alınlarının akıyla düşmanın yeni bir buluşunu daha boşa çıkartmış olurlar.

Birbiri ile zıt tempolar içine sokulan; örneğin, dışardaki hareketli yaşamı alınıp, daracık bir hücrenin içine konan herhangi bir kişi için, yaşamı devam ettirmek bile zordur. Bu durum, devrimciler için de kolay değildir; ama devrimcilerin bunu aşabilme yöntem ve potonsiyelleri vardır. Çünkü, **devrimcilik büyük bir öğretmendir** ve her türlü zorlukla baş etmeyi öğretir. Bunu yaparken belki, "*çok düşünmekten insanın beyni sancır. Kalbin bile terler.*" (age s:267) Ama, başarıya inandığı ve teslimiyete sürekli olarak sırtı dönük durduğu için, sonuçta amacına ulaşır. Bu süreçte çok şey birikir, devrimcilerin yüreğinde; öyleki gözyaşlarının bile, düşmana sevindirici bir gerekçe oluşturmaması için, akmasına izin vermezler.

"*İçimizde kalsın bu gözyaşları da taş kesilsinler. Daha zamanı değil bol bol akmaları için. Başka taşlaşmış gözyaşları, başka sevinçler bekleşmekte güneşin ışınlarına doğru yayılmak için... Söz olabilmek, masal olabilmek, eylem olabilmek için... Güç olabilmeleri, sonra akıl, sonra gene güç olabilmek için!*

Eğer bir gün şimdi bizi bekleyen cehennemi aşıp kurtulabilirsek, tüm dostlar tüm bizden olanlar, ufak ufak gruplar halinde, çok uzaklarda, sessiz, rahat bir deniz kıyısına gideceğiz... Mehtaplı bir gece olacak... İşte orada ***içimizdeki taşları eriteceğiz****...*

Gözyaşlarımız ve sevinçlerimiz ad, gölge, belirsiz şekiller, canlı yaratıklar, yanı başımızda vurulup düşen ve mezarsız yatan kardeşlerimiz olmaya başlayacak! ***Tarihimiz kendilerine yakışır bir mezar bulunca ya dek onları kalplerimizde konuk edeceğiz.***" (age., s. 272-273, abç)

Kısacası; ölü numarası yapmak ömrü uzatmıyor; yaşamın içine serpiştirilmiş sonsuz sayıdaki kelepçeyi kabullenmek, **özgürlük** olmuyor. Yaşamın sekiz renginde (devrimcilik, gökkuşağı'na sekizinci rengi eklemektir) ısrar etmek ve bunun için ne "babadan kalma" ne ne "devletten kalma" hiçbir kural ve dayatmaya boyun eğmemek, çağımızın tek özgürlük yöntemidir. Bunun dışındaki tüm yollar; azla yetinmeye, edilgenliğe ve bir çeşit tutsaklığa çıkar. Bu nedenle özgürlük, devrimciliği; devrimcilik, koşulsuz başkaldırıyı gerektirir.

Başkaldırı, madem ki koşul tanımıyor; o halde devrimciler, ölümü de tutsaklığı da kendilerine en çok yakışan ifadeyle; **gülümsemeyle** karşılamalıdır.

DEVRİMCİLER YAŞAMLARINI "BİR AŞK ÖPÜCÜĞÜ VERİR GİBİ" VERİRLER

"*Kağıdın üzerine lav dökmen, ellerini yüreğini hatta sanatını yakmaman olası mı?*" diyor, Dido Sotiriu. Hele ki bir devrimciysen; hele ki bir devrimi veya bir devrimciyi analatacaksan; üzerine alev düşürdüğün kağıtların kül olmasına veya küllerden kavram yaratmaya hazırsın demektir. Başka türlü nasıl anlatılabilir; **Beloyanni**'nin kuruyan dudaklarındaki susuzluğu, sevgilisinin kendisine uzattığı karanfille giderebilmesi; karanfilin adeta köpürerek çoğalan bir pınara dönüşmesi?.. Başka türlü nasıl anlatılabilir; "hiçbir değer, uğruna ölmeye değmez" propagandalarının, **ruhsal zehirlenmelerin** ortalığı kapladığı bir dönemde, 67 gün süreyle ölüme dakika dakika meydan okumak, Azrail'in ezberlerini bozmak ve giderken, **yoldaşlarının ellerinde bir mitralyöz olarak yerleşmek**...

Aldıkları Marksist-Leninist gıdayla beyin ve yürek üretkenliklerinin önü açılan devrimciler, insanın maddi ve manevi gücüne dair bilinmeyen öyle çok şeyi **bilinir** ve **mümkün** kıldılar ki, çoğu kez bilimi

bile şaşkına çevirdiler. Ve bu güç ve yeteneklerini görmezden gelip, onlara "bu sevdadan vazgeçin, elinizden bir şey gelmez" diyenlere gülüp geçtiler. Onlar, sevda dilinin yürek dili olduğunu; sevdayla çarpan kalplerin, sahiplerini yanıltmadığını biliyorlardı. Onlar, insanlığın aşka en çok yakışan kesiminin, özgürlük kuşağının özneleriydi. Onlar, Dido Sotiriu'nun deyimiyle, aşk öpücüğü verir gibi verirdi hayatını.

İşgal altındaki bir ülkede, toplumun çok geniş kesimlerini bir araya getirmek ve harekete geçirmek zor olmaz. Ancak, işgalin gizlendiği ve düşmanın kendini çeşitli örtülerle kamufle ettiği koşullarda, hareketin ivmesi düşer. Destekler azalır. Öyleki devrimciliğinle, inancınla başbaşa bir çeşit yalnızlık hali yaşarsın. **Yatakta, sol tarafa yatar, kendi yürek sesini dinler, onunla ısınırsın. Gerçekte bu, ne yalnızlık, ne de umutsuzluktur**. Anlaşılması gereken şey, kavganın işgale karşı sel gibi akan kitleler eşliğinde yürütülenden farklı bir seyir izleyecek olduğudur. Bu seryirde yaşam, devrimci özneleri her an çok özel sınavlara, üstelik yalnız başlarına sokabilir. Gerek bu tür sınavlardan geçmek, gerekse geçebileceğini bilmek; kişileri, kavganın gereği olan hiçbir şeyden yakınmaz bir olgunluk/gelişmişlik haline taşır.

Her devrimci; kavgada birer mevzi, birer örgüt, birer cephane gibidir. Başlarına gelen hiçbir şey, onları şaşırtmaz; çünkü, yalnız da kalsalar, koca bir devlete karşı mücadeleyi sürdürme bilinç ve inancıyla kuşanmış ve güç verici bir **üstünlükler toplamı** ile donanmışlardır. Yalnızlık halini ise, sanıldığı denli yoğun ve sık yaşamazlar. **Dinlenmesi için omuzlarını, tutması için ellerini onlara doğru uzatanlar, her zaman dokunabilme menzilinde olmasalar da, varlıklarını hissettirirler**. Bu tür duygulara, böyle bir içsel enerjiye, otomorale, ortalığı kapkara bulutlar sardığında özellikle ihtiyaç duyulur. Çünkü, yokluğu acıları tanımlamak yetmez; **yakınmadan** iş yapmak zorunda olan **devrimciler, dikkatlerini, olguların fotoğrafını çekmeye değil, çözüm üretmeye yöneltirler**. Ve bilirler ki, dünyanın öteki uçundaki yoldaşları da **katran koyuluğunda sorunlarla** boğuşmaktadır.

"*Bu sıcacık, tümüyle bizim olan kent, bir kızı bile saklayamayacak kadar konukseverliğini yitirmiş. Akıl almaz bir şey. İşgal sırasında kucağı sürekli açıktı. 'Gelin yurttaşlar, evlerimize buyurun, ekmeğimizi paylaşın' derdi. Oysa şimdi evlerde, yüreklerde, yollarda, her yerde korku egemen. Tutuklamalar... Suçlamalar... Yargılamlar...*

*Hapishaneler hıncahınç dolu. okullar, depolar, ıssız adalar mahpus damlarına dönüştürülmüş. Yiğitlerimizin gögüslerine madalya takılacağına, infaz mangalarının kurşunları yağdırılıyor. Zeytinliklerimizde mezarlar, salt mezarlar... Hayatta kalanlar ise fişlenmişler: '**Kamu düzeni ve güvenliği için tehlikeli hainler.**' Nasıl düştük bu duruma?..*" (Buyruk, Dido Sotiriu, s.18)

Devrimcilere yöneltilen suçlamalar ve yapılan her türlü saldırı, ne ülke ne de halk sevgisini zayıflatır. Casusluk iddiası karşısında **Beloyanni**'nin yanıtı, bir devrimcilik farkıdır: "*Biz ülkemizi yüreklerimizdeki kanla seviyoruz.*" (age, s.260)

KAVGA

Sayı dizimi
söz dizimi
hesap kitap
bütünüyle anlatamaz
kavganın uzun metrajlı halini.

Bazen
ortadan yarılmış bir yürekten
acının damla damla sızmasıdır
kavga.
Bazen de avuçlarından mısır
patlağı taşan
bir çocuğun heyecanıdır...

Kavganın sırtı keskindir.
Kavgada umut
bütünüyle kızıl
bütünüyle gündoğumu değildir.

Kırmızıya kesmiş dudaklarında
korlaşmış sözcüklerle
şafağı çağırsa da
akşamüstü ihtimali
kol gezer eteklerinde...
Bu nedenle kavga,
gerektiğinde ölümü göze
alabilinlerin işidir.

DEVRİMCİLER, TUTSAKLIKTA DA YAŞAMI ZENGİN KILAN İÇSEL BİR GÜZELLİĞE SAHİPTİR

"*Olga teyze, onu ziyarete gelen bir örgüt mensubuna şunları söylemişti: 'Bak oğlum, hapishane mezarlık değildir. Sadece mezarlığa Noel'de ve Paskalya günlerinde gidilir. Biz yaşayan insanlarız.'*" (age, s. 89)

Aslında yaşamın hapisanede de sürdüğü, hem tutsaklar hem de dışardakiler tarafından iyi kavranması gereken bir durumdur. Tutsak için, hapishanede çürümenin koşulu, yaşamayı sürdürmektir. Adeta dışarıdaymış gibi yaşamak, erken kalkmak, traş olmak, temiz giyinmek, vb. önemli ise de gününü amaçların dahilinde verimli kılmak üzere programlamak çok daha önemlidir. Bir tutsak, çıkacağı günü **bekleyerek zamanı geçiriyorsa, yaşamını dondurmuş ve çürümeye adım atmış demektir**. "Dışarıdaki" ise, "içerdeki"nin çıkacağı günü beklemeye koyulmuş, içerdekiyle ilişkisini buna endekslemişse, onu içeride gömmüş, kendi yaşamını da akamete uğratmış demektir.

İçerdekilerle en önemli iletişim, "törensel" olmayandır. Yani, özel bazı günlere ve sebeplere bağlı kalmadan, sadece **yaşamı paylaşmak** amacıyla kurulan ilişki; aradaki alış verişi dışardaymışcasına normalleştirir/süreklileştirir.

İçerde, insanın kendine saygısını mümkün kılan, onu koruyan veya geliştiren; **gurur** ve **onur** sebebi olabilecek her olasılık, ezilmek ve tutsakların elinden alınmak istenir. Tutsak ise, kendine saygıyı büyütmenin imkanlarını zorlar/geliştirir. Bunun yolu, direnmekten ve yaşamı **canlı** kılmaktan geçer. "**Yaşamak direnmektir**" sözü boşuna

söylenmemeştir...

"Hayat bizden yanadır, hayat öldürülemez, hayat ileriye doğru yolunu sürdürecektir." (age, s. 98) diyecek kadar yaşama güvenen, yaşamın mutlaka doğru bir rotada akarak insanlığı **kendi finaline** taşıyacağına inanan ve bu uğurda yaşamını feda eden devrimciler; sıradan bir bakışla görülmesi kolay olmayan ürünler/eserler bırakarak, sonsuzluğu öperler. Öyle ki bunu resmetmek, **Goya** için bile olsa, kolay olmasa gerek.

"Güzel hayallerle dolu tüm bu kızlar, infaz mangasının önüne başları dik olarak çıktılar. Todora, hapishane arabasına binmeden kısa bir süre öncesine dek seksek oynayan Maraki, Niki, Matina, ceketini omuzuna atarak yoluculuğa çıkarcasına hayata veda eden Elli... Ve o bağrı yanık yaşlı kadınlar... ***Tüm bunları hangi Goya çizebilir?***

Sinema kameraları Hitler'in Avrupa'dan geçişini, örgülü saçlardan, çocuk ayakkabılarından, taş bebeklerden, yaşlıların takma dişlerinden oluşan tepelerin de üzerinde durarak onları görmemizi sağladı... 'Müttefiklerin' Yunanistan'dan geçişini kurşuna dizilen bu kızlar gösterecek..." (age, s. 98, abç)

Olağanüstü dönemlerde olağanüstü pratiklerin ortaya çıktığı, gizli kalmış yeteneklerin sergilendiği görülür. Kahramanlık, özveri, bu tür dönemlerin olağan nitelikleridir. Ne var ki, devrimci yaşamın her anında gerekli olan bu nitelikler, olağan -sakin- dönemlerde yerini, henüz aşılmamış kişisel niteliklere (zaaaflara) bırakabilmektedir.

"Hapishanedeki deneyimlerimden şunu anladım: İnsan, yaşadığı büyük anlarda cesur olabiliyor. Oysa ***günlük hayatın önemsiz anlarında*** *çok küçülüyor. Bir yandan ölüm karşısında yiğitleşiyor, öte yandan yanındaki fazla yer işgal etti diye, yandaki ranza kendi ranzasının fazla yakınına geldi diye, arkadaşı gereğinden fazla yemek yedi diye, su fırçasında, avluda uykusunda, şunu dedi, şunu yaptı diye kavga çıkarmaktan çekinmiyor..."* (age, s. 81, abç)

Bunun aşılması, **günlük yaşamın devrimcileştirilmesi** ile mümkündür. "İhtiyaç duyulduğu zaman gerekeni yaparım" diyerek, devrimci gereklilikleri kimi özel anlara özgü davranışlarla sınırlamak, o dünyaya ait tüm değerleri ve birikmiş hazineyi tanımaya/kavramaya yetmiyor. Bu nedenle devrimci yaşama ait repertuar zenginliğine özel bir önem verilmelidir.

Aleksandra, Averof Hapishanesi'den, sigara kağıtlarına yazarak gönderdiği mektuplarda, kurşuna dizilmek üzere götürülen kadın tutsakların gözünde **ölümün nasıl küçüldüğüne** dair çok özel deneyimler aktarır. **Teodora**, idam için çağrıldığında, şarkı söylemeye başlar ve giderken *"dayanın arkadaşlar"*, *"Diri olarak da, ölü olarak da gerekliyiz bu mücadeleye."* (age, s. 80) diyerek **devrimcilerin yenilmezliğinin** altını çizer.

Statula ise, idam edilmeden bir gün önce, hücreden çıkarıldığında, arkadaşlarına, *"uykunuzu kaçırmayın, nöbet tutmayın. Sabah olur olmaz şarkımla uyandıracağım sizi"* (age, s. 80) diye seslenir. Ve idam edilmeden önce, hapishanenin tek ağacı olan palmiye ağacının altında dans ederek şarkı söyler. Daha sonra bu hapishanede gelenek haline gelir.

Götürülürken *"çok az yaşadım"*, *"ama zararı yok, bildiğimce yaşadım."* (age., s:83) diyen Maraki de devrimcilerin yaşamla aralarındaki bağı, farklı bir yaklaşımla yansıtıyordu. Makronisi'de sürgün olan nişanlısına şunları yazmış: *"sana kalbimi ve tüm hayallerimi bırakıyorum. Sev beni. Bir de dolmakalem bırakıyorum. Başka hiçbir şeyim yok..."* (age, s. 83)

*"Gerçekten, kızlık kokularımızı, duygusallığımızı, okşanmak, aşk yapmak gereksinmemizi nereye sakladık? Ölüm bizim için çok doğal görünüyor. Ölümü, Asyalılar gibi alınyazısı olarak göremiyoruz. Ölümden sonra da var olabileceğimiz savı da bizleri hiç avutmuyor. Salt yeryüzündeki hayatı güzelleştirmektir amacımız... Zaman ne de kötü Anna! Ne denli zor! İnsanlar acaba bizi nasıl yargılayacaklar dersin? Gelecekte bizim kuşak için neler söylenecek? Kendimiz için hiçbir şey istemedik. '****Tek bir karşılık bekliyoruz; mücadelemizin ve özverimizin hakkı verilsin, o kadar****...'"* (age., s. 97, abç)

Böyle bitirir **Aleksandra**, Anna'ya yazdığı gizli mektuplarını. Evet, mücadele süreçleri karşısında, saygı ölçüsü düşük, ukalaca refleksler gösterenler için **Aleksandra**'nın bu mütevazi beklentisi, umarız ki utandırıcı bir etki yapar.

TEMMUZ'UN KIZI

Şu işe bak ki gülüm
yine TEMMUZ ayındayız
Hani senin yıldızlara
çıplak göründüğün
insan normallerinin üstünde
dolaştığın mevsimdeyiz.

Biliyorum
senin için TEMMUZ
yaşamın kendisidir
Sen
yaşam düğmelerini
el sürülmemiş güzelliklere
iliklemek için
TEMMUZ'u beklemedin
Gerektiğinde ilik
gerektiğinde düğme oldun.

insanlık sana yakışıyor
be TEMMUZ'un kızı
Akıl gerektiğinde akıl
yürek gerektiğinde yürek
ten
koku
nefes oldun
Sırf biz çocuk kokalım diye
az mı anne oldun?
Bu kez de
biz seni içimize aldık
Öyle temizsin ki
yaralanmış çocuk düşlerine
senin yüreğini süreceğiz...

Temmuzun Kızı kim mi... Bu sıfata yakışan herkestir...

Uzun Yürüyüş'e devam!

Serdar ÇAKMAK

Uzun Yürüyüş, Kaypakkaya camiasının her franksiyonundan görüşlerin tartışıldığı yegâne dergidir. Derginin siyasi çizgisi ile bu satırların yazarı arasında pek tabii ki görüş ayrılıkları vardır. Ancak devrimin ve halkın çıkarlarının, ortak kaygı noktasını oluşturması, birlikte hareket etmenin garantisidir. Dergi yönetimi ile yazar arasında seviyeli ve ölçülü bir ilişkinin ya da bir nevi ittifakın varlığı bu ortak kaygının tezahürüdür.

Ne var ki yeri gelmişken dergi hakkında kısa bir değerlendirme yapmadan edemeyeceğim. Hoşa gitmeyecek "dogmatik"liğim için kusuruma bakılmasın. **Uzun Yürüyüş**, Kaypakkaya camiasının içerisinde şu anda cılız da olsa sağdan esen rüzgârı temsil etmektedir. Kaypakkaya geleneği, ***Kurtuluş Yolu***'nu, ***Halkın Birliği***'ni, ***Bolşevik Partizan***'ı ve ***Komün***'ü yaşadıktan sonra Uzun Yürüyüş'ün çok daha kapsamlı, kendi çizgisinde çok daha usta bir konuma sahip olması gerekmektedir. Halbuki, **Uzun Yürüyüş** kendisini tekrar etmektedir. "*Yenilenmemiz lazım*" demekte fakat dilinin altında yatan baklayı hâlâ çıkartmamaktadır.

Burada ben, biraz yardımcı olayım. **Uzun Yürüyüş,** Kaypakkaya'nın fikirlerinin epey eskidiği kanısındadır. Hatta dünya çapında Marksizm'in "ciddi kriz" içerisinde olduğunu düşünmektedir. Milli meseleden, sosyalizm sorunlarına kadar birçok şeyin tartışılmasını istemektedir. Olabilir. Bu gayet normal. Ancak gel gelelim, dergi editörleri bu konuları içeren her bir sayısı bir tek konuya ayrılmış geniş tartışma yazılarının içinde yer aldığı bir yayını gerçekleştirememiştir. Bilakis, günlük meselelerin peşinde koşmuştur. Tartışmak istediği konuları, günlük meseleri ele aldığı yerin içerisine sıkıştırmıştır.

Uzun Yürüyüş, herkesin hoşuna gideceği dergicilik yapmayı bırakmalıdır. Kaypakkaya camiasında yürüttüğü seviyeli tartışmalarla, aranan bir dergi olmalıdır. Birlikten evvel ortak ittifak kültürüne hizmet etmelidir. İttifak kültürünün gerçekleşmesi için ortak tartışma kültürünün daha da gelişmesine yardımcı olmalıdır. Her ay tek bir konuya ağırlık vermelidir. Farklı çizgilerden yazarları bu konular üzerine tartışmaya davet etmelidir. Türkiye'de bu yöntemi izlemiş başka siyasi çizgilerin çıkardığı dergilere bakmakta fayda vardır. Örneğin ***11. Tez, Birikim*** veya ***Türkiye Gerçeği*** aklıma ilk gelenlerdir.

Bana gelince, "dogmatik" kafamla üç sene boyunca hasbelkader **Uzun Yürüyüş**'te yazı yazdım, tartıştım. Savunduğum görüşlerin yaygınlaşmasında **Uzun Yürüyüş**'ün payı vardır. Dergi editörleri, imkân verdikleri müddetçe yazmaya devam edeceğim. Zira bu onca zahmete katlanıp dergiyi büyük özveri ile çıkaran arkadaşlara karşı da bir vefa borcudur.

Fakat bilenler bilir. "***Kırmızı Gül Buz İçinde***" filminin ardından yeni film projesine; Çerkez Ethem'in hayatını konu olan bir dokümanter filme başladım. Takriben bir senedir yeni film projesi, zamanımın büyük bölümünü meşgul etmektedir. Ethem'in ayak izlerini takip etmekten "anam ağladı." Gittiği bütün ülkelerin çoğunu dolaştım. Gidemediklerim sırada bekliyor. Hal böyle olunca, ister on beş günlük yazılar, isterse de aylık yazılar benim için külfet olmaktadır.

Düşünün! Film için ciddi bir arşiv çalışması yapıyorsunuz. Yazılı ve görsel tarihin derinliklerinde kalmış materyalleri bulup gün ışığına çıkartıyorsunuz. Yazı yazmanız için de dünya ve ülke gündemini, sol basını, uluslararası Maoist akımı ve bir de Kaypakkaya camiasının yayınlarını takip ediyorsunuz. Yazdıklarınızın ne gibi tartışmalara yol açtığını bilmiyorsunuz. Çünkü okuyucu büyük bir tüketici. Doğru veya yanlış sizden okuyucuya bir şeyler gidiyor. Ama okuyucudan size bir şeyler gelmiyor. Böylesi bir ortamda "kılı kırk yararak" yazmak zorundasınız. Eğer gelişi güzel yazmak istemiyorsanız, yukarıda söylediklerimi yapmak dorumundasınız. Kaçınılmaz olarak bu durum, yazı yazmanızı önemli ölçüde zorlaştırmaktadır.

Peki bütün bunların **Uzun Yürüyüş** açısından anlamı nedir? Kimse şüphelenmesin. Bunca dil döktükten sonra, geçen birkaç sayıda yazı yazmamamı kimse kötüye yormasın. **Uzun Yürüyüş**'e yazmaya devam edeceğim. Ancak bu ne kadar düzenli olur? İşte orasını kestirmek biraz zor. Mutlak olan bir şey var. Ben sen, o; hepimiz meşakkatli yolda **Uzun Yürüyüş**'e devam edeceğiz.

"YDD" medyası ve Türkiye

Temel DEMİRER

1) MEDYA VE "YDD" İLİŞKİSİNİN GÜNCEL ÇERÇEVESİ

Geçmişten bugüne Serge Halimi'nin ifade ettiği *"pazar gazeteciliği"*[1] zemininde yükselen Rupert Murdoch'ların, Ted Turner'lerin medya gerçeğiyle karakterize olan *"Yeni Dünya Düzen(sizlik)i"*nde ("YDD") *"dördüncü kuvvet"* diye anılan medya, bir *"meta medium (üst araç)"* konumuna yükseldi.

Harvey Wexler'ın ekonomi profesörlerinden Noel Farley'in, *"kazananlar ve kaybedenler"* yaratan küreselleşme sürecinde servetin giderek daha az elde toplandığını ve yoksulluğun tüm dünyayı sardığını söylediği[2] gidişatta; ezilenler, ya da mülksüzler açısından olumlanması mümkün olmayan bu durumda radikal bir değişiklik olmazsa; Kocaeli Üniversitesi Radyo-TV-Sinema Bölümü Başkanı Prof. Dr. Şermin Tekinalp'in deyişiyle, *"21. yüzyıl insanlık için ultra modern, gönüllü bir elektronik kölelik dönemi olacaktır."*[3]

Kuzey'in, insan(lık)a küresel saldırısı; dünyanın sırtına, "YDD"nin *"deli gömleği"*nin geçirilmesi; "Öteki"nin, farklının yok edilmesi olarak tarif edilmesi mümkün olan "YDD"; ideolojik-kültürel alanda da "tek tip düşünce"yi yaygınlaştırma harekâtı olarak tanımlayabiliriz. İdeolojik-kültürel planda "YDD"nin koçbaşı işlevini TV üstlenmiş durumda. "Gerçekleri izlediz!" anonsuyla durmadan burjuva egemenliğini üretip pekiştiren TV, gözle görülürün, gerçekliğin tek akılsal söylem alanı haline getirilerek başta gençlik[4] ve aydınlar[5] olmak üzere tüm insani etkinliğin[6] edilgenleştirildiği ve demokrasiyi sanallaştıran[7] bir görsel kültür yaratıyor. Hani General De Gaulle'ün Kültür Bakanı Malraux'nun, "Televizyon denetiminizde değilse, ülkeyi nasıl yönetiyorsunuz" diye sorduğu egemenliğin "kültür"ünü!

"YDD"nin gündelik yaşantımızın ayrılmaz parçasına dönüştürüp, "İçimizden biri" kıldığı TV'yi ve kültürsüzleştirme harekâtını materyalistçe sorgulamak gerek.[8] Çünkü "TV'li yaşam"ın ayırdedici yanı, insan(lar)ın TV'ye yakınlarıyla paylaştığından daha fazla zaman ayırırken; TV'ye bağımlılığın devreye soktuğu edilgenlik sonucunda, ideolojik işlevli burjuva zihinsel yönlendiriciliğine kodlanmaktır. "YDD"de somutlanan "Uygarlık Krizi"nde, gündelik eşya kategorisindeki TV kültürünün kavranması, yaşamsal önemde. Çünkü yaşantımızın baş köşesinde yer edinen TV, kültürel-toplumsal ortamı doğrudan etkileyen aygıttır. Herkesin, herşeyin, hem satıcısı hem satılanı kılındığı metalaşma ve değişim değerinin herşeyin üstüne çıkartıldığı "YDD" kesitinde, kültürel erozyonun taşıyıcı ve şekillendirici aygıtı olarak TV; alışkanlıkları, bireysel-toplumsal ilişkileri; konuşma biçiminden düşünme-görmeye kadar uzanan tüm fonksiyonları, ekranın biçimlendiriciliğine endekslenmiştir.

Egemen burjuva boyunduruğun zihin yönlendirme aracı olarak TV; Althusser'in, "Devletin İdeolojik Aygıtları" (DİA) kapsamında irdelediği "İdeoloji kullanarak işleyen" baskı aygıtıdır. Toplumu manipüle ederek, biçimlendiren dev bir güç olarak TV; sadece bir dezenformasyon aracı değil, aynı zamanda, "YDD"nin DİA'larıyla zihinlerde kurduğu diktatörlüğün yönlendirme aracıdır. TV'nin evdeki varlığının bir toplumsal denetim aracı olması yanında, insanları yalıtlama fonksiyonuna dikkat çeken Jean Baudrillard, "TV'yi insanların yaşamına giren bir iktidar periskopu olarak görmek gereksizdir. Çünkü o bundan çok daha fazlasını yapmaktadır. TV insanların artık birbiriyle konuşmadıklarının yanıtsız (yanıtlayamadıkları) bir söz karşısında bütünüyle yalıtılmış olduklarının (yalnızlıklarının) en güzel garantisidir" der.

TV insan(lık)ı yaşamak yerine, izleyiciliğin duyarsız edilgenliğine mahkûm ediyor. Bu konuda anlamlı bir örnek Ağustos 1994 Fransa'sının turistik bölgelerinden Mont Saint-Michel'de yaşandı. 42 yaşındaki Marie-Noelle Guillernee ve altı yaşındaki kızı Victorine, tatillerine geçirmek için her yıl milyonlarca kişinin akın ettiği Normandiya açıklarındaki Mont Saint-Michel'e gittiler. Anne ve kız bir yamaca tırmanmaya çalışırken, ayağı kayan Victorine, gel git sonucu suların yükselmesiyle sahilde oluşan çukura yuvarlandı. Anne, çocuğunu kurtarmaya çalışırken, biraz yukarıdaki turistler, yardım etmek veya yardım çağırmak için kıllarını bile kıpırdatmadılar. Hatta, bazıları boğulan anneyi videoya çekerek, "herşeyi videoya çektim" diye böbürlendiler. Turistler, anne ve çocuğu göz göre göre ölüme yollarken, bir kafeterya sahibi, itfaiyeye haber verdi. İtfaiyeciler, çocuğu kurtarırken, anne sularda kayboldu.[9]

TV'nin, "eğlence aracı" ya da "zararsız" bir alışkanlık olduğu ileri sürülürken; karşısında saatlerce oturulan TV'nin yeniden biçimlendirme gücünün boyutları hakkında fazla bir şey söylenmez. Sosyologların, TV'ye ayrılan zamanı, "ölü zaman" olarak nitelemesi abartı değildir. Jerzy Kosinski'ye göre, bir Amerikan yılda ortalama 1200 saat televizyon seyrederken, yılda sadece 5 saat kitap okur.

Zihinlerde kurduğu dikta ile ideolojik hegemonya ve psikolojik savaşın doğrudan aracı TV'yle, herşey kısalıyor, insan(lar) sıradan tüketicilere indirgeniyor. Olaylar, gerçekler hakkında yüzeysel görüntü sunan 'özetler kültürü' körükleniyor. Haber akışında, izleyicinin derinliğine anlamasını mümkün kılacak çerçeve yok edilirken, ikili bir toplumsal yapı oluşturuluyor. İnsan(lar), pasif tüketici konumuna mahkûm ediliyor. TV, politikayı genellikle, kişisel sorunlar-çelişkiler-düşmanlıklar düzeyine indirgerken politikacılar da, TV'nin ilgisini çekebilmek için şaklabanlık yapıyorlar. Herşey kişiselleştirilirken, dikkatler, imaj da yoğunlaşıyor. Sansasyonel-medyatik bir tüketim malına dö-

nüştürülen haberlerde, politikacıya yakınlıkları ya da uzaklıkları, sonucu haber objektifliğini yitiriyor. Haberler, ticari kriterlere göre paketleniyor. Enformasyon, siparişe göre imal ediliyor.

"YDD" kesitinde kültürün, "kitle kandırmasının kısırlaştırıcılığı" olarak nitelenmesi de abartı değildir. Asalak-çürüyen kapitalizmin kontrolündeki "kitle kültürü" ve araçlarının ürettikleri saçmalıklar; kapitalist kültür endüstrisiyle, tüketicinin (yani tüketmekten başka açarı bırakılmayan emekçilerin!), insani yaratıcılıklarını körelmektedir. Örneğin günümüzde Japon evlerinde TV, sifonlu tuvaletten daha yaygındır. ABD, sadece Avrupa'ya yılda 120 bin saatlik televizyon programı ihraç ediyor. TV programlarının dünya çapındaki ticareti, yılda yüzde 15'ten fazla artış kaydediyor! "YDD"nin TV aracılığıyla birbirine bağlanmış bir "Yeni Dünya Enformasyon Düzeni"ni yol açtığı küresel (dez)enformasyon akışı, dünyanın en büyük eşitsizliklerinden birini; Mustafa Masmundi'nin deyişiyle, "Gerçek bir zihinsel tecavüz biçimi"ni devreye sokmuştur.

Kapitalizmin mit üretme aracı TV'nin, burjuva boyunduruğun önemli silahı ya da sinir sistemi olduğunu söyleyebiliriz. Kapitalizmin kültür kurumu olan TV'nin, ilkel toplumlardaki mitleri andıran bir etkileme ve işleyiş biçimi vardır. Kapitalist kültür ürünlerinin üreticisi ve taşıyıcısı olan TV, biçimsel yapısı ve içeriği açısından ilkel toplumlardakine benzeyen mitler yaratır. TV'de, tıpkı mit gibi hem yapılandırıcı hem de yapılanmış özelliğe sahiptir. TV seyredilirken hem deneyleri düzenleyen, hem de bunları tanımlayan egemen mesajlar dizisi izlenir. Mit üretme aracı olarak TV, "yükselen değer"lerin pompalayıcısıdır. Yani Andy Warhol'un deyişiyle, "TV ile herkes üç dakikalığına ünlü olabilir. Artık televizyon ile sahtekâr olmak ya da kahraman veya ünlü olmak çok kolay"dır! Özetle TV'nin belirleyici etkisiyle, politika, futbol ve müzik gibi alanlarda toplumun taptığı kişiler ortaya çıkarılması; yeni "star"lar ve "ilahlar" yaratılması gibi...

TV'lerin paparazzi programlarını izliyor musunuz? Bu programlar, toplumun ne denli yozlaşıp çürüdüğünün kanıtı... Türkçe konuşmayı bilmeyen delikanlılar, kolu dövmeli dişlek kızlar bu tür programların sunucuları... Onlardan kim nerede, ne yapmış, kim kiminle beraber olmuş öğreniyoruz! Aklı cinsel organına takılmış tiplerin programları, insan(lar)ı sözümona eğlendirmek adına, "kadını işporta malı gibi gören", "cinselliği bayağılık düzeyine indiren" türden ve Neil Postmann'ın deyişiyle, "Öldüren Eğlence" değil de ne acaba? TV'ye endeksli "yükselen değerler", tüketim kültürünü körükleyerek, insan(lık)ı sürüleştirir; cinselliği ve özentileri pazarlar; Reha Muhtar "haberciliği"yle ihbarcı bir toplum yaratarak "hiçleştirir."

"Öldüren eğlence", insanı ve değerlerini yok ediyor... Aptal kutusunun başına kurulan insan(lar) da artık uzaktan kumandalı ve programlanabiliyor. TV'nin kitleleri uzaktan yönlendirdiği, insan(lar)ın bilincinde ve duyarlığında derin yaralar açtığı bir dünyada yaşıyoruz. Herşeyin hızla kirlendiği, insanın giderek insansızlaştığı, yüreğin yürekle yakınlaşması güzelliğinin arasına uçurumların konulduğu berbat bir dünya bu!

Türkiye, kapitalizmin (ve kültür endüstrisinin) kaotik açmazının kollarında çürüyor. Türkiye, TV'nin pop çağı ateşiyle yanıyor. Yani "hayat bir reality şov"a dönüştürülüyor. Günlük yaşamın sessiz ihanetine teslim edilen yok oluşa eşitlendiği edilgenliğin coğrafyası oluyor. Bu coğrafyada yalanın egemenliği, Reha Muhtar'larıyla, muhalefeti kırmızı daireler içine alarak hedef gösterirken; kirli savaşın yıkımıyla bunalan ve çürütülen Türk(iye) insanı, TV'lerle taraf kılındığı yabancılaşmanın labirentlerinde doğallığından kopuyor, başkalaş(tırıl)ıyor.

Ve 21. yüzyıl dönemeci bu koşullarda karşımıza dikiliyor.

2-) SERMAYE AÇISINDAN MEDYANIN İŞLEVİ

"YDD" medyası, egemenlerin tek tip düşüncenin farklılığı reddeden, "bilgisiz-biatı"nı ve "duygusuz-düşüncesiz kör şiddeti"ni küreselleştirirken, ücretli kölelik dünyasına karşı çıkma bilincini körelten tepkisizliği örgütlüyor. Bu bağlamda egemen medya; Fransız gazeteci Serge Halimi'nin deyişiyle, "Düzenin yeni bekçileri"nden[10] en önemlisidir; küresel bir afyon, şiddet ve sansür yumağıdır!

Örneğin Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı Prof. Ünsal Oskay, egemen medyanın ücretli kölelik dünyasında "Sansür hayatımızın her alanında" diyerek ekliyor: "*İktisadi ve sosyal yöntemlerle, bir sürü ceza yasasıyla basın fiilen sansür uygulamasında... Birbirinden kopartılmış bilgi kırıntılarıyla dolu bir çöp tenekesine dönüyoruz... Çağımızda iletişim diye bir şey yok, çok yoğun bir iletişim bombardımanı var... 'Neden karnımız doymuyor, neden karnımızı doyuracak iş imkânı bulamıyoruz, neden bizi üzen bir hayatla karşı karşıyayız?' diye soramıyoruz. Bunun sonucunda hayatın önem taşıyan sorunlarına ilgi duymayan insan haline geliyoruz. İşte sansür bu... Eşitsizliğe dayanan bir tür güçlünün ya da güçlü çevrelerin dominasyonuna dayanan bir ortam bu...*"[11]

Böyle bir dünya, ücretli köleliğin "dikansiz gül bahçesidir! Bir anlığına Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin (ÇGD) düzenlediği "Medya, Seçimler ve İfade Özgürlüğü" Konferansı'nda Nail Güreli'nin, "*Artık medyanın gücü değil, güçlerin medyası var*";[12] veya Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) Başkanı Ziya Sonay'ın, "*Medya patronları bir yandan seçimlerde hangi partinin iktidara geleceğini hesaplayıp, ona göre yayın politikalarını belirlemeye çalışırken, diğer yanda da gazetecileri 'ücretli köle' haline getiriyorlar*";[13] Yar. Doç. Dr. Ayşe Atalay'ın, "*Medya, günümüzde kadar büyük ölçüde mafya babalarının, yüksek sosyete fahişelerinin yaşamlarını ballandıra ballandıra anlatarak insanları köşe dönücülüğüne, kapkaççılığa özendirmektedir*,"[14] diyen saptamalarını anımsayın!

Bu koşullarda egemenler için sınıfsal tahakkümün boyunduruğuna dönüşen medya açısından habercilik, "yardımcı ya da tali bir işe", "zevzekliğe"[15] ve propagandaya dönüşmüş; ve de insanı vezir de, rezil de eden medya

tehlikeli bir saldırı silahına dönüşmüştür. Örneğin, "Fransız medyasında kim, ne zaman, neyi, nasıl, nerede ve nasıl savunur" sorusuna yanıt arayan 'Le Monde Diplomatique' yazarlarından Serge Halimi, gazeteciliğin ve dolayısıyla medyanın siyasal-sınıfsal antropololojisini sorgularken, "Medyanın artık, paranın küstahlığını öven, halkı küçümseyen ve mülk sahiplerine hizmet eden bir bombardıman aracı" olduğu sonucuna ulaşmıştır!

Gerçekten de 'Le Monde' Gazetesinin kurucusu Hubert Beuve-Mery, "Gazetecilik mesafe ve temas mesleğidir" dese de, gazetecilik egemenlerle arasındaki tüm mesafeyi sıfırlayıp, içiçe bir "temasa" yani egemenliğin ideolojik taşıyıcılığına dönüşmüştür. Böylece egemenliğini çizdiği sınırların ötesindeki her muhalif duruş, düşünceyi "suç" sayma suçu işleyerek, dıştalayıcı-otoriter işlerliğini güçlendirmiştir.

Oysa Fikret Başkaya'nın deyişiyle, "*Düşünce özgürlüğü bütün özgürlüklerin anasıdır.*"[16] Ancak egemenler ve sözcüleri bu kanıda değildir! Tıpkı "Düşünce özgürlüğü'nün tuzağı"ndan söz eden Toktamış Ateş'in itirafındaki üzere: "*Kimilerinin pek keyifle dile getirdikleri, bence anlamsız bir cümle vardır: 'Düşüncelerinizin tümüne bütün varlığımla karşıyım, ama sizin o düşüncelerinizi dile getirilebilmeniz için canımı vermeye hazırım'! Allah, allah bu kadar salaklık olur mu yahu? Hele tümüyle karşı olduğum bir düşüncenin dile getirilebilmesi için neden canımı vermeye hazır olayım?*"[17]

Toktamış Ateş'in savunduğu dıştalayıcı-otoriter despotizmin ya da egemen medyanın "Basın Özgürlüğü"ne ilişkin Susurluk patentli uygulamaları,[18] medyadaki tekelleşme[19] ile sermaye sisteminin özgürlük düşmanı "kirli savaşçı" yapısallığından kaynaklanmaktadır.

3-) GÜNDELİK BİLİNCİN OLUŞTURULMASINDA MEDYANIN ROLÜ

Resmi ideolojik boyunduruğun ihtiyaçları doğrultusunda biçimlendirilip; "Avrupa Merkezli Hayali Batı"[20] söylencelerine kodlanmış "değer(sizlik) yargıları"yla ambalajlanmış bir tüluatın sonucu olan "gündelik bilinç(sizlik)" üretimi; tüketim dünyasının dirlik ve düzeni; ya da sistemin bekaası için vazgeçilemezdir.

Gazete ve dergilerin vitrinin oluşturan, "sekiz sütuna yayılmış manşetlerin",[21] dayanılmaz hafifliği ardına gizlenmiş mesajların ya da TV'lerin insanların gündelik bilincini nasıl biçimlendirdiği; soruna kafa yoranlar için bir "sır" değildir! Önemli olan iktidar bağımlılığıyla dünya çapında "güvenilirlik krizi" yaşayan egemen medyanın;[22] sermayenin, insansız sanal "show"una, gölge oyununa dönüşmesidir. Bu bağlamda Prof. Dr. Uçkun Geray, "Şirket, devlet ve güdümlü medya" kıskacındaki açmazı irdelerken, "*Türkiye'nin en büyük derdi boyalı basın'dır. Boyalı basın da büyük sermayenin güdümündedir. Bunu sağır sultan bile duydu, biliniyor,*"[23] dese de; medya bir gündelik "bilinç(sizlik)" öğüten değirmendir!

Ekranda "cehennem ve cennet", "şeytan ve melek" tasvirlerinin insan zihine kazındığı medyanın (ve özellikle de TV'nin) prototipi TRT'de[24] sergilenmiş; ve ardından da TRT ile "çalınan bilinçler"[25] kendisini, Türk(iye) özel televizyonlarının daha "eğlendirici ve renkli" Reha Muhtar örneğine kodlamıştır!

Gündelik "bilinç(sizlik)"in oluşturulması sürecinde egemen medya açısından, "Yorum hür, haber uydurma"dır![26] Zaten bunu İsmet Berkan da, "*Gazete demek, öyle ya da böyle 'yorum' demektir. Haberlerde 'adil olmak'tan söz edilebilir ve gazeteler yeterince 'adil' olmadıkları için eleştirilebilir, ama yorum yaptıkları için eleştirilemezler. Çünkü gazete demek haberler arasında seçim yapmak demektir. Her seçim de bir 'yorum'dur,*"[27] diyerek açıkça itiraf etmektedir!

Ancak bu uygulama kamu yararı önde tutulmayarak, açıkça reddetmektedir. Çünkü, Londra City Üniversitesi Gazetecilik Bölümü Başkanı eski televizyoncu Rod Allen'in deyişiyle, "*Meslekte bir kişisel etik, bir de şirket etiği vardır. Değişenin şirket etiği olduğunu sanıyorum. İngiliz-ABD medyası artık gazetecilik deneyimi olan kişiler tarafından değil, işletme bölümlerinden mezun olan ve ticari hedefler güden kişiler tarafından kontrol ediliyorlar*"![28]

Gündelik "bilinç(sizlik)"in oluşturulmasında "olup-biten biten", medyanın "sınıfsal ve ticari hedefler güden kişiler tarafından kontrol edilmesi"dir! Yani, artık ortada, insan(lık)ı edilgenleştirerek hiçleştiren bir "İmaj İmparatorluğu" vardır. Ve Jose Mondzain, "Görüntü Düşüncesi" başlıklı yazısında "*imaj düşüncesi"ni irdelerken şu sonuca ulaşıyor: İmaj, sözü ve düşünceyi engellediği için özgürlüğü de önler.*"[29]

Örneğin "*Maraba Televole... Hahahahihihooağh*" çığlıklarındaki fiiliyatla; ya da psikiyatr Bilgin Saydam'ın, "*Kavrayan kavradığını ideolojik bir zorbalıkla tahrif eder*" dediği "Deli Dumrul'un Bilinci"ni[30] besleyip, oluşturur! Böylelikle de, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğ-

retim Üyesi İrfan Erdoğan'ın deyişiyle, "Egemen sınıf burjuvazinin sözcüsü medyanın, basının etiği[31] ahlâksızlık"[32] küreselleşerek gündelik yaşama enjekte edilir.

Özetle gündelik "bilinç(sizlik)e" sanallığıyla maruf bir sözde "İmajlar Dünyası" sunan medya; "imajoloji" fikrinin yaratıcısı "Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği"nin yazarı Milan Kundera'nın görüşlerinden beslenerek; reklam ajanslarının, moda yaratıcılarının, devlet adamlarının, ünlülerin yani kısacası "show business" tüccarlarının, talan dünyasının "değer(sizlikler)i"ni; azınlık diktatörlüğünün hoparlörü medyanın ya da "Tele-Yalanlar Ekranı"nın "reyting provokatörlüğü"[33] ile küreselleştirmiştir.

4-) MEDYA İNSANLARI NASIL DEĞİŞTİRİP, YÖNLENDİRİR?

Bu konuda Jean Baudrillard'ın "simülasyon kuramı"nı anımsamak gerek.[34] Örneğin, 'Psychologie Heute' Dergisine göre, Avrupa'da saatte ortalama 5, ABD'de ise 10 kundaklamadan dayağa, cinayetten tecavüze, depremden trafik kazasına sayısız şiddet görüntüleri içeren TV programlarıyla[35] betimlenen, manipülasyonun[36] bin bir çeşit olanağına sahip egemen medyanın müthiş bir yönlendiricilik gücü var.

Örneklersek; son 30 yıl da genç nüfusun bulaşıcı hastalıklar yerine şiddet nedeniyle öldüğünü gösterdi. 15-24 yaş arasında cinayet nedeniyle ölümler kazalardan sonra ikinci sıraya yükseliyor. Üçüncü sırada yer alan ölüm nedeni ise intihar. Televizyon ekranlarında en fazla, yüzde 62'lik bir oranla en fazla işlenen tema şiddet, cinsellik, ölüm, alkolle ilgili konular. Yapılan araştırmalar, çocuklar ve gençlerde görülen saldırgan davranışların, şiddet içeren yayınların izlenmesi ile ilişkili olduğunu gösteriyor.

* Kaliforniya Üniversitesi'nin yaptığı araştırmada Amerikan TV programlarının yüzde 57'sinde şiddet unsuru bulundu.

* Çocuk programları şiddeti daha çok mizahi açıdan sergiliyor. Ancak küçük izleyiciler televizyon programlarındaki fantezi ile gerçeği ayırabilme yeteneğine tam olarak sahip değil.

* 1987 yılında Bluman'ın yaptığı araştırma, son 30 yılda genç nüfusun bulaşıcı hastalıklar yerine şiddet nedeniyle öldüğünü gösterdi. 15-24 yaş arasında cinayet nedeniyle ölümler kazalardan sonra ikinci sıraya yükseliyor. Üçüncü sırada yer alan ölüm nedeni ise intihar.

* Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı'nın araştırmasına göre televizyon ekranlarında en fazla şiddet, cinsellik, ölüm, alkolle ilgili temalar işlenmekte. Şiddet yüzde 62'lik bir oranla en fazla işlenen konu olma özelliğini taşıyor.

* İstanbul Üniversitesi öğretim üyesi Nurdoğan Rigel'in araştırmasına göre çocukların yüzde 58.51'i anne ve babasından çok TV'ye inanmakta.

* Washington Üniversitesi psikiyatristlerinden Brandon Centerwall'in araştırması sonucunda, Güney Afrika'da televizyon yayınlarının başlamasıyla birlikte cinayet işlenme oranının 2 katına çıktığı saptandı.

* Kanada'nın bir kasabasında ilk olarak 1973 yılında televizyon yayınları başladı. Sonraki 2 yıl içinde gençler arasında şiddet yüzde 160 arttı. 1973-1975 yılları arasında televizyon yayınının olmadığı yakın 2 kasabada ise şiddet olaylarında hiçbir artış olmadı.

* Amerika Psikoloji Derneği'nin yaptırdığı araştırmaya göre, haftada ortalama 27 saat televizyon izleyen bir Amerikalı çocuk daha ilkokulu bitirmeden 8 bin cinayet ve yaklaşık 100 bin şiddet olayı seyrediyor.

* Zekâ, sosyo-ekonomik statü, temel saldırganlık düzeyi gibi faktörler kontrol edildiğinde, çocukluğunda çok fazla televizyon seyreden kişilerin küfürbaz yetişkinler olduğu belirlendi.

* ABD'de ilkokul öğretmenleri arasında yapılan bir ulusal araştırmaya göre, Ninja Kaplumbağaları gerçek ve fantezi arasında bir karışıklığa yol açıyor. Birçok çocuk diğer çocuklara karşı şiddet kullanmanın doğru olduğunu düşündüklerini, çünkü kaplumbağaların böyle yaptığını belirtiyor.

* Amerikan CBS kanalı tarafından yaptırılan bir araştırmaya göre televizyonda ortalamanın biraz üzerinde şiddet içeren programları izleyen çocukların yüzde 49'u gençlik dönemlerinde tecavüz, vandalizm, hayvanlara kötü davranma gibi suçlar işlemekte.

* Michigan Üniversitesi psikologlarından Leonard Eron'a göre esas olarak şiddet içerikli programları seyreden çocuklar dünyayı tehlikelerle dolu, balta girmemiş bir orman gibi algılamakta ve bu dünyada ayakta kalmak için yapılacak tek şeyin saldırmak olduğunu düşünmekte. Eron'un araştırmasına göre daha fazla şiddet içerikli televizyon yayını izleyenler daha ciddi suçlar işlemekte, alkolün etkisinde daha saldırgan olmakta, kendi çocuklarını cezalandırmak için daha fazla şiddet kullanmakta.

*13 Mart 1969'da New York'tan Los Angeles'a giden bir uçakta savaş filmi gösterildi. Film sona erdikten sonra yolculardan biri aniden saldırganlaştı. Yolcuyu pilot ile birlikte 4 yolcu ancak sakinleştirebildi. Daha sonra neden böyle davrandığını soranlara yolcu, "Savaş filmini seyrediyordum, herkesin savaştığını gördüm ve benim de başlamam gerektiğini düşündüm" dedi.

* "Deer-Hunter (Geyik Avcısı)" filmi Amerika'da gösterildikten sonra, filmde yer alan Rus ruleti sahnesini taklit eden 29 kişiden 26'sı öldü. 1980'lerin ortalarında Amerika'da 13 yaşındaki bir çocuk, arkadaşının babasını öldürdüğünü itiraf etti. Öldürdüğü kişiyi döven ve parçalara bölerek yaralarına tuz döken çocuk bunu neden yaptığını bilmediğini, yalnızca televizyonda gördüğünü söyledi.

* 1994 yılında ABD[37] Salt Lake City'de bir genç "Natural Born Killers (Katil Doğanlar)" adlı filmden etkilenerek üvey annesi ve kız kardeşini tabancayla öldürdü![38]

* Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı öğretim üyesi Doç. Dr. Hamit Hancı, "*Televizyon çocuk için güçlü bir öğretmendir. (...) Televizyon çocuğa şiddet öğretiyor.*"[39] derken; Sosyal Pedagog Macide Serpemen de ekliyor: "*Reklamın hedefi çocuklar*"dır![40]

Verilerin de sergilediği gibi, "Hayat haberdir" mantığının "realite show"larıyla; "haber ve hayat öldü, yaşasın mavra ve aldırmazlık!" diye

TÜRK(İYE) MEDYASINDA YASAKLI SÖZCÜKLER[42]	
SAKINCALI	UYGUN
Gerilla (kır gerillası, şehir gerillası) Asi	Terörist, terörist unsur, eşkıya, haydut
Peşmerge, mülteci	Kuzey Iraklılar, sığınmacılar
Kürt isyanı, Kürt ulusal kurtuluş savaşı, Kürtlerin özgürlük mücadelesi, Kürt ayaklanması, Silahlı kalkışma, Başkaldırı	Terörist faaliyetler
PKK, KAWA, KUK, Apocu, Bölücü çete, Ayrılıkçı güçler	PKK terör örgütü, kanlı terör örgütü, cinayet şebekesi.
Operasyon, Temizlik harekâtı, Güvenlik harekâtı, Huzur harekâtı	Terörist vesuçluların aranması, suçluların takibi.
Kürt soylular, Kürt kökenliler, Kürt soylu vatandaşlar, Kürt soyundan halk	Türk vatandaşı/ Bölücü çevrelerce Kürt olarak isimlendirilen vatandaşları
Komutan, Vali, Kaymakam	Bir yetkili
Geçici olarak silah bırakma, Ateşkes	Terörist faaliyetlere ara verme, silahlı terörist eylemleri geçici olarak durdur
Barış çağrısı	Terörist faaliyetlere geçici ara verme.
Botan (...) komutanı, sorumlusu	Teröristlerin yöre sorumlusu.
Apo	Terörist Öcalan.
Milis	Terör örgütüne yardım ve yataklık yapanlar, terörist işbirlikçisi.
Örgüt üsssü, Kampı, karargâhı (yurt içinde)	Terörist barınağı, terörist yuvası.
Örgütün lider kadrosu/ kadrosundan	Terör örgütü sorumlularından.
Bölücü örgüt/bölücü	Terör örgütü/ terör.
Marksist-Leninist örgüt, Marksist-Leninist PKK	Terör örgütü, terör örgütü PKK.NOT: Örgütün Marksist-Leninist olduğu konusu yüz yüze temasta yurtdışında kullanılabilir.
İnsanlığa karşı suç	Terör suçu, cinayet - katliam suçu, toplu katliam suçu.
Güneydoğu halkı, Güneydoğu Anadolu halkı, Doğu ve Güneydoğu Anadolu halkı	Türkiye'nin doğusundaki vatandaşlarımız.
Sürgünde Kürt Parlamentosu	PKK terör örgütü güdümündeki toplantı.
Kürt milletvekili, Kürt parlamentosu, milletvekili, üyesi	Terör örgütü elemanı.
Kürt bayrağı, sözde Kürt bayrağı	Terör örgütünün sembolü.
ERNK bürosu	Terörıstlerin irtibat bürosu.
ERNK - ARGK	Terörist örgütün alt birimi.
Düşük (alçak) yoğunluklu savaş	Terörle mücadele.
Kürt devleti	Kuzey Irak'taki oluşum.
Kürt liderler/ liderleri	Kuzey Iraklı aşiret ağaları / reisleri.
Ulusal Meclis / Eyalet Meclisi, ...nci Kongre	Terörıst toplantısı.

haykıran küresel manipülasyon makinası medya yaşamın "gibi"leştirilerek magazinleştirilmesini hedefler. Çünkü gerçeklerine yabancılaştırılmış insanlar; "ünlülerin, zenginlerin, şarkıcıların yedikleri, içtikleri"yle yatıp-kalktıkça yabancılaşıp, efendi-köle diyalektiğini daha rahat içselleştirirler. Prens Diana ya da Monica öykülerindeki üzere... Örneğin Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekan Yardımcısı Doç. Dr. Nurçay Türkoğlu, "Çarkıfelek ve "Turnike" türündeki programlardaki "rayting yarışının ahlâk sınırını zorladığı"na dikkat çekip, "fırsat size de çıkabilir" diyen bu programların, "İnsanların birbirinin üzerine daha çok basarak öne çıkmalarını meşrulaştırdığı"nın altını bundan ötürü çizmektedir.[41]

Ve egemen medya bir dildir; bir yaşam tarzıdır. Ve her dilin (söylemin) ideolojik bir içeriği vardır. Örneğin İçişleri Bakanlığı Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan ve 26 Nisan 1999 tarih, 096 numara ile Anadolu Ajansı ile TRT'ye iletilen genelge sıralanan "yasaklı sözcükler"!

5-) MEDYA TEKELLERİNİN OLUŞUMU VE TÜRK(İYE) TV'Sİ

Tarihçi Prof. Dr. Halil İnalcık'ın deyişiyle, "tebaanın mülk görülmesine" denk düşen Osmanlılık[43] hâlâ yaşıyor. Yani "Max Weber'in tanımladığı biçimde patrimonyal Osmanlı Sultanı, ülkeyi, devleti ve tebaayı atadan miras bir mülk gibi algılamış ve bütün siyasi sosyal imtiyazlar, tasarruf ve mertebelerin ancak onun onayı ile meşruluk kazandığı" bağımlılık ilişkisinden kurtulamadık, gündelik hayattan medya cephesine değin "patron-kul sistemi sürüyor."[44]

Örneğin "Basında sansürün kaldırıldığı söylencesi", II'inci Abdülhamit'in 24 Temmuz 1908'deki Kanun-u Esasi'nin (Anayasa) yeniden yürürlüğe girdiği açıklamasıyla özdeştir. Ancak 31 Mart (1909) olayları patlak verince "bu özgürlük" askıya alınıp, devlete gazete toplatma yetkisi tanınıyor! 1912'de askerlerin gazetelere yazı yazması yasaklanıyor! 1913'de yasaklar zincirine, gazetelerin ahlâka aykırı yayın yapması maddesi ekleniyor!

Sonra "Cumhuriyet": Takrir-i Sükun Yasası (1925) ile 4 yıl içinde, 1929'da kaldırılana değin en az 15 gazetenin kapatıldığı Tek Parti Döneminde; Hüseyin Cahit Yalçın, Refii Cevat, Ebuzziya Tevfik ve benzerlerinin "muhalif"; Falih Rıfkı, Asım Us ve Yakup Kadri'nin "iktidar yanlılıklarının" sabit durum sayıldığı kesitte, Falih Rıfkı'nın kalem arkadaşlarını "Kaderiniz bir telefon darbesiyle değişebilir" diye tehdit ettiği veya "Vatanperver basının birinci görevi iktidarı muvaffak kılmaktır" dendiği; Hüseyin Cahit'in, "Biraz hava teneffüs etmek istiyoruz" diyerek özgürlük ihtiyacını dile getirmesi üzerine Çorum'a sürgün edildiği; Nazım Hikmet ve benzerlerinin çekmediği belanın

kalmadığı günler yaşanıyor!

Ardından da DP dönemi. Hani Şair Eşref'in dizeleriyle, *"Vakt-i istibdad da söz söylemek memnu idi/ Ağlatırdı ağzını açsan hükümet mananı,/ Devr-i hürriyetteyiz şimdi, değişti kaaide,/ Söyletirler evvela, sonra s...ler ananı" diye hicvedilebilecek, "zincirli hürriyet günleri"* yaşanıyor!

1971, 1980 ve 28 Şubat Süreci Türkiye'siyse biliniyor! Alpaslan Dikmen'in, *"Günde 78 gazetecinin önünden geçiyorum. Çoğunun vitrinlerinde PKK'nin yayın organı , bilmem ne GÜNDEM'i en üstte görüyorum. Bu benim yüreğimi dağlıyor,"*[45] dediği; 'Gündem'in bombalandığı va gazetecilerin kurşunlandığı bu tarihte; Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi'nin deyişiyle, *"Türkiye'de sansür yok demek maskaralıktır" !*[46]

Ahmet Mithat Efendi ile başlatılması mümkün olan Türk(iye) basın serüveni, başlangıcı itibariyle (devletin resmi gazetesi Takvim-i Vakayi ve Ceride-i Havadis gibi) besleme bir elit faaliyetiydi. Mesleki etiğin ihtiyaçlarını yanıtlaması mümkün olmayan bu konumlanış "bilen özne" olarak, hiyerarşiyi pekiştirip, özgür birey-eleştirel düşünce ve öznellik oluşturmanın önünde egemenlerin barikatını kurma misyonunu üstlenmişti. Bunun için de Serdar Turgut'un deyişiyle, "Tarafsız gazetecilik diye bir şey yoktur. Objektiflik hayal ürünü bir değer yargısıdır,"[47] dediği açmaza kodlanmıştı!

Bu bab'da, "insanların haber alma hakkını" gasbeden[48] Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), önemli bir örnektir: Frekans tahsisine ilişkin yönetmelik değişikliğini yapan RTÜK, "Sakıncalı kuruluşlara lisans yok,"[49] dedi! *"RTÜK-polis işbirliği resmileşti: RTÜK Üst Kurulu yaptığı bir yasa değişikliğiyle, gerektiğinde yerel radyo ve televizyonların izlenme ve takip işini İçişleri Bakanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü'ne yaptıracak"*![50]

Özetle medyanın yaklaşık 900 yasayla sansür edildiği Türkiye'de, TGS Ankara Şubesi'nin 16'ıncı Olağan Genel Kurulu'nda belirtildiği gibi, "Tekelci sermaye egemenliğine giren basın"ın[51] derinleşen açmazı yaşanıyor. Hem de Nail Güreli'nin, *"Özellikle 80'den sonra basın sermayesindeki yapısal değişmenin, siyaset ve medya ilişkisinin iç içe geçmesinin, tecimsel hale dönüşmesinde büyük payı oldu. Bu siyasette, hem de medyada bir aşınmayı gündeme getirdi";*[52] veya Deniz Baykal'ın, *"Medya, siyaset ve iş dünyası içiçedir,"*[53] deyişindeki girift ve karanlık ilişkiler ağında!

Bu noktada; bir yanında mafya, diğer yanında da büyük sermaye ve bunların gerisinde de apolet vesayetinin durduğu tekelci Türk(iye) medyasının; Korkmaz Yiğit'in 'Yeni Yüzyıl'ı, 'Kanal 6'yı satın alan, Çakıcı'lı-Mesut Yılmaz'lı "Plaza Gerçekleri" veya Aydın Doğan üzerine kafa yormak kaçınılmaz olur!

Ragıp Duran'ın tasviriyle; *"Türk basın tarihi çok karanlık bir tarihtir. Çünkü Türk basın tarihi Türk devletinin ideolojik tarihidir bir yerde. Türkiye'de basının esas tarihi, çok küçük aralıklardaki kuraldışıları haricinde kara bir tarihtir. Çünkü Osmanlı'dan itibaren ele almak gerekirse Türk basını halkı bilgilendirmek, kamuoyuna çeşitli görüşleri yansıtmak işlevini yerine getirmemiş, habercilik değil, tepedekilerin görüşlerini halka kabul ettirmeye yönelik propagandacılık yapmıştır; ve bunun için basın sıfatını bile hak etmemektedir. Bir tür propaganda aletidir, devletin önemli ideolojik aygıtlarından biridir. Bunu kanıtlamak da çok kolaydır. Bugün büyük medya holdinglerinin arkasından, -olmaz ya, idealini anlatıyorum- Genelkurmayı, Cumhurbaşkanlığını ve Hükümeti çekin, medya, yapacak haber bulamaz. Çünkü bütün kaynakları tek taraflı şekilde bunlara dayalıdır."*[54]

Gazi Üniversitesi İktisat Bölümü öğretim üyesi Mustafa Altıntaş'ın dikkat çektiği *"promosyon çılgınlığı"*yla[55] ve devlet kredileri ve yağma ile ayakta tutulan; tiraj için "ucuzcu" ve "kolay" yolları deneyen Türk(iye) basının sağından "sol"una uzanan yelpazenin "devletçi felsefesi de, uşaklık anlayışı da özde aynı"dır!

'New York Times' Gazetesinin Türkiye Bürosu Şefi Stephen Kinzer'in ifadesiyle, *"Türk basınının göğüslemek zorunda olduğu bir başka sorun da şu: Bu toplum nelerin söylenebileceği konusunda bazı sınırlar dayatıyor insana. Özellikle Güneydoğu'ya ilişkin meseleler*[56] *bunların başında geliyor."*[57]

6-) DOĞAN-BİLGİN MEDYASI VE SERMAYE İLİŞKİLERİ

Dünya Basın Konseyleri Birliği (WAPC) Başkanı Yüksek Yargıç Hon P. B. Sawant, *"Medyada bir tekelleşme var. Ve tekelleşme ulusal sınırları aşan bir şekilde gelişiyor. Bu türden tekelleşme, dünyanın her ülkesinde var,"*[58] diyerek önemli bir gerçeğin altını çizerken; Umur Talu da ekler: *"Medyada yapılanma bir piramid şeklinde, yani bir yanda gazeteci milleti, bir yanda da gazeteci eliti sorunu var"*[59] Sawant ve Talu'nun ifade ettiği çerçevenin patronajı medyadaki küresel (ve yerel) sermaye ilişkilerinin ürünüdür. Oysa DYP Grup Başkan Vekili Saffet Arıkan Bedük, "Tekelleşme basın çalışanı için tehdit"tir.[60]

Kozanoğlu-Çavuşoğlu ailelerinin 'Güneş' Gazetesi'ni kurmalarıyla başlayan sürecin, Aydın Doğan'ın sektöre girmesiyle şekillenmeye başladığını, ardından da Mehmet Ali Yılmaz ve Asil Nadir'in bunları takip ettiğini ifade eden 'Sabah' Gazetesi yazarı Necati Doğru, *"Yaptığımız plaza gazeteciliğidir,"*[61] diyor.

Bundan sonra; Korkmaz Yiğit Kanal 6 ve Genç TV'yi aldıktan sonra, Mehmet Nazif Günal adlı müteahhit MNG Holding adına TV 8 adlı bir kanalı yayına soktu... Kablolu televizyonda Gökkafes'in şantiyesinde yayın yapan müteahhit Mustafa Süzer'in Kent TV'sinden sonra, Bayındır Holding de Genç TV adı ile bilinen kanalı şaibeli bir biçimde satın almış ve BRT olarak yayına başlamıştı... Susurluk'la ilintili Mehmet Yaprak'ın Kanal 9'u ya da tekstilci-politikacı Cavit Çağlar'ın NTV'yi, Doğuş grubu yani Şahenk ailesine satması: veya Kanal D'nin sahibinin (Milliyet ve Hürriyet'in sahibi) Aydın Doğan'ın ve ATV'nin de Sabah Gazetesi grubunun; ya da CTV'nin büyük müteahhit Ceylan ailesinin olduğu anımsanırsa,[62] neyin-nasıl olduğu kolaylıkla kavranır!

Bu konuda, Ekonomi Muhabirleri

ÜÇ BÜYÜK GAZETENİN 19998 BİLANÇOSU[63]			
	HÜRRİYET (milyar TL)	MİLLİYET (milyar TL)	SABAH(milyar TL)
HAZIR DEĞERLER	23.798	7.931	2.419
KASA + BANKA	22.374	7.931	2.419
TAHVİL, BONO	1.424	-	-
BORÇLAR	35.340	17.103	49.697
KISA VADELİ BORÇLAR	23.283	14.604	25.169
UZUN VADELİ BORÇLAR	12.057	2.499	24.534
ÖDENMİŞ SERMAYE	19.253	10.073	5.522
BRÜT SATIŞ KARI	48.360	23.340	13.474
ESAS FAALİYET KARI	18.298	1.356	- 838
FİNANSMAN GİDERLERİ	6.668	5.666	13.232
FAALİYET KARI	25.366	1.797	- 1.578

Derneği'nin panelindeki konuşmasında gazeteci-yazar Mustafa Sönmez, işadamı Korkmaz Yiğit'in medya patronluğuna soyunmasını eleştirerek şunları diyor: "*Sermaye niye medyaya girer? Medya para kazanan bir sektör müdür? Bir süredir büyük sermaye, büyük paralarla medya sektörüne giriyor. Çünkü medya sektörü para kazanmaktan çok, bir tür silahlanmadır. Medya, iş dünyasının silahlı kuvvetleridir. Eğer basına sahipseniz rakiplerinize karşı güçlüsünüz.*"[64]

Ücretli kölelik sistemi dünyasında paranın fendi olması gereken medya etiğine[65] galebe çalarken; bir patron, Adnan Polat şunları diyor: "*Aydın Doğan bir medya devi haline geldi. Medyanın dışında başka işleri de var. Çok büyük bir grup. (...) Medya sektörüne girdiğiniz zaman bir dokunulmazlığınız oluyor. Medya gücünü elinde bulunduran insanların öbür vatandaşlara kıyasla demokrasinin olanaklarından daha fazla yararlandıklarını söyleyebilirim*"![66]

Ve bu tabloda Türkiye'de 90 yılda 61 gazetecinin şehit edildiğine dikkat çeken Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Nail Güreli, "*Gazetecileri iktidardaki güçler katletti,*"[67] diyor!

7-) NEO-LİBERAL MEDYA KARŞISINDA NE YAPMALI?

Bilindiği üzere evrensel gazetecilik mesleği ilkeleri, "Tek Düşünce"yi dayatan ideolojik-siyasi-kültürel dayatmaca, boyunduruk ve tahakkümle sürekli çatışma halindedir! "YDD"nin neo-liberal saldırısı ise bunun inkârıdır; ve İsmet Berkan, bu açmazı şöyle "teorize" etmektedir: "*Çağdaş demokrasilerde 'devlet' denen heyûlanın kontrolü önemlidir. O yüzden, 'kuvvet ayrılığı' prensibi uygulanır. Yasama, yürütme ve yargı birbirine eşit kuvvetlere sahiptir ve birbirlerini denetleyip, dengelerler.*[68] *'Medya Çağı'na girildiğinden beri bu üç kuvvete bir dördüncüsü de eklendi: Basın. (...) 'Dördüncü Kuvvet' üstüne ahkâm kesmek kolay ama demokrasinin öteki kurumlarında olduğu gibi bu 'dördüncü kurum'u sapasağlam temelleri olan bir teoriye oturtmak o kadar kolay değil*"dir![69]

Ancak soru(n); Berkan gibi konulamaz! Aksine; "Gazetecilik nedir? Nasıl yapılıyor? Nasıl yapılmalıdır" türünden soru(n)ları;[70] "*Gazetecilik, sıkıntı ve acı içinde yaşayanları rahatlatmak, rahat içinde yaşayanlara da sıkıntı ve acıları hatırlatmaktır,*"[71] tanımı temelinde mesleki bir "Etik Kodu" oluşturarak yanıtlıyabilir! Bu koşullarda, "*Global medya sisteminde yurttaş haklarının ciddiye alınmadığını, kamusal alanın özel sektör lehine zayıflatıldığını, toplumhakkında bilgi edilemediğini eğlence adı altında yozluğun övüldüğünü, çok renklilik yerine bir tek görüşün yaygınlaştırıldığını saptayan kişi, kurum ve örgütler, demokratik bir iletişim ortamının yaratılabilmesi için üçlü bir yöntem öneriyorlar: 1) Global medyayı reforme etmek; 2) Kamu yayıncılığını güçlendirmek; 3) Bağımsız yerel ya da tematik medya girişimlerini desteklemek. (...) Üç yöntemde de nihai amaç, mülkiyeti sınırlı sermayedarların elinde, bu nedenle de sadece onların görüşlerini dünya çapında etkili kılmaya yönelik propagandacı metodlarla büyüyen global ticari medyanın alanını mümkün olduğunca daraltıp, yerel özgünlükleri, kamu yararını, yurttaş haklarını ve en önemlisi demokrasiyi, bağımsızlığı ve özgürlükleri koruyup güçlendiren bir medyayı yaratmaktır.*"[72]

'Le Monde' kurucusu Hubert Beauve-Mery'in, "Her ülke layık olduğu (ya da müstahak olduğu) gazetecyi çıkarır" uyarısını unutmayan Ragıp Duran'ın önerisi şudur: "*Bizim medyamız; yani sivil medya, yani mülksüzlerin medyası, yani kamu yararını ön planda tutan profesyonellerin medyası, her açıdan onların (yani piyasa güçlerinin, paracıların, milliyetçi-devletçilerin) medyasından anlayış, kadro, çalışma tarzı ve dil/söylem açısından mutlaka farklı olmalı. (...)*

Anlayış: Bizim medyamız gazeteciliği esas olarak bir ticari faaliyet ya daşan-şöhret kazanma veya baskı, şantaj aracı olarak değil, kamuoyunu bilgilendirme aracı olarak anlar ve uygular. (...)

Kadro: Bizim medyamızın kadroları sadece ve sadece gazetecilik, habercilik ya da gazeteciliğin diğer alanlarında münhasıran çalışan profesyonellerden oluşur. (...)

Çalışma tarzı: Esas tarz, bireysel yeteneklerle kolektif nebulayı özerk yaklaşımlarla demokratik bir potada eritmek olmalıdır. Bu, star sisteminin en etkili panzehiridir. Kadrolar arasında rekabet değil dayanışma, yarışma değil paylaşma teşvik edileceği için, ödüllendirme cezalandırma gibi geleneksel yöntemler ya da kalite çemberi gibi YDD yalanları söz konusu olmayacak. (...)

Dil/Söylem: Şimdiye kadar üzerinde yeterince durulmamış olan bu alan son derece önemli.[73] *Medya ile okur arasında kurulan köprünün niteliği dil/söylemin kimi zaman tayin edici olduğunu da gösteriyor. Çünkü egemen-büyük-apoletli medya, okur üzerindeki iktidarını, büyük ölçüde dil/söylem aracını kullanarak belirlediği içerik sayesinde kuruyor. Medyanın, siyasi-iktisadi ama özellikle de ideolojik bir kutbun iktidararacı olmasını engelleyip, aynı iktidara karşı kamunun bir muhalefet aracı haline gelmesini istiyorsak, 'ölü olarak ele geçirildi', 'öne sürüldü', 'belirtildi' kalıplarının çok ötesinde ve üstünde tezahür eden dil/söylem konusuna vakit geçirmeden*

eğilmemiz gerekiyor."[74]

Çünkü Ayşen Gür'ün, "Medya ve politikanın tehlikeli ilişkileri"ne[75] dikkat çektiği gibi; Türkiye Gazeteciler Sendikası Raporu'nda ifade edildiği üzere, "*Medya çoklu ilişkilere girip tekelleşince, medyadaki bozukluğu ifade etmek ve tartışmak olanağı ortadan kalkıyor. (...) Bir yanda devlet görevlilerinin, bir yanda da çıkarları bozulanların saldırıları, gazetecilerin bırakınız görev yapma hakkını, yaşama hakkını bile tehdit etmektedir*"![76]

İsmet Berkan'ın deyişiyle, "Gazeteciliğin kendisi haber olduğu"[77] Türkiye örneğinde, 'Hürriyet' Gazetesi "Fatih Altaylı Roma'ya Apo'yu almaya gitti" denildiği ya da 'Sabah' Gazetesinde Leyla Umar'ın Fidel Castro ile söyleşinde "Castro'ya yemek pişirmesi"nin "haber olduğu" koşullarda gazetecilik; "Gazeteci Kimliği"nin[78] inkârına denk düşen palavra satmak, egemenliğe alkış tutmak, gerçekleri görmezden gelmek, "es" geçmek olamaz!

Robert Fisk'in deyişiyle, "Gazetecilik filmlerden farklıdır. Gerçek gazetecilik Hollywood filmlerindekilerden farklıdır";[79] ve insan(lık)a, 'New York Times'da yayınlanan "Yeni Gazeteciliğin Etiği: Bana Sadece Geleceği Söyle" başlıklı yazısında Brunce Feller'in ifade ettiği türden, "Ne, Ne Zaman, Nerede, Nasıl, Neden ve Kim" sorularına bundan böyle "Ne Olacak?" sorusunu yanıtlayan ve kamu yararını esas alan "Çözüm Gazeteciliği" ya da "Yurttaş Gazeteciliği (Civil/Civic Journalism)" gerekmektedir!

Mehmet Y. Yılmaz, "Türk basını sınıfta kaldı"[80] dese de; Prof. Veysel Batmaz'ın, "RTÜK bu ülkeye müstahaktır,[81] bu ülke de bu tür medyacılara"![82] "Televizyonlar MGK gündemine alınmalıdır"![83] dediği koşullarda, bu kolay değildir. Çünkü yığınların, haberlerden kurgu yapımlara kadar yoğun bir küfür, hakaret bombardımanına maruz kaldığı eleştiriye kapalı ve "Deve Kuşu Politikaları"yla maruf Türk(iye) medyasında, Abdülhamit'e parmak ısırtan çok boyutlu sansür[84] yaşanırken;[85] Gazeteciler Koruma Komitesi Başkan Yardımcısı Terry Anderson ekliyor: "Türk basını özgür değil"![86]

Ancak "serbest girişim ve kâr" denkleminin egemen medyası; Işık Yurtçu'ları, Ragıp Duran'ları, Oral Çalışlar'ı "sanık" ilan edip, "Kendi halkından şüphe eden, sürekli ona karşı tedbir alan bir devlet anlayışı ile çok fazla ileri gidilemez"![87] Doğru; Alcman'ın dizelerindeki üzere, "Dağların dorukları uykuda, vadiler, kayalar ve mağaralar, hepsi suskunlar." Ama nereye ve ne zamana kadar? Böyle gelmişse de, böyle gitmeyeceği çok açıktır!

DIPNOTLAR

1) Serge Halimi, "Pazar Gazeteciliği Üzerine, Cumhuriyet, 30 Temmuz 1997, s.10

2) Noel Farley, Radikal, 10 Temmuz 1998, s.17

3) Şermin Tekinalp, 21. Yüzyıl:Televizyon ve Ultramodern Kölelik", Cumhuriyet, 6 Mart 1999, s.2

4) Bak: V.İ.Lenin, Gençlik Üzerine, Yöneliş Yayınları, 1990

5) Bak: V.İ.Lenin, Aydın Kesimi Üstüne, çev: Necmiye Alpay, Başak Yayınları, 1988

6) Bak: T. Oizerman, V. Z. Kelle, M. Y. Kovalzon, A. N. Leontyev, A. K. Uledov, Y. K. Pletnikov, Sosyalist İnsan ve Etkinlik, çev: Kemal Durmaz-Sefa Şimşek, Akış Yayıncılık, 1988; Nur Serter, Giydirilmiş İnsan Kimliği, Der Yayınları, 1996; Temel Demirer-Sibel Özbudun, Yabancılaşma, Özgür Üniversite Kitaplığı: 12, Öteki Yayınevi, 2'inci baskı, Kasım 1998

7) Bak: C. B. Macpherson, Demokrasinin Gerçek Dünyası, çev: Levent Köker, Birey ve Toplum Yayınları, 1984

8) Bak: G. Plekhanov, Militan Materyalizm, çev: Mehmet Korkmaz, Ser Yayınevi, 1977

9) Hürriyet, 28 Ağustos 1994

10) Serge Halimi, Düzenin Yeni Bekçileri, Evrensel Basın Yayını, 1998

11) Ünsal Oskay, Radikal, 9 Kasım 1998, s.6

12) Nail Güreli, Cumhuriyet, 21 Ocak 1999, s. 5

13) Ziya Sonay, Cumhuriyet, 21 Ocak 1999, s.5

14) Ayşe Atalay, "Sorumsuz Medya ve Toplumsal Sorumluluk", Cumhuriyet, 14 Eylül 1998, s.2

15) Bak: Mahmut T. Öngören, "Zevzekliğin Adı: Haber", Cumhuriyet, 2 Ekim 1998, s. 12

16) Fikret Başkaya, "Tekrar Düşünce Özgürlüğü Üzerine", Ülkede Gündem, 30 Haziran 1998, s.5

17) Toktamış Ateş, "Düşünce Özgürlüğü'nün Tuzağı", Cumhuriyet, 2 Temmuz 1998, s.3

18) Bu konuda Ragıp Duran, "Basın özgürlüğü hamilelik gibidir, biraz hamilelik olmaz." (Milliyet, 16 Haziran 1998, s.20) demektedir!

19) Bak: Erol Katırcıoğlu, "Medyada Tekelleşme (2)", Radikal, 19 Kasım 1998, s.13

20) Bak: Martin Bernal, Kara Atena, Eski Yunanistan Uydurmacası Nasıl İmâl Edildi? 1785-1985, çev: Özcan Buze, Kaynak Yayınları, 1998

21) "Gazete, manşetlerinde, en tanımsız en ham haliyle KİTLE'ye hitap eder." (Murat Belge, "Manşet Politikası", Radikal, 22 Eylül 1998, s.9)

22) Ayşe Özek Karasu, Amerikalılar basına güvenmiyor. Halkın yüzde 53'ü haberlerin çoğunlukla eksik çapıtılmış ya da yalan (asparagas) olduğunu düşünüyor. (Ayşe Özek Karasu, Hürriyet Pazar Eki, 9 Ağustos 1998, s.14) 1987-1997 arasında Avrupa Birliği ülkelerinde gazete okurları yüzde 5.6 oranında (yani 3 milyon 390 bin kişi) azaldı. (Gazetepazar, 14 Haziran 1998, s.11) Aynı kesitteki okur kaybı Fransa'da yüzde -3.0, Almanya'da yüzde -3.3, ABD'de yüzde -5.2, İngiltere'de yüzde -5.8, İtalya'da yüzde -8.0, İsveç'teki yüzde -8.5 ve Kanada'da yüzde -10.1'dir. (Radikal, 1 Kasım 1998, s.6)

23) Uçkun Geray, "Şirket, Devlet ve Güdümlü Medya", Cumhuriyet, 7 Mayıs 1999, s.2

24) "Türkiye'de yaşanan ve oldukça şikayet edilen 'arabesk' kültürün gelişmesinde ve yerleşmesinde en büyük payın TRT'ye ait olduğunu söylemek gerekir." (Hasan Bülent Kahraman, "TRT Müsamereleri", Radikal, 14 Ağustos 1998, s.9)

25) "Doğu ve Güneydoğu'daki 27 ilde devletin 'yayın organı' TRT'nin izlenmediği ortaya çıktı. Evet, tam 27 ilde." (Mahmut T. Öngören, Cumhuriyet, 24 Nisan 1998, s.14)

26) Oysa, İngiliz 'Manchester Guardian' Gazetesi editörü C. P. Scott 1926'da "Yorum hür, haber (olaylar, gerçek) kutsaldır" diye yazmıştı! Nereden nereye?

27) İsmet Berkan, "Gazete Demek 'Yorum' Demektir", Radikal, 21 Eylül 1998, s.3

28) Rod Allen, Financial Times 25-26 Temmuz 1998

29) Jose Mondzain, "Görüntü Düşüncesi" Le Monde, 8 Eylül 1998

30) Bilgin Saydam, Deli Dumrul'un Bilinci, Metis Yayınları, 1998

31) BaK. Mahmut T. Öngören, "Medya'da Etik Sorunu", Cumhuriyet, 18 Mayıs 1999, s.8; Evrensel Kültür Dergisi, Kasım 1998: Veysel Atayman, "Mafya, Etik, Medya".

32) İrfan Erdoğan, Yeni Evrensel, 21 Mart 1999, s.2

33) Örneğin, ATV-ETV ve TGRT'deki programlardan ve "Kadın ikinci sınıftır, dövülmelidir, aptaldır" sözlerinden tanıdığımız Levent Oran benzeri "reyting provokatörleri"nin meddahlığıyla!

34) Bak: Jean Baudrillard, Üretimin Aynası, çev: Oğuz Adanır, Dokuz Eylül Yayınları, 1998; Jean Baudrillard, Foucault'yu Unutmak, çev: Oğuz Adanır, Dokuz Eylül Yayınları, 1998

35) Cumhuriyet Dergi, No:646, 9 Ağustos 1998, s.10

36) Bak: İsmet Berkan, "Manipülasyon Üzerine", Radikal, 10 Ağustos 1998, s.3

37) "ABD'de 18 yaşından itibaren ortalama bir Amerikalısinema ve televizyon ekranlarında ortalama 40 bin cinayet sahnesi izliyor"! (Özgür Bakış, 17 Mayıs 1999, s.12)

38) Bahar Tanrısever, Cumhuriyet, 23 Ocak 1999, s.1-19

39) Hamit Hancı, Cumhuriyet, 15 Temmuz 1998, s.18

40) Macide Serpemen, Cumhuriyet, 26 Aralık 1998, s.17

41) Nurçay Türkoğlu, Cumhuriyet, 28 Ocak 1999, s.9

42) Özgür Bakış, 21 Mayıs 1999, s.12

43) Osmanlı'da 1729 ila 1928 arasında 25.000 kitap basılmıştı. (A. M Şengör, Cumhuriyet Bilim Teknik, No:593, 1 Ağustos 1998, s.5)

44) Halil İnalcık, Milliyet, 19 Nisan 1998, s.20

45) Alpaslan Dikmen, Hergün, 30 Temmuz 1998, s.10

46) Oktay Ekşi, Ülkede Gündem, 25 Temmuz 1998, s.2

47) Serdar Turgut, Gazetepazar, 7 Aralık 1997, s.16

48) Bak: Ümit Kardaş, "RTÜK ve Hukuk", Cumhuriyet, 21 Aralık 1998, s.15

49) Cumhuriyet, 12 Aralık 1998, s.9

50) Ülkede Gündem, 28 Mayıs 1998, s.8

51) Cumhuriyet, 1 Haziran 1998, s.3

52) Nail Güreli, Cumhuriyet Dergi, No:663, 5 Aralık 1998, s.12

53) Deniz Baykal, Cumhuriyet, 21 Ocak 1999, s.5

54) Ragıp Duran, Ülkede Gündem-Ekgündem, No:47, 6 Haziran 1998, s.10

55) Mustafa Altıntaş, "Promosyon Çılgınlığı", Cumhuriyet, 25 Ağustos 1998, s.13

56) "Savaş muhabirliği ve savaşla ilgili yayınların iki temel esası var: Birincisi: Gerçekleri saptırmayacaksın, tahrif etmeyeceksin, masa başında haber uydurmayacaksın, mensubu olduğun ülkenin kayıplarını azaltıp, rakibin kayıplarını yüksek göstermeyeceksin. İkincisi: Şiddete, milliyetçiliğe ve savaşa karşı olacaksın." (Ragıp Duran, "Gazeteci ve Savaş", Radikal İki, 18 Ekim 1998, s.6)

57) Stephen Kinzer, Gazetepazar, 31 Mayıs 1998, s.9

58) Hon P. B. Sawant, Ülkede Gündem, 27 Eylül 1998, s.8

59) Umur Talu, Milliyet, 19 Aralık 1998, s.20

60) Saffet Arıkan Bedük, Cumhuriyet, 21 Ekim 1998, s.6

61) Necati Doğru, Ülkede Gündem, 14 Ekim 1998, s.8

62) Cumhuriyet, 18 Mart 1999, s.8

63) Milliyet, 21 Mart 1999, s.8

64) Mustafa Sönmez, Ülkede Gündem, 12 Eylül 1998, s.8

65) Bu konuda bak: A. Belsey-R. Chalwick, Medya ve Gazetecilikte Etik Sorunu, çev: Nurçay Türkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 1998; Bayram Ayaz, Türkiye'de İnsan Hakları ve Kürt Sorunu Örneğinde Türk Basını, Belge Yayınları, 1997; L. Doğan Tılıç, Utanıyorum Ama Gazeteciyim (Türkiye ve Yunanistan'da Gazetecilik), İletişim Yayınları, 1998; Kürşat Bumin, Medyakronik, İletişim Yayınları, 1998; Atilla Girgin, Haber Yazma Teknikleri (Haberci Adayının El Kitabı), İnkilâp Yayınları, 1998.

66) Adnan Polat, Cumhuriyet, 11 Ekim 1998, s.10

67) Nail Güreli, Cumhuriyet, 7 Nisan 1999, s.9

68) Mustafa Kemal, Birinci Meclis'te, Gerçekte, tabiatta, dünyada, kuvvetlerin bölünmesi diye bir şey yoktur. Önemli olan idaredir" (Ahmet Demirel, Birinci Meclis'te Muhalefet, 1994, s.240-241) diye haykırıyordu!

69) İsmet Berkan, "Dördüncü Kuvvet", Radikal, 14 Eylül 1998, s.3

70) Bu konuda bak: Milliyet, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin "Gazetecilerin Hak ve Sorumlulukları Bildirgesi", 18 Aralık 1998, s.20

71) Ragıp Duran, "Gazeteciliğin Dört Temel Tanımı". Radikal İki, 7 Mart 1999, s.13

72) Ragıp Duran, "Demokratik İletişim İçin Çözüm Önerileri", Radikal İki, 23 Ağustos 1998, s.7

73) Bak: M. Ayşe İnal, Haberi Okumak, Temuçin Yayınları, 1996

74) Ragıp Duran, "Bizim Medyamız Nasıl Olmalı?", Ülkede Gündem, 27 Ağustos 1998, s.8

75) Ayşen Gür, Gazetepazar, 12 Temmuz 1998, s.11

76) Cumhuriyet, 11 Eylül 1998, s.6

77) İsmet Berkan, "Gazeteciliğin Kendisi Haber Olunca", Radikal, 23 Kasım 1998, s.3

78) Bak: Mahmut T. Öngören, "Gazeteci Kimliği", Cumhuriyet, Cumhuriyet, 1 Ocak 1999, s.16

79) Robert Fisk, The Independent, 17 Ocak 1998

80) Mehmet Y. Yılmaz, "Türk Basını Sınıfta Kaldı", Radikal, 18 Haziran 1998, s.24

81) "Yurttaş olmak, para kazanmak, yeni kuşakların ebeveynleri olmak" üzerine "söylevler" çeken "RTÜK'çü" Karl Popper de, "Televizyon: Demokrasi İçin Bir Tehlike" adlı yapıtında, "Demokrasinin temel özelliği, politik gücü kontrol altında tutmasıdır. Oysa bugün televizyon, demokrasinin bağrında çok yaygın bir güç elde etti. Bu görkemli güce son vermezse, hiçbir demokrasi ayakta kalamaz," (Karl Popper, La Television: Un Danger pour la Democratie, Bibliotheques 10/18, Paris, Ocak 1998) diyor!

82) Veysel Batmaz, Radikal İki, 15 Kasım 1998, s.5

83) Veysel Batmaz, Radikal İki, 28 Şubat 1999, s.5

84) "Gazete yayına girmeden elinde kırmızı kalemle yazıları çıkartan sansürcü Batı'da artık tarihe karıştı. TV kasetleri ya da radyo bantlarını, yayından önce denetleyip onay veren kurullar da eskide kaldı. Paranın en yüksek değer olmasıyla yeni sansür türleri türedi. Traj/izleme oranları, gazetecilerin kültürü, yasal çerçeve, reklamlar, dağıtım şebekeleri, kurum kültürü ve küreselleşme gibi." (Ragıp Duran, Radikal İki, 30 Ağustos 1998, s.6)

85) 1975'te yazdığı bir şiir için, dönemin Güney Afrika Başbakanı Balthazar John Vorster'dan mahkemede özür dilemesi istenen Breyten Breytenbach, "Sansür bir utanç eylemidir. Sansüre boyun eğmek, yazarın ölümüdür. Sansür, dahili bir artaerkillik gibi içinize kök salar. Kendi kendinizi iğdiş edersiniz. İktidar simsarlarının düşünce kısıtlamalarına teslim olduğunuz anda, oyunun bir parçasısınız sizde" (Hürriyet, 26 Temmuz 1998, s.8)

86) Terry Anderson, Cumhuriyet, 9 Eylül 1998, s.4

87) Ragıp Duran, Cumhuriyet Dergi, No:643, 19 Temmuz 1998, s.12

ABD politikalarında "saldırgan devletler"(1)*

Noam CHOMSKY

Saldırgan devlet" kavramı günümüzün politik analizlerinde ve planlarında önemli bir rol oynuyor. Irak krizi ise bunun en son örneği. Dünya düzeninin koruyucuları Washington ve Londra'ya göre durdurulması gereken bir adam -Hitler'in yeniden dünyaya gelmiş halitarafından idare edilen ve "kanun dışı bir ulus" olan Irak, komşularını ve tüm dünyayı tehdit eden bir "saldırgan devlet" olarak görülüyor. ABD ve "küçük ortağı" İngiltere yarım asır önce İngiliz hariciyesinin pişmanlıkla kullandığı tanımı bugün Irak için kullanıyor. Bu kavrama bir göz atmak gerekmektedir. Ancak daha önce bu kavramın varolan krize nasıl uyarlandığına bir bakalım.

Irak krizinin en ilginç özelliği bu konunun hiçbir zaman tartışılmamış olmasıdır. Bu konu hakkında birçok sözlerin edildiği ve konunun nasıl sürdürülmesi gerektiği hakkında tartışmaların yapıldığı doğrudur. Ancak tartışmalar katı sınırlar içine hapsedilmiş ve başından beri açık olan cevaba yer verilmemiştir: ABD ve İngiltere kendi kanunlarına ve yaptıkları paktlara uygun davranmak zorunda kalmıştır.

Bu konuyla ilgili yasal çerçeve, Birleşmiş Milletler oturumlarında uluslararası hukukun ve dünya düzeninin temeli olan tek bir "ciddi anlaşma" olarak, ABD anayasasında ise "ülkenin en üst hukuku" olarak tanımlanmıştı.

BM, "barışa yönelik herhangi bir tehdit olup olmadığına ya da saldırganlık durumunun varlığına Güvenlik Konseyi karar verir ve tavsiyelerde bulunur; ya da 41. ve 42. hükümler uyarınca neler yapılması gerektiğine karar verir" diyerek ilgili yasal çerçeveyi belirlemiştir; 41. ve 42. hükümler ise şunları içerir: "*Silahlı güç kullanmayan araçların kullanılması tercih edilir*" ve bu araçların yetersiz kalması durumunda ise daha büyük eylemlerde bulunulmasına Güvenlik Konseyi karar verir. Bu konudaki tek istisna, "*Güvenlik Konseyi uluslararası barışı ve güvenliği sürdürecek önlemleri alana kadar silahlı bir saldırı karşısında (kişilerin) bireysel ya da kolektif kendini koruma hakkı*"na izin veren 51. maddedir. Bu istisnalar dışında üye ülkeler, "*uluslararası ilişkilerde güç kullanımından ya da tehditten kaçınmalıdır.*"

Dünya barışına yönelik tehditlere cevap vermenin yasal yolları vardır. Irak'ın komşuları tehdit altında olduklarını düşünürlerse Güvenlik Konseyi'nden gerekli önlemleri almasını isteme hakları vardır. ABD ve İngiltere tehdit altında bulunduklarını hissederlerse onlar da aynı şeyi yapabilirler. Ancak hiçbir devletin bu konuda kendi başına karar verme ve verdiği karara göre hareket etme hakkı yoktur; -inanmak zor ama- elleri temiz olmuş olsaydı dahi ne ABD'nin ne de İngiltere'nin böyle bir hakkı yoktur.

Kanundışı devletler bu kıstasları kabul etmez: Ne Saddam'ın Irak'ı ne de ABD. ABD'nin Irak ile bir önceki çatışmasında Dışişleri Bakanı Madeleine Albright, ABD'nin "mümkünse çok uluslu güçle birlikte aksi takdirde tek başına" müdahale etmesi gerektiğini, çünkü "bu bölgenin Amerikan çıkarları için hayati önem taşıdığını" ve bu konuda hiçbir uluslararası sınırlamayı kabul etmeyeceklerini açık açık söyledi; bu sözler daha sonra ABD'nin BM büyükelçisi tarafından da tekrarlandı. Albright, BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın göreve başladığı 1998 Şubatı'nda da aynı tutumu sürdürdü: Annan'ın "*iyi işler yapmasını isteriz; bize (bir anlaşmayla) geldiğinde ne getirdiğine ve ulusal çıkarlarımıza nasıl uyduğuna bakacağız*" ve bunun sonucuna göre "*nasıl davranacağımıza karar vereceğiz*" diyordu. Annan, bir anlaşma imzalamanın mümkün olduğunu açıkladığında Albright yine aynı söylemi tekrarlıyordu: "*Beğenmediğimiz şeylerle gelmesi mümkün değildir; bunun olduğu takdirde ise biz, ulusal çıkarlarımıza (uygun davranmayı) sürdüreceğiz.*" Başkan Clinton, Irak'ın (Washington tarafından belirlenen) uyum testini geçememesi durumunda yapacaklarını şöyle açıklıyordu: "*diğer saldırgan ve kanundışı devletler karşısında olduğu gibi "ABD'nin -ve umut ederiz müttefiklerimizin de- bizim seçtiğimiz zamanda, yerde ve biçimde cevap verme hakkının bulunduğunu herkes anlayacaktır.*"

Güvenlik Konseyi'nin bütün üyeleri ise Annan'ın anlaşmasını kabul ederek anlaşmazlık durumunda ABD'nin ve İngiltere'nin silah kullanma yetkisi istemlerine karşı çıkıyordu. Kararda "sert sonuçlar"dan

bahsolunmasına rağmen ayrıntılı bir açıklama yapılmamıştı.

Can alıcı kısım son paragraftaydı; burada, "*BM altındaki sorumlulukları uyarınca, bu kararın uygulandığından emin olmak ve bölgede güvenliği ve barışı sürdürmek için faaliyetlerde bulunmaya Konsey karar verir*" denilmekteydi.

Başlıklara bakıldığında gerçekler açıkça görülüyordu: "*Otomatik Darbe Kabul Edilmedi*" (Wall St. Journal); "*Irak'ın anlaşmayı bozması tehdidi karşısında BM ABD isteklerini kabul etmedi*." (New York Times); vs... İngiltere'nin BM Büyükelçisi ise çalışma arkadaşlarına, "*BM araştırmalarının engellemesi durumunda, Konsey'in ABD ve İngiltere'ye Irak hedeflerini vurabilmeleri için 'otomatik tetik' hakkı*" vermediğini açıklamak zorunda kaldı. Costa Rica Büyükelçisi, "*silahlı kuvvetlerin kullanılıp kullanılmayacağına Güvenlik Konseyi karar verir*" diyerek Konsey'in konumunu vurguladı.

Washington'un tepkisi farklıydı. ABD Büyükelçisi Bill Richardson anlaşmanın "tek taraflı güç kullanımını yasaklamadığını" açıkladı ve "ABD'nin arzu ettiği zaman Bağdat'a saldırma hakkının bulunduğunu" söyledi. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü James Rubin karar metninin "yapılan özel tartışmaları içermediği"ni açıkladı: "*Karara aldırmıyoruz demek istemiyorum," ama "anlaşmanın (Irak tarafından) bozulması durumunda Güvenlik Konseyi'nden tekrar karar almak gerektiğine inanmıyoruz.*" ABD Başkanı ABD'nin Irak'ın gösterdiği uyum konusunda tatmin olmaması durumunda kararlar uyarınca "harekete geçme hakkı"nının bulunduğunu söylerken basın danışmanı ise bunun askeri hareket anlamına geldiğini açıklıyordu. New York Times başlığında "*ABD, Irak'ı Cezalandırma Hakkının Bulunduğunu İddia Ediyor*" yazıyordu. ABD tek taraflı güç kullanma hakkına sahipti: Periyot.

Kimilerine göre böyle bir yaklaşım dahi uluslararası ve iç hukukun getirdiği yükümlülüklerin dışına çıkılması demekti. Senato çoğunluk lideri Trent Lott, ABD yönetimini dış politikanın kaderini "başkalarına" - yani BM Güvenlik Konseyi'ne- bağlamakla suçluyordu. Senatör John McCain, "ABD'nin gücünün Birleşmiş Milletler'in denetiminde kalmasını" eleştiriyor ve bu kuralların sa-

dece diğer devletler için geçerli olan bir zorunluluk olduğunu söylüyordu. Senatör John Kerry ise "*Saddam'ın inatçılığını devam ettirmesi ve Birleşmiş Milletler kararlarına uymayarak dünya topluluklarını tehdit etmeyi sürdürmesi durumunda, Güvenlik Konseyi istese de istemese de*," ABD'nin Irak'ı tamamen işgal etmesinin "meşru" olacağını ekliyordu. Kerry'nin anlayışına göre, bu durumda tek taraflı bir ABD harekatı "uluslararası hukuk çerçevesi"ne uygun düşecekti. Vietnam Savaşı'na karşı yaptığı muhalefetle ulusal çapta ün sahibi liberal bir barışçı olan Kerry, bu görüşlerinin geçmişte yaptıklarına uygun düştüğünü de açıklamaktan geri kalmıyordu. Askeri gücün sadece hedefin "ulaşılabilir ve ülke çıkarlarına hizmet etmesi" durumunda kullanılması gerektiğini Kelly'ye Vietnam öğretmişti. Sadam'ın Kuveyt'i istilası ise tek bir nedenden dolayı yanlıştı: daha sonradan da görüldüğü gibi bu saldırı sayesinde hedef "ulaşılabilir" değildi.

Liberal-barışçı kesim Annan'ın anlaşmasını memnuniyetle karşılarken asıl konuları görmezden gelip olayı dar bir bir çerçeve içinde tutuyordu. Boston Globe'un belirttiğine göre Saddam'ın teslim olmaması durumunda "ABD Irak'a saldırdığı için değil, daha önceden saldırmadığı konusunda suçlanacak ve saldırıya meşruiyet kazandırmış" olacaktı ve asla sorgu sual de görmeyecekti. Editörler aynı zamanda "kitle imha silahları"na karşı "evrensel bir konsensüsü"ün kurulması için çağrıda bulunuyor ve bunun "*bilimin yolundan saptırılarak şimdiye değin verdiği tahmin edilemez zararlardan dünyanın kurtulabilmesi için son şans*" olduğunu söylüyorlardı.

Politika uzmanı William Pfaff, Washington'un Aquinalı Thomas'ın ve Rönesans teologu Francisco Suarez'in "teolojik ve felsefi görüşlerine" itibar etmemesini eleştiriyor ve bunun, "analitik toplumun bir parçası olarak" 1950'lerde ve 60'larda ABD'de ve İngiltere'de uygulandığını söyleyerek "felsefenin ve teolojinin" rehberliğini istiyordu. Ancak -entellektüel kültüre uygun düşmese de- çağdaş uluslararası ve iç hukukun temel hükümleri açıktı. Diğer bir liberal analizci, "Kongre'nin, Anayasa'nın ya da televizyondaki Pazar (günü) üstatlarının" izin vermemesi durumunda ve "*dünyanın diğer milletlerinin, ne zaman, nerede ve nasıl hareket edileceğine karar verme yetkisini -kendi çıkarlarını gözeten- Washington'a vermediği*" durumda dahi ABD'nin mukayese edilemez gücünü "*insanlığın yararına ve isteklerine gerçekten hizmet edecekse*" kullanması gerektiği gerçeğiyle yüz yüze gelmenin zamanı geldiğini açıklıyordu (Ronald Steel).

Anayasa, yürürlükte olan anlaşmalara yani "ülkenin en yüce kanunlarına" dayanarak bu türden mekanizmalar sağlamaktadır; bunların en önemlisi ise BM hakkında olanıdır. Anayasa, Kongre'ye "(Birleşmiş) Milletler kanununa karşı gelinmesi halinde... (karşı gelenleri) belirleyip cezalandırma" yetkisi de verir; bu nedenle bu türden davranışlar BM tarafından da alttan alta desteklenmektedir. Daha da önemlisi, diğer milletlerin "Washington'a (böyle davranma) yetkisi vermediğini" düşünmek de doğru olmaz; diğer milletler bu durumu kabul etmediklerini söyleseler de BM sayesinde (en azından retorik olarak) Washington'u izlemektedirler.

Irak'ın BM kararlarına karşı gelmesi örneğine bakacak olursak tek taraflı güç kullanma hakkına sahip iki savaşçı devlet "dünya polisi" olma rolünü üstlenmiştir; bu durum polis kavramının da yanlış anlaşılması demektir, çünkü polisin görevi kanunları yok etmek değil kanunu korumaktır. Washington'un "küstah gücü" hakkında eleştiriler yapıldıysa da bunlar, herhangi bir kanundışı devlete gösterilen tepkiden çok farklı olmuştur.

ABD'nin ve İngiltere'nin iddialarını desteklemek için birilerinin legal dayanakların anlamlarını çarpıtmaya çalışmaları beklenebilirdi; ancak bu tam olarak da denenmedi. İddianın ilk adımı, Irak'ın 3 Nisan 1991 tarihli ve 687 sayılı BM kararını ihlal ettiğini açıklamak olabilirdi; bu karar ile Irak "resmi açıklama ile" ateşkesi kabul etmiş ve (silahların tahrip edilmesi, denetlenmesi) hükümlerini de kabul etmişti. Bu karar, Güvenlik Konseyi'nin belki de en uzun ve en detaylı kararıydı, ama kararın ihlali durumunda ne gibi bir yaptırım uygulanacağına yer vermiyordu. Daha sonra ikinci adım olarak, Irak'ın tutumunun 678 nolu (29 Kasım 1990) kararı -yeniden-geçerli kıldığı iddia edilebilirdi. Bu karar üye devletlere "660 nolu (2 Ağustos 1990) kararın uygulanması için gerekli olan bütün araçları" kullanma yetkisini vermişti; 660 nolu karar ise Irak'ı Kuveyt'ten çekilmeye ve Kuveyt'i de "bütün sorunların çözülmesi için yoğun görüşmelere davet" ederek sorunu kurulacak olan bir Arap Birliği içinde çözmeye çalışıyordu. 678 nolu karar, aynı zamanda, (662'den 664'e dek) "bütün ilgili alt kararları" da geçerli kılıyordu; bu kararlar Kuveyt'in işgal edilmesi ve Irak'ın harekatlarıyla ilgili oldukları için "ilgili" sayılıyordu. 678 nolu kararın yürürlüğe girmesi olayları olduğu haliyle bırakıyordu: yani, olayları farklı ele alan ve üye devletlere yaptırım dışında bir yetki tanımayan 687 nolu karar sonrasına dek herhangi bir güç kullanımına izin vermiyordu.

Konunun tartışılmasına gerek yoktu. ABD ve İngiltere, Güvenlik Konseyi'nden "tehdit karşısında güç kullanma" yetkisi alarak bütün şüpheleri gidermiş oldular. İngiltere bu doğrultuda bir takım adımlar atsa da iş ortaya çıkınca ve Güvenlik Konseyi'nin daha öteye gitmeyeceği anlaşılınca bu tutumdan vazgeçti. Ancak, hukuk kurallarını reddeden saldırgan devletlerin hakim oldukları bir dünyada bu tür karşı çıkışlara çok az önem veriliyor.

687 nolu ateşkes kararını ihlal ettiği gerekçesiyle Irak'ın cezalandırılması için güç kullanılmasına Güvenlik Konseyi'nin yetki vermiş olduğunu varsayalım. Böyle bir yetki üye olan bütün devletlerin güç kullanmasına izin vermiş olacaktı: örneğin İran'a, ki İran daha önceden bir isyanı desteklemek için Güney Irak'ı işgal etmekle suçlanmıştı. Irak'ın komşusu ve ABD'nin bir kurbanı olan ıran, Irak'ın saldırganlığı ve kimyasal savaş faaliyetleri nedeniyle yaptığı istilanın -inanılması güç ama- yerli halktan da destek gördüğünü söyleyebilirdi; bu durumda ABD ve İngiltere, İran karşısında hiçbir şey yapamazdı. Bu türden -hayali- İran harekatlarının gerçekleşmesine asla izin verilmez; ancak bu tür harekatların zararının, tek taraflı güç kullanan ülkelerin yaptığı zulümden daha az olacağı muhakkaktır. Bu tür tartışmaların ABD ve İngiltere kamuoyunda yer alacağını hayal etmek de çok zor.

Hukuk kurallarının hor görülmesinin Amerikan uygulamalarındaki ve kültüründeki kökü oldukça derindedir. Örneğin, 1986'da Dünya Mahkemesi'nin ABD'nin Nikaragua'ya karşı "kanundışı olarak güç kullanımını" kınayan kararına gösterilen tepkileri hatırlamak gerekiyor; mahkeme ABD'nin kontrlara yaptığı bütün yardımları (askeri ya da insani) kesmesini ve Nikaragua'ya tazminat ödemesini istemişti. Mahkeme kararları ise basılmaya uygun görülmedi ve bunun sonucunda kararlar tamamen gözardı edildi. Demokratların kontrolündeki Kongre ise hukukdışı güç kullanılması için derhal yeni kararlar aldı. Washington, bu olay üzerine bütün devletleri uluslararası hukuka saygı göstereye çağıran bir Güvenlik Konseyi kararını da veto etti; kararın amacı -açıkça belirtilmemekle birlikte- ABD'nin uyarılmasıydı. BM Genel Kurulu'nun benzer bir kararı da yine ABD tarafından veto edildi ve veto kararına sadece İsrail ile El Salvador katıldı; ertesi yıl ise veto kararlarına sadece İsrail katıldı. Bu olaylara medya çok az yer verdi; medyanın bu ilgisizliği ise konunun ne kadar önemli olduğunu gösteriyordu.

Aynı günlerde (14 Nisan 1986) ABD Dışişleri Bakanı George Shultz şöyle diyordu: "*Gölge güçleri pazarlık masasında hakimiyet kurmayı tasarlamıyorsa, görüşmelerin*

tek anlamı teslim olmak demektir." Shultz, "taraflar arasındaki güç dengesini gözardı ederek Birleşmiş Milletler ve Dünya Mahkemesi gibi konunun dışında bulunan ütopik ve legal arabulucuları" savunanları eleştiriyor ve bu kurumların modern tarihte yeri olmadığını iddia ediyordu.

51. madde ise açıkça göz ardı ediliyordu. 1954 Geneva Kararları'nın hemen ardından Hindiçini'nde barışçıl bir düzen sağlanabilmesi için bu maddenin içeriği özellikle belirtilmişti; Washington ise bunu bir "felaket" olarak görmüş ve derhal bu maddenin altını oymaya çalışmıştı. Milli Güvenlik Ajansı'nın almış olduğu gizli kararda "*silahlı saldırıda bulunmayan yerel bir Komünist isyan ya da başkaldırı durumunda dahi*" ABD, askeri güç kullanımını düşünecek ve "isyanın kaynağının Çin (olduğuna) karar verilmesi" durumunda ise Çin'e de saldırılacaktı. (NSC 5429/2; vurgu yazara ait-ç.n.) Yıllık planlama belgelerinde kelimesi kelimesine belirtildiği gibi, ABD'nin 51. maddeyi ihlal etme hakkı olduğu bu kararda açıkça belirtiliyordu. Aynı belgede Japonya'nın silahsızlandırılması, Tayland'ın "ABD'nin Güneydoğu Asya'da sürdüreceği gizli ve psikolojik harek,tların odak noktası"na dönüştürülmesi, bu yolla bütün Hindiçini'nde "geniş ve etkili ölçekte" harekatların yapılması ve genel olarak da Geneva Kararları ile BM Genel Kurulu kararlarının etkisizleştirilmesi kararlaştırılmıştı. Kritik öneme sahip olan bu belge Pentagon kökenli tarihçiler tarafından yalanlandı ve tarihten çıkarılmaya çalışıldı.

ABD, "saldırganlığı", "politik savaş ya da başkaldırı" olarak tanımlamaya devam etti; Kennedy, Güney Vietnam'ın bombalanması polikasını savunurken Adlai Stevenson bunun "iç saldırganlık"a karşı yapıldığını söylüyordu. ABD'nin Libya şehirlerini bombaladığı 1986 yılında resmi yargı durumu "gelecekteki saldırılar karşısında meşru müdafaa" olarak görüyordu. New York Times'ın uzmanı Anthony Lewis "saldırının gerekçesi olarak meşru müdafaa gibi legal bir hakka" dayandırıldığı için yönetimi kutluyordu; BM'nin 51 nolu kararının bu yaratıcı yorumu, okuma yazma bilen bir lise öğrencisini bile utandırabilecek düzeydeydi. ABD'nin Panama istilası, Güvenlik Konseyi'nde ABD BM Büyükelçisi Thomas Pickering tarafından 51. Madde'ye dayandırılarak savunuldu; Pickering, "bir ülkenin ve halkının çıkarlarını savunmak için" 51. Madde'nin "silahlı güç kullanımına izin verdiğini" ve ABD'nin Panama istilasının "bölgenin, ABD'ye gönderilen uyuşturucunun merkezi" olmasını engellenmek amacıyla yapıldığını söylüyordu. Bu sözlerin anlamı, dikkatsizce davranıldığının eğitimli görüş tarafından kabul edilmesi demekti.

1993 Haziranı'nda Clinton, Iraklı sivillerin de öleceği saldırının yapılmasını emrettiğinde, saldırıyı "uygun, haklı ve gerekli" gören Kongre'nin barış güvercinleri ve basın başkanı kutluyordu. Yorumcular, Büyükelçi Albright'in 51. Madde hakkındaki yorumlarından özellikle etkilenmişlerdi. Albright'in açıklamasına göre bombalama, "silahlı saldırı karşısında meşru müdafaaa" için yapılmıştı; iddialarına göre iki ay önce eski başkan Bush'a yönelik bir suikast girişimi de Irak tarafından planmıştı. Bu iddianın absürdlüğü ABD'nin Irak hakkında yaptığı diğer iddiaların da kolay kolay ulaşamayacağı bir düzeydeydi; New York Times'ın haberine göre "üst düzey yetkililer hep bir ağızdan" basına "Irak'ın suçunun, istihbarat bilgilerine değil de ikincil derecedeki kanıtlara ve analizlerce ispatlandığı" konusunda açıklama yapıyordu; ve ancak bu sayede gerçek gizleniyordu. Basın, koşulların 51. Maddde'ye "tam olarak uyduğundan" emindi (Washington Post). "*Bütün başkanların görevlerinden biri de milletin çıkarlarını korumak için askeri güç kullanmaktır.*" (New York Times, bir taraftan konu hakkında şüpheye düşse de bir taraftan da bunu yazıyordu.) "*Diplomatik olarak gösterilmesi gereken en uygun dayanak buydu*" ve "*Clinton'un BM Genel Kurulu'na göstermiş olduğu referans Amerika'nın uluslararası hukuka gösterdiği saygı ile de bire bir örtüşüyor*" (Boston Globe). 51. Madde, "düşman bir güç tarafından tehdit edilmesi durumunda devletlerin askeri güçle cevap vermesine izin veriyor"du (Christian Science Monitor). İngiliz Dışişleri Bakanı Douglas Hurd, Parlamento'da "bir milletin tehdit edilmesi durumunda" 51. Madde'nin "devletlere askeri güç kullanma hakkı tanıdığı" sözleriyle Clinton yönetimini destekliyor ve yapılan saldırının "meşru müdafaa biçiminde haklı ve uygun olduğunu" söylüyordu. Hurd, iki ay önce eski başkanlarını öldürmeye çalışan ya da çalışmayan bir düşmana yönelik füze saldırısı öncesinde ABD'nin Güvenlik Konseyi'nden onay almaya kalkması halinde dünyada "tehlikeli bir felç hali" yaşanacağını iddia ediyordu.

Bu kayıtlar, kendi güçleri tarafından tanımladıkları "milli çıkarları" için gücün hakimiyetini kurmaya çalışan "saldırgan devletler" hakkında dile getirilen düşüncelere önemli destek sağlamaktadır; en utanç verici olanı ise saldırgan devletler kendi kendilerini hem yargıç hem de infazcı olarak görmektedirler.

---

* *Çeviri:* **Gökçer ÖZGÜR**
(Z Magazine'den)

Bir küçük umut bile yeter!

Zelal ZEL

Akıp giden zamana ve yaşama müdahale edememe en zor olandır bir devrimci için. İşte bizim de içinde bulunduğumuz durum, bu sözü kanıtlarcasına bir akışın içerisinde uğraşılması, aşılması gereken bir durum olarak karşımıza çıkmakta. Suyu yatağından çeviren, toprağı işleyen, makineyi çalıştıran güç, bir halkı, zorba ve sömürücü bir sisteme karşı harekete geçirmede, bilinçlendirme faaliyetinde yoğun, sistemli ve bilimsel bir çabayı ve sabırı kuşanması gerekiyor. Yaşamın maddi yanlarıyla yoğrulan, günlük yaşamın cenderesinde düzenle uğraşır hale gelen insanı dönüştürmek, hem de kapitalizmin bu denli yoğun saldırıları karşısında elbette çok zor. Kapitalistler, kendileri için ucuz işgücü cenneti ve pazarı olan ülkemize gözlerini dikerken bugünleri tasarlayarak planlarını yapmışlar sanki. Susan ve kanıksayan bir toplum yaratmak... Yanı başında işten atılan arkadaşlarına karşı sesini çıkartamayan, üniversitelerde mücadele eden ve hak arayan gençleri görmezden gelen, ya da bir iki adım ötesinde polis kurşunuyla yargısız infaza kurban giden insanı görmemek, yıllardır sendikal talepler için yollara dökülen memurları görmeyen, çıkarları için siyanürle altın çıkararak Bergama köylülerini ölüme sürükleyen bir şirketi hâlâ topraklarında bulunduran ve yıllardır sürüp giden bir haksız savaşa karşı sesini çıkarmayan bir ülkenin insanlarıyız biz. Kapitalizm ektiğini biçiyor yani.

İşimiz zor hem de çok zor. Elimizdeki malzeme de bu kadar. Yani işleyeceğimiz insan tipi yine bu kapitalist toplumun içinden, bağrından çekip çıkaracağımız insan tipleri. Devrim hiçbir zaman hazır devrimci proleter sosyalistlerden oluşmuş bir grupla gelmeyecek. Kapitalizmin bize karşı yetiştirdiği unsurların durumlarından yararlanıp, onları devrimcileştirip, devrime kazandıracağız. Bu öğretmen olacak, postacı olacak, mühendis, doktor, hastabakıcı, oto tamircisi ya da tarım işçisi olacaktır.

Kitlelerin bilinçlenmesinde ve kazanılmasında en etkin yollardan biri de etkili, yaygın, sürekli bir basın-yayın ağıdır. Doğru, bilimsel, sosyalist bir yayın çizgisi aydınlanma hareketinin temel taşlarını oluşturacaktır. Bu yapının diğer taşlarını ise devrimci unsurlar ve sağlam bir örgütlenme ekseni tamamlayacaktır.

Yayın(lar), sosyalist insan tipinin oluşumuna, gelişimine hizmet etmeyi temel ödevleri arasına alırken; sokaktaki insanın sistemden koparılması, uzaklaştırılması veya en azından tarafsızlaştırmayı sağlayacak bir dili, düzeyi, içeriği de yakalayarak zengin, yaratıcı olunması yönünde yayın pratiğini derinleştirmelidir. Geniş emekçi kesimlerin günlük yaşam ve mücadelelerinde kullanabileceği, faydalanacağı, diline ve bilincine aktarabileceği anlamlı bir içerik taşımalıdır. Kısaca onlara hitap etmeli, kendi güçlerini görmelerini ve mücadeledeki rollerini kavratacak bilimsel bir çizgi tutturulmalıdır.

Siyasi aydınlanmayla birlikte ihtiyacımız olan kültürel aydınlanmayı kapsayacak tarzda, kitlelerle birlikte onları da içine katan bir doğrultu yakalanmalıdır. Yani gerektiğinde mutfaktaki kadın ya da fabrikadaki makinacı, tarlada çalışan işçi de bu yayına yazabilmelidir.

İhtiyacımız ve vazgeçilmez olan örgütlenme atağı, semtlerden, sendikalardan, derneklerden başlayarak ileri, devrimci unsurlarla birleşmeyi önüne hedef koymalı. Demokratik alandaki boşluğu giderecek çalışma ve yapılanmalara bugünden başlayarak temel taşları döşenmeli. Hemen hergün değişen hızlı siyasi gelişmelerin (gerek "F tipi" cezaevlerine karşı geliştirilen eylemlilikler, işçi ve memurların eylemlilikleri, tarım işçilerinin son dönemde hükümetin politikalarına karşı gelişen hareketleri, öğrenci gençliğin parasız eğitim için verdikleri mücadele, kadın hareketinin geçtiğimiz günlerde tecavüze karşı ortak yaptıkları eylemlilikler gibi) gösterdiği, öğrettiği ve önümüze koyduğu görev ve ders budur. Tüm bunlar ve benzer olası gelişmeler Yeni Demokratik Halk Muhalefeti'nin gündemleri ve çalışma alanları olarak karşımıza çıkıyor.

Uzun Yürüyüş'ün yolculuğunun 4. yılını bitirmek üzereyiz. Söyleyeceğimiz şeyler bugüne kadar çokca

yazıldı, çizildi. Eleştiriler, özeleştiriler yapıldı. Fakat arpanın boyunu aştığımız söylenemez.

"**Hayata, devrime, özgürleşmeye**" sloganıyla öne çıkan Uzun Yürüyüş, sürecinin sancılı atmosferine, gerek insan ve olanakların azlığı, gerekse de devrimci hareketin bir bütün olarak yaşadığı sorunlar ve dejavantajlarla karşılaşarak geçen süreyi verimli, etkin bir biçimde karşılayamadı. Bir grup insan hem dergi çıkartıyor, hem dağıtım yapıyor, hem de çalışmaların ayaklarını oluşturuyorlardı. Kuşkusuz bu zorluklar, her yeni dergi için bir anlamda olağan ve yaşanması gereken süreçler oluyor. Zaten devletin, sosyalist basın üzerinde kurduğu denetim ve baskı ortadayken, bir de maddi olarak yaşanan sıkıntılar dergiyi uzun süre kendine getiremedi. (Hâlâ da getirebilmiş değil.) Bunun yanında kolektif'in yaşadığı iç sorunlar ve dergiyi kendi inisiyatifi doğrultusunda kendi bireysel mülkiyetleri gibi kullanan bireylerin tutumu ve dergiye verdikleri zarar Uzun Yürüyüş'ün olumlu etkilerine, saygınlığına gerçekten gölge düşürdü.

Derginin yayın politikasının içselleştirilmiş bir özelliği olarak ortaya koyduğu devrimci katılımcı, açık, devrimci dayanışmayı öne çıkaran tutumu, diğer devrimci çevrelerin de yer yer ilgi ve sempatisini toplamış, etkileri olmuştur diğer devrimci yayınlar üzerinde. Ancak bu pratiksel atakları, destek ve katkı biçiminde gelen akışı siyasal açıdan derinleştirme, aktif hale getirme noktasında yönlendiriciliği ve toparlayıcı rolü oynayamamıştır. Dergideki kimi görüş, değerlendirme ve tahlil yazılarını teorik-ideolojik düzeyde eleştiriye tabi tutarak yeni üretimlere taşıma ve sentezleyerek daha üst evreye çıkarmada pasif kalmıştır. "Yüz Fikir" eksenini ise sağlam tutamadı, kimi zaman amacından uzak kullanılarak devrimci zeminde teoriksel ve siyasal gücü gösteremedi.

Sonuç olarak yayın pratiği bağlamında açığa çıkan tüm bu anlayışları imbikleyerek mücadelemizin ve geleceğimizin devrimci doğrultusunda etkili ve yol açan bir niteliğe kavuşturalım. Yönümüz güneşe ve geleceğe dönük olmalı. Yaşadıklarımızdan dersler çıkararak bunun daha iyi nasıl yapılabilir sorusuna bilimsel yanıtlar aramalıyız.

Malzememiz insansa, ona yönelmenin ve onu kazanmanın yollarını bulmalıyız. Bu çerçevede Uzun Yürüyüş bizimle birlikte olmalı. Kolektif'in çıkışındaki eksik yan, uzun süre dergi politikasına da yansımış, kitleler gözünde Uzun Yürüyüş cılız, bütünlüklü olmayan, politikaları netleşmemiş bir dergi olarak tanındı. Hatta kimi çevreler dergideki kültürsanat ağırlıklı yazıların olması nedeniyle UzunYürüyüş'ü kültür-sanat dergisi diye andı. Elbette bir dergideki çok yönlülük ve her konuya, soruna eğilebilme önemli. Bu yan Uzun Yürüyüş'ü diğer dergilerden farklı kılıyor. Fakat yeni bir sürecin başladığı şu dönemde kitlelere giderken, Uzun Yürüyüş'ü biraz daha kitlelerin düzeyine indirerek onların sorunlarıyla bütünleştirmeliyiz.

Sorunların çözümüne giderken, öncelikle dağıtım sorununu halletmeliyiz. Birçok alanda ilişkilerimiz olmasına rağmen, derginin onca emek ve zorluk içinde çıkartılmasına rağmen dağıtılmaması en çok üzücü olan yan. Eminiz her birey 5'er adet dergiyi çevresine dağıtabilirse bu çok fazla sayı edecektir.

"Hayata, bilime, özgürleşmeye" derken hayatın içine, günlük yaşamın dokularına, fabrikalara, semtlere, sendikalara akmak gerektiğini unutmayalım. Bilimsel tutum ve yöntemi dayanacağımız, başvuracağımız gerçek bir kılavuz olarak görmeli, özgürlüğü ise entel bar salonlarından, kafelerden çıkartarak, kendimizi halkımızın özgürlüğüyle bütünleştireceğimiz günlere hazırlamalıyız. Gerçek özgürlük, kapitalizmin bireye sunduğu sınırlı ve bağımlı özgürlük değil; sosyalizmle kazanacağımız, yaşam ve üretim içinde paylaşacağımız ve paylaştıkça çoğalan özgürlüklerde aramalıyız, yürümeliyiz.

Özetlemek gerekirse; fabrikadaki işçi, mutfaktaki kadın, sokaktaki işportacı, köydeki emekçi insan bu yayını okumuyor ya da okuyamıyorsa, kendimize soracağımız sorular ve yanıtlar olmalı. Derginin dilini siyasallaştırıp güncelleştirmek, sokaktaki insanın sorunlarına inmek ve gerçekten devrimin ihtiyaçlarına göre şekil almak şu dönemde sarılmamız gereken acil görevlerdir. "Kitleler devrime hazır değil..", "kitleler sosyalizmi bilmiyor..", "kitleler bizi anlamıyor.." ve benzer biçimde dile gelen eleştiriler, itirazlar, söylemler doğru değil ve de bunlar mazeret yapılamaz. Kitlelere gitmenin, onlarla bütünleşmenin yollarını arayacağız, araçlarını geliştireceğiz. Devrim yalnızca bizler tarafından gerçekleşmeyecek, sosyalist düzen yalnızca bizler tarafından inşa edilmeyecek.

Kapitalizmden devralınan bir dizi olumsuz alışkanlığa, şartlanmış ve kökleşmiş düşünce ve duyguya sahip insanlarla birlikte yaşamak, onlarla birlikte mücadeleyi omuzlamak, yürümek durumunda kalan bizlerin bilimsel kuşkuculuğu, devrimci sabrı, ısrarı, yaratıcılığı yaşamsallaştırarak yolumuza devam etmeliyiz. Bıkmadan usanmadan kitleleri ve kendimizi yaşam ve mücadele içinde dönüştürmeye çalışalım. Yolumuz uzun ve işimiz çok zor, ama bir umut bile yeter tüm zorluklara.

Firari analaları duyun!

YASEMİN

Akşam yorgun argın eve geldim. Sekiz yaşındaki oğlum kendine zaman ayıramadığım için veryansın edip duruyordu. Kendi adına bir soru soruyor, benim adıma cevap veriyor.

"... Biliyorum, 'yorgunum' diyeceksin..." Öyle... Çaresiz bakıyorum yüzüne. Demek ki hep böyle oluyor; o benden bir şey istiyor, ben hep 'yorgunum' diye kaçıyorum. Bu kaçıp ve kovalamaca ne kadar sürecek daha?.. Bunu değiştirmeliyim; "işte şimdi yanıldın! Ben de seninle şah oynamayı düşünüyordum..."

Güzel yüzü sevinçle gerildi. Bir koşu gidip santraç takımını kaptı, geldi. İlk maç kısa sürdü. Beni hakkıyla yendiği hususunda şüpheli ki itiraz etti:

"Anne, lütfen gerçek oyna!"

İkinci maç uzun sürdü ve onu yendim. Bakıyorum bayağı keyifli, yenilmiş olduğuna üzülmüyor. Karşısında gerçek bir rakip vardı ve onu yendi. Kendi gerçekliğine de böyle varıyordu demek ki...

Evet. Bir anne olarak ondan çok şey öğreneceğimi düşünüyorum. Hayatımın tek düzeliğine itiraz ediyor; yorgunluğuma sığınmaya... ertelemeci, sahici olmayan tutumuma... Beni karşısında gerçek olmaya zorluyor. İçimizdeki hapishanelerden firar etmeye zorluyor. **Çocukların analara en büyük katkısı bu olmalı; gerçek dünyalara firar. Bunun için de ne büyük bedeller ödüyordu evlatlar...**

'Kanal 7' adlı televizyonda "Ana Haber" programına katılmış iki firari ana duruyor karşımda. Evlatlarımızın ardından gerçek dünyalara firar etmiş analardan ikisi: "*Çocuklarımızın onuru için ölmeye geldik*" diyorlar. "*Oğlumun kopardığınız kolu olmaya geldim*" diyor biri. "*Önce biz!*" diyor öteki. "*Öyle kolay teslim alamayacaksınız evlatlarımızı...*"

Kendi doğasını bu kadar yoğun yaşadıktan sonra artık geriye, birinin karısı, birisinin bacısı, birisinin işçisi, birisinin köylüsü olmaya kim döndürebilir onları?

Hayat, analar için gerçekten zor. Hayat, çocuklarının yaşamla ölüm arasında gidiş-gelişlerine ardısıra katılan analaların canhıraş çabalarına dilsiz. Bırakmadıkları sevgili eller onları biraz daha ölüme; biraz daha gerçeğe çekiyor. Ve analar sınırın ötesine geçiyor.

Bu dünya, mutfak penceresinden görebildiklerinden öte... Dehşet verici... Seyrü seferlerin beyinlerinde işgal ettiği yalan detayların tuzla-buz oluşunun dayanılmaz ağrıları.

Ne ödeyemedikleri ev kirasının ızdırabı, ne de yoksul mutfaklarının yürek öfkesi büyüten görüntüleri...

Ne 'al-beni' diye bağıran vitrinler, ne de ekmeğin kaç para oluşu.

Herşey, ama herşeyi kendi gerçek renklerine boyayabiliyorlardı. Fakat bir gerçek vardı ki, uğruna dünyaları değişmediği; kayıp bir evladı vardı.. mahkum bir evladı vardı.. firari bir evladı vardı.

O şimdi oğlunun koparılıp köpeklerin önüne atılan kolunu kim bilir.. kaç kez öptüğünü düşünüyor. İşkencede örselenen tenini kaç kez kokladığını... O yoksul ocağının yanan ateşiydi. İlk gülüşünü... ilk 'ana' deyişini, ne emeklerle büyü(tül)düğünü düşünüyor; evladını yok ederlerken onu da yok etmiyorlar mı?

Kim bir daha onu geri dönmeye ikna edebilir?

Bundan yıllar önceydi. Komşumuz Şehriban, başında beyaz yazmağıyla cebelleşe cebelleşe koştu gitti polislerin ardından. Oğlu afişleme yaparken, polislerce vurularak ele geçirilmişti. Döndüğünde hem şaşkın, hem de onuru kırılmıştı.

"Bana hakaret ettiler.." dedi sayıklarcasına, "yüzüme tükürdüler..." biçiminde devam ediyordu. Gözlerini o gün yaşadığı detaylardan kurtaramıyor, kahroluyordu. "Onu yatırmışlar. Elini karyolanın demirine bağlamışlar, kasıklarından kan geliyordu. Ne teselli sözlerini duyuyor, ne nasihatleri."

O, sabah oğlunun ardından atladığı öte dünyadan beriye atlayamıyordu. "Yüzüme tükürdüler benim. 'Böyle bir oğul doğurduğun için utan' dediler. Ne yaptı ki benim oğlum? Kimseye bir kötülüğü olmadı. Kimsenin ırzına-namusuna göz dikmedi. Kimsenin malını, parasını çalmadı.. Yalnızca okuluna gider gelirdi... Ne yaptı ki benim oğlum?"

Şehriban kadın sorup durdu. Cevap aradı durdu kaçamak bakışlardan. O günden sonra başında beyaz yazmağı, elinde torbası.. gitti geldi oğlunun ardından. Hastane kapıları, adliye koridorları ve cezaevleriydi yeni mekanı.

Ne çok iteklenip durdu hoyrat ellerce... Ne çok ayaklar altında kaldı. Bu gidiş gelişlerini azaltmadı; çoğalttı. Velhasıl onu bir ana olmaktan vazgeçiremediler.

Hepimiz analaların ardı sıra çoğalmadık mı? **Şimdi yine analar çoğaltacak bizi**. Efendiler! Başınıza büyük bela aldınız. Nişangahtan iyi bakın! Karşınızda duran kimdir? Namluları, doğayı, yaratan bu muhteşem güdüye çevirmekle kendi yok oluşunuzun mührünü bastınız.

Oğulların, kızların ardındaki firari analaları, hayatı yeniden kazanmaya, çoğaltmaya geliyorlar. Evlatlardan koparılan her bir parçayı tamamlamaya... **Koparılan dilse eğer, konuşmaya geliyorlar. Kolsa tutmaya... Yürekse atmaya geliyorlar. Beyinse düşünmeye... Firari analar esir çocuklarını kurtarmaya geliyorlar...**

Ne firarlar kopacak ardından, ne firari analaları göreceksiniz daha...

Yaldızlı yönlendirmelerden uzak durmak

Zozan DOĞAN

Emperyalizm, sömürge sistemine dayalı kapitalizmin tekelci aşamasıdır. Temel karakteri sömürgeciliktir. Sömürge sistemini devam ettirmek için her türlü yönteme başvurur. Sermaye ihracı ile diğer ülkelerin doğal kaynaklarını sömürür ve siyasal, kültürel ve teknolojik açıdan kendisine bağımlı kılar. Dize getiremediklerini ise, askeri gücünü kullanarak etkisizleştirir. Kendi çıkarları doğrultusunda ulusları birbirleriyle savaştırma yöntemini de kullanır. Kosova örneğinde görüldüğü gibi.

Emperyalizmin ekonomik temeli azami kâr yasasına dayandığı için sürekli bunalım üretir. Bu bunalımlarına geçici de olsa çözüm üretmek zorundadır. 1900'lerden beri birçok ekonomi felsefesi üretip tüketmiştir. Uygulamaya koyduğu sistemleri: Taylorculuk, parçabaşı, esnek üretim vb. diye, formüle etmiştir. Ekonomik durum değiştikçe, yaşam biçimi de ona göre şekillenip değişir.

Sorunun esas kaynağının sömürü olduğunu söylemiştik. Emperyalizm, üretici güçlerin yönelimini, sistemin o an ki politikasına göre belirlemeye çalışır. Teknolojiyi de sistemin ihtiyaç duyduğu ürünleri verecek şekilde geliştirir. Günümüz teknolojisinin gelişmesine yön veren emperyalistler, iletişim alanda geliştirilen (telefon, radyo, tv, bilgisayar vb.) araçların bir kısmını, insanları yanlış yönlendirmenin araçları haline getirdi. En bariz örneğini, bilgisayar ortamında yaratılan "internet"in kullanım tarzında görüyoruz. Uluslararası ağdan oluşan bu sanal ortam, yaşamımıza kolaylık sağlayan yararlı bir araç olarak kullanılabildiği gibi, insanı insanlıktan çıkaran bir araç olarak da kullanılabilir. Ki emperyalistlerin yapmak istediği de budur. İnsanları üretkenlikten, paylaşımdan, toplumsal ilişkilerden koparak, tüketen bir nesne haline getirmek. Emperyalizmin insana biçtiği bu rol, yabancılaşmadır. İnsanlığı, kendi ürettiği nesnelerin esiri haline getirmektir.

Yabancılaşmanın kaynağı kapitalizm "babana bile güvenme" felsefesiyle insanlara güvenecek hiçbir şeyinin olmadığını öğütler. Özgürlük, bireyin kendi hayvani duygularını en uç boyutlarda yaşaması olarak ortaya konur. Estetik anlayışı da ete ve tüketime dayanır.

Ancak biz bu yazıda emperyalizmin kültürel boyutuna dikkat çekecerek, emperyalist kültürün gençlik üzerindeki etkisi ve sunduğu sevgi anlayışını irdeleyeceğiz.

Emperyalizm, yoz kültürünü sömürge ülkelere taşırken, değişik yöntemlere başvurur. Gençliğin gelecek olduğunu bildiği için, öncelikli olarak gençliği hedef alır. İdeolojik olarak insanları yozlaştırır. Bunun için zor kullanmasına gerek yoktur. Daha ince yöntemlere başvurur. Kendi müziğini, giysisini, yiyeceğin, filmlerini vs. reklamlar ile cazip hale getirerek, kültürünü empoze eder. Girişilen ideolojik bombardıman da sevgi de payına düşeni alır. Bolca özgürlük kavramını kullanarak "kendini sevme" felsefesini benimsetmeye çalışır. "Kendini sevmeyen başkasını sevemez" anlayışı ileri sürülerek insanlara bu sistemle barışık olmaları öğretilir. İnsanların özgür olduğu iddia edilerek bireysel özgürlük ve bencillik aşılanır.

Özellikle kadın-erkek ilişkisinde, günü birlik beraberlikler empoze edilir. Daha doğrusu, karşılıklı sevgi ve emekle üretilen bir ilişki değil de, karşılıklı alış-verişe dayanan ilişkinin teorisi yapılır. Bunun felsefesi de: "an'ı yaşayın." Yaşanan büyük aşkların devrinin kapandığı, "fosilleştiği" söylenerek; istediğin an istediğin ile birlikte olma teorisi şırınga edilir. Emek ve üretimin olmadığı bir ilişki tarzı hemen tüketilir. Tüketmek ve tüketilmek için yeni arayışlara girilir.

Muhalif olduğu halde kendini bu sistemin etkilerinden kurtaramayan bir çok kişi mevcuttur. Tarihsel ve toplumsal koşullar gözönünde bulundurulmadan "kendinde devrim yapma" adına, "gelecek toplumun yaşam biçimini hemen uygulama" anlayışıyla yaşamaya çalışmak, marjinalleşmeye yol açar.

Koşullardan kopuk böylesi düşünceler çeşitli gruplarla aynı konuma düşmeyi beraberinde getirir.

Coğrafyamızdaki bu yabancılaşma ve yozlaşmanın hızlandığı süreç 12 Eylül'le kendisini iyice gösterdi. Darbenin ardı sıra ideolojik bombardıman gençlik üzerinde yoğunlaştırıldı. Direnen gençlik, özgür düşünebilen gençlik tırpanlandı ve bunun yerine yoz, geri, sorunlarına, yaşama yabancılaşan bir gençlik yaratılmaya çalışıldı ve bunda belli ölçülerde başarılı oldu.

Küçük şehirlerden ve kasabalardan büyük şehirlerdeki üniversitelere okumak için gelen gençlik, "özgürlük" adına yoz ilşkilere girebiliyor. Bulunduğu yerdeki bir takım baskılardan kurtulması ve kendini üniversitede "özgür" hissetmesi onu sağlıksız ilişkilere itebiliyor.

Özgür birliktelik, ancak devrimci yaşam tarzı içerisinde kurulabilir. Devrimcilik yeniliktir, müdahaledir. Devrimcilik dünyayı değiştirmektir. O halde, toplumdan kopuk ilişkiler yerine sağlıklı ilişkiler yaratılmalıdır.

Egemen sınıflar amaçlarını gerçekleştirme çabasını farklı araçlarla sürekli işlemektedirler. Özde aynı olup biçimde farklılıklar arz eden bu araçları etkisizleştirme yöntemleri bizim görevimizdir.

Emperyalist-kapitalizmi alt etmenin yolu, amaç ve görevlerimize bağlı olmaktan geçer. Proleteryanın yönlendirmesi altındaki politik oluşumun özneleri olmalıyız. Ve sömürüsüz bir dünya için yöntemlerimizi geliştirip, güçlerimizi birleştirmeliyiz.

Kadınlar özgürleşmeden

A. Rengül SONAY

Dünyada sadece son altı bin yıldır ataerkil bir düzen sözkonusu. Bundan önceki bir milyon yıl anaerkil düzen hüküm sürmüştür. Bilimin ve bilginin birikerek ilerlediği tarihsel gerçeğinden yola çıkıp insanın insanlaşma mücadelesindeki değer ve kazanımların yoktan yaratılmasının ne denli zor olabileceğini bir an düşünelim. Zihnimizde kısaca tasavvur ettikten sonra diyebiliriz ki, kadınların yönettiği bu dünya insanın hayvandan farklılaşma ve doğaya hakim olabilme, ona hükmedebilme mücadelesinin en yoğun yaşandığı dönemde var olmuştur. Tarihsel gelişmenin zorunlu sonucu olarak özel mülkiyetin ortaya çıkmasıyla anaerkil düzen yerini hızla ataerkil düzene bırakmış ve kadının toplum içerisindeki konumu kadının aleyhinde gelişmiş, kadın ile erkek arasındaki toplumsal farklar ve eşitsizlikler gittikçe derinleşmiştir. Engels, *"tarihte kendini gösteren ilk sınıf çatışması erkekle kadın arasındaki uzlaşmaz karşıtlığın karı koca evliliği içinde gelişmesiyle ve ilk sınıf baskısı da dişi cinsin erkek cins tarafından baskı altına alınmasıyla düşümdeştir."*[1] diyor. (Ailenin Özel Mülkiyeti ve Devletin Kökeni)

"Kadının köleleşmesi ailenin kabileyle zıtlaştığı özel mülkiyetin geliştiği toplumun sınıflara bölündüğü ve sınıf uyuşmazlıkları dizgesine sıkı sıkıya tutmak ihtiyacından devletin doğacağı tarih öncesi dönemle aynı zamana gelir."[2] (Kadın ve Marksizm) Kısaca kadın artık ikinci cins kabul edilip yalnızca cinsiyetinden dolayı ayrı bir sömürü ve baskıya da maruz kaldı. Ezilen sınıfa mensup kadınlar hem işyerlerinde erkeklerin sömürüsünden daha katmerli bir sömürüyle sömürüldü, hem de evde sömürülenin sömürüleni konumuyla 'tarihsel yazgılarını' zorlayarak bugüne geldiler.

" ...
Ve Kadınlar!
Bizim kadınlarımız
korkunç ve mübarek elleri
İnce küçük çeneleri
ve kocaman gözleriyle
Anamız, avradımız yarimiz
ve sanki hiç yaşamamış gibi ölen
ve soframızdaki yeri
öküzümüzden sonra gelen
ve dağlara kaçıp uğruna hapis yattığımız"
(Nazım Hikmet)

Evet, kadınlar ilkel dönemin noktalanmasıyla tam da şiirde tasvir edildiği gibi yaşamlarını sürdürmek zorunda kaldılar. Sorulabilir; altı bin yıldır hiçbir şey değişmedi mi kadının konumunda? Gerek köleci, gerek feodal, gerekse kapitalist toplumda kadının yeri yalnız göreceli bir farklılaşma yaşamış, özü itibariyle bir farklılaşmaya uğramamıştır. Bu görece farklılaşmanın nedenlerini ise toplumsal ve ekonomik farklılaşma koşullamıştır. Yani sistemin biçim değiştirmesinin zorunlu bir sonucu olarak oluşmuştur. Diyebiliriz ki, kapitalizmde kadın, ilkel kölelikten modern köleliğe terfi etmiştir.

Kapitalist süreçte bu görece farklılaşmanın daha üst bir düzeyde daha yoğun yaşanmasının nedeni, sanayi devrimi ve onun beraberinde getirdiği makinalaşma sürecidir. Kas gücüne duyulan ihtiyacın azalması ve ucuz işgücü arayışının oluşması sonucu kadının maddi üretim sürecine katılmasıdır. Üretim sektörlerindeki kadın ile erkeğin durumu karşılaştırıldığında gerek verilen ücretin azlığı gerek artı değer sömürüsüne daha açık oluşu (eşit işe az ücret, kadının erkekten süre olarak daha fazla çalışmaya mecbur edilmesi vb.) onu burjuvazi için mükemmel bir sömürü subjesi haline getirmiştir.

Konumuz gereği kapitalistleşme süreci ve kadını incelerken, burjuvazi için çocukların da en az kadınlar kadar hatta daha iyi bir sömürü metası olduğunu belirtmeden geçmemiz yanlış olur. Özetle diyebiliriz ki, burjuvazi erkeğe karşı kadını, kadına karşı çocuğu kullanarak, insanları kendi çıkarının ve kirli dünyasının çarklarında bir meta haline getirmiştir.

Toparlarsak kadının ve çocuğun bu koşullarda iş yaşamına girmesi daha fazla çalışmaya daha az ücret alması sorunsalını beraberinde getirmiştir. Zaten emeğinin karşılığını bile alamayan işçiyi daha zor koşullar beklemektedir artık. İşten çıkarmalar kolaylaşmıştır. İşçilerin hiçbir sosyal hakkı olmadığı gibi bunların telaffuz edilmesi durumunda dahi kolayca işten çıkarılmaktadırlar. Çünkü daha geniş bir kesim, meta üretim sürecine dahil olmayı talep etmektedir.

Kadın üzerindeki sömürü cinsel, ulusal ve sınıfsal sömürü olarak sürmektedir. Üçlü sömürü ve baskılara maruz kalan kesim yalnızca kadınlar değildirki biçiminde bir itiraz gelebilir. Ama bu hem ulusal ve sınıfsal baskıya kadınların da maruz kaldığını, hem de erkeklerden daha katmerlisini yaşadıkları gerçeğini değiştirmez.

Kadının ezilen cins olduğunu söylüyoruz. Kadınlar yaşamın her alanında ulusal, sınıfsal ve cinsel sömürüye maruz kalmaktadırlar. Hatta evde bu sömürünün, sözde sömürüye karşı olan erkek tarafından yapılması, kadın sorunun büyüklüğünü ve ne kadar derinde yattığını gösteriyordur.

Kısaca kadın, sınıfsal karakterinden ötürü yani kapitalist ilişkiler girdiği ilişkide sömürülen taraf olduğu, ulusal kimliğinden ötürü yani sırf Kürt ve diğer milliyetlerden olduğu için baskılar yaşadığını, cinsiyetinden ötürü yani fiziksel yapısı farklılaştığından dolayı eşitsizliğe ve cinsel sömürüye uğradığının altını çizmek gerekiyor.

Tüm anlattıklarımızı örneklere somutlarsak; bugün kadınlar 8 saatlik işgünü haklarına rağmen fabrikalarda 12-13 saat çalıştırılıyor. Mesai ücret-

leri ya komik rakamlarla ödenmekte ya da hiç verilmemektedir. Buna karşı çıkma haklarını kullandıkları zamanda işten çıkarma tehditleriyle karşılaşmaktadırlar.

Biyolojik yapısının doğal bir yanı olan hamilelik süreci, işveren açısından bir aksilik olarak yansımasını bulmaktadır. (Hatta çok kısa bir süre önceye kadar işveren tarafından zorunlu olarak doğum kontrol hapları içirilmekteydi kadın işçilere) Bu aksilikler ya kadınların hamilelikleri boyunca işte çalıştırılmaları ya da işten atılmaları şekliyle giderilir. Hakları içerisinde bulunan doğum öncesi ve sonrası ücretli izin genellikle uygulanmaz. Zaten izin süreleri de yeterli değildir.

Erkeklerle aynı işleri yapan kadın işçiler, her zaman erkeklerden daha az ücret alırlar.

Kadınlar işten sonra eve geldiklerinde bu kez ev işlerini yapmak zorundadırlar. Ev sorumluluğu kadına aittir. Ev sorumululuğu yanında çocuk bakımını da kadınlar üstlenmek zorundadır. Zorluklar... zorunluluklar bolcasından var. Çünkü çocuk kadınındır. O tek başına yapmıştır. Dinsel ögreti de özel mülkiyet ve sermaye düzeni de bunu istiyor ve emrediyor. Erkeğe hizmetle görevli bir uşak gibi görülmekte kadın.

Kadınlarımızın bu kuşatılmışlık içinde politik yaşama atılmaları, kurtuluşları hakkında devrimci fikirlerinin oluşması haliyle zor olacaktır. Oluştuğu takdirde de bu fikirleri fazla önemsenmez ve de fikirlerinin eylemselleşerek yaşamlaşması önünde binbir engel dikilir.

Kadın bir doğum makinesi olarak görülür. Çoğu zaman yaşı ve bünyesi hiçe sayılarak, yapacağı doğumun, sağlığı açısından bir tehdit oluşturup oluşturmadığı gözardı edilir. Cinsel istekleri önemsenmez. Evli kadınlar sürekli 'yasal' tecavüzlere maruz kalırlar.

Kadınlarımız kimi durumlarda kelimelerin bile aciz kaldığı, daha nice noktalardaki sömürüyü ve ezilmeyi yaşıyorlar. Bu sömürü ve ezilmişliğe karşı tarihin değişik dönemlerinde kadının bilinciyle orantılı olarak gerek sessiz çığlıklar yoluyla, gerek yüksek perdeden haykırışlarla kadınlar karşı duruşlarını gösterdi. Ama bu karşı duruş, örgütsüz ve kendiliğindenciliği aşamadığı sürece yaşamını ve geleceğini özgürleştirilmesi zordur.

Kadınlar bu ihtiyaçlardan kaynaklı çeşitli örgütlülükler çerçevesinde kendilerini ifadeye yönelmişlerdir. (Bunu en geniş kadın kitlesini kastederek değil ama en azından bu örgütlülüklerin bileşenlerindeki kadınları kasdederek söylüyoruz.) Yazımızın içerisinde bu örgütlülüklere değinmeden geçmek, kadın gerçekliğinin kavranmasında bir eksiklik olacaktır.

BURJUVA KADIN HAREKETLERİ

Burjuva demokratik kadın hareketinden kastettiğimiz "feminist kadın hareketi"dir. **Düşünsel ve örgütsel planda marksizmden önemli ölçüde etkilenmiş, etkilendiği oranda tarihsel olarak önemli değişimler yaşamış ancak son kertede burjuva sınırlarının dışına taşamamış, kendi içerisinde taşıdığı çelişkilere bağlı olarak sorunu sadece "erkek egemenliği" noktasında kilitleyerek gerçek anlamda bir kadın hareketinin yaratımına öncülük etmede kötürüm kalmış bir harekettir feminist kadın hareketi.**

Sorunu sadece cinsel farklılık temelinde ele alıp, çözüm için buralardan yola çıkan feminist hareket, uzun bir tarihsel geçmişe sahiptir. 1789 Fransız devrimi sırasında feminist hareketin yaratıcılarından **Olympe de Gouges**, *Yurttaşlık ve Kadın Hakları Beyannamesi* yayınladı. Bu pratik birçok ülkede kadın örgütlenmelerinin oluşmasına zemin hazırladı. Ancak kadın hareketinin bu ilk kıvılcımları pervasız bir karşı saldırıyı da beraberinde getirdi. Kadın dernekleri kapatıldı ve **Gouges, Lacambe** gibi kadın örgütleri yöneticileri giyotine gönderildi.

Feminist hareketin bu ilk yenilgisi 19. yy boyunca hareketin radikal bir çizgi izlemesini de beraberinde getirdi. Ancak örgütlü ve planlı mücadeleyi hedefleyen çok sayıda farklı kadın gruplarının oluşmasını da engelleyemedi. Bu radikal feminist hareket kısa sürede reformist bir zemine kaydı.

Marksizmin gelişimi, giderek çok geniş kesimleri çekim merkezine alması Ekim devrimi ile Rusya'da proletaryanın iktidara gelişi, Marksizmin esin kaynağı olduğu ulusal kurtuluş mücadeleleri 20. yy'a damgasını vururken, feminist kadın hareketi bir gerileme sürecine girdi. 1960'lara kadar örgütsel olarak dağınık ve eylemsiz bir dönem yaşadı. Bu dönem 60'larda bitmiş ancak feminizm ilk dönemlerdeki cazibesini yitirir hale gelmiştir. Kuşkusuz sorunu sınıf gerçeğine kapalı olarak ele alan, eşitsizliğin kaynağının karşı cins olarak gören ve mücadelesini tamamen erkeğe karşı verilecek mücadeleye endeksleyen bir kadın hareketi, gerçek anlamda kadının kurtuluşuna öncülük edemezdi. İşte bundan dolayı feminst hareket hiçbir zaman kadın sorununu vareden zemini ve kriterleri bütünsellik içinde kavrayamamış; bundan dolayı da kadının kurtuluşu mücadelesinde merkezi bir güç haline gelememiştir.

Feminist hareket, sorunu vareden koşulları kavrayamamaktan kaynaklı, çözüm noktasında yanlış hedeflere yönelmek gibi belirleyici hatalara sahip olmasına rağmen, feminist hareketin kendi bağrında taşıdığı ilerici

öğeleri de görmezden gelmek büyük bir yanlışlık olur. Kadının maruz kaldığı cinsel baskıya, aşağılanmaya, horlanmaya vurgu yapan ve bu noktalarda çeşitli tepkiler geliştiren, kadın hakları konusunda bir takım iyileştirici düzenleme ve reform talebinde bulunan feminist hareketi yok saymak, reddetmek gibi yaklaşımlar bizim dillendirdiğimiz taleplerin bir kısmını dillendirmek isteyenleri kortejlerimizden kovmaya benzer.

Feminist hareket ile kuracağımız ilişkilerde bu noktayı öne çıkarmalı, ortaklıkları önemseyen bir yaklaşımı unutmadan, tartışarak, tutarlılığı koruyarak davramalıyız. Böyle bir yaklaşım feminist hareketin kendi zaaf ve eksikliklerini aşması, mücadelesini doğru bir rotaya oturtması gibi ideolojik, siyasi, örgütsel bir değişimi zorunlu kılan etkileşim süreci ve değiştirici gücün varlık zeminini oluşturur.

DEMOKRATİK KADIN HAREKETİ

Demokratik kadın hareketini feminizmden ayıran en önemli nokta üzerinde ortaklaştıkları kadın sorununu vareden, ona kaynaklık eden zemin ve nedenlerin yorumlanış farklılıkları dolayısıyla çözümü yolunda izlenecek tarzın farklılığıdır. Demokratik kadın hareketi soruna salt kadın sorunu temelinde bakmaz. Gerçek kurtuluşa sınıfsal bir temelde yaklaşarak, tüm ezilenlerle birlikte verilecek mücadeleyle ulaşılabileceğini savunur. Çünkü kadın sorununun bin yıllardır sürmesini ve muhafazasını sağlayan sömürü sistemidir. Bu sistem ortadan kaldırılmadan, kadının gerçek anlamda kurtuluşundan bahsedilemez. Fakat salt bu sistemin ortadan kalkması da kadın sorununun çözümü noktasında yeterli değildir. Esas aldığımız demokratik kadın hareketinin yaratılması, hedefleri, örgütlenme konusunda alacağı biçim ve pratik tutumun ne olması gerektiğine dair yaklaşımlarımızı, yazımızın bundan sonraki bölümünde ortaya koymaya çalışacağız.

Biraz başa dönüp niçin örgütlü olmak gerekiyor sorusuna daha somut cevaplar bulmaya çalışalım. Çünkü sistem kendi varlığının devamını, gücünün kaynağını halkın örgütsüzlüğünde bulur. Bir yandan kendi örgütlenmesini geliştirip, güçlendirip, bunu en geniş kesimleri baskı altında tutma, kendi egemenliğini dayatma aracı olarak görürken, diğer yandan en geniş kesimleri de örgütsüz kılmaya çalışır.

İşçi ve emekçi kesim ise bu örgütlü gücü yenmek için kendi örgütlülüklerini yaratmak, güçlendirmek zorundadır. Bu, mevcut sistemin devrilmesi için gerekliliğin ötesinde bir zorunluluktur. İnsanlık tarihi bunu binlerce kez tanıtlamıştır.

Her örgütlenme bir ihtiyaçtan doğar. Bugün ihitiyacımız olan daha eşitlikçi, daha yaşanası ve özgür bir dünyadır. Burjuvazi tüm ideolojik baskı aygıtlarını, karşı zorunu devreye sokarak insanlığı bu ideolojiden uzak tutmaya çalışıyor. Kuşkusuz bunu geçici de olsa başarıyor. Bu başarı burjuvazinin proletarya karşısındaki örgütlü, proleteryanın burjuvazi karşısındaki örgütsüz duruşundan kaynaklanıyor. Burjuvazinin tüm dayatma ve baskılarına karşı düşlediğimiz dünyayı ancak kendi örgütlülüğümüzü yaratarak filizlindirebiliriz. Yaşamın tüm ihtiyaç ve taleplerine cevap verecek tek örgütlenme proletaryanın çelik disiplin ve bilincini kuşanmış KP'dir. Proleter sınıf ancak en ileri örgütü olan KP sayesinde burjuvazi ile girdiği bu savaşımda nihai zafere önderlik edebilir, insanlığın kurtuluşunu sağlayabilir.

Örgütlenmenin gerekliliğini, zorunluluğunu bilincimize kazıdıktan sonra nasıl bir örgütlülük sorusuna cevap bulabilmeye çalışmak güncel bir sorunsal olarak karşımıza çıkıyor. Bu noktada bilmemiz gereken tek şey, "*en kötü örgütlülük örgütsüzlükten iyidir*" (Lenin) Bir an önce en fazla örtüştüğümüzü düşündüğümüz bir örgütlülüğün bileşeni olmak gerekmekte. Örgütlülük bize tartışma, politikleşme, politik yaşamda iradeleşmenin olanaklarını ve zeminini yaratacak süreçlerin başlangıcı olabilir. Değişip dönüşmede, değiştirip dönüştürmede en iyiye, en güzele hep birlikte yol alma fırsatı verir. Buraya kadar olan kısımda, seçeceğimiz örgütlülük ve kadın sorunları bağlamında yaratacağımız merkezi çalışmada sağlıklı bir gelişimin koşullarından birinin altını kalınca çizmek gerekiyor. Eleştiri ve özeleştiri mekanizmasını kurmak, işlerliğini sağlamak, farklı düşünce ve görüşlerde tartışma ve iknayı başa almak, değişim sürecinde devrimci sabrı kuşanmak kitabi olmaktan çıkarılmalıdır.

Sınıf mücadelesinin kısaca tanımını yapmak gerekirse, ezilenin ezene karşı verdiği iktidar mücadelesidir diyebiliriz. Yıkma ve yaratma devrimin özüdür. Yaratmayı başarmış devrimlerin parıltısı daha güçlü ve kalıcıdır. Kadın mücadelesi ise cinslerarası insan temelinde birleşmeyi hedefleyen mücadeledir. Başka bir deyişle, ekonomik-siyasal, cinsel ezilmişliğe son verilmesi temelinde yürütülen mücadele diye tanımlayabiliriz. Öyleyse sınıf mücadelesi ve kadın mücadelesi hiçbir zaman birbirini dıştalayan iki şey değildir. Aksine kadın mücadelesinin hedefleri sınıf mücadelesi içerisinde yer alır. Sınıf mücadelesinin hedeflerinin kadın mücadelesini kapsaması, KP içerisinde ayrı bir kadın örgütlenmesinin gerekliliğini ortadan kaldırmıyor. Çünkü sosyalist mücadele içerisinde en çok da böyle bir sorunu kendi problemleri etrafında toparlayıp, bu sorunların çözümünü toplumsal kurtuluşa akıtabilen öz örgütlülüklere ihtiyaç vardır. Burjuva sistem tarafından çepeçevre sarılmış her birey ilk olarak kendi sorunlarını bilince çıkarıp, bu sorunlar etrafında örgütlenebilir. Bundan daha önemlisi bireylerin en fazla verimli olabildikleri, yaşamı karşılayan önermeler sunabildikleri, gerçekleri kucaklayabildikleri ve dolayısıyla çözüme en fazla yaklaşabildikleri yerler, bulundukları yerle sorundan etkilenme dereceleri arasındaki uzaklığının kısa olduğu mesafelerdir.

Toplumsal bir sınıf oluşturmayan kadın, toplum içerisinde çeşitli sosyal sınıf ve tabakalara dahildir. Kadını bir kategori olarak ele almak tam da bu

noktada gerekliliktir. Ki aynı talepler dahilinde örgütlenme imkanı bulabilsinler. Bu koşullarda örgütlenme olanağı bulamazlarsa, toplumsal kurtuluş davası büyük bir tehdit altına girer. "*Kadınlar için tam bir özgürlük elde edilemezse proleterya tam bir kurtuluşa ulaşamaz*" (Lenin)

Şu ana kadar var olan örgütlülüklerin çoğu kadın politikalarını belirlerken hep insan temelinde birleşmek gerekliliğini, sorunun özünde sistem sorunu olduğunu vurgulayıp durdular. Sorunun önemli bir ayağının sömürü ilişkisi olduğunu yadsımadan iki karşı cinsin insan temelinde birleşebilmelerinin, gene iki cinsin ayrı ayrı kendileşmesinden geçtiğini vurgulamak istiyoruz. **Kadının kendileşmesi bir diğer deyimiyle kadın olabilmesi bin yıllardır süren erkek egemenliğinin iliklerimize kadar işlemiş olan erkek bakış acısının, normlarının, değer yargılarının, kriterlerinin silkinilip atılmasıyla mümkündür**. Tarihsel süreçte baskı gören ve ezilen kadının toplumsal koşullarını dönüştürmesi mücadelesi ve örgütlü gücüyle gerçekleşmiştir. Bu da ancak kadının kendisinin yapacağı örgütlü mücadelesiyle olasıdır. Çünkü hak verilmez alınır. Kadının ayrı örgütlenmesi, sistemi değiştirmeyi hedef alır ve bu doğrultuda en geniş örgütlenmeyi yaratmak hem kendini gerçekleştirme, hem de ortaya çıkan dinamikleri devrime kanalize edecek, devrim cephesini güçlendiren bir niteliğe de sahip olacaktır. **Kısaca kadının kendileşme süreci tek tek bireylerin ellerine bırakılamayacak kadar kompleks, iyi niyetlere teslim edilmeyecek kadar elzem bir iştir.**

Erkek sırf fiziksel kuvvet olarak kadından üstün olduğu için bin yıllardır süren bir tarihsel haksızlığa kurban etmiş kadını. Değersizleştirmiş, sömürmüş, ezmiş. Erkek özgürlük yolunda yürümeye karar verdiğinde ise kadın pranga vurmuştur erkeğin ayaklarına, çünkü ezen tarafın olduğu yerde özgürlükten bahsedilemez. Kısaca diyebiliriz ki, **erkeğin özgürleşebilmesi için kadının özgürleşmesi** gerekiyor. Ve erkek de her özgürlük aşığı gibi mücadele etmek zorunda.

Kadının özgürleşmesinin kendisi olma mücadelesinden geçtiğini döne döne vurgulamak gerekiyor. Peki erkek ne yapmalı bu sorunda? İlk başta "*eşit olmayan kişilere eşit yasalar uygulanırsa var olan eşitsizlik daha ince bir biçimde sürdürülmüş olur. Bu nedenle biz bugüne kadar ezilmiş ve baskı altında tutulmuş kadınlara daha fazla hak tanımalıyız ki erkeklerle eşitlik yolunda ciddi adımlar atılabilsin.*" (Mao)

Mao Zedung yoldaşın bu sözünü bilince çıkartmaktan başlamalıyız işe. Kadın hareketinin gerekliliğini özümseyip kadın olma yolunda atılan adımları var gücüyle desteklemek ve öncü olma misyonuyla harekete geçmek geçiyor. Kadının kurtuluşuna erkek cephesinden gönül vermek. Bu da küçümsenebilecek bir sorumluluk değil aksine teori-pratik uyumunu yaşamın her alanında özümsemek ve davranışlarımızın kökenini gerçekçi bir şekilde sorgulama cüretini yitirmemekten geçiyor.

Erkek ve kadın açısından bu yeni insanı yaratma mücadelesi ideolojik, kültürel, sosyal ve politik alanlarda yürütecek mücadele sonucunda başarıya ulaşabilir. Bu sürecin göğüslenebilmesi sağlam bir teorik-politik birikim ve bununla uyumlu pratiğin yaşamsallaştırılıp harekete geçirilmesiyle olanak dahiline girer.

Politika ve siyasetin toplumların yapısında belirleyici bir öneme sahip olduğu gerçeğinden yola çıkarsak bu politikleşme sürecinin kadınların eşitliği ve özgürlüğü yönünde temel bir ölçü oluşturduğunu söyleyebiliriz. Kadınlar yaşam karşısındaki duruşlarını sağlamlaştırmak için yoğun bir politikleşme sürecine ihtiyaçları vardır. Kadının politik anlamdaki özgürlük mücadelesi bir egemenlik değil eşitlik mücadelesidir.

Buraya kadar anlattığımız her şey ayrı kadın örgütlenmesinin gerekliliğini bir kez daha ortaya koyuyor, kaçınılmaz hale getiriyor. Kadının yıllardır dar mekanlara kapatılması, ezilmesi, aşağılanması sonucu doğan içine kapanık hali, kendine güvensiz, bağımlı konumu parçalanarak, ayrı bir kadın örgütlenmesinin içinde kendini var etmelidir. Dünyayı ablukası altına almış emperyalist sistemin kırılması ve ortadan kaldırılması mücadelesinde, kadının ve örgütlü kadın gücünün oynayacağı rolü iyi kavrayalım.

Sosyalist topluma geçilmesi, kadın sorunun ortadan kalkacağını otomatikmen getirmiyor. Çünkü sosyalist toplum bir geçiş toplumudur, bir ara evredir. Eski toplumun yığınla etkilerini, alışkanlıklarını üzerinde taşır uzun bir süre. Kadın sorununu da bundan bağımsız düşünemeyeceğimiz için diyebiliriz ki, insan temelinde birleşebilme koşullarını bağrında yaratacak toplumsal sisteme kadar sorunun çözümü doğrultusunda mücadele gereklidir. Öyleyse ayrı kadın örgütlenmesinin işi sosyalizme geçilmesiyle bitmiyor. Aksine daha çetin, daha derinlikli bir mücadele bekliyor kadınları. Çünkü köleci, feodal ve kapitalist sistemin ta bilinçaltımıza kazıdığı değer yargılarını bulup çıkartıp, onlarla hesaplaşıp alternatiflerini üretmek gibi bir görevi var sosyalist sistemdeki ayrı kadın örgütlenmesinin. Sosyalist sistemde kadının kurtuluşun önü tamamen açılmıştır. Çözümü sınıflı toplumun değer yargılarından tamamen arınmakla ve kopmakla mümkün olacaktır.

Yazımızda bahsettiğimiz ayrı kadın örgütlenmesinin gerekliliğini yeterince vurguladığımızı düşünüyoruz. Kendi özgün sorunlarını.. politikasını.. pratiğini bu örgütlenme içerisinde tahlil edip, yani somut koşulların somut tahlilini yapıp bunları programlaştırma yönelimine girmesi gerekiyor. Kendini tanımak, kendini ifade etme zeminini yaratmak, yaşamını ve mücadelesini ileriye taşıyacak imkan ve ilişkileri devrimci tarzda ele alarak mücadelenin önünde ve öncüsü olma bilinci ve kararlılığıyla yola çıkmalıyız. Sözümüzü Lenin yoldaştan buraya alacağımız bir cümleyle bitirelim."*Kadınlar mücadelenin içerisinde yeterince yer almadıkça zaman ne sosyal devrimler ne de sosyalist bir toplum inşası mümkün olabilir.*"

Güneşe çevir yüzünü

Ozan VELİ

Uğultu ve karmaşanın atmosferine bulanmış iklimler arasında yürüyen insan, aynı zamanda yönünü arayan insandır. Arayışını yitiren insan, ruhunu, özgüvenini, amacını yitiren insandır. Sistemin dayattığı insan tiplemeleri bunlardır. Bu dayatmalar her gün her saat en gelişmiş araçlarla yürütülmekte; dünya çapında stratejik planlar dahilinde uygulanmaktadır.

Ülkelerimizin toprağı, emperyalist barbarlığın en verimli tapınağı haline getirilmiş, suyu kurutulmuş, insanı kötürümleşirilmiş, değerleri yağmalanmış, adı kirletilmiştir. Bu sistemler arenasında oyunların ardı arkası kesilmemektedir. Kürt halkına karşı yürütülen imha savaşları ve devrimci Kürt hareketlerinin kapsamlı stratejik planlar dahilinde manipule edilerek tasfiye edilmesi; ulusal devrimci harekete karşı geliştirilen her türden çirkin yöntemin bir parçası olan hizbul-kontranın görkemli şatafatlar eşliğinde sunularak, devletin vermek zorunda olduğu hesapların tümümün bir kalemde silinmesi; -geçmişte Suriye'ye karşı olduğu gibi- İran üzerine fetvaların verilmesi gibi tüm oyunlar, emperyalist barbarların -en başta ABD'nin- bölge ülkeleri üzerindeki denetiminin sadece kimi parçalarını oluşturmaktadır. Hatta bununla bölgesel savaşlara zemin hazırlamaktadır. Çünkü emperyalist büyümedeki dengesizlik ve küreselleşen krizin diğer ucunda yer alan yoksullaşmanın yarattığı tıkanıkları; yeni pazar hareketleri sağlayacak çeşitli bölgesel savaşlara ve bunlarla birlikte -özelllikle petrol ve tarım alanında- çeşmelerin musluğunu yeniden kendi potasına akıtacak olanaklarla aşmayı deneyecektir.

Devletin yüzünü cilalayarak 'Avrupalı olduk' türünden avunmaları; ne devletin borç batağını kurtarmakta, ne de giderek halkın sefilleşen yaşamını durdurabilmektedir. Aksine her geçen gün toplumsal homurdanmalar giderek artmaktadır. Bunlara rağmen devlet baba, "başım dimdik yürüyorum" diye bağırdıktan sonra usulca "çünkü boynuma kadar bok içindeyim" demek zorunda kalıyor.

Hayat ise umut büyütüyor. İnsanlar soru sormasını, yollara bakmasını, aç kalmasını öğreniyor. Aç kalmayı öğrenmek ve benimsemek kötü. Ama bu karmaşa kötü olanı habire üretirken, yeni olana da yer açıyor. Yeni olan güneşe bakmayı becerebilendir. Yeni olan; yaşamın yılansı yüzüne tükürme cüreti kuşanabilendir. Yeni olan; "ne oluyor" sorusunu yüklenebilendir. Yeni, yaşamın asli parcasıdır.

Bu kargaşadan nasıl çıkacağız? Bu soru çok çeşitli cevaplarla anlam kazanabilir. 'Nasıl çıkacağımız' sorunu insanın bilinçli eyleminin yönüne bağlı. Her kargaşa, her kaos, her bunalım devrim üretmez. Ancak bilinçli insan eyleminin devrimci yöne kanalize etme gücü kazanabildiği durumda üretimin ve hareketin kendisi devrimcileşir. Geçmişte çokça görüldüğü gibi, devrimci bilincin ve eylemin öncülük edemediği her durumda kitlelerin hoşnutsuzluğu sistemin direkleri arasında dönüp durmuştur.

Devrim yeniden üretimdir. Ha-

yatı, hayatın her etkinliğini, bilinci, iradeyi, kolektifi, etiği, kültürü, sanatı, politikayı, aşkı yeniden üretmektir. Yeniden üretimin olmadığı yerde stokların eritilmesine başlanır ve zaten -genel yoksulluğumuz gözetildiğinde- fazlaca olmayan stokatlar da dibe vurur. Dibe inince her şey daha bir karmaşıklaşır. İnanç ve onun verimli gücü azalır. Çelişmeler çoğalır, işler arap saçına döner. Bocalama ve şaşkınlıklar başlar. Dipten bakış çoğu kere kurbağanın kuyu ağzından bakışı sınırlarına iner. Kendisini tanımlamada zorlanır, dibin karanlık pusatları arasında oyalanır. Dipten çıkmak bilinçli yetkinliği şart koşar. **Güneş nereye sızıyorsa oraya yönelmek ve oradan kuşatmaları kırmak dipten çıkışın tek yoludur**.

Toplumsal evrim ikibin beşler sonrasının daha canlı ve heyecanlı olacağını işaret ediyor. Buna göre hazırlanmak, organizasyonları sağlamlaştırmak, kitle bağlarını güçlendirmek gerekiyor. Çok yönlülük çoktandır sakat ettiğimiz bir yan. Uzakları görmek biraz da çok yönlü bakma işiyle ilintili. İşin asli sorumluluğu, devrimin işçilerinin omuzlarında ve en çok onların genişliğe, esnekliğe, çok yönlülüğe ihtiyacı var. 'Dipin posalarıyla uğraşanlar ve orayı kendi dünyaları haline getirenler varsın kendi kuyruklarına bakıp gerinsinler. Devrimler kendi gerçek işçilerini bekler, yönümüz ona dönük olmalı.

Hayat, iyi olanın omuzlarına çıkmış gülümsüyor. Üretenlerin tarihi yeniden örseleniyor ve zor geçip eşiğimizden içeri giriyor. Bir yandan 'zaptedilmiş kaleler', tanklar, lavlar, toplar ve 'modern' dünyanın olanakları, diğer yandan işçilerin yarı yırtık tulumu, çeliğindeki suyu kaçmış iradesi, kurtlar ve kuşların yemliği haline gelen değerleri, kırılmış eller, önüne düşmüş gözler, yavan seyirler ve her yanıyla zıkkımın kökü bir hayat. Ama yine de gülümsüyor. 'Güneşe çevir yüzünü' diye haykırıyor. Güneş, uzak zamanların uzak düşleri kadar sıcak bakıyor alnına. Onun eteklerini topla ve orada saf tut. Güneşini yitiren her insan aslında insan olmayı yitirmiştir. Gerçek olanı gör diyor! Çünkü gerçekler güneşin yönünü gösterir. Ona sıkı sarıl.

Devrim yeniden üretimdir. Hayatı, hayatın her etkinliğini, bilinci, iradeyi, kolektifi, etiği, kültürü, sanatı, politikayı, aşkı yeniden üretmektir.

Bilinen her şey, bir noktadan sonra yetersiz hale gelebilir. Sürekli yetkinlik, sürekli öğrenme eylemi demektir. Ağır da olsa olumluya evrilen öğrenme ibresini daha da canlı kılmak ve yığınların karşısına donanımlı çıkmak gerekmektedir. Amacımız, dünyanın yasalarıyla uyumlu yarının aydın insanını yaratmaktır. Bu amaç, elimizi attığımız her alana, oturduğumuz her sofrada maddi güce dönüşmelidir. Devrimciler, birer sosyalist insan tiplemeleri olarak yığınların dikkatine şayan olabildiklerinde, işlerini kolaylaştırmış olurlar. Sosyalist demokrasi, bu tip kişilerde ete kemiğe bürünmeli, insanın günlük hengamesi içinde ışıyabilmelidir. Devrim sadece bir zor cephesinin başka bir zor cephesini alt etmesi olayı değildir. Devrim yarının insanını bugünden yaratma ve her alanda alternatif olanı somutlayabilme işidir en başta. Tutarlı bir halk demokrasisi ve esnek demokratik cephelerle tanımlanan ilkeli ve ateşli siperler, kenetlenen kolları güçlendirecek, safları genişletecektir.

Politik eylemi ve politik söylemi estetiği güçlü sanatsal becerilerle karakterize etmek; denetime ve yığınlara açık olurken; beyaz tehdide karşı katı davranmak gerekmektedir.

Sosyalizm, ütopik söylem curcunası değil, somut projelerle ifadelendirilmiş, toplumsal argümanların toplamıdır. Bu nedenle somut çözümlemelerde yoğunlaşmak, tartışmak ve hayata bunların uygulanışıyla yön vermek etkinliğimizin anlamını içerecektir. Halklarımız bu gidişatın karamsarlığı içinde kendisine sunulan somut önermeleri değerli bulacak, bunları daha kolay kavrayacak ve sahiplenecektir.

Güneş her zamanki gibi doğudan yükseliyor ve batıda alçalıp kayboluyor. Devrim kızılca bir güneş topu gibi kendi anacının kollarında besleniyor ve doğunun efsunlu iklimi batıya meydan okuyor. Yönünü güneşe çevir ve onu izle. İnsanlık, sosyalizme ışıyan yeni dünyayı -zayıf göbeğini çatlatarak barbarlığın- doğuyu aydınlatacak ışıkla kurmaya başlayacaktır.

Meddah Öyküsü Karşılaştırmalı Mitoloji

Ön oyun

Haşmet ZEYBEK

FAUST MİTİ

MEDDAH: (Devrimci lider tavrıyla) EMPERYALİZMİN ORTAK EVİ, İNSANLIĞIN FAY HATTI KAPİTALİZM

MEDDAH: (Liberal lider tavrıyla) YENİ DÜNYA DÜZENİ, GLOBALİZM... KÜÇÜLEN DÜNYA

MEDDAH: GLADİO'NUN KUKLALARI, OLUMSUZ KAHRAMANLAR, ŞEYTAN DÜZENİ, ŞEYTAN ÜÇGENİ, CIA-MOSSAD-MİT. MİTOS, ŞEYTAN AYRINTIDA GİZLİDİR.

MEDDAH: (Sunucu gibi)

OYNAYANLAR!.. Oynatanlar (Dürzi dairesi çizer, daire içinde başka kişiliktir.)

BÜROKRATLAR!.. Düzen erleri (Gözlerimi kaparım, vazifemi yaparım.)

TERÖRİSTLER!.. Düzen görevlileri (Vatan kurtaran Şaban)

İŞKENCECİLER!.. Düzen işçileri (Ben de işkenceye karşıyım. Ekmek parası)

SEKSİLER!.. Düzen cilaları (Ben bir sanatçıyım)

FAHİŞELER!.. Düzen rujları (Herkesin bir işi var)

DANSÖZLER!.. Düzen rüyaları (Herkesin kıvırmaya ihtiyacı var)

KONSOMATRİSTLER!.. Düzen rüyaları (Herkesin boşalmaya ihtiyacı var)

KURYELER!.. Düzen kanalları (Ekonomi bizim sırtımızda)

HİLEBAZLAR!.. Düzen mantığı (Şans, kader, kısmet)

KUMARBAZLAR!.. Düzen felsefesi (Sistem sevicileri)

SİLAH KAÇAKÇILARI!.. Düzen ayarlayıcıları (Vallahi devlet yaptırıyor)

UYUŞTURUCU SATICILARI!.. Düzen rüyaları (Herkesin bir sanal dünyası var)

HAYALİ İHRACATÇILAR!.. Düzen kalkınma hayalleri (Sistemin çeteleri, paraşüt operasyonu, balina operasyonu, kartal operasyonu, Serhat operasyonu, ahtapot operasyonu, hayalet operasyonu)

REKLAMCILAR!.. Düzenin yalan rüzgarları

MEDYACILAR!.. Düzenin hem tetikçileri, hem estetikçileri.

TİNERCİLER!.. Düzenin dışladıkları, ne ev kirası ne su parası, yaşam sokaklararası, altında hürriyet, üstünde cumhuriyet, işte yatak odası.

DİN TACİRLERİ!.. Düzen diyalogcuları. Adnan Hocacılar kasetinden bakarsak yukarıdaki bütün tipler, olaylar, örgüler görülecektir.

Ağar bağlantısı, Fettullah, Vatikan diyalogu, Papa II. Jean Paul, İkinci Urban adına müslümanlardan özür diliyor. Yeni Haçlı seferi bu kadar basitmiş diyor. Enternasyonal faşizm, anti-kominizm, halk düşmanlığı, seks sömürüsü, şantaj, avantaj her şey mangraj. Güzel beslenmiş, iyi eğitilmiş bedenlerde FELÇ OLMUŞ RUHLAR dolaşıyor.

"FETTULLAH'IN ÖNLENEBİLİR YÜKŞELİŞİ"

MEDDAH: Küçük bir not; alt tarafı bir meddah oyunudur bu; sandalye, sopa ve mendille.Tek başına bu kadar oyuna kafa tutabilir mi? Bu oyunları bozabilir mi?

Dünya görüşüne yaslanmak, gücünün yettiğince dünyayı değiştirmeye çalışmak, yeniden yorumlamak çabası. Dinlenir mi?

İnsan düşünmeden eğlenir mi? Zamanınıza yazık değil mi? Bütün dünyanın zenginliği, göz kamaştırıcılığı, medya sanatı uyuşturma, buruşturma insanları birbiriyle vuruşturma cilası değil mi?

Başka neye hizmet edebilirler! Yeraltında, yeryüzünde kötülüklerin eliyle, kötülerin ağ ördüğü, kimilerinin bunu gördüğü, görenlerin faili meçhul kayıp olduğu, öldüğü kötü bir dünya. Kötülerin kurguladığı, kötülerin oynadığı. Bazılarının bunu oyun sandığı, kötü bir oyundur insanlara oynanan.

Sağır bir kulak, işlevsiz bir dil, tavuk karası bir gözdür boyanan. Namlunun ucundadır uyanan.

Hürriyet ve demokrasiyle doğduk. 47'liler ve 68'liler olarak mitoslaştık! Kuşaklar içi dalaştık. Öldük, kahramanlaştık. Efsaneleştik, destanlaştık, mitoslaştık. Ne amansız bir savaş içinde savaştık. Seçme hakkına sahip olmadığı doğumla başlıyor Özgürlük Savaşı.

Köle olarak başlayan bir sürenin özgür olma olanağı var mı? Hep bu alt kimlikte savaştırmıyorlar mı? Türk kimliği, Kürt kimliği, Kadın kimliği. Doğal olarak değil de kendi çabanla olsun isterse şoför kimliği. Onun için istediğimiz gibi yazamayız. İstediğimiz gibi oynayamayız. Oyunun kuralı önceden konur. Düşündüğümüzü söyleyemeyiz. Başımıza örülen çorabı göremeyiz. Önümüze ne setler, ne engeller çıkar. Doğa, toplum, sınıflar, yasalar, görenekler, aile, sorunlar, ödevler, uydurulmuş kurumsal kavramlar.

Dış yardımlar, bağlantılar, elimizi, kolumuzu, dilimizi, gözümüzü bağlar.

Biraz farklı düşüneyim dersen anan ağlar. Görelim ba-

kalım bizden önce nasıl örülmüş bu ağlar.

Görünüşte demokratik bir hükümete sahip olan ülkelerin dikkati çekecek ölçüde anti-demokratik oldukları görülür. ABD yalnızca muhafazakarları değil, soğuk savaş liberallerini de devletin güvenlik çıkarlarını korumak için FBI'ı kullanmıştır. Böylelikle yasalar çerçevesinde kalan muhaliflerin, göstericilerin izlenmesi dahil olmak üzere anayasaya aykırı, çeşitli eylemlere gittikçe daha çok bulaşan bağımsız kimseye karşı sorumlu olmayan siyasi güç yaratılmıştır. 1947'de Başkan Hanry Truman, dış istihbaratı eşgüdümlü hale getirmek amacıyla Merkezi Haber Alma Örgütünü (CIA) kurdu.

CIA denetiminde elektronik biyoteknolojik internet ağı: Düşüncenin baskı altına alınması, düşüncenin yönlendirilmesi. Amaç: Tarihin ve ideolojinin sonunu getirmek. Uzaktan kumandalı saldırı teknolojisi, kontrol teknikleri. Teknolojinin son harikası jetler. Düşünce kontrolü için üretilmiş tüm kitle silahları, KÖRFEZ ve YUGOSLAVYA'da denendi. İngiltere'de açılan silah fuarında, üzerine şu etiket yapıştırıldı. "KÖRFEZ'DE DENENMİŞTİR." "YUGOSLAVYA'DA DENENMİŞTİR." Savaş garantisi.

İnsanlığın ortak hedefi şu olmalıdır: Bu silahlar müzelik olmalıdır. Üzerinde şunlar yazılmalıdır: Enternasyonal faşistlerin üzerinde şuçüstü yakalanmıştır.

IRKÇI BİYOLOJİK VE KİMYASAL SİLAH ÜRETİMİ: Çok kimlikli, çok kültürlü. İTO "Biyolojik ve silahlar ve insanlık." Homo Sapiens türündeki varlığı dünyada tehilke altındadır. Genetik teknolojisinin bilgisi silah üreticilerin eline geçti. Herhangi etnik grubu yoketmeye yönelik virüs ve bakteri geliştirebilir. Şarbon ve Veba virüsü.

- Direniş kırıcı ve seks yapma duygularını artırıcı gaz geliştirilmiştir ve otopside sadece kalp krizine bağlı ölüm.

Mikrodalga silah endüstrüsü. Elektromanyetik dalga silahları: Kusma, ağrılar, sinir zonklamaları.

Marshall yardımı yapıldı. Aziz Nesin karşı çıktı. Tutuklandı. Bu takip Sivas katliamına kadar sürdü. Sabahattin Ali öldürüldü.

Biz de doğduk. Nereden bilelim global emperyalizmin "Gizli Orduları"nın kışkırtmasıyla kendimizi iç savaşın içinde bulacağız. Çanakkale Savaşı gibi.

Gençliği kırdıracak, vurduracak, öldürecekler. Yeşil kuşak kurduracaklar. Bildiğimiz zaman iş işten geçecek. Devlet sırları korsan kitapçılarda sergilenecek. Ama devlet halkına güvenecek. Nasıl olsa okumazlar diyecek.

Artı okusalar da anlamazlar. Anlayanlar da zaten düşman. Gençliğine düşman, geleceğine düşman. Gelişigüzel birini açalım okuyalım.

"Kurt Adam Projesi" Gladio'nun esin kaynağı oluyor. Nazi istihbaratının efsanevi ismi General Reinhard Gehlen savaşın yıkımını hafifletmek için, yenilgiyi hafifletmek için yöntemler arıyor. Sovyetler Birliği'nin yok edilmesinde gelecekte ABD'nin öncülük edeceğine inanıyor. ABD istihbaratı OSS ile temasa geçiyor. Bavyera'daki merkezde sakladığı Sovyetler Birliği ve Doğu Cephesi'ne ilişkin bütün belge ve bilgileri ABD'nin bilgisine sunuyor.

Amerika'ya götürülen Gehlen, Gladio ağının oluşumunda belirleyici rol oynuyor. Gizli servis OSS-CIA örgüt ideolojisi kadrolaşma yöntemlerinde Nazi imparatorluğunun mirasına sahip çıkıyor. 2. Dünya Savaşı sonrası Avrupa anti-komünist yeraltı örgütleri Gehlen ile bütünleşiyor. İnsanlığın fay hattı emperyalizm, toplumsal darbelere ve depremlere hazırlanıyor. Altımız çürük olursa üstüne hiçbir şey kuramayız. Bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm. Sivil toplum, insan hakları hak getire. Şimdi gelelim yeryüzündekilere. Yeraltındaki emperyalizmin gizli ordusu yeryüzüne milliyetçi, muhafazakar, vatansever görünüyor.

İkiyüzlülük, açgözlülük, kıyıcılık, yalan, riya. Önce öz vatanlarına, kendilerine, kuşaklarına vurucu, kırıcı, baskıcı, acımasız ve amansız kötü bir oyun oynadılar. Silahla, uyuşturucuyla, paralı asker sürüsüyle, ateşle oynanan bir oyun. Kudurtulmuş, kiralanmış kara bilinçli et yığınlarıyla oynadılar. Ülke onlarla gurur duydu. Kim kazandı, kim kaybetti. Ülkenin bağımsızlığı elden gitti. İstikrarını kaybetti. Bilinçler kilitlendi, kişilikler işgal edildi. Eğlensinler diye şans, kader, kısmet oyunları oynandı. Çarkıfelekler, YETİŞ BACIMLAR vb. ülke bir gazinoya döndü. Kadınların memesi, bacakları, kalçası üst yapının oldu cilası. Gelecekleri artık yıldızlara, fallara, burçlara bağladılar. Kendini bile aydınlatamayan yıldızlar, yıldızcıklar yarattılar.

Bense; insan ruhunun mimarı olarak harflerle, hecelerle, sözcüklerle, tümcelerle, gümcelerle, gündüzlerle, gecelerle oynuyorum.

"Kim uyur, kim uyanık,
Herkes uyur, kel uyanık"

Arayan tek kişi de olsa bulacaktır gerçeği. Uyanık olmak, rüya görmek, gerçek, yalan, düş, hayal birbirinin içine akıp gidiyor. **Ama bir gün gelecek, bunlar birbirinden ayrılacak, yanlış olan yıkılacak, gerçek olan kalacak!..** Hiçbir gerçek değerin güvenliği yok bu yeni dünya düzeninde. Bizi oynatanların ipini görmüyoruz, ama hep oynuyoruz...

Akıllı olan insan hiç değilse oynatıldığını bilen, perdenin arkasındaki Karagöz'ün sopasını gören insandır.

Yıkalım perdeyi eyleyelim viran!..

Sahibinden hesap soralım heman!..

Eleştir, değiştir, geliştir!

Üç ağız

Mustafa ÖZ

İlk insanlar birbirleriyle önce 'işaretlerle', arkasından da en basit, ağızdan en kolay çıkabilen "o" gibi kalın tek imlerle, sözcüklerle konuşmaya başlamışlardır. Daha sonraki zamanlarda da tek hecelilerden çok hecelilere geçilmiş ve "insan dilleri" oluşmuştur. Demek ki "insan" olmaya başlamanın ilk belirtilesi sözdür (logos), arkasından "düşünce" gelmektedir. İnsanoğlu bu iki yanıyla "insanlık" ırmağının kıyısına yanaşmıştır.

İnsanların bir 'iç' bir de 'dış' yanları bulunmaktadır. Yani bir öznel, bir de nesnel yapıları görülmektedir. İnsanın dışı, başka gözlerce görülebilir ama "iç"i görünmez. İnsan gözü, başka kişilerin içini göremez. Dış görüntüler bir şeyler anlatır görenlere. Görüntüye bakarak başka birileri, görünen için, "güzel", "çirkin", "yakışıklı-yakışıksız", "dev gibi", "aslan gibi adam" vb. nitelemelerde bulunurlar. İnsanın dış görünümü, görülen kişi hakkında başkalarına anlamlar kazandırır.

Bazı kişilerin de tavırları, davranışları, eylemleri o kişinin niteliklerini gösterir başkalarına. Buna göre de başkaları, o kişi için "dürüst, ahlaklı", "mert-cesur, korkak" vb. yargılarda bulunurlar.

Yargıladıkları kişilerin 'iç dünya'larını görmeden, bilmeden kendi küçük alanlarında ahkamlar keserler.

Bir de kişiler, toplumdaki, sınıfsal durumlarına, oturuşlarına göre de "varlıklı", "yoksul", "yer sahibi", "bilinçli-bilinçsiz" gibi tanımlara girerler. Kısaca, kişiler birbirlerinin dış görüntülerine ve eylemlerine bakarak birbirlerini yargılarlar. Öyle ya, insanı ve değerlerini ölçen, tartan başka bir araç yoktur. İnsanın değerlendirme ölçüsü, yine 'insan' olmaktadır. Bazı doktorlar, psikologlar, uzmanlar, kişilerin fizik yapılarına bakarak onların psikolojik yansımalarını inceleyerek o kişi hakkında bazı nitelemelerde bulunabilirler. Bu da o kişi hakkında tam 'bilgi' vermez onlara.

> Bu kez kişinin ağzından çıkanlarla bizim ölçümüz olan (algı-düşünce-ağız-el) denklemine uyup uymadığını denetleriz. Bu da, eylemin, düşünceyle denklenip denklenmediğidir.

Böyle betimlemelerin yanında kişiyi en iyi belirten onun "ağzı"yla, yaptığı iştir. Ağız-dil, kişinin iç dünyasını dışarıya yansıtan en önemli yetilerinden birisidir. Kişinin ağzından çıkanları duyup dinledikten sonra, onun daha önceden yaptığımız dış görüntülerine özgü değerlendirmelerin yanlış olduğunu anlarız. Bu kez kişinin ağzından çıkanlarla bizim ölçümüz olan (algı-düşünce-ağız-el) denklemine uyup uymadığını denetleriz. Bu da, eylemin, düşünceyle denklenip denklenmediğidir. Bu arada hemen Hegel'in, "*Varlık ile, nesne ile düşünce özdeştir*" tanımlamasını anımsarız. Öyle ya, görünen insan varlığının duyu organlarıyla, dış nesnelerden algıladığı ve zihnine götürüp bir 'düşünce'nin oluşturulması, o düşüncenin ağız'dan el'e geçmesi, o varlığın öznel niteliğini ortaya koyar.

Kişilerin ağızları -dilleri- genellikle kişi zihninde olan eğilimin başka zihinlere düzeltilerek aktarılmasıdır. Zaten doğal dilin görevi, beyindeki oluşan düşünceyi, başkalarına aktarmak, anlatmak değil midir? Başka bir söyleyişle, insan beyninde olan düşüncenin dışarıya çıkıp somutluk kazanması ve yeni oluşumiarı hazırlamasıdır. Ne yazık ki bazı kişiler de vardır ki, dilinin ucuna geleni dışa anlatamazlar, aktaramazlar. Dilden dökülenleri anlamak da ayrı bir konudur...

Kişiler, eylemlerine ve ağızlarına göre belirlendiklerine göre, ağız'lar üzerinde durmak gerekmektedir. Aristoteles, "*insan faaliyetlerinin üç yönü vardır. 1) Yaratma ve sanat, 2) Ameliye veya ahlak, 3) Spekülasyon veya bilim*" demiştir. Bu, insanın eylem yönünü göstermektedir. Biz yine insanın ağız üstüne dönelim. Ben diyorum ki, toplumlardaki kişilerde genellikle üç 'ağız' görülmektedir. Bunlardan birincisi, *lumpen-sokak ağzıdır*. Toplumlardaki kişilerin çoğunluğu bu ağızla konuşmaktadırlar. Bunların ağızlarında-dillerinde 'ölçü' yoktur. Bunlar, esen yele, açılıp-kapanan havaya göre istedikleri gibi konuşurlar. Konuşmalarının önü, sonu yoktur bu ağızlıların. Hatta

başkalarından duyulan güzel sözler bile bu ağızlarca bozulur. Çarpık ağızlıların çoğunluğu, toprakla, hayvancılıkla, küçük ticaretle uğraşırlar. Bu ağızdakilerin çokları, keseri hep kendi yönlerine yonttukları için burada mantık süzgeci, düşünce özü ve yapısı da bulunmaz. Genellikle bu ağız, 'sürü' ağzıdır. Başkaları ne söylerse, birileri de aynı şeyi konuşurlar.

İkinci ağızsa *militan ağzıdır*. Bu ağız, küçük burjuvalarla, politikleşmiş kişilerde bulunur. Militan ağzı, bireyseldir, bencildir. Bunda hep birinci şahıs fiilleri kulanılır. "Ben yaptım, ben ettim, ben çaktım" gibi. Militan ağzında daha çok sloganlaşmış sözler kullanılır. Taraflı oldukları için oyunları, düzenleri, yalanları, üç kağıtçılıkları bu ağızın ürünleri olarak sayabiliriz. Genelde bu kokmuş ağız, çürük basit kişiliklere sahiptirler.

Böyle ağızlılardan 'yazarlar' da çıkmaktadır ortalıklara. Bu kişilerin yazdıkları da ağızlarının aynısıdır. Çok laf eden ağızlar, toptancı olduklarından tümdengelimci ve slogancı deyişlerle inandırıcılık yolunu tutarlar, 'ahlakçı' görünürler. 'Çok bilmiş' geçindikleri için kendilerini çevrelerine empoze ederler... Böylelerinin yazdıklarını okurken konunun nereye varacağı daha baştan belli olur. Bu yazılar bir kez okunduktan sonra bir köşeye atılır.

Üçüncü ağız'a geldiğimizde, bu ağız, bilim ve sanat ağzıdır. Bu ağızda doğal dilden ziyade 'simgesel' dil yer alır. Böylesine çok açılmayan ağızlar, beyinden akan düşünceleri ortaya sererken "im"lerle ifade ederler. Bunların amacı, kişileri, toplumları, dünyayı değiştirmektir. Yeryüzündeki mimari, heykel, resim, büyük romanlar, öyküler bu ağızlılarca ortaya konmuş ve dünyamızı aydınlatmışlardır.

Bunlar, düşünce ve yazılarında, eylemlerinde diyalektik olgularla hareket etmişler ve önlerine çıkan sorunları da kıyaslayarak, tartışarak, eleştirel bakışla dünya insanlarının önüne çıkmışlardır. Yeni düşünceleriyle hem insanlığın önünü açmışlar, hem de onların zekalarını geliştirmişlerdir.

Bunlar, güzel ağızlı, güzel dilli çok güzel insanlardır. Ne yazık ki bunların sayıları da azdır toplumlarda. Azlık nedeni de bunların sürüden ayrılmış olmalarıdır. Böyle kişiler sürüden ayrıldıkları için bilinçlerini oluşturan ve bilincin dışındaki 'zaman'la da elele tutuşarak, bilimin aydınlıksal ışıklarını yakarlar. Böylelikle de 'aydınlık çağları' yaratan da bu sıkı ağızlılardır. Büyük hizmetlerine karışın, La Rochefoucauld'un dediği, "*gerçekten dürüst insanlar hiçbir şeyle övünmeyen insanlardır*" sözünün geçerliliği, bu büyük insanlar içindir. Bu mütavazi kişiler, insanlık bağlarını 'bilgi' üzümüyle doldurmuşlardır. Ağızlardan dökülen ak üzümler, başka ağızlarca yenince o ağızlar da güzelleşmektedir...

Baştan belirtiğimiz iki ağız, 'bencillikle' örülmüş kokar ağızlardır. Bu ağızların pis kokusu, tüm toplum katmanlarına sindiği halde hiç kimse bu kokulardan kurtulamamaktadır. Bu nedenle toplumdaki aksamalar, tıkanmalar, sapmalar, bozulmalar bu iki ağızlılar tarafından oluşturulur... Özetle, pis ağızlılar çevremizi iyice sarmışlardır. Üçüncü ağızlılar da çok yüksekler-de yuva yapmışlardır, oralara ulaşmak her kişinin harcı olamamaktadır. Bu ikisinin arasında bocalayan, aydınlığa tutkun ağızlılar, ne yapacaklarını bilememektedirler...

YENGİ

Sevim ÇOBAN A.

Karanlığın yangınından çıktım
Üstüm başım yanıkizleri tutsaklığın
Saçlarımda ıssızlığın is kokusu
harıl harıl yanan yüreğim
şimdi bir meşale
elimde yoluma ışık
Ve karanlığın kanizleri üstüm başım

Geldim işte
İçimde ellerinin
bin yıllık hasreti...

Tatvan... 17 Temmuz 1997

T O H U M ' DAN
İ k i y e n i ü r ü n . . .

Yüzünden Düşen Bin Umut
Aşkın Ayrancıoğlu

Eleştiri
296 sayfa
2.000.000

Gönülsüz Bir Gezginin Hakkari Günlüğü
A. İbrahim

Öykü
79 sayfa
1.000.000

Nadizen Gizemli Toprak

Sami GÜREL

Arya Yayıncılık
287 sayfa

Epikuros ve mutlu yaşam bilimi

Sevgi YILMAZ

Çağımız insanı büyük bir bunalım ve karamsarlık içinde yaşamaktadır. Bunun yanısıra geleceksizlik düşüncesi, dışsal baskılarla da birleşince mutsuzluk bir karabasan gibi tüm yaşamları kuşatmaktadır. Bu bunalım ve mutsuzlukların kaynağı sistemden bağımsız değildir. Kapitalizmin bir dünya sistemi halini aldığı için de yaşadığımız tarihsel dönemde alternatifler bu sistemin dışında gelişmek zorundadır. Kapitalizmin ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasal bunalımı içinde debelenen insanlığın çıkışı, köklü bir bilinç körelmesine ve gelecekten umudunu kesmeye mahkum edilmesi çabalarına karşı başarılacaktır.

İnsanın düşkünleşmesini uygarlığın bugünkü ulaşmış olduğu gelişme noktasına bağlayanlar da vardır. Bir başka ifade ile uygarlık, insanı ve insanın içinde yaşadığı toplumu yarattığı sonuçlar ile büyük bir çöküntüye, çürümeye itmektedir. Freud bunu bireyin saldırganlık duygusuyla bağlantılı olarak ele almaktadır. "*Uygarlık, bireyin tehlikeli saldırganlık arzusunun üstünden, bireyi zayıf düşürerek, silahsızlandırarak ve bireyin, tıpkı ele geçirilmiş bir şehirdeki işgal kuvvetleri gibi, bir iç merci tarafından gözlenmesini sağlayarak gelir. (...) Suçluluk duygusu uygarlığın gelişiminin en önemli sorunu olarak ortaya koymak ve uygarlığın ilerlemesinin bedelinin suçluluk duygusunun artması nedeniyle mutluluğun azalması olduğunu görmek gerekir.*"

Birçok yazar, dünyanın bugünkü durumunu ve insanın yerini belirlerken, dünyanın büyük bir hapishane olduğu belirlemesinde birleşirler. Örneğin, Orwell ve Bradbury'un eserlerinde bu tanımlama daha açık bir somutluk kazanır. "Dünyanın büyük bir hapishaneye" çevrilmiş olması da yetmemekte, bu hapishanede yaşayan insanların, "büyük ekran" aracılığıyla bütün yaşamları, hareket ve davranışları her an gözetlenmektedir. Bu gözetleme denetim ve aykırı sesleri susturmak içindir. Sistemi pekiştiren davranışlarla ilgilenilmez. Baskı ve denetleme daha çok muhalif yönelimler üzerinde daha net bir şekilde görülür ve gereken müdahale hemen yapılır. İnsan ve insanlık böylesine acımasız bir kuşatılmışlık içerisindedir.

Edgar Morin, "*bugün, Batı uygarlığının aydınlık yüzünü oluşturan tüm olgular giderek kararıyor*" diyor ve devam ediyor: "*Batı uygarlığının en önemli kazanımlarından biri olan birey, artan bir hızla atomizasyon, yalnızlık, benmerkezcilik ve dayanışmanın yok olması fenomenleriyle birlikte gelişiyor.*"

Bireyi mutsuzluğa iten nedenlerin arasında uygarlığın etkileri vardır kuşkusuz. Ancak bu belirleme tek başına bir açıklayıcılık taşımaz. En önemli soru uygarlığın yarattığı olanak ve sonuçların ne için ve hangi amaçla kullanıldığıdır. Bundan dolayı, insanı mutsuzluğa iten ve yaşamı çekilmez kılan olguların başında uygarlık değil, bugün bütün yanlarıyla evrensel bir sistem halini almış olan kapitalist üretim ve bölüşüm ilişkilerinin ve bunun ortaya çıkartığı yaşam anlayışlarının olduğu unutulmamalıdır. Bu verili koşullarda bireyin ve içinde yaşadığı toplumun mutlu bir yaşama kavuşması imkansızdır. Kişisel arayışlar sonuçsuz kalmaya mahkumdur. Bu tür arayışların hüsranla biten sonuçları, intihar vakalarındaki artışla sabittir. Bireyin kurtuluşu, toplumsal bir değişim ve dönüşümle ancak olanaklıdır. Bireysel ve toplumsal yabancılaşma ortadan kalkmadığı sürece, insanın hem kendisine, hem topluma, hem de insanlık değerlerine karşı yaşadığı yabancılaşma ve yaratmış olduğu uçurumlar ortadan kalkmayacaktır. Yabancılaşmanın temelinde yer alan ve onu sürekli geliştiren özel mülkiyet olgusu ve işbölümü yok edilmeden mutlu bir yaşam asla gelmeyecektir.

Toplumsal kurtuluş fikrinin gelişmediği ve bilimsel sosyalist dünya projesinin henüz ortaya çıkmadığı dönemlerde insanın mutluluğu konusu sürekli tartışılmıştır. İnsanlığın düşünce tarihinde birçok filozof, çağımızdan binlerce yıl önce, bu konuya kafa yormuş ve bütünlüklü sistemler kurmaya çalışmışlardır. Bunlardan biri de Epikuros'tur. Ömrünü, insanın mutluluğu yakalaması için yaptığı çalışmalara adamış ve mutluluk bilimini yaratmak için büyük çabalar sarfetmiştir. Kuşkusuz Epikuros, politik ve felsefi anlamda bir değişim-dönüşüm projesi üretmiş değildi. Bilimsel gelişmelerin varmış olduğu düzey de böylesi bir duruma olanak tanıyacak derecede gelişmiş değildi. Daha

çok etik ve ahlaki açıdan sistemli önerilerde bulunuyor ve mutluluğu ortadan kaldırdığına inandığı ölüm ve Tanrı korkusuna karşı insanları mücadele etmeye çağırıyordu. Buna rağmen, ileri sürdüğü düşünçeler, yaşadığı çağın çok ilerisindedir. Bizi ilgilendiren bu yanı olmakla birlikte daha çok maddeci bir filozof olması ve diyalektiğe yapmış olduğu katkılardır.

Epikuros'un felsefesinin temelinde Demokritos'un atomculuğu ve Pyrrhon'un şüpheciliği yer alır. Epikurosculuk bu iki ayak üzerinde ortaya çıkmış ve şekillenmiştir. Bu durumu, Epikuros'un asla kabul etmediği, sistemin kendine has ve özgün olduğunu savunduğu ileri sürülmektedir.

Epikuros'un annesinin rahibelik yaptığı ve aynı zamanda falcı olduğu bilinmektedir. Filozofun yaşamıyla ilgili tarih bilgileri veren kaynak olarak tanınan, Laeritos'un yazmış olduğu "**Yaşantılar**" adlı kitapta şu değerlendirme yer almaktadır: "*Derler ki, Epikuros, annesiyle birlikte kapı kapı dolaşır, arılama yakarışları okur, son derece az bir para karşılığı basit şeyler öğreten babasına yardım ederdi.*"

Annesinin falcı oluşu Epikuros'un kişilik gelişmesini etkilemiş, annesine, kendi kaderleri hakkında insanların çaresiz yakarışları, bilincinde derin izler bırakmıştır. "Tanrı korkusuna karşı savaşmak" düşünçesi zihninde bu dönemlerde belirmeye başlamıştır. Buna dayalı olarak Epikuros'un felsefe sistemini oluştururken annesinin etkisi altında kaldığı görüşü yaygın bir kabul görür. Bunun izleri kör inançlara karşı vermiş olduğu mücadelede de görülür.

Epikuros'un düşünçeleri, ortaya çıktığı dönemde büyük bir çekicilik taşımıştır. Buna rağmen yine de acımasız eleştirilerden kurtulamamıştır. Daha doğrusu, anlaşılamamaktan kaynaklı haksız eleştirilere, yersiz değerlendirmelere tabi tutulmuştur. Ve birçok düşünçesi de çarpıtılmış, hak etmediği olumsuz anlamlar yüklenmiştir.

Epikuros'un felsefesine dair yapılan şu değerlendirme buna bir örnektir: "*Kendince (Epikuros kasdediliyor, bn.) değerli bulduğu yaşantı: Yemek, içmek, cinsel ilişkide bulunmak, hacetini gidermek ve horul horul uyumak.*" Bu sözler Epikuros'un çağdaşı olan Epiktetos'a aittir.

Böylesi eleştiri ve aşağılamalara karşılık Epikuros kendi düşünçelerinin ve yaşam felsefesinin yanlış anlaşıldığından yakınır. Menoikeos'a yazmış olduğu mektupta bu tür yaklaşımlara karşı şu cevabı verir:

"*Bizi anlamayan bilgisizlerin suçlamalarına kulak asma Menoikeos. Haz en üstün iyidir dediğimiz zaman ne sefihlerin duydukları hazzı, ne de hayvanca hazları ileri sürdük. Bizim sözünü ettiğimiz haz, sadece ruh rahatsızlığıyla beden acısının yokluğundaki hazdır. Bedenimiz acısız ve ruhumuz rahatsa mutluyuz. İnsanı mutlu kılan ne tıkabasa yeme, ne çatlayasıya içme, ne de cinsel sapıklıklardır. İnsanı mutlu kılan; usa uygun ve sade alışkanlıklar, arayacağımız ve sakınacağımız şeyleri iyice ölçebilen ve ruha rahatsızlık veren yanlış ve boş inançları söküp atabilen bir ustur. O halde bütün bu söylediklerimizin ilkesi, iyiliklerin en üstünü olan bilgeliktir. Onu felsefeden de üstün tutmak gerekir. O, bütün erdemlerin kaynağıdır. Bu erdemlerse bizlere bilgelik, namus ve doğruluk olmaksızın mutlu olunamayacağını öğretiyor. Bunlarsa zevksiz elde edilemez. Gerçekten, bunlarsız mutlu bir yaşama olamayacağı gibi, mutlu bir yaşam olmadan da bunlar olmaz.*"

Burada dile getirilen ilkeleri kendi yaşamında da uygulamış ve ölene kadar bu ilkelere bağlı kalmıştır. Okulunda sade bir yaşam ve bu yaşam felsefesinden kaynaklı mütevazi bir hayat vardır. Yiyecek ve içecek çoğu zaman ekmek ve sudan ibarettir. Başkalarının söylediği gibi, şatafatlı ve oburca bir yaşamın uzağında durmuştur. "*Ekmek ve suyla yaşadığımda, zevkle titrer bedenim, lüks zevklerden, kendi adlarına değil, onları izleyen uygunsuzluklar adına nefret ediyorum*" der. Bir başka yerde ise, "*aç kalmamak, üşümemek, susamamak, işte Zeus'u bile kıskandıracak mutluluk*," demektedir.

Felsefe geleneği açısından Demokritos'tan etkilendiğini yukarıda söylemiştik. Kendisi, felsefeyi 14 yaşında iken öğrendiğini anlatır. Epikuros'a felesefe öğreten kişi, Demokritos'un izleyicisi olduğu anlaşılan Nausiphanes adında biridir.

Epikuros her şeyden önce dostluğa önem verir. Bunun başka bir

anlamı da insanlar arasında hiçbir farklılık ve ayrılık gözetmeyen bir kardeşliktir. Her türlü erdem ve güzellik, hoş ve mutlu yaşamak içindir. Bu da ancak **sükûn** (dinginlik) ile mümkündür. Bunu bozacak her türlü ilişki ve bağlılıktan kaçınmak gerekir. Örneğin, evlilik bu **sükûn**'u bozucu bir ilişkidir. Bundan uzak durmak gerekir. Devlet işlerine karışmak da aynı türden rahatsız edici bir durumdur. Bu tür ilişkiler insana mutluluk getirmez. İnsanlar arasında övünülmesi ve önem verilmesi gereken tek bağlılık biçimi ve ilişki, dostluk olmalıdır. Elbette bu görüşler tartışmaya açıktır, ancak bizim burada yapmak istediğimiz şey bu tartışmayı yapmak değil, Epikuros'un düşüncelerini anlama çabasıdır.

Yaşamını kendi belirlediği ilkelere bağlı kalarak sürdürmüştür. Bir başka deyişle düşündüğü gibi yaşamını başarmış ender filozoflardan biridir Epikuros. Atina'da satın aldığı evin bahçesini bir okul olarak kullanırken, buraya toplumsal sınıf ve katmanların her kesiminden insanların gelmesini sağlayarak, felsefe alanında o ana kadar varolan ayrıcalık durumunu da ortadan kaldırmıştır. Bütün halk kesimlerine okulunun kapısını açık tutmuştur. Sınıf, ırk, cinsiyet, bilgi, mezhep, yaş ayrılığı gözetmeksizin ve bir sınırlama getirmeden her isteyen bu okuldan yararlanmış ve bu bahçeye girebilmiştir. Kıstas alınan tek ölçü, insanların birbirlerini kardeş saymaları ve düşmanlık duygularından uzak bulunmalarıdır.

Epikuros, insandaki mutluluğu ve sükûnü engelleyen iki şeye, **tanrı** ve **ölüm** korkusuna karşı yaşamı boyunca mücadele etmiş ve insanları da bu mücadeleye çağırmıştır. Çağının bütün tutucu ve baskıcı mekanizmalarına karşı göğüs germiş, geri adım atmamıştır.

Ölüm düşüncesi ve Tanrı fikrine yönelik görüşleri ilginçtir. Ölümden korkanlar için, "*ölümden neden korkuyorsunuz*" diye sorar ve şu şekilde yanıtlar: "***Siz varken ölüm yoktur, ölüm varken de siz olmayacaksınız. Hiçbir zaman onunla karşılaşmayacaksınız ki... Ne etseniz birleşemeyeceğiniz bir şeyden korkmak budalalık değil de nedir?***"

Diğer yandan evreni, Tanrıların yaratmadığını ileri sürer. Çünkü Tanrıların, evreni yaratmaları için önemli bir nedenleri yoktur. Bunu tanrılar bile açıklayamaz. "***Durup dururken niçin yaratsınlar? En yüksek derecede mutlu bulunurlarken evreni yönetmek gibi ağır bir yükün altına niçin girsinler? Böylesine kötülüklerle dolu bir dünyayı neden yaratsınlar***."

Epikuros felsefesinin amacı, insanı mutluluğa ulaştırmaktır ve bundan bütün diyaloglarında "*mutluluk*" önemli bir yer tutar. Mutluluk, bedensel (fiziksel ve biyolojik) ve ruhsal acıların olmadığı bir yaşam halidir. Epikuros bütün yaşamı boyunca, sağlık sorunlarından dolayı acı çekmiş ve bu acılara dayanarak yaşamasını bilmiştir. Bedensel acılarına rağmen mutlu yaşamayı başarmış ve acı çekerken de mutlu olunabileceğini savunmuştur.

Epikuros, felsefi düşüncelerini insanın sükûneti üzerine şekillendirmiştir. O, zevkin iyi olduğunu savunmuş ve sonuçlarına bağlı kalmıştır. "*Zevk*" diyor o, "*mutlu yaşantının hem başlangıcı hem de sonudur*." Bir başka yerde ise, "*tatmanın, sevginin, işitme ve görmenin zevklerinden el çekersem, iyiyi nasıl kavrayabileceğimi bilmiyorum*" diyor. Ona göre "*bütün iyinin başlangıcı ve kökü mide zevkidir. Bilgelik ve kültürün bile ona başvurması gerekir*." Zihnin zevki de bedenin zevkine bağlıdır. Zihnin zevkinin bedenin zevkinden üstünlüğü, ondan çok zevki düşünmeyi öğrenmesidir. Ve zihinsel zevki fiziksel zevklerden daha fazla denetlemesidir. Epikuros kaba bir hazcı değildir. Bu gerekçe ile idealistlerin getirmiş oldukları eleştiriler doğru değildir.

Epikuros bütün zevkleri tek bir kategoride ele almamıştır. Aktif ya da pasif olarak tanımlanabilecek etkin ve edilgen zevkler olarak ikiye ayırmıştır. Bu tanımlama, kendinden önce yaşamış olan kaba hazcılarla arasına bir sınır çekmek içindir. Hedonistlerden (hedonizm: hazcılık) ayrı bir anlayışı vardır. Daha çok, bedensel hazcılığı (hoşlantı) savunur hedonizm, ruhsal zevklere önem vermez. Bu öğreti, en üstün iyiliğin haz olduğunu ileri süren Aristipos'un geliştirdiği bir akımdır. Epikuros'un öğretisi ise bedensel hazzı gözardı etmeksizin, bedensel hazza rağmen tinsel hazzı yeğler. Ona göre en büyük haz, ruh dinginliğidir. Buna bir tür iç barış da diyebiliriz. İnsan bu noktaya bedensel hazla değil, ancak ruhsal hazla ulaşabilir.

Aşırı istekler acı vericidir. (Günümüz tüketim toplumlarında insanın bitmeyen isteklerini ve bu durumu teşvik eden sistemi gözönüne alırsak bireylerin neden acı çektiklerini de anlamış oluruz.) Bunun için bu tür istek ve arzulardan kaçınmak gerekir. Bedenin denge durumu sükûndur. Aşırı istekler bu sükûnü bozar ve dolasıyla dinginlik ortadan kalkmış olur. Bedenin denge durumunda ise acı yoktur ve acının olmaması da mutluluk demektir.

Zevklerin en devinginlerinden biri de cinsel hazdır. Dinamik

zevkler ve bunların insana vermiş olduğu haz zararlıdır. Bu nedenle cinsel sevgi ve zevkler yasaklanmıştır. Epikuros, cinsel zevklerin insana zarar verdiğini savunmuş ve bundan dolayı evliliği hoş karşılamamıştır. Epikuros'un devamcısı olan Lucretius bu konuda daha esnek bir yaklaşıma sahiptir. Ona göre, tutkudan arınmış ve basit beraberlik olarak kabul edilebilecek cinsel ilişki zararlı değildir.

Düşüncesinin temelinde yer alan kavramlardan dostluk, Epikuros için çok önemlidir ve toplumsal ilişkilerin en güvenlisidir. Bu tür ilişkilerde hiçbir çıkar gözetilmez ve doğrudan davranmanın en saf halidir. İçten gelen ve olduğu gibi yaşanması gereken bir ilişki şeklidir. Karşısındakine sürekli verme çabası içerisindedir ve ondan ne aldığına asla bakmaz.

Çiçero'ya göre; Epikuros, "*dostluğun zevkten ayrılmayacağını; bunun için geliştirilmesi gerektiğini, çünkü, dostluk olmadan güven içinde, korkusuzca ve dahası gönlümüzün çektiği gibi yaşanmayacağını savunmuştur.*"

Mutlu olabilmek için korkudan uzak yaşamak gerekir. Tanrılar ve dinler insana korku salmaktan başka bir şey değildirler. Bu nedenle, Tanrıların ve dinlerin saldıkları korkunun devamlı karşısında olmuştur. Bu karşı duruş, bir tür "dinde reformculuk" olarak tanımlanabilir. EpikurosTanrıya inanmaktadır ama onların insanlar üzerinde yarattıkları korkulara şiddetle karşı çıkmaktadır. İnsanlara, mutluluğun kendi felsefesini benimsemekle sağlanabileceğini öğretir. Korku veren şeylerden kaçınmak gerektiğini söyler.

Bütün bunlardan çıkan sonuç; Epikuros maddecidir ama ateist değildir ve Tanrılara inanmaktadır. Karşı olduğu nokta, insanlar üzerinde yarattıkları korkulardır. Maddeci bir filozof olmasına rağmen Tanrılara inanması en önemli çelişkisidir. Doğanın bilimsel yasalarına, insanın zorunlu olarak bağlı olduğunu kabul eder, ama onun esiri olmasını reddeder. İnsan, doğanın kanunlarına bağlı olsa da özgür bir iradeye sahip olmalıdır. Kısmen sınırlanmış olsa, bazı olay ve olgular karşısında güçsüz kalıyorsa da, kendi yazgısının efendisidir/olmalıdır.

Epikuros felsefesi doğa bilimlerine, bilim olarak pek ilgi göstermez. Onlara sadece, tanrılara yüklenen görüntülerin doğasallığı noktasındaki açıklamalarında ihtiyaç duyar ve kullanır.

Materyalist dünya görüşünün ve bilimsel sosyalizmin kurucusu olan Marx, üniversitede doktora tezine konu olarak "Demokritos'un doğa felsefesiyle Epikuros'unki arasındaki fark"ı seçmiştir.

Bu tezinde Marx, Epikuros'un Demokritos'un atom teorisini geliştirip, zenginleştirdiği görüşünü ileri sürer. Bu düşünce, yani atomculuk, Epikuros'un eyleminin ve felsefesinin merkezini oluşturur. Marks'a göre Epikuros, gerekirciliğe (kendiliğinden gelişime) rastlantı ve insan iradesinin müdahalesini de eklemiştir. Bu, diyelektiğe büyük bir katkıdır. Felsefeyi dinden ve Tanrı düşüncesinden kurtarmayı başarmış, materyalist-maddeci felsefenin gelişimine önemli katkılar sunmuştur. Marks, Epikuros'u birinci dereceden bir filozof olarak kabul eder ve düşüncelerine, felsefesine önem verir. Maddeciliğin yalın bir mekanikçilik olmadığını en iyi belirten o olmuştur.

Epikuros'a göre bütün doğa olayları atom bileşimlerinden ortaya çıkar ve bölünemeyen parçacıklar sadece biçim ve büyüklükleri olarak değil, ağırlıkları itibarıyla da birbirlerinden ayrılırlar. Bölünemeyen parçacıklar ve bunların hareketi evrenin temelini oluşturur. Atom teorisinde Demokritos'tan ayrıldığı yan, bölünemeyen parçacıkların ağırlıklarının da farklı olmasını savunmasıdır. Marks, "*Epikuros'un atomların düşey devinimlerinin, ağırlıkları ve kendiliğinden varolan bir özgücü nedeniyle doğru çizgiden çok hafif bir sapmayla meydana geldiği düşüncesi, dünyanın maddeci bilgisi için çok büyük bir önem taşır.*" diyor.

Bilimlerin gelişmiş olmamasına rağmen, kendi sezgileriyle dünyanın insanın bilincinden bağımsız olarak varolduğunu söylemiş, insanın dünyayı ve etrafındaki nesneleri ancak duyularıyla tanıyabileceğini ileri sürmüştür.

Lenin de Epikuros'u önemli bir filozof olarak değerlendirir. Düşüncelerini ayrıntılı bir biçimde incelemiştir. "**Felsefe Defterleri"**inde, Epikuros ile ilgili birçok olumlu değerlendirme bulmak mümkündür. "*Epikuros'un dahice tahmini 'bu diyalektik materyalizme doğrudan yaklaşımdır*" gibi birçok nota rastlanır. Yine aynı eserde, Hegel'in Epikuros'u değerlendirmesine karşı çıkar ve "*bir idealistin materyalizmi çarpıtmasına ve ona iftira etmesine örnek*" olarak nitelendirir.

Kaynakça

1) Düşünçe Tarihi, O. Hançerlioğlu, Remzi Kitabevi

2) Felsefe Ansiklopedisi, O. Hançerlioğlu, Remzi Kitabevi

3) Felsefe Sözlüğü, O. Hançerlioğlu, Remzi Kitabevi

4) Batı Felsefesi Tarihi, Cilt I, Bertrand Russell

Kültür üzerine (2)

Bayram KAYA

Klasik latincede 'culture' sözcüğü "agri culture" (toprak kültürü) anlamında kullanılan cultura (özen, bakım, kültür) sözcüğünden gelir. Çiçero'nun mektuplarında da (cultura animi autem philosophia est: oysaki aklın kültürü zekâdır) bu ifadeye rastlanmaktadır. Burada toprağın işlenmesi gibi aklın da işlenmesi gerekliliği ortaya konmaktadır. Başka bir deyişle emek gücünün toprak kültürünü yaratması gibi zihinsel sürecin de aklın kültürünü yaratacağı ifade edilmektedir. Tam da bu noktada sözcük sınıfsal bir karakter kazanmaktadır: Toprak ve akıl kültürü, aşağı sınıf insanlarının emek gücü ürünlerine el koyan ve onlar adına düşünen yukarı sınıfın bir yeteneği olmaktadır. Sözcük gitgide "uygarlık", "insan eğitimi" ve "toprak bakımını" ifade eder olmuştur.

İnsanlığın gelişimini iki ana evreye ayırmak mümkündür: Doğal üretim araçları, uygar üretim araçları... Bir yanda canlı birey, diğer yanda toprak; yeniden üretimin nesnel gerekleri olmuşlardır. Üretici insanın varlığı bile buna tabidir, başka deyişle insan bile kendisinin yaratamadığı doğal bir varlıktır. İnsan, bir yandan tarihin öznesi, diğer yandan önemli ölçüde bağlıdır (görünüşte bağımsız). Bu iki karşıt bileşen insanı oluşturur: Kendi başına öznel insan ve yaşamın doğal koşullarına bağımlı insan... Bu karşıtlık insan varoluşunun ne denli sınırlı olduğunu da gösterir. Başka bir ifade ile insan doğal koşullarda öznel insandır. Nesnel olduğu kadar öznel de olan bireyin etkiliği, doğal koşullardan bağımsız olamaz. Başka deyişle insanın anasından doğuşu tercihine bağlı değildir ama bir kere doğduktan sonra sınırlı da olsa hayatını belirleme yetisine sahip olmaktadır ki buna insana özgü özerklik diyoruz.

İnsan, üretimin doğal koşullarında çalışma etkinliğine bağlı olarak klan ve kabile gibi gruplara bağlanır. Bu aidiyet ilişkisi insanın dilinden, üretici ve özgün varoluşuna kadar her şeyini belirlemektedir. Bu doğal klan topluluğunun doğal koşullara karşı bir yaşama etkinliği mevcuttur. Örneğin, dil ve toprak parçası, birey tarafından işlendiği için değil, doğanın kendine verdiği ele, dile, göze, vb. karşı nasıl bir tutum gösteriyorsa, aynı tutumu toprağa karşı göstermektedir: Mal canın yongasıdır.

Doğal ürünlere sahip çıkmanın geçerli olduğu çağda, (avcılık, devşiricilik, vs.) doğal güçlere kesin ve direkt bağımlılık söz konusudur. Bu çağda doğa çok güçlüdür, yenilmezdir. Bu evre uygarlığın doğuş dönemi ya da uygarlığın "tarih öncesi" dönemidir. Modern toplum, bu tarih öncesi endüstrinin çatlaklarında yeşerecektir. Üretimin ilk biçimleri, Asyatik, Cermen, Antik (eskil) ve feodal üretim biçimleri henüz doğa tarafından belirlenen ilişkilerin çokca dışına çıkamadığından doğal faktörler egemendir, insan sınırlıdır. Evrensel bir iş ürünleri değişimi sistemi yoktur. Gelişim, gelenekçilik tarafından engellendiği için, iş süreci basit bir üretimi ve tekrarı aşamamaktadır. Bundan dolayı, bu tarihsel evrede özgün ve "özerk" bir kültür biçimi değil uygarlığın ilk biçimlerine denk düşen bir "ilk kültür" basamağından söz edilebilir. Doğal toplum, kendi ilksel kültürüne sahip olmakla kalmamakta, geleceğin kültürünü de kendisinde nüve halinde barındırmaktadır. Dolayısıyla her devrin kültürü insansal varoluşun doğal sınırlarının da bir göstergesi olmaktadır.

Doğaya karşı sınırlılık, "ideal" anlatımını gerçekleşme biçiminde bulur. Üretici güçlerin az geliştiği koşullarda idealler, mitoloji ve dinlerde kendini yansıtırlar. Doğal topluluğu simgeleyen, "bilinçsiz ve sanatsal bir biçimde" yansıtıldığı ortak fantezi ürünü olarak mitoloji insanın doğal ortamın etkenlerine bağlılığının bir ürünüdür. Marks'ın deyişiyle, "*Tüm mitolojiler hayali olarak doğal güçleri aşmakta, bu güçlere egemen olmakta ve onları değiştirmektedir; o halde (...) İnsan gerçekten doğanın güçlerine egemen olduğunda, mitoloji ortadan kalkacaktır.*" Ancak doğanın güçlerine mutlak egemenlik söz konusu olamayacağı için mitoloji ve dinler de mutlak olarak ortadan kalkmayacaktır. Çünkü, bireysel planda insan kişisellikten uzak bir genelin, doğaüstü bir gücün hâkimiyetindedir. İnsan tümel bir sonsuz ruh, kozmik güç ve devlet gibi unsurlar tarafından basit bir yaratıya indirgendiği sürece, kültür de kendi özgün ve özerk gelişimine kavuşamamaktadır.

İnsan ile doğa arasındaki ilişkiler etkin bir bütünlüğe dönüştüğünde, insan emek etkinliği ile doğada olan bir şeyler alabilmektedir ki, bu yeni kültür insanı, kurtulamadığı doğal çevrenin pasif bir elemanı olmaktan çıkarıp toplumsal etkinliği gerçekleştiren bir unsura dönüştürmektedir.

Doğa ile kültürün bu yeni yol ayrımı "biyolojik" ile "biyolojik olmayan", "doğuştan varolan" ile "sonra-

dan kazanılan", "kalıtım" ile "çevre" arasındaki sınırları belirlemektedir. Yoksa, fiziki değişimin genlerde mi yoksa çevresel etkende mi tartışması bizi bilinemezci sığlığa saplayacaktır. Bilimin gösterdiği gibi kalıtsal olan mutasyonlar yoluyla genlerden gelir ama çevresel etmenler de hayatı ve değişimi belirlemektedir. Modern psikoloji çevresel etkenlerin, eğitimin, beslenmenin, vs. insan üzerindeki belirleyiciliğine işaret etmektedir. En temelde ise doğa ile kültür arasında bir ayrım değil, kültürün ulaştığı sınırlar önemlidir: Çünkü, kültür doğa kadar sonsuzdur.

Böylece kültür, ne toplumun bir parçası ne de toplumun işlevlerinden birisi olmaktadır. Kültür doğanın bağrında etkinlikte bulunan insanlar arasındaki bağların, ilişkilerin ve yaratıların bir toplamıdır. Tam anlamı ile insansal gelişimi simgeleyen kültür, toplumsal ilişkilerin ürünü insanın atılımı ve gelişimi ile eş anlamlıdır. Başka deyişle kültür insana özgü bütünlüğün anlatımıdır.

Kapitalist üretim biçiminde insan etkinliği ilk kez doğal sınırlarını aşarak evrensel bir içerik kazanmıştır. Böylece doğaya evrensel egemen olma koşulları doğmuştur. Çünkü sermaye, üretimi kendisine bağlayarak, her türlü eskil gelenekçi yaşam biçimi, doğaya bağlılık ve toplumun sınırlı-bölgesel gelişimi koşullarında devrimci bir tutum takınmıştır. Kapitalist çağda doğa, insan etkinliği karşısında eski gücünü büyük oranda yitirmiştir.

Sermaye, ulusal değer ve engelleri aşma, geleneksel yaşam biçimini önleme ve insanı evrenselleştirme eğilimindedir. Bu nedenle sermaye süreci üretimin çeşitlenmesini ve işletmeciliğin görkemli yükselişini köstekleyen tüm engelleri ezip geçmektedir. Ancak, sermayenin uygarlaştırma, başka deyişle sermayenin evrenselleşmesi sınırlı, eskil, gelenekçi üretim koşullarının karşısına çıkardığı engelleri yıkma eğilimi, yine sermayenin yarattığı zorunlu engellere takılmaktadır. Kapitalist uygarlık bir taraftan kendini aşarken, diğer yandan kendi kendisine engel olan bir çelişkiler yumağında yüzmektedir. Böylece sermayenin küreselleşme globalleşme, başka bir ifade ile evrenselleşme ideali yalnızca ideal bir eğilim olarak kalmakta ve sermayenin evrenselleşmesinin en müsait olduğu günümüzde bile ulusal önyargılar, gelenekçi yaşam âdetleri ve sermayenin bölgesel örgütlenmeleri (NAFTA , AB , vs.) bu ideali kösteklemektedir. Dolayısıyla evrenselleşme ideali ancak kapitalist sistemin ortadan kaldırılmasıyla olabilirliği zorunluluğa dönüşecek bir idealdir. Çünkü sermayenin uygarlığı ve başarısı kitleleri değil bir avuç sermayedarı zenginleştirmekte, bütün kapitalistleri değil, onların en irilerini memnun etmektedir. Böylece insansal etkinlik olan kültür de bir azınlığın gücüne dönüşmektedir. Bundan dolayı tarihin kapitalist evresinde kültürün toplumsal bozulmasının ana kaynağı sermaye olmaktadır. Böylesi bir kültür, emek gücünün üretim sürecinde işçiye tümüyle yabancılaşmasını da beraberinde getirmektedir. İş sürecinde emek gücüne yabancılaşan işçi, bir nesneye dönüşmektedir. Böylece kültür, kişiliğin fiziki ve manen gelişimini değil, maddi zenginliğin artışını sağlayan bir fonksiyon görmektedir. İşçi değer ürettikçe, değerini ve onurunu kaybetmiş; yarattığı ürün biçim kazandıkça, işçinin biçimi bozulmuş; nesne uygarlaştıkça, işçi barbarlaşmış; emek güçlendikçe, işçi güçsüzleşmiş; emek akıllandıkça, işçi aklını yitirmiştir.

Bu süreçte kültürün şekillenişi böyledir de acaba bilim ne durumda? Bilim, sermayenin üretici gücüne dönüştükçe farklılaşmıştır. Üretim ve sermayeyi arttıran doğa bilimlerin bazı alanları sınırsız desteklenirken, tarih ve sosyal bilimler alanı sınırlanmıştır. Bilim farklılaştıkça emek etkinliğinden kopmuş, profesyonelleşmiş iş bölümünde özel bir etkinlik halini almıştır. Buluş yapmak ayrı ve imtiyazlı bir meslek haline gelmiş, egemenlerin hizmetine sunulmuştur. Bilimin profesyonelleşmesi olumlu olarak bir atılıma ve bilimin bilinçli biçimde üretim alanına uygulanmasına yol açmıştır, ama bilimi sermaye sisteminin emrine sunmakla kitleleri yabancılaştırmış ve olumsuz bir etkinliğe dönüştürmüştür. Sermaye sınıfının elinde bilim gün geçtikçe tutucu-propagandist bir tutum almaktadır. Kitleler ise bilime yabancılaştıkça dine yönelmektedirler. Oysa bilimsel gelişme zenginleşme aracı haline gelmişse orada bizatihi bilimin dolaysız sömürüsü söz konusu-

dur ki bilim günümüzde sermaye sınıfının zenginleşme aracı olmaktan kurtarılmaya muhtaçtır. Çünkü, bilimin değeri sağladığı kazançla, bilim insanın değeri de kazandığı parayla ölçülmektedir. Bu insanlık için büyük bir talihsizliktir. Bilimin gerçek kültürel değeri tali plana itilmektedir.

Bilim emek etkinliğinden ayrılınca, emek bir güce dönüşmüş entelektüel vasfını yitirmiştir. Çok az bir kalifiye işçi grubu ise vasıfsız işçi kitlesi üstünde bir konuma yükselmiş; işçiyle-burjuva arasında çelişkileri örten bir ara alana koşullandırılmıştır. Bu durumda işçi eğitimi, bilimden koptuğu için yalnızca sermaye kazancı için daha verimli bir araç olmaktan öteye geçememiştir. Bilimsel teknik devrimin bilimsel çalışmayı birleştirme çabası önüne ise zorunlu engeller dikilmiştir.

Oysa bilimsel bilgi çok önemli bir hale gelmektedir. Bilginin üretimle ilgili olanını kullanarak kâr elde ederken, tarih ve sosyal bilim alanını görmezden gelmek egemenlerin bir sınıf tavrıdır. Çükü pratikte bilim, alış-veriş ekonomisini rasyonel biçimde yönetmenin, sermaye arttırımı için yollar bulmanın ana koşulu haline gelmiştir. Bilginin önemi ise bundan çok daha fazladır. Modern sermaye üretimi ilk dönemlerinde "ücretli emek" ile "üretim araçları" bileşiminde yalnızca kas gücü, kuvvetli insan-emek gücü arıyordu. Modern sermayenin bileşenlerinden bilimsel teknik bilginin önemi fazla değildi. Ancak zaman içinde sermayenin elamanları arasında nakit sermaye dışındaki, sermayenin bilgi, patent, isim hakkı ve reklam gibi diğer elemanları fazlasıyla ön plana çıkmıştır. Gün geçtikçe bilgi toplumsal üretimi arttırma, düzenleme aracı haline gelmektedir.

Bilginin bu önemi, kapitalist sistemi değişmeye zorlamaktır. Eğer bilim tümel olarak, kapitalist toplumun politik sınıf egemenliğini değiştirmezse, üretimin ve tüm toplumsal yaşamın "burjuva akılcı" düzenlemesini ve sermaye egemenliğinin yöntemlerini köklü bir biçimde değiştirecektir. Bir devrim olmadığı noktada toplumsal değişim rasyonel organizasyonu daha bilimsel noktalara zorlanmaktadır. Ama ikincisi devrimin yerine geçirilemez. Çünkü tekelimsi sistemlerin muazzam uzman ordusunu rasyonel biçimde örgütlemeleri, üretimin belli başlı ekonomik hedeflerini değiştirememektedir. Ekonomik hedefler rasyonelleşmeyi teşvik ettiği halde, burjuva rasyonelleşme, hedefleri daha sınıfsal kılmaktan öte bir işlev görememektedir. Dolayısıyla, kapitalist sistem toplum içindeki bilgilerin artışını ve doğal ortam üzerindeki etkinlik kurabilme yeteneğini sermaye azınlığı lehine arttırmaktadır...

Toplumsal yaşamın organizazyonunu amaçlayan bilim, özellikle davranışların nesnel biçimini yönetsel kılmaktadır. Böylece bilim, toplumsal öz ile insan varoluşunun bütünlüğüne dikkat etmekte, bu bütünlük ile bireyin psikolojik yani bireysel, psikolojik davranışları yönlendirmede kullanmaktadır. Ruhu etkileyen ideolojik kurgular, yalancı anlatımlar, fetişler ve semboller sistemi sayesinde bireyi, düzen kişiliğine hapsetmekte ya da o çeperden ayrılmasını önlemekte, duvarlar içinde kuşatmaktadır.

İdeoloji ile yönlendirilen son derece yaygın yalanlaştırmalar, insanın ruh durumu ve manevi yaşamında ortaya çıkan boşlukları doldurmaya yöneliktir. Gerçekleri perdeleyen ideoloji savaşlarında yalanlaştırmalar önemli bir yer tutar. Çünkü gerçekler, kapıları tutanlar tarafından sunulur, ayıklanır, saptırılır. Kitle haberleşme araçları bu yüzden ya devletin ya da nüfuz sahibi kimselerin elindedir ve bunlar toplumun 'kanaat önderleri' olmaktadır. Kitle ise sözde, rızası alınarak yönetilen bir sürüye indirgenmiştir. Yanlış bilinçten başka bir şey olmayan resmi ideoloji ise muazzam medya devleri aracılığıyla halkın 'sağduyusu' (kitle kültürü) haline gelir.

Kitle kültürü, manevi boşluk için çok kulanılan bir 'resmi' çözümdür. Kitle kültürü, hiçbir gerçek manevi ve fiziki değer üretmeyen, tersine, bayağı amaçları, ırkçı-şovenist psikolojik önyargıları üreterek bunları belirli kültürel modellere uyarlamaya çalışan bir uydurmacadan başka bir şey değildir. Kitle kültürü, resmi ideolojinin duygusal ve psikolojik planda insanlara benimsetilip haklı çıkarılması amacına hizmet etmektedir. İdeolojiyi insana özgü kılma yerine, bu kültür, bireyleri mevcut sisteme adapte etmeyi amaçlamaktadır. Bir tür semboller kültürü olan kitle kültürü aynı zamanda bir tüketim maddeleri pazarıdır, bu pazardan herkes kendine uygun bir rol bulmak için kıyasıya kavga eder. İnsanların birbirini itekleyerek toplumsal düzende bir rol, bir imaj peşine sürüklenmesi kitle kültürünün estetik moral ve ideolojik özünün başarıyla uygulandığını gösterir. Böylesi toplumlar hiçbir memnuniyetsizliğini yeterince ifade edemeyecek kadar düşürülmüş toplumlardır.

Sonuç olarak kültür, doğal gelişimin sınırlı biçimlerine karşı insanın doğayı ve kendini yeniden üretmesidir. Egemen sınıflar kendi devamlılıkları için oluşturduğu kültürü kitlelere dayatarak kitle kültürü yaratma çabasındadırlar ama kültür kavramı tarihsel açıdan daha yüksek bir yaşam düzeyi çağına geçilmesini zorunlu kılar ve kültürün özgün, geçici niteliğini ön plana geçirir...

Kaynak: Kültür ve Tarih, Vadim Mejuyev, Başak Yay. 1987.

Amed'in yitik kuşağı: Qırıxlar

Aytekin YILMAZ

40 yaşında belleri bükülür
45'inde günahlarına ağlar
50'sinde insanlara bel bağlar
Dağbaşına çökmüş dumana benzer
(Celal Güzelses)

Bir film düşünün,

Yer: Yitik ülkenin güzel şehri Amed.

Oyuncular: qırıklar, namı diğer "pexas"lar

Müzik: Şark avazı Dılşad'ın yanık kemanı.

İlk görüntü: 12 Eylül karanlığında Amed'in sessiz, korku yüklü sokakları. Amed halkı sinesine çekilmiş, tüm sokaklar kuşatılmıştır. Sekiz gürültülü Dağkapı bile sus pus olmuştur.

12 Eylül karanlığında siyasi abilerin yer altına çekilip, firara çıkınca tüm meydanlar qırıxlar'a kalır. O yıllarda bunların en tanınanlarından biri de Yenişehir sineması önünde simsarlık yapan Diyarbakır'lı qırıx Hano'dur. Dolmuş simsarı Hano yolcusunu gözünden tanır, daha siz yanına yaklaşmadan o, "geş bin Ergani, geş bin!" ya da "Ergani kalmasın!" der. O andaki duruşu el hareketleri bir qırıx'ın tüm özelliklerini özetler. Ayağında siyah uçlu kunduranın topuğu kırıktır. Elindeki tespih taneleri hızlı biçimde, sürekli döner, "geş bin Ergani!" dediğinde bile tespih taneleri şakır şakır döner. Parmak arasında şaklatarak takla attırır. Ne zaman söz Amed'den qırıxlar'dan açılsa, aklıma simsar qırıx Hano gelir. Onu Amed'de tanımayan yok gibidir. Kulağı delik, nerede çalıntı orda buluntu. Kuştan önce haber alır, aynı hızda ulaştırması gereken adrese ulaştırır. 12 Eylül yıllarında yararını çok gördük. Qırıxca bir dil oluşturmuştu kendince, şifreleri vardı. Tehlikeli bir durum olunca yanına yaklaştığımızda eli ve qırıx üslubuyla, "qeybol" derdi. Simsar Hano'nun birçok qırıx'tan farklı yanı, yerleşik bir işi, yeri vardı. Qırıx'ların kaşarlanmış olanları kendileri Bede'nin çocukları olarak tanıtırdı. Bunlar Dağkapı ve Xançepek'te kendi deyimleriyle "bilet" keserlerdi. Xançepek'in dar sokaklarına yolunuz düştü mü ilk önce karşınızda bu qırıxlar'ı bulurdunuz. Bellerinde özel yapılmış bıçakları, (kendileri buna sator der) sizin ne amaçla Xançepek'te dolaştığınızı, nereye gitmek istediğinizi hemen anlarlar. "Harbi konuşağ hemşerim" der. "Biz adamın gözünden tanığ!" Bu nedenle Xançepek sokaklarına yolu düşen (qırıx dilinde o muhitte 'aşağı' derler) Dağkapı sur içindeki faytonları kullanmak zorunda kalır.

Xançepek qırıklar'ı Amed'deki qırıx kültürünün doruğunu temsil eder. Amed'de qırıxlar birbirlerine çok bağlıydılar. Taa ki, 1990'lara kadar. Ulusal mücadelenin gelişmesi bu kuşağı da etkiledi. Bir süre sonra da kendi içlerinde ayrışmaları yaşadılar. Amed'de ulusal mücadeleye ilk göz kırpan, ilk etkilenen kesimlerden biri de bu qırıxlar'dır. 1990'lar Amed qırıxlar'ı için bir yol ayrımıdır. Bu yıllar Amed'de qırıx döneminin sonudur. Ulusal mücadele geliştikçe qırıxlar'da bir dönüşüm başladı. Serhıldanlara katılıp, ön saflarda yürüdüler. Amed esnafına ilk önce onlar 'kepenk kapa' dedi. Satorlarını bellerine takıp bu kuralı bozmak isteyenlere "kapa hemşerim, kapa" dediler. Devlet güçleri Amed qırıxlar'nın bu durumundan rahatsız oldu. Bir çoğunu sorgularda düşürüp halka karşı kullanmak istedi, bir çoğunu da düşürdü. Düne kadar hain için kendilerinin üslubuyla "yalnış yapana" kullandıkları satorlarını yurtseverlere karşı kullandılar. Tüm zamanların Amed delikanlısı qırıxlar böyle bozuldu. İlk önce birbirine düşürüldü. Birçoğu en yakın can arkadaşlarınca hain pusularda arkalarından vuruldular. Her zaman namus bekçisi delikanlı aleti satorları bile kendilerini koruyamadı. Artık zaman değişmişti. Qırıx yasaları geçmiyordu artık. Vurulmadan önce Hizb-i Kontralar delikanlıca Hewsel'e, Yıldız arka-

sına ve Xançepek küçelerine randevu vermiyordu. Meydan kavgasında değil, hain pusularda vur-kaç taktiklerinde yenildiler. Qırıx kültüründe "qahpece" vur-kaç yoktu. Harbi delikanlıca bir meydan kavgasını her zaman tercih ettiler. Zayıfa, masum olana kıymadılar hiçbir zaman. Qırıx'ların davası varsa yoksa delikanlılık kurallarını hiçe sayıp da "yalnış yapana"ydı. Kendi kurallarında can alma da yoktu.

1990'lı yıllar qırıx'lar için bir yol ayrımıydı dedik. Birçoğu ulusal saflara katıldı. Dağa çıkanlar oldu. Bir kaç tanıdık yüzle mücadelenin farklı alanlarında karşılaştık. Bir yanları hala qırıx'tı. "Simsar Hano", "Tolaz Hame", "Sarı Bayro" "Hacı Rızgo, ve "Bucur Hako" bunlardandı. Hacı Rızgo'yu Amed'deki küçüklüğünden tanırım. Gündüz ayakkabı boyacılığı, gece de dört yolda yabancı marka açık-kapalı sigara satardı. Aradan yıllar sonra İstanbul'da rastladım kendisine. Yıllar önce "boyasın abim parlasın abim!" diyen Amed'in mahsun çocuğu o görüşmemizde bana gerilla cephesindeki son gelişmeleri aktardı. Amed'den tanıdığım İstanbul'da karşılaştığım bir qırıx da simsar Hano'ydu. 12 Eylül yıllarında Dağkapı-Yenişehir sineması önünde "geş bin Ergani, geş bin" diyen qırıx Hano aradan yıllar sonra İstanbul'da Taksim dolmuş durağında bu defa "Ergani" yerine aynı üslupla "geş bin Aksaray, geş bin!" diyordu. Simsar Hano'yu sesinden tanıdım. Yanına yaklaştım, baktım yine eskisi gibi, beni görünce hemen tanıdı. "Vula hemşerim, ne arisin burda" dedi. Elimle yıllar önceki şifreyi yapınca unutmamış hemen "qeybol!" dedi. Qırıx Hano da baskılara maruz kalınca çekip

İstanbul'a gelmiş. "Az kalsın beni de qeybedeceklerdi" dedi. Çok sevdiği simsarlığı İstanbul'da sürdürmek istemiş. Yine her zamanki gibi siyah uçlu kundurasının topukları kırıktı. Elinde tespihi şaklatıp duruyordu. "Geş bin Aksaray, geş bin" diyordu ama ardından yanık bir üslupla "Ax Diyarbekir ax!"ı da seslice söyleyerekten.

***

Her Amed delikanlısında bir miktar bulunur qırıx'lık. Qırıx kültürü Amed'in ve yitik ülkenin kendine özgü toplumsal şartlarının ürünüdür. 12 Eylül karanlığında siyasi abilere epey yardımcı oldular. Her qırıx doğal bir kuryedir o yıllarda. Kulakları delik olduğundan sağdan-soldan haber yetiştirirlerdi. Kendilerince siyasi işlere yardımcı oluyorlardı. Birşeyler yaptıklarını, bir işe yaradıklarını gördükçe mutlu olurlardı. Normalde toplum içinde pek sevilmezler. En ufak bir gelecek beklentileri yoktur. Umutsuzdurlar geleceğe dair. Qırıx için hayat her zaman "Umutsuzlar"ın son sahnesi gibidir. Bellerinde satorları oldukça yaşarlar. Nerede bir kavga nerede bir faili meçhul bir olay oldu muydu ilk önce qırıx'lar gözaltına alınır. En fazla karakola onlar düşer. Karakollarla çok yüz göz olduklarından çoğu defa ikili oynarlar. Polisin yanında eli kolu bağlı bir zavallıdır. Adeta kolu kanadı kırılır. En can arkadaşından bile vazgeçer. Qırıx için delikanlılığın geçmediği yerdir, küçülür burda, çaresiz kalır. Çok zorda kalsa arada bir iş verir, günü kurtarmaya çalışır. Qırıx ne eder yapar karakola düşen arkadaşını kurtarmaya çalışır. Arkadaşı karakolda olduğu müddetçe rahat etmez. Borç harç eder işi bağlar. Bunu başardığında dünyanın en mutlu kişisidir. Başı göklere yükselir.

Qırıx'ın aşkı da qırıx'çadır. Platonik aşkların en büyüğünü onlar yaşar. Bir kız sever, gece gündüz arkasından koşturur. Tabii kızın haberi bile yoktur bu durumdan. Sevdiği kız sokağa çıkınca qırıx elli metreden gözler onu. Peşine takılır, belinde sator bıçağı kıza yan bakanı gözetir. Bir yan bakan görse vuracak, bazen kafasına koyduğu birini dar sokakta sıkıştırır. "Vula qahpe, demeğ dawama yan bakmışsın!" der ve kafasını gözünü kırar. Ertesi gün daha kimse sormadan o icraatını söyler. Kendisince eylem koymuştur. "Qahpe yan bakmış!" der. Kızın haberi olup olmadığı konusunda ise cavabı hazırdır.

"Ben ahmakmıyam, çaktırır mıyım heç!" Qırıx aşkları böyledir. Bir kız sever, kızın haberi bile olmaz. Kandilerini şaraba vururlar. Normalde her qırıx iyi bir şarapçıdır zaten. Şarap onlar için bir teselli ikramiyesidir. Qırıx'lar çoğu zaman sevdiği kızın ismini bile umursamazlar. O kendince bir isim koyar. Qırıx'lar için en güzel sevgili ismi "dawa"dır. Qırıx aşklarında sevgili bir 'dawa' haline gelmiştir. Sonunda kavuşmasa da "dawa"sı için yapmayacağı şey yoktur. Çoğu defa vurur, vurulur, hapislere girer, ama o yine de ısrar eder. "Qahpe, dawama yan baktı!" der. Dawasına çok bağlı olmanın pratiği onlar için içkide çıtayı yükseltmektir. Önce şarap, sonra kolonya en son ispirtoya kadar yükselir bu çıta. Hatta aşklarını ispatlamak için dört yola çıkar önce bir yudum çeker kafaya, sonra asfalta döker, çakmağı çakar asfalttaki ispirto yanmaya başlar, engel olmak isteyen olursa "içim yanir" der.

Qırıx'lar düğünlerden hiç eksik olmazlar. Kırnata ekibini tanırlar. Amed'de düğünler yazları genelde evin bahçesinde ya da mahalle aralarında yapılır. Qırıx haberi alır almaz, kafayı çekip damlar düğüne. Kıyafeti tam takırdır. Oyuncu ekibinin başına geçer, hele bir de "dawam" dediği sevdiği kız kenarda, kapıdan-bacadan onu izliyorsa qırıx kendini kaybeder. O an folkların her türlü figürünü sergiler. Mendil almış başı çeker. Amed'in yerel oyunu "Delilo delila destane" dedikçe qırıx siyah uçlu kırık kundurasının topuğunu yere vurur. Düğün devam ederken az sonra bir başka qırıx daha gelir, oyuncu ekibin arasına katılır. Bir ekipte iki qırıx oynamaya başladı mı diğer oyuncular yerlerine çekilir. Meydan qırıx'lara kalır. Kim ne kadar figür sergilerse o izleyicilerin alkışını toplar. Bunu bilen qırıx'lar yarış içinde yorgun düşene kadar oyunlarına devam ederler. Qırıx'lar düğünlerde "avare"yi oynarlar.

***

Qırıx'ın çeşitleri vardır. Kimi kahveci, kimi simsar, kimi de hiçbir işe bakmaz; zuladan yaşar. Bu kesim qırıx'lığı yaşam biçimi haline getirmiştir. Qırıx'ların en çok uğradığı mekanlar kahvelerdir. Hatta ev ile kahve arasında bir tercih yapmaya zorlanırlarsa kahveyi tercih ederler. Qırıx'lar arasında isim/nam yapanlar da vardır. Kendi aralarında semtleri, köşe/buçakları paylaşırlar. Herkes kendi muhitinden sorumludur. Kimse kimsenin bölgesine giremez. Hiçbir qırıx, toplumun kendilerine taktığı "qırıx" namı diğer "Peqas"lığı kabul etmez. Her qırıx kendi koduyla tanınır. "Pışo Mehmed", "Kopo Sezo", "Dağkapılı Çeko" gibi. Kendilerine sorarsanız, "Bedenin çocuği" derler. Her qırıx kendisini en hakiki Diyarbakır'lı görür. Hatta normal "Diyarbakırlıyız" demezler, "Diyaaarbakır"lıyız deyip vurgulu biçimde uzatırlar kelimeyi. Diyarbakır'lı her delikanlı "Pişo Mehmed"i tanır. En azından ismini namını duymuştur. Gurbette Amed'li birine rastladığında eğer Amed'de de kalmışsanız diyalog kurmak için ilk sorularından biri "Pişo Mehmed'i tani misin?" olur. Birkaç anısını mutlaka anlatır size.

Gurbete de çıkan en çok qırıx'lardır. Genelde İstanbul ya da İzmir, Amed'den sonra ikinci adresleridir. Üç ay İstanbul'da kalıp memlekete dönen qırıx, üçay gurbette yaşadıklarını bütün kış boyu kahve ve sokak köşelerinde anlatır durur. O bir yapmışsa elli de üzerine katar. Qırıx'ın en hızlı dönemi askerlik öncesi dönemdir.

"19'unda terk eylemiş arını
20'sinde götürür işini karını
Zincirleri de kopmuş aslana benzer"

Bu dönemde zaptolmaz, dizginlenemez bir yaşamı vardır. Herşeye karşı çıkan qırıx askerlik günü kapıya dayandımı kolu-kanadı kırılır. Askerlik dönüşü iyice yıkılmıştır. Umutsuz, çaresiz, düşmüştür. Mahallesinde, semtinde kazandığı mevzileri kaybetmiştir. Yeni qırıx'lar çoğalmıştır. Askerlik dönüşü sıkıştırma aileden başlar. Babası önce söz alır, "bırak o pis işleri" der. Pis iş dediği qırıx'lıktır. Qırıx'a dayatılan ilk teslimiyet budur. Artık qırıx bir tercih yapmak zorundadır.

Bir çoğu hayatın zorluklarına yenik düşer. Bazı qırıx'lar sınıf atlar. Ama qırıx'lık hep kalır Amed küçelerinde. Yitik ülkenin umutsuz, acılı bir kuşağıdır qırıxlar. Filmin son final sahnesi gelip çatmıştır artık. Çok uzaklardan bir türkü yükselir. Şark Bülbülü Diyarbekir'li Celal Güzelses'in sesinden:

40 yaşında belleri bükülür
45'inde günahları ağlar
50'sinde insanlara bel bağlar
Dağbaşına çökmüş dumana benzer

Dağkapı sur içinden kalkan bir fayton Xançepek'e doğru yol alır.

"Geş bin qırıx Hano, geş bin" o günlerde geldi geçti, bir yalana benzer.

Yasaklar üzerine

Hüseyin KIVANÇ

Yasaklar konusu akla geldiğinde hemenTürkiye'yi çağrıştırır. Çünkü Türkiye, yasaklar konusunda dünyanın en önde gelen ülkelerindendir.

Yasaklar, salt belirli dönemlere veya olağanüstü dönemlere özgü bir davranış olmamış, Türkiye'nin ve Osmanlı'nın her döneminde var olmuştur.

Şöyle bir baktığımızda Türkiye'de neler yasaklanmamış ki; düşünceler, diller, kitaplar, oyunlar, şiirler, plaklar, kasetler, türküler, marşlar, kitap kapakları, resimler, kartpostallar, filmler, TV filmleri, adlar, sözcükler, gazeteler, dergiler, partiler, anayasalar, seçime katılmalar, toplantılar, yürüyüşler, oylamaya katılmalar, vatandaşlık hakları, seyahatler, haberler, renkler, daha neler neler...

Peki yasaklar neyi önledi:

Yasaklardan medet umanların tepe taklak gitmelerini mi?

Kitapların, dergilerin, gazetelerin okunmamasını mı?

Düşüncelerin gelişip yayılmamasını mı?

Türkiye'de öyle günler yaşandıki, yasaklardan medet uman Bayarlar, Menderesler, Demireller, Ecevitler, Erbakanlar, Türkeşler; yani belli dönemlerde Türkiye'yi yöneten politikacılar da yeri geldi yasakların kurbanı oldular...

Kendi ülke yönetimleri dönemlerinde yasaklara kaşı mücadele etmeyenler, yasaklardan medet umanlar, günün birinde yasakların kurbanı olabileceklerini unutmamalıdır.

Abdülhamit, Osmanlı'yı yönettiği dönemde, yasaklardan medet umuyordu, bazı sözcükleri yasaklıyordu. Sanıyordu ki bu sözcüklerin telafuz edilmesiyle tahtı yıkılacaktı.

Abdülhamit'in tahtı gerçekten sallanıyordu ama yasaklanan sözcükler yüzünden değildi. Ömrünü tamamlamıştı...

Abdülhamit döneminde en başta gelen yasak sözcük yıldız'dır. Kimsenin yıldız sözcüğünü söylemesini istemiyordu Abdülhamit. Çünkü kendisi Yıldız Sarayı'ında oturduğu için ve dile getirilen her yıldız sözcüğü Abdülhamit'e göre Yıldız Sarayı'nı çağrıştırdığı için yıldız sözcüğünü yasaklamıştı Abdülhamit.

Burun sözcüğünü de yasaklamıştı Abdülhamit. Abdülhamit'in burnu büyük olduğu için her burun sözcüğünün kendi burnunu çağrıştıracağını sanıyordu Abdülhamit. Bu yüzden burun sözcüğünü yasaklamıştı.

Murat sözcüğünü de yasaklamıştı Abdülhamit. Babası 5. Murat tahttan indirildiği için her Murat sözcüğünün 5. Murat'ı çağrıştırdığını sanmaktadır.

Abdülhamit döneminde yasaklanan bazı sözcükler şunlardır: Hürriyet, Vatan, Müsavat (eşitlik), Bosna, Hersek, Makedonya, Girit, Kıbrıs, İstabdat, Beynelmilel(uluslararası), Veliaht, Cumhuriyet, Mebuslar, Ayan Azası, Bomba, Mithat Paşa, Kemal Bey, İnkilap, hasta, kardeş...

Buna benzer bir uyguluma da 12 Eylül sonrası uygulandı ve TRT televizyonunda birçok sözcük yasaklandı. Böylece dedeleri Abdülhamit'in ruhu şadoldu.

Tüm gerici yönetimler, kitaplardan dergilerden korkarlar... Onlara göre kitap ya da dergi okuyanlar düşmandır, zararlı düşünce insanıdır. Böylesi yöneticiler, çeşitli baskı uygulamalarını kitaplar üzerinde de sürdürülmüşlerdir.

Her ne kadar bazen kitapları övseler de okullarda kitap haftaları düzenleseler de siz onlara aldırış etmeyin. Kitap; tıpkı esrar gibi, eroin gibi, kokain gibi hatta onlardan da daha tehlikelidir. Dergiler, kitaplar gerici yöneticilerin gözünde bir şiddet eylemi aracıdır.

Faşist Hitler daha 16 yaşında bıyığı yeni terlerken, Abdülhamit toplu halde kitap yakma seansları düzenlemektedir. Tarihi Çemberlitaş Hamamı kitap yakma seanslarının düzenlendiği yerdir. Ve binlerce yasaklanmış kitap, buralarda yakılmıştır.

Bugünün özgürsüzlüğünü, demokrasizliğini geçmişte aramak ve geçmişle bugün arasında bağ kurmak devrimci bir tavırdır. Aynı şekilde devrimci mücadelenin dünü ile bugünü arasında da doğru bağ kurmak devrimci tavırdır.

Yasaklar konusunda yazılarımızı gelecek sayılarda da sürdüreceğiz...

Mürekkebin Yanık Kokusu

Hüseyin Kıvanç

Hasat Yay.

Yumaklaşan sorunlara mercek tutmak

Gökhan KAYA

Dünyada hiçbir şey vazgeçilmez değildir. Yer, zaman, koşul faktörlerinin gerekliliklerine bağlı olarak, şeyler varlıklarını devam ettirirler. Bir dönem olmazsa olmaz niteliğinde olabilen, başka bir dönemde olmasa da olabilir. Ya da mutlaka olmaması, yerini bir başka şeye bırakması gerekebilir. Maddi yaşam koşulları, şeylerin varlığını devam ettirmesini ya da ettirmemesini zorunlu kılar.

İnsan yaşamında vazgeçilebilir ve vazgeçilemez şeyler vardır. Her insanın vazgeçilebilirlik koşulu birbirinden farklıdır. Farklılaşmalarda, yaşam alışkanlıkları, ilkeleri, tarzı, görüşleri, anlayışı, inançları, idealleri, ekonomik koşulları önemli etkenlerdir.

İnsanlar alışkanlıklarından kolay kolay vazgeçemezler. Yaşamlarında edindikleri en kötü şeylerin başında "alışkanlık"ları gelir. İyiliği, faydalığı bir döneme has olan bir şeyin alışkanlık edinilmesi, değişen koşullara rağmen alışkanlıkların varlığını devam ettirmesi, insan yaşamındaki geri yanları teşkil eder. İç ve dış etkilerle davranışların tekrarlanması hep aynı biçimde gerçekleşmesi sonucu beliren şartlanmış davranış biçimleri olan düşünsel ve güdüsel pratik yönelim, insanların gelişiminin, değişiminin önünde engel oluşturur. Bu durum; değişim istemekle istememek, değişim isteyenle istemeyen, değişim isteyenlerle istemeyenler arasındaki savaşım, yani eski ile yeni arasındaki savaşımdır.

Yeni olmanın doğal ve toplumsal gereklilikleri vardır. Bu gerekliliklerin başına, bir öncelinin olması ve ona göre "yeni" olması gelir. Bu öncel, "eski"dir. Yeninin varlığı eskinin varlığı üzerinde şekillenir; eski, yeniyi koşullar; yeni, eskiye göre yenidir. Eski ise zaman ve sürece göre eskidir. Yeni; kullanılmamış olandır, daha öncekilerden, öncellerinden farklı olandır. Yeninin oluşumu eskinin varlığıyla birliktedir. Eskinin geçerli olduğu koşullarda yeni olgunlaşır. Eski kendi içinde gelişip kendisini yadsıyan, yerini almaya çalışan yeni karşısında varlığını korumaya, ömrünü uzatmaya çalışır. Yeniye karşı sürekli savaşım halindedir.

Eski; tanınıyor olmasıyla, yarattığı alışkanlıklarla, tabularıyla, dönemine has ahlaksal değerleriyle, dönemin kendine özgü durumuna uygun oluşturduğu kurum ve kuruluşlarıyla, statükosuyla, alışkanlıklara uygun sağladığı rahatlıklarıyla, sahiplenildiği mevki ve makamlarıyla denenmişliğiyle, anlaşılmışlığıyla, kullanışlılığıyla, süregelen kurulu düzeniyle geleneksel yaşam tarzı ve benzeri türden bir sürü yönüyle yeniye kaşı direnir, soluk aldırmamaya çalışır. Kendine yaşam alanı açmaya çalışan yeni ise, eskiye karşı mücadelesinde, gücü zamandan ve zamana bağlı olarak gelişen ve kendine uygun olan koşullardan almaktadır. Yeni; ön açıcılığıyla kendine has süreci rahatlatmasıyla, yıpranmamışlığıyla ilgi çekiciliğiyle, ihtiyaçlara cevap olucu yanıyla, yarattığı yeni imkanlarla, açtığı makam ve yetki alanlarıyla ve benzeri yönleriyle eskiye üstün gelme, kendini hakim kılma gayreti içindedir.

Her yeni, eski olana değin, geçerliliğe ve yararlılığa sahiptir. Bu anlamıyla kimi yeniler kısa süreli faydalı olurken, kimi yeniler de uzun vadeli faydalılığa sahiptir.

Eski ile yeni arasındaki taraf tercihimizde önemli olan herhangi birşeyden vazgeçmek ya da vazgeçmemek değildir. Önemli olan vazgeçme nedenimiz ve nasıl bir şeye geçişimizdir. Herhangi bir şeyden başka bir şeye, sözde "yeni olmak", "geçmiş olmak", "yenilenmiş olmak" için geçilmez. Sosyal, ekonomik, ideolojik, politik anlamıyla değişen ve gelişen koşulların değişimi zorlaması, istemesi ve bizim de buna uygun hareket etme tercihimize bağlı olarak değişim yönelimine iradi olarak geçilir. Eskiden yeniye geçişimizde değişime niteliğini veren, değişime etkide bulunanın ideolojik-politik niteliğidir, yani bizim durumumuzdur.

Yaşamın doğal seyrine riayet etmek, sürekli yenilenmek durumunda olmaktır. **Yaşamın doğal seyrine iradi müdahalede bulunan devrimciler, yaşamın doğal seyrini hızlandırırlar. Bu hıza bağlı olarak değişimdeki zaman da değişir. Bu nedenle hızlı ve köklü değişiklikler yaşantımızın bir parçası olur. Bu nedenle kısa zamanda ve köklü bi-**

çimde yaşanacak yenilikler bizleri ürkütmemelidir. Değişimcilik devrimciliktir.

"Yenilenelim" ya da "yeni tarzı oluşturalım" çığlıklarının nedeni; koşullara uygun yaşamın gerçekliği ile örtüşen sağlıklı bir ideolojik-politik hattın oluşturulması gerektiği söyleminden başka bir şey değildir. Bugün hiç kimsenin elinde, koşullar şudur, koşullara uygun yol da budur diyebileceği reçetesi yok. Sadece reçetesi olduğunu sananlar var. Bu iş şöyle böyle olsun diyenler, illada bir şey söylemiş olmak için "*yarı-sömürgeci kapitalist*" ülke tahlilleri yapmalar, "yaşayış ve inanış farklılıkları"ndan dolayı "*Dersim'e özerklik*" istemeler ya da herkesin bildiği kalıpların alt alta yazıp çözüm önerisi ya da yeni tarz diye sunmalar vs. vs. (konumuz bunlar olmadığından dolayı geçiyoruz) var.

Kimileri yeni yaşam koşullarını anlama zahmetine katlanmıyor. Çünkü yoğun çaba ve emek gerektiriyor. Anlama faaliyetine girildiğinde, anladıklarının üzerinden araçların değiştirilmesi, geliştirilmesinin gerektiğini biliyor. Bu gereklilik peşi sıra yoğun bir mücadele ve yaşam pratiği gerektirecek; her gereklilik başka başka gerekliliklerin gereği olacak. Bunları biliyor, bildiği için de "ne lüzum var bunca zahmete" deyip kurulu yaşantısını riske etmeden hafızasında kayıtlı ezber kalıpları arasından, birbirini çağrıştıranları yan yana sıralayıp bir "çözüm" sunmaya gidiyor. Sunduğu esasta çözümsüzlük olan "çözümcübaşı" olmanın gururunu ve onurunu taşıyıp mutlu oluyorlar kendilerince. Kimileri de geriliklerinden dolayı neyin ne olduğunu görmüyor, sürecin gerekliliklerine ilişkin ne lazım geldiğini anlamadığından eskide "amanın bir ısrarcı bir ısrarcı!.."

Eskide ısrar dediğim, eski dediğim; bugüne değin elimizde aklımızda varolan, uzun yıllar pratiğe geçirme mücadelesi verdiğimiz ve yaşam koşullarıyla uyuşmadığını gördüğümüz, uyuşmamasına rağmen doğruluğu yanlışlığı bugüne kadar sorgulanmayan ve buna rağmen geleneksel bir düzlemde sahiplendiğimiz, sahiplenmek zorunda kaldığımız, değiştirilmesine karşı durduğumuz, yaşanan problemlerin de kişilerden kaynaklandığını, doğru tarzda yaşama geçirilememesinin nedeni de uygulayıcı rolüne soyunmuş bireylerden kaynaklı olduğu ve sorunları her fırsatta oportünist, revizyonist, korkak ve kaçkın bireylerin kellesini alarak çözmüş olduğumuz gelenek çizgisidir.

İdeolojik-politik ve örgütsel anlamda sahip oldğumuz gerçeklik, olması gerekenden uzak, durduğumuz zemin ile halkın gerçekliği birbirinden çok uzak noktalardadır. Halkın çıkarları doğrultusunda hareket edeceğimiz iddiasındaysak, bu iddianın arkasında olabilmek için halkı her yönüyle tanımamız gerekmektedir. Bugün olduğumuz nokta ile olmamız gereken nokta arasındaki farkı ortadan kaldırmanın yolu, çözüm yolumuzdur. Eski tarz dediğim; bulunduğumuz nokta ile olmamız gereken nokta arasındaki farkı görmediğimiz, yaşamın gerçekliğinden uzak politikalarımızı yaşama dayattığımız, bu nedenle de yaşamdan koparak örgütsel anlamıyla varlık yokluk arenasına düştüğümüz, kendi yaşam mücadelemizi yani varlığımızı devam ettirme mücadelesini sürdürdüğümüz tarzdır.

Eski tarzı bizzat yaşayarak tetkik ettiğimiz için eskinin ne olduğunu biliyoruz. "Yeni çözüm" olarak sunulan politikaların yeni mi, eski mi olduğunun ayrımına varabiliyoruz. Uzun yıllara varan mücadele deneyimimiz var. Bizim bilmediğimiz; uygun araçları hangi kafayla aradığımız ve aramamız gerektiğidir. Bilmediğimiz; ülkemizin özgünlüklerinin neler olduğu ve bunlara özgü araçların neler olduğudur. Bu noktada ifade edilen çözüm önerilerine önceden denenmişliğinden dolayı uygun değildir diyebilirken; şu yenidir, bu işin çözümü şöyledir diyebileceğimiz düşüncelerimiz bugün açısından henüz netleşmemiştir...

Kolektif olarak tartışma, sorgulama yönelimine bu nedenle ihtiyaç duyduk. Ama ne yazıkki ihtiyaçlarımıza bugün verilebilen cevaplar eskiden verilen cevaplardan pek de farklı değildir.

Bizim problemimiz şu alanda şöyle bir aracı nasıl örgütleyelim sorunu değil ki. Bizim ve esasta TDH'nin sorununun çözümü; kendini masaya yatıracak, sorgulayacak, ideolojik, politik, teorik anlamıyla süzgeçten geçirerek tıkanıklığının derinliğine inmeye çalışarak, geçmişini derinlemesine sorgulama yönelimine girmesidir. Bu cesareti gösteremeyenler marjinal konumlarının üstüne çıkamayacaklardır. Tabii işe kendimizden başlamamız en doğru adım olacaktır. Yani bizim gerçekliğimiz, kendimizi ve yaşamın gerçekliğini anlamaya müsait mi? Yaşama uygun araçların neler olduğunu bulmaya ve oluşturmaya, gerçekliğimiz müsait mi? Can alıcı nokta burasıdır. İdeolojik-politik donanmışlığımızın yeterliliği hangi boyuttadır? Bu noktada istenen çok şey değil ki. Hiç kimse anasından doğduğunda kirlenmiş değildir, ve hiç kimse kolektif içinde yer aldığında temizlenmiş değildir. Nasıl ki, bu düzen içinde kirlenmişsek, temizleneceğimiz alan da bu düzeni değiştirme mücadelesidir. Kastedilen pürüpak olalım, sonra mücadelenin enginliğine atılalım değildir. Sadece olumlu bir yönelime girebileceğimiz sağlıklı bir yaşam tarzının adımlarına sahip olalım yeter. Bizler kendi donanımsızlığımız, yabancılaşmışlığımız karşısında

olumlu bir gelişim-değişim-dönüşüm yaşamadığımız taktirde, istediğimiz kadar doğru politikalara ve araçlara sahip olalım, olumlu yönde ileriye doğru adımlar atamaz, kalıcı, köklü değer yaratamayız...

Kişinin kimliği, toplumsal kimlik mücadelesi içinde gelişip güçlenir, düşüncesindeyim. Ben ile biz olgusunun iç içeliği yadsınamaz. En asgari müştereklerde oluşturulabilen biz olgusu, "biz" yöneliminin doğru gelişimine bağlı olarak "ben" olgusunun gelişiminin zeminini oluşturur.

İnsan olarak öylesine donanımsız ve yabancılaşmış bir haldeyiz ki, birbirimize destek olmadan, birbirimizin üretimiz geçen yaşamlarına yönelmeden, arınmamış kişiliklerimizi, sanal dünyalarımızı çiğneyip atakayız... **Kişinin kendisi ile olan mücadelesi, kendi içinde yürüttüğü mücadele, en zor ve çetin mücadeledir**. Elbette bu mücadelenin seyrinin olumlu ya da olumsuz olmasında belirleyici öneme sahip olan kişinin kendisidir. Kimlik mücadelesinin, kişinin birebir yürütmek zorunda olduğu bir mücadele olması, kişinin tekleşmesi, yalnızlaşması anlamına gelmez. Bu mücadelede tekleşenler daralır, yol-yöntem zenginliği azalır. Kişi, kimlik-kişilik mücadelesinde derinleşemez. Ben olgusu biz olgusuna evrilemez. Kendimiz olma mücadelemiz, biz olgusunu ele alış tarzımızla birebir ilintilidir. Ben'in gelişimi yönündeki işlemin sağlaması, atılan adımına ihtiva ettiği "biz"sel içeriktir.

Önce ben olayım sonra biz olalım yaklaşımı mekanik bir yaklaşımdır. Her 'ben" içinde "biz"i ve her "biz" içinde "ben"i taşır. Bu düzlemden baktığımızda, "ben" ve "biz" olgusunu ayrı ayrı ele alamayız. Önemli olan: "ben" olmadan biz olarak hareket ediyor ve bu biz olma hali ben olma halini yadsıyorsa, buradaki "ben"in sürü güdüselliğine iteklenmiş olduğunu görebilmektir. Bu sakıncalı "biz" olma durumudur. Sürü güdüselliğinden kopabilme, "ben"in düşünmeye meyletmesini gerektirir.

Ezilmiş, bastırılmış her taraftan cendere altına alınmış biri sürü kişiliğin, yılların kazandırdığı alışkanlık ve yaşam tarzını terketme yönelimine girmesi, geçmişine başkaldırması kolay bir durum değildir, basit bir başkaldırı da değildir.

İnsan kimliğimize ve kişiliğimize yönelik topyekün bir saldırı arenasındayız. Bu saldırılara topyekün bir karşı duruş göstermek başarının anahtarıdır.

"Biz" olgusu, "ben"i sorgulamaya, tartışmaya yönlendiriyor, kişinin düşünebilme koşullarını yaratabiliyorsa, kişinin kendisi olma yönündeki engelleri kolektif tarzda ortadan kaldırıyor demektir. Bugün açısından, pratik anlamıyla bu konudaki doğru noktayı ve yönelimi yakalayabildiğimiz söylenemez. Tartışma sürecinde ortaya çıkan en belirgin yan; tasvip edilmeyen düşünce sahiplerini, kendimizi iradenin üstüne çıkararak dıştalamamızdır. Ortaya koyulan düşünceler hakkında, kendi düşüncelerimizi mutlaka koyacağız ama bu düşünce koyuşu, örgütsel bir tavır alışa vardırmaya hiç kimsenin hakkı yok. Sağlıklı bir tartışma kültürünün yaratılabilmesi için ifade edilen tarzda yaşanan olumsuzlukların üzerine gidilmesi gerekiyor. Birbirimize karşı sürdürdüğümüz olumsuz yönelimlerin önü alınmadığında, bu herkesi etkileyecektir. "Bugün o ise, yarın sensin".

Olumsuzluklar düzleminde; kişi kendi işinde ne kadar başarılı olabiliyorsa, dışındaki olumsuzluklar karşısında da o kadar başarı elde eder. Olumsuzluklarımızı sahiplenerek üstüne gitmek ve gidilmesinde zorlayıcı olmak, değişim ve gelişimimizde önemli bir etken olacaktır. Konuyu biraz daha somutlayacak olursak:

Yeniyi resmedeceğimiz vaadiyle ortay çıktık. Ressamlığa soyunduk. Eski tablonun üzerine çalışarak bir şeyler çizmeye çalıştık. Haliyle ortaya yine bir tablo çıkaramadık. Üstünde oynadığımızdan, eski tablo da orjinalliğini kaybetti. Kaybetsin, eskide gözümüz yok. Ama ortaya yeni bir şey çıkaramadığımz gibi, eski duruşun çok daha gerisine kaydık. Bu kayışı; önce kendi içimizde, farklı düşüncelere karşı geliştirdiğmiz dışlama tavrı ile ardından da Kürdistan ulusal mücadelesi ve önderliğine karşı ("Özgürlüğü Kazanmak İçin Zor Kaçınılmazdır" başlıklı yazıda sergilenen) geliştirilen tavır ile somutlamış olduk.

'95 çıkışı evvellinde muhalif olduğumuzdan kaynaklı maruz kaldığımız olumsuz yaklaşım ve yöntemlerin benzerlerini "Gebze olayı" diye ifade ettiğimiz sorunda kullanılmasına müsade etmekten ve kullanmaktan çekinmedik. Gebze'den yükselen farklı sese farklılığından dolayı tavır alındı. Tavır alındıktan sonra Gebze'de gelişen kimi olaylar alınan tavra gerekçe yapıldı ve hâlâ da yapılmakta, o kadar da anlatılmasına rağmen.

Gebze olayına, gelişmeler bilinmesine rağmen uzun süre sessiz kalındı. Sürece müdahalesiz kalmak sorunu daha da derinleştirdi. Karşı karşıya gelen tarafların; sorunu çözmekten çok uçlaştırmak yönünde attığı adımlar ile süreç bir yere gelince tıkandı. Tıkanan sürecin seyri örgütsel işleyiş, disiplin konularına saptırıldı. Kıstasları son derece şaibeli ve meçhul olan değerlendirmeler neticesinde bir grup insan 'uyumsuz, disiplin, irade tanımayan' oldukları gerekçesiyle dıştalandı, sürecin dışına atıldı. Şimdi de dıştalananlar için bu nitelemeler yerine "anti devrimci" gibi

kavram türetmeler üzerinden politikalar yapılmaya çalışıyor. El alem aya gitti geldi, biz hâlâ yaya politikası yapıyoruz.

Henüz araştırma-inceleme, tartışma, sorgulama dönemideydik. Tartışma 'evre'leri devam ediyordu. Hâlâ merkezi görev olarak insanlar düşüncelerini tartıştırırken ya da "tartıştırılmama" adı altında tartışırken, parti içinde sağ tehlikelerden bahsederek sürecin başında konuşulup anlaşılmasına rağmen, birilerinin kendilerince tehlike gördüğü kellelere kılıç sallamak tasvip edilmeyecek bir davranış biçimidir.

Tartışma sürecimiz sanki; "birileri düşüncelerini açıkca ifade etsin, biz de kimin ne söylediğini bilelim. Ondan sonra bir şekilde allem edip kellam edip, "bize"e aykırı düşünenlerin kellelerini alalım. Böylelikle içimizdeki çatlak sesler susmuş, biz de arınmış, yenilenmiş oluruz' manasında pratik anlam bulmaktadır.

Ayrıca 'evre'lerde ele aldığımız sorular, cevaplarını zaten bildiğimiz sorular olmaktan öteye gitmemiştir. Sorulan soruların cevaplarını bulmak yerine, hazır olan cevaplarımızı insanlara dikte ettirme çabası tartışma sürecine damgasını vurmuştur. Eski cevaplardan çok da farklı olmayan cevapların bugün güncemizi meşgul etmesinden bu durum açıkça belli olmaktadır. Soru sormamızdaki amacın; araştırma-tartışma sistematikliği içinde doğruya ulaşmak maksadı ile sormak değil, "doğru"larımızı dayatma, empoze etme maksadı ile sorulmuş olduğu da anlaşılmaktadır. Hiç kimse cevabını bilmediği soruyu sormadı, çünkü hiç kimsenin cevabını bilmediği soru yoktu!..

Dün yenilenme adına değme cümleleri peş peşe sıralamamıza karşın, bugün gelmiş olduğumuz nokta acıklı bir tablodur. Görünürde yönelimin ortasında ama esasta ise çoktan tamamlamış durumdayız. Bazılarımız söylemek istediğini söyleyip yapmak istediğini yapmıştır. Onlara göre gerisi fasa fiso...

Bir daha ifade etmek gerekiyor ki, geçmişin olumsuz izleri silinerek, insanların yeniden kendilerini şekillendirebilmeleri için gelenek tarzında köklü bir değişiklik zorunludur. Kendimizde yaşatacağımız değişiklik, tarz değişikliğini de koşullayacaktır.

Birebir insanların iradeleri dışında tarihsel olarak varolan; süreci, yönelimi, insanları şekillendiren, düşünsel ve yöntemsel gidişatı çizen, kendi içinde özsel bir tutarlılık arzeden bütünlüklü bir tarzın hakimiyetini kırmak, ona karşı bütünlüklü bir yönelimin geliştirilmesiyle mümkündür. Gelenek içinde alnımıza kazınan geleneksel "yazgı"mızın değişmesi de ancak bu temelde olacaktır. Tarih her süreçte tanıklık etmiştir ki, geçmişiyle köklü bir hesaplaşmaya gidemeyenler ileriye de gidememiştir...

Derinlemesine düşünülmeden çalakalem, uç söylem ve kötü benzetmelerle acelece yapıldığı belli olan, ulusal mücadelenin ve önderliğinin değerlendirmeleri, konunun hassasiyetinden uzak ele alınmıştır. Ulusal mücadele konusunda 95 çıkışıyla birlikte kolektif olarak oldukça duyarlı ve temkinli davranış sergileme gayretimizin bir çırpıda aceleyle ters yüz edilerek, duyarsızlık ve temkinsizlik abidesi kesilmenin hiçbir haklı gerekçesi olamaz.

Bir dönem (ve halen) kimi çevrelerin ulusal mücadele ve önderliği için dillendirdiği "yattı yatacak, sattı satacak" gibi ithamlara karşı çıkılarak, haklı eleştiriler ve doğru değerlendirmeler yapılmıştı. Ulusal karakterli bir hareketin ulusal özelliği dikkate alınarak, ulusal önderliğin politikalarının doğru temelde sahiplenilmesi adımları geliştirilmişti.

Geleneğimizin ulusal mücadeleye karşı giriştiği bazı haksız tutumların bir özeleştirisi mahiyetinde olduğu kabul edilebilecek olumlu girişimlerimizin neden seviye tutturulmamış söylemlerle bıçak gibi kesildiği anlaşılır gibi değildir. Şimdi de acaba demekten kendimizi alamıyor, kimi çevrelere kısa geçmişimizin özeleştirisi mi yapılmaya çalışılıyor diye düşünüyoruz... Yıllardan beri görmezden geldiğimiz, neredeyse yok saydığımız bir halkın mücadelesini artık görmeye başlamış olmamıza hak ettiği değeri vermemize, mücadelesini sahiplenmemize seviniyorduk. Ama gel gör ki, kendimize duyduğumuz aşk bizi neyledi?..

Diyelim ulusal mücadelenin ve önderliğinin genel gidişatını oldukça olumsuz görüyoruz. Peki bu olumsuzluğa karşı duruşumuzun saldırgan, küçümseyici, aşağılayıcı bir üslupla yapılmasına neden ihtiyaç duyduk? Ulusal önderliğin yeni stratejik politik açılımlarına eleştiriler yapılsa dahi, bu politikalar çerçevesinde hareket edenleri etkilemek, kendi "devrimci" çizgimizde toplamak için üslupda karşımıza alıcı tarz değil, yanımıza çekici bir tarz kullanılır. Ama tam zıddı yönde hareket edişin manası eleştirel olmaktan başka bir şey olduğu hepimizce sanılmaktadır. Ulusal harekete karşı onun içinden çıkmış ya da çıkacak olan şeyin desteklenmesi; o şey ile yakınlaşmak çabası ulusal harekete hakaret etmek değildir...

Ulusu ile özdeşleşmiş bir önderliğin bugün geliştirdiği ve "barış" adı altında sunduğu politikanın yıllar boyu süren ulusu bir yerden bir yere taşıyan silahlı mücadele pratiğinin üzerinde şekillendiği gözardı edilemez. Savaşın sürdürüldüğü biçim ve kullanılan araç bir sürece kadar mücadelinin seyrine, gelişimine derinlemesine nüfüz etmiş, hiçbir

koşulda küçümsenemeyecek ölçüde katkı sunmuş ve ulusal dirilişi koşullamış olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Ulusal mücadeleye en yüksek biçimde faydalı olarak taşıyan bu araç tıkandığında, gelişen koşullara denk düşmediğinde, ulusu ve mücadelesini daha ileriye taşıyacak yeni araçlara gereksinim duyulur. Ulusal mücadelenin duyumsadığı bu gereksinmeye ulusal önderlik yeni bir tarz, stratejik bir adımla cevap vermiştir.

Şimdi bizlere düşen ulusal önderliğin tıkanan sürecin önünü açmak için attığı yeni stratejik adım beğenilmiyorsa, eleştirmek ve yeni alternatifi sunmaktır. Ama tıkanan eski tarz, gelinen aşamanın alternatifi olmamaktadır. Tıkanan tarz aşılmalıdır. Hiçbir hareketi bir kör döğüşüne zorlamaya hakkımız yok. Biz süreci aşamadığımızda süreç bizi aşar, belirsiz bir dibe doğru düşüşümüz başlar. Ulusal hareketi başından bu yana ayakta tutan, geliştiren şey politik canlılıktır. Bu canlılığın sürekliliğine devam edemediği taktirde ne birlik beraberlik ruhu kalır, ne de başka bir şey, hareket de marjinalleşir gider...

Yeni sürecin gelişimi için ulusal önderliğin sunduğu açılımlarda eleştirilmesi gereken birçok ideolojik-politik belirlemeler vardır. Bunların eleştirisi mutlaka yapılmalıdır. Hassasiyetle üzerinde düşünülüp değerlendirilmelidir. Bu eleştiriler bir ulusun kurtuluş mücadelesine yapabileceğimiz en büyük katkı olacaktır. Bizler açısından da devrimci sorumluluk ve görevlerimizin icraası olacaktır. Bugün ne yazık ki doğru temelde yaklaşım sergilemek yerine bilimsel kuşkuculuğu kuşa çevirip hastalık derecesine vardırarak, müneccimliğe soyunmak hiç de sorumluluklarımızla bağdaşır bir yöntem değildir. Tıkanan eski 'tarz'ın yerine gelişim sürecinin önünü açmak maksadıyla geliştirilmeye çalışılan yeni tarz politikaları teslimiyet, ulusu ve önderliğini de teslimiyetçilikle suçlamak ulusal mücadelenin karakterinden ve Kürdistan coğrafyasında yaşanan mücadele pratiğinden hiçbir şey anlamamaktır.

Tarihsel belirleme ve değerlendirmelerimizde şunu hep gözardı ettik: Hiçbir ülkenin, ulusun coğrafyanın geliştirdiği mücadele 'tarz'ı birbirinin tekrarı ya da kopyası ol(a)maz. Taklitlerinden sakınılarak geliştirilen bir tarz, ancak mücadeleyi ileriye taşıyacaktır... Sunulan bir tarzı doğru görmüyorsak, bunun eleştirisini, "silahlı mücadeleden vazgeçmek teslimiyettir", "böyle bir tarz hiçbir ülkenin pratiğinde yoktur", "böylesi bir yönelimin sınıf mücadelesinde yeri yoktur" şeklinde yapılamaz. Sınıf mücadelesinde belki böyle bir tarz sonuç alıcı olmayabilir ama ulusal mücadele çerçevesinde kazandırıcı olabilir. Yoksa yok, yaşanmış pratikler arasında sorun olup olmaması değil ki. Sorun, bu tarzın ulusal mücadeleye kazandırıp kazandıramayacağı. Tıkanan sürecin önünün açılıp açılamayacağıdır.

Eğer ulusal hareketin geliştirdiği tarzla kazanım elde edemeyeceğini düşünüyorsak, yapmamız gereken ulusal hareketin iradesinin bölünüp parçalanmasına yönelik çağrılar değildir. Hareket parçalanır, bir iki parça bana düşer hesabı da devrimci bir hesap tarzı değildir. Yorgan gider kavga biter, kimseye de bir şey kalmaz.

Ulusal hareket bugün en zorlu ve hassas süreçlerinden birini yaşamaktadır. Yıllardır iliklere işlenmiş bir tarzı değiştirmek ve yerine yeni bir tarzı inşa etmek oldukça güçtür. Ama ileriye dönük büyük atılımlar böylesi güç süreçlerin üzerinde gelişir.

Olabilecek tüm olumsuzluklar, envai çeşit riskler göze alınarak oluşturulmak istenen yeni tarzın, başarıya ulaşmasının yeni kazanımlar yaratmasının yegane gereklerinden biri, bütünlüklü bir hareket tarzının izlenebilmesidir. Böyle bir gerçekliğin orta yerde durduğu görülmesine rağmen, bölünme çağrıları kimin çıkarınadır? İradesi parçalanmayan ama yanlış politikalar çerçevesinde hareket eden bir yönelim, yenilgi alsa da, olumsuz bir duruma düşse de bu olumsuzluğun ardından kalkması çok daha anlamlı olacaktır. Düşeceksek de hep birlikte düşelim, kalkacaksak da birlikte kalkalım. Göz göre göre neden düşelim diyecek olursanız, yeniden daha güçlü bir kalkış için halkla birlikte düşün derim... Ama bugün yaşananların hiç de sanıldığı gibi bir düşüş olmadığı anlaşılacaktır...

Geçmişin üzerinden yükselen ama geçmişin tekrarı olmaktan uzak olan yeni tarz politikalar Kürt halkı katında kabul görmüştür, gördüğü anlaşılmaktadır. Eskiden beri her koşulda, ulusal hareket muhalif olanların dışında, çok az bir kesim süreçten kopmuştur. Tüm saldırılara, imha politikalarına karşın yoluna devam eden, kervanı fırtınaya karşı yalnız bırakıp ayrılanları bu halk nasıl af eder bilemem, ama kimleri affetmeyeceğini iyi biliyorum!...

'95 çıkışıyla birlikte yola çıkarken kaç kereler, gelenek anlayışında varolan tabuları yıkmak adına adımlar atacağımızdan bahsetmiştik. Ama ne hikmetse örgütlenme forumundan hemen sonra içimizdeki bu "tabu yıkıcılar" kendilerinde yıkmayı vaat ettikleri tabular bağlamında hareket eden "Maocu gelenekçi"leri bu tabular üzerinde birlik yapmaya çağırdılar. Neden? Biz o gelenekçi anlayışı esas anlamıyla. tasvip etmediğimiz için "Maocu gelenekçi"lere tavır alıp, kaderimizi onlardan ayırmamış mıy-

dık? Kendimizin doğru görmediği zeminde elaleme "birlik yap" çağrılarına neden ihtiyaç duyduk? Madem illa bir çağrı yapacağız, çıkışımızdaki tutarlılığa bağlı kalarak, "tabuları yıkın" diye çağrı yap. Kendini, geçmişi sorgula diye çağrı yap...

Kendine sevdalananlarımız, şekillenişlerinde ve anlayışlarında "tabu"ların varlığını kabul "etmiyor"lar. Kendilerinde yıkılması gereken tabuları görmüyor, "tabuları yıkın" çağrısı yapmayı da akıllarına getirmiyorlar. Eski siyasi tespit ve ideolojik şekillenişimizde sorun görmedikleri, sorgulama evrelerinde ele alınan sorulara şu ana değin verilen cevaplardan ve pratikte atılan adımlardan bellidir.

Bugüne gelindiğinde ise ulusal hareketin stratejik-politik açılımlarının derinlikli bir değerlendirmesini yapmak yerine, ulusal hareket içindeki 'gelenekçi'lere eskide ısrar noktasında çağrı yapmak neden? Kadınların geleneksel yaşam alışkanlıklarını, toplumsal tabularını yıkmamaları gibi biz de geleneksel alışkanlıklarımızdan ve kafamızdaki tabularımızdan kurtulamıyoruz. Ama hakkımızı vermek lazım, gelenekçilik noktasında tutarlıyız!

Yıllardır bizi kötürümleştiren, ideolojik-politik tıkanıklığımızı bir solukluk aşarak sorunlarımızı esaslı aşacak yeni tarzı yaratmamaktadır. Kendi tıkanıklığımızı aşamıyoruz, bari başkalarının kendi tıkanıklığını aşma girişimlerinin karşısına tabularımızı, takıntılarımızı dikmeyelim.

Söylemlerimiz; ulusal haraketin attığı adımların köklü bir değerlendirmesini yapmadan, aceleyle kaleme alınmış sonuçsal ifadelerdir. Bu anlamıyla da ayakları havada belirlemeler olmaktan öteye pek fazla anlam taşımamaktadırlar. Değerlendirmelerde kendini gösteren; görüntülerden hareket, yüzeysel değerlendirme, yeni olana kafamızdaki kalıplarımızın dışında olana tahammülsüzlük, peşinen mahkum etme, eleştirmekten çok ezme, sorumsuzca seviyesiz tabirleri pervasızca kullanma, nelere mal olacağı düşünülmeden yapılan çağrılar vs. vs. Dosta düşmana sorgulayıcı yaklaşım tarzından ne kadar uzak olduğumuzu şu ulusal hareket değerlendirmesi pratiğinde de göstermiş olduk çok şükür!

Ulusal çıkarları doğrultusundaki mücadele hattında, tüm olumsuzluklara ve olanaksızlıklara rağmen, kitleleri aynı çatı altında toplayarak yığınla değer yaratan ve bu değerler üzerinde genişleyerek yükselen ulusal hareketin, yeni bir süreç geliştirmeye çalıştığı durumda, kitlelerin kafasını karıştıracak tavırlar geliştirmenin, çağrılar yapmanın kimseye faydası olmaz. Ulusal hareket, demokratik taleplerinde ısrarcılığını korurken ve egemenlerin tüm teslim alma girişimlerine, dayatmalarına, saldırılarına karşı direnirken, ulus tüm örgütlü örgütsüz gücüyle emperyalisit saldırılara karşı bütünlüklü bir direnişi ayakta tutarken, bizlerin bu direniş duruşunu gerçekleştirmekte ısrarlı olan ulusal hareket bağlamında bölünmesine ön ayak olacak çağrılar yapmamız, halkın, ulusun değil; teslimiyette ısrarcı olanların işine geldiği de açıktır. Ulusal hareketin düşmanları bile teslimiyetten bahsedemezken, bizlerin teslimiyet yaygaraları kulak tırmalayıcıdır. Bu gelişim kolektif'e kaybettiricidir. Bu halk yürüttüğü çetin mücadele pratiği içinde dostunu düşmanını ayırdecek rüştlüye erişmiştir. Çetin mücadele koşulları, yaşamın kılıçtan keskin gerçekliği halkı hem en iyi öğretmen, hem de en iyi öğrenci yapmıştır; bizlerin hiçbir zaman olamadığı kadar.

Ulusal hareketin teslimiyetçiliğinden bahsedilecekse bu politikalarında ve ideolojisinde aranmalıdır. Yoksa "barış sözcüsü olarak elçiliğe" gönüllü olmuş insanların fiziki denetim altına girmelerini, ulusal hareketin teslimiyetinin pratikleşmesi olarak ele almak biraz gülünç kaçıyor. Fiziki denetim altına girenlerin ideolojik anlamıyla teslim olmadıkları ortadadır. Bulundukları ortamın zorluklarına rağmen, seslerini yükseltip politikaları bağlamında görevlerini yapmaya çalışıyorlar. "Elçilik" eleştirilebilir ama ideolojik bir teslimiyet olarak ele alınamaz. Böylesi bir pratik izlemek örgütün gücünü ve politikalarına olan inançlarının ifadesidir. "Barış elçiliği" görevi nedeniyle fiziki denetim altına alınmayı kabul eden Kürt halkının çıkarları için görev ve sorumluluk bilinçiyle kendini feda ederek elçiliğe gönüllü olmuş insanlara atfedilen ithamlar yüzümüzü kızartıyor.

Asıl teslimiyet; kişinin ya da örgütün ideolojik-politik anlamda içte yaşadığı teslimiyettir. Kişinin kendi içindeki olumsuzluklara, zaaflara sessiz kalması, direnç gösterememesi, hastalıklı yaşamı kanıksaması bir teslimiyettir. Bireyin kendine dayatılan "sömürge kişiliği"ne başkaldıramaması bir teslimiyettir. Koşullara uygun olmadığı pratikte kanıtlanmış bir aracın veya geçerliliği bir döneme has olup, süreç içinde miadını doldurmuş araçlardan vazgeçmemek, aracı amaç haline getirmek de bir teslimiyettir. Yeniyi yaratma adına yola çıkıp, eskiye hatta daha da geriye çark etmek de eskiye teslimiyettir.

Ulusal önderliğin, sömürgeci insan kişiliğini yok ederek, direniş ruhuyla donatarak şekillendirdiği yeni nesil, Kürt halkının ulusal kurtuluşunu her ne pahasına olursa olsun gerçekleştirecektir. Böylesi şekillenen bir kişiliğin başka türlü davranması çok zordur. Bugünkü "barış politika-

ları"nı sahiplenen ve hayata geçiren, sizlerin de kabul ettiği; ulusal devrimci hareket içinde şekillenen devrimci kişiliklerdir. Dün ulusal hareketin şekillendirdiği insanlara devrimci diyenlerin, bugün hemencecik teslimiyetçi demesi garip kaçıyor. Kendi halkıyla bütünleşmiş bir hareketi bir çırpıda düşmanı karşısında diz çöküp yalvaran, teslimiyetçi ilan etmek, demokratik taleplerindeki ısrarcılığını görmemek oldukça komiktir. İşin şu tarafını da görmek gerekir ki kitleler eğer demokratik talepleri noktasındaki hareket tarzını dahi kaldıracak gücü gösteremiyorsa, devrimci tarzdaki politikalari hiç kaldırmaz. Ama biz dün yaşanlarından iyi biliyoruz ki bu halk en barbar saldırılar karşında dahi yılmamıştır. Bugün ortaya sunulan taleplerle birlikte daha da gelişip güçlenecektir. Demokratik talepler noktasında hareket eden, demokratik bir muhalefetin aynı zamanda devrimci bir muhalefet olduğu hepimizin malumudur! Çünkü hepimizin kabul ettiği gibi, demokratik bir kırıntı almak dahi devrimci bir yönelimle mümkündür! Bu bağlamda önüne demokratik talepleri koyduğu için egemen ulusa karşı muhalefet yapan ulusa ve önderliğine teslimiyeti seçti demek doğru değildir, akıl kârı iş değildir... Demokratik istemlerine cevap aldıktan sonra bu ulusun ve hareketin nasıl bir yol izleyeceğini kimse bilemez. Ama bu hareketin önderliğinin söylemi; özgürlük yürüyüşünün kesintiye uğramadan devam edeceği yönündedir. Ve bence herkes bu söylemi anlayamasa dahi saygı göstermelidir...

Halkıyla bütünleşerek, halk hareketi olmuş bir oluşumun demoktarik anlamda en küçük bir istemi dahi olsa bu istemi kesinlikle sahiplenilmelidir. Bir halka sırt dönmek, her şeyin en iyisini ben bilirim havalarında birkaç kişiye "devrimci gelenekçilikte" ısrar edin diye çağrı yapmak, marjınal bir kafa yapısının isteminden başka bir şey değildir. Marjinal bir yapının kendi içinde yaşadığı ayrılık, halkı ile bütünleşmiş bir hareketin yaşadığı ayrılıktan köklü bir farklılık taşır. Kolay ayrılıklarla dolu geçmişimiz, insanlarımızı çok kolay harcayan geleneksel anlayışlarımız bizleri olumsuz bir pozisyona düşürmekte, ucuz politikalara sürüklemektedir.

Ulusal mücadelenin ulusal çerçevesinde geliştirilmeye çalışılan yeni tarzın halkın desteğinden yoksun bir yönelim olarak değerlendirmek, hiç de gerçekçi değildir. Halk her şeye rağmen ulusal hareketin ve önderliğinin yanındadır, onu desteklemektedir. Ulusal önderliğin sunduğu yeni politikalar halkın gerçekliğine ve istemlerine yabancı değildir. Bu gerçeği ifade etmek Kolektif'e hiçbir şey kaybettirmez, aksine gerçeklik kazandırıcıdır.

Onbeş yıllık aktif mücadelede ödenen bedelin kimse tarafından gözardı edildiği yoktur. Bu tür demogojik söylemler her hareket için çok farklı biçimlerde söylenebilir. Seviye tutturamadığımız en ağır hakaretleri en zor döneminde bir ulusun önderliğine sarfettiğimiz halde, bizlere karşı kullanılan üslupda bir seviye vardır. Hiçbir şeyden öğrenemiyorsak, birazcık da olsa bundan öğrenelim...

Düşüyor olsakta
dipsiz bir kuyuya
kurtulmak için çırpınmayalım
bir başına.
Beraber düşelim
elele
yine yarın
birlikte çıkabilmek ve
bakabilmek için yüzyüze

(22/12/1999)

SINIRDA YAKARI*

Nihat ATEŞ

Sırrınım senin.
Açma
Ne suya, ne kuşa, ne insana
Öylece buruk
kalayım içinde.

Sırınım senin.
Dök.
Bütün camlar senindir
Varsam gözlerinde.

Sınırınım senin.
Aç
Kadın, çocuk ve erkek
Gelip geçsin üzerimde
Tok ve özgürce

Örtüsüyüm yalnızlığının.
Bırak.
Kaldırma beni.
Bu az yapraklı günlerde
öylece buruş buruş
durayım üzerinde.
Üşüme.

*(*) **Odkuyusunda Bir Ayna** adlı şiir kitabından.*
Tohum Basım Yayın

Sohbetin kimi notları

Eren CAN

M. Oruçoğlu, Avrupa'ya çağrılı seferlerinde gerçekleşen görüşmelerimizde, Kolektif'in çalışmalarında iki ana soruna dikkat çekti: Karduk ve sosyalizmin sorunları! Son görüşmemizde; Karduk sorununda belli bir netliğin olmasından memnun görünüyordu. Fakat 'sosyalizimin sorunları' konusunda aynı iyimserliğe sahip değildi.

Kendisiyle 'sosyalizmin sorunları' üzerine ayaküstü sayılabileek bir sohbetimiz oldu. M. Oruçoğlu, **U. Yürüyüş**'te yazdığı '*Taslağın taslağı*'nı* hatırlatarak, yazdıklarının ilgi uyandırmadığını belirtti.

Yarım kalan sohbetimizi dergi sayfalarında sürdürebiliriz diye düşünüyorum. Başkalarının da buna katılması durumunda gerekli bir tartışmayı bir nebze canlandırabilirsek.. iyi, verimli olacağı fikrindeyim.

Oruçoğlu genel fikirlerini "*Taslağın taslağı*" ve "*Birkaç nokta*" başlığıyla dergide dile getirmişti. Dolayısıyla bu ifadeleri baz alarak sohbeti sürdürmek durumundayım.

Şu an önümde duran "*Birkaç nokta*" başlıklı yazısı, "*Taslağın Taslağı*" başlıklı yazının düşünsel alt yapısını ifade ettiğinden yazımı buradan geliştirmeyi düşünüyorum.

Oruçoğlu, en fazla 'devlet' sorununa vurgu yapmakta. Sosyalizmde de kaçınılmaz olan bu kötü aygıtın olumsuz etkilerini asgariye indirmenin yolunun, geniş demokrasiden, taban inisiyatifinden geçtiğini ve devletin, 'ordu' gibi bir baskı mekanizmasından yoksun bırakılmasını önermektedir. Devamla sosyalisitlere, sosyalizmde yığınların devlete karşı mücadelesini normal karşılamalarını, bunu siyasal dinamizm olarak kabul etmelerini, uzlaşmaz bir karaktere bürünmemesi için kitle inisiyatiflerinin devlet üzerindeki kontrolünü güçlendirmeleri gerektiğini önermekte. '*Taslağın taslağı*' da zaten bu ifadelerin sıralanmış halidir.

Oruçoğlu için aslolan çalışan yığınlardır. İsterse adı sosyalist olsun, devlet ve ordu (ve hatta komünist partisi) gibi araçların, ebediyen arzulanmayan olguların, sosyalizmde kitleler karşısında zayıflatılıp sönümlenmesinden yanadır. Şimdi aklı başında hiçbir sosyalist, tersini savunamaz. Sınıflı toplumların ürünlerini (ki sosyalist devlet, kızıl ordu ve komünist partisi de buna dahildir) kutsamak, bu toplumu değiştirmek isteyenlerin işi olamaz! 20 yy. sosyalistlerince bunlar kutsanmıştır. Onları kutsamaktan geri dönmek konusunda Oruçoğlu ile hem fikirim.

Hal böyle olunca canlı bir tartışma haliyle pek mümkün görünmüyor. Sanırım Oruçoğlu'nun yazılarının tepki uyandırmamasının nedenlerinden biri de bu olsa gerek. Militarizmin ve bürokasiye dayalı sosyalizmin, körlerin dahi görebileceği bir biçimde çöküşü tecrübesinden sonra kimsenin aynı şeyi hararetle savunacak takatı olmasa gerek. Tabii bu günümüz sosyalistlerinin eski karakterden yeterince geri döndüklerinin kanıtı değildir. Sadece takat kalmamıştır; çoğunlukla da aynı karakter özgürlük ve demokrasi söylemiyle gizliden gizliye sürdürülür.

Zaten problemlerden bir tanesi de burada durmakta; sözlü ve yazılı olarak bir şeylere olmadık küfürü bastığımız halde, iç dünyamızda bunları kutsuyoruz. Ve ben, iç dünyamızın davranışlarımız üzerinde daha etkili olduğunu düşünüyorum; dolayısıyla bu konuda Oruçoğlu'na yapabileceğim tek eleştiri, işin formel yanlarıyla aşırı ilginiyor olmasıdır.

Oruçoğlu'nu bu tarzıyla ortaçağ sonlarının Avrupa'daki aydınlanmacılarına benzetiyorum. Onlar da burjuva demokrasisinin getireceği genel oy hakkı gibi bir eşitsizliğin doğal olarak hümanist bir toplumun gelmesine sebebiyet vereceğini düşünüyorlardı. İktisadi güçten bağımsız olarak siyasal alanda eşitlenmiş bireyler karşısında, iktisadi gücü elde tutan bir avuç insanın iktisattan gelen avantajlarını yitireceği varsayılıyordu. Yanıldıklarını görmek fazla uzun sürmedi.

Sosyalizmde bir avuç sömürücü insan, iktisadi gücünden de yoksun bırakılacağı için doğal olarak burjuvazinin iktisattan gelen tehlikesini bertaraf etmiş oluruz. Haliyle bu kez karşımıza bürokrasi, ordu, parti gibi tehlikeli kurumlar çıkmakta. Oruçoğlu bunların tehlikesini aza indirmek için bunların yetkilerini kısıtlayan, kitle inisiyatifini güçlü kılan yasal düzenlemeler üzerine yoğunlaşmakta...

İyi ne güzel.. fakat bu kurumların tehlike yuvası oluşların yasal düzenlemelerle engelleyebilecek miyiz? Elbette önerilen formel dü-

zenlemeler olmazsa olmaz! Fakat bize bundan da ötesi gerekli!

Çok iyi biliyoruz ki, kimi şeyler, kitleler üzerinde otorite olabilmek için ille de maddi-yasal avantajlara sahip olmaya ihtiyaç duymamakta. Modern dünyada önplana çıkan şey, kitlelerin yasal hakları ve özgürlükleriyle birlikte tam tersinin vuku buluyor olmasıdır; otoritenin gizlenmiş halinden bahsediyoruz ve bunun etkisi muazzam derecededir.

Almanya'yı düşünelim. Sözde dünyanın en demokratik anayasalarından birine sahip. Fakat şu an, siyasi otoriteye bağlı, onun kıskacında başkalaşmış yığınla insan vardır ortada? 1920 ve 1930'lı yıllarda Almanya ve İtalya'da aşağıdan kitle desteği ile iktidara gelen faşizmin, peşine taktığı insanları hatırlayalım. O dönemin tarihsel olaylarını anımsatmaktan ziyade, egemen siyasi otoritenin yeri geldiğinde kitleleri nasıl da boyun eğmeye ve emrine hazır hale getirerek savaştırdığını yeniden yeniden hatırlayalım. Günü geldiğinde sistem, "Heil ..." diye bağıracak insana ihtiyaç duyduğunda, bu malzemeyi bulmakta hiç de başarısız değil. Çünkü açık otoriteye hazır bir malzeme vardır. Bütün yasal özgürlükler ve haklara rağmen.. devletin içsel otoritesi olduğu gibi sürmekte...

Basit bir örnekle bunu biraz daha anlaşılır kılalım: Devletin yüksek bir bürokratının, bir politikacısının, bir güvenlik sorumlusunun herhangi bir skandala konu edilerek anlatan bir film izlemiş misinizdir (varsa da bir istisnadır.) Hayır! Skandala bulaştırılan bir başkasıdır hep. İtalyan'dır, Rus'tur, Çinli'dir, Türk'tür vs. vs. Niye acaba? Alman devlet görevlileri kirli işlere hiç bulaşmazlar mı?

Hayır sebep başka. Devlet istemez bunu, kitleler de istemez, filmciler de filmlerine bunu konu yapmaz.

Bir süre önce sağcı eski ikttidar partisinin vergi kaçırdığı ve dönemin başbakanlarının bizzat bunu organize ettiği ortaya çıktı. Dolayısıyla parlamento bütçe komisyonu ceza olarak bu partiye yapılan yıllık devlet yardımını kesti. Kestiler kesmesine de yığınlarca Alman bunun üzerine seferber olarak komisyonun kestiği paradan daha fazlasını toplayıp bu partiye verdiler. Neden diye araştıranların vardığı ortak sonuç şöyleydi: Alman halkı, kendine iktidarlık yapmış bir partiye, başbakanlık yapmış birine bu denli yüklenilmesini hoş karşılamıyor.

Biraz daha gerilere gidersek, 68 hareketinin vuku bulduğu ülkelerden birisi de Almanya'ydı. Ve bu hareketten zarar gören devletlerden biri. Birçok araştırmacıya göre, bu hareket sonrasında yerel, iktisadi ve bütün devlet kurumlarının en üst düzeylerde muhasebe yapıp önlemler geliştirildiğinden bahsedebilir. Böyle bir hareketin bir daha vuku bulmasının zayıf bir ihtimal olduğu, vuku bulması durumunda bile devletin-itkisadın bundan eskisi kadar etkilenmeyeceğini varsayıyor.

Nasıl önlemlerdi bunlar? Devlet-iktisati kendini olası tehlikeye nasıl hazırladı? Yasal hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasıyla önlem almaya kalkışmadığı kesin. Bizim gibi bağımlı ülkelerde olabilecek şeyler bunlar. Modern dünya böylesi ilkelliklere gerek duymadan da önlemlerini alabiliyormuş(!)

Uzatmadan söylemek istediğim; hak ve özgürlüklere dair yasal düzenlemeler, kitlelerin tutsaklığı tehlikesini bertaraf etmiyor. Formel özgürlüklerin olduğu bir ülkede formel özgürlükleri önermek ise işe yaramaz bir silahtır. Uluslar özgürlüklerini bağımlılıktan yana kullanıyorlar. Türk ulusu AB'ye katılmak için can atmıyor mu? 12 Eylül anayasasını onaylayan bu halk değil miydi! Bugün 6. Filo İstanbul'a gelse, "Defol!" diye kaç insan bağırır acaba? Sosyalizmde kitlelerin farklı olması gerekmiyor mu? Farklı olması gerekiyorsa formelliğin dışında bir şeylerin olması gerekmez mi? Oruçoğlu formel yasalara sarsılmaz güven beslemeyip arka planlarla ilgilenmeli. Bunun için de kuramsal hatlarımızı gözden geçirmemiz gerekli... Ama üzülerek görmekteyim ki, Oruçoğlu bunları es geçip, moral değerlerle işi idare etmeye çalışmaktadır.

Örneğin; yazısının bir yerinde "*... sosyalizmde devlet var ama sınıflar ve sınıf mücadelesi yoktur, sınıf mücadelesi var ama sınıf yoktur...*" gibi anlayışların devleti kutsayıp, kitlelerin bu devlete yabancılaşmasına hizmet ettiğini söylemekte. Yani sosyalizmde "devlet var, sınıf ve sınıf mücadelesi var!" gibi klasik bir kuramı tekrarlamaktadır.

Var veya yok! Yok demenin devleti kutsadığı açık. Ya var deyince ne olacak? Çinliler hararetle var dediler; "burjuva karargahları bombalayın!" dediler. Ne oldu? Kitleler, önüne gelenin boynuna ip atıp arkasına da bir tabela açıp sokak sokak gezdirince burjvaziyi vurduklarını mı sandınız? Hayır! Böyle yapmakla yanılmaktaydılar; vuracaklarını yaşatmanın ta kendisiydi bu! Aynı dönemde "sınıf mücadelesi" diye bas bas bağıranlar, "Mao Zedung Düşüncesi" kılavuzluğunda ilk atom bombasını yapıp patlattık!" diye de övünmüyorlar mıydı? Maoizmle atom bombası yapanların Li Şao Şi'ye vurmuş olmaları çok da önemli değil!

"Sınıf var, mücadele var!" gibi

argümanların hepsinin çarpıtılıp eskiye yaraması mümkün. Böylesi formülasyonlar da kitleye açık hedefler göstermekten oldukça uzak. Kitlelere, "burjuvaziye vurun!" diye bir çağrı yapıyorsun, ama ortada görünen bir burjuvazi yok! Bu boşluğu birileri dolduruverir; bakarsınız, üniversitedeki bir eğitimci boynunda ip, sokaklarda sürüklenmekte... Bir bakarsınız Şanghay kömünündeki işçiler burjuvadırlar! Hatta ellerinde Mao posterleri ve Kızıl Kitap olduğu halde kitle ve gençlik örgütleri birbirlerini dövüyorlar vs. vs.

Bu neyi gösterir? İktisadi ve sınıf indirgemecilikle toplumsal olguları yeterince açıklayamayacağımızı. Hele özellikle de sosyalizm söz konusu olduğunda vuracağımız hedefler bulanık. **Düşmanlarımızın bir yanına vurup öbür yanını yaşatıyoruz**; sosyalizmde bu vurma ve yaşatma işi daha da karmaşıklaşmakta. Öncesinde vurduğumuz belirgin yan yok karşımızda; zifiri karanlıkta sağa sola tekmeler mi sallayacağız. Bu rastgele tekmeler bir süre sonra bize dönecektir! Işığa ihtiyaç var! Karanlıkta kalan olguları aydınlatmalıyız! Bu aydınlanma olmadan verebildiğin kadar inisiyatif ver, kitlelerin kendilerini vurmak dışında başka seçeneklerini bulmalıyız.

Oruçoğlu, sosyalizmde 'sınıf var, sınıf mücadelesi de.' 'Kapitalist toplumda tek tek patronlara yönelen işçi eylemi, sosyalist toplumda doğrudan devlete yönelir" diyor. Oruçoğlu gibi derin düşünen birisinin, böyle kağıt üzerinde güzel görünen kuramlarla işi idare edişini ancak işi başından savdığına yoruyorum. Sosyalizmde devletin burjuvaziye, kitlelerin ise proletaryaya denk düştüğünü söylemek gerçekten çocuksudur. Saflık derecesi ölçülmez bile, bunu kendisini de bilir. Devlet burjuvazisinin yuvası da kitleler değil mi? Böyle saf bir ayrım mümkün olsaydı, devletin canı cehenneme derdik, olur biterdi.

Oruçoğlu ile sohbetimizde en fazla zaman alan; 'teknolojik gelişim', 'boş zaman', 'tembellik hakkı' ile ilgiliydi. Yazılarında da anlaşılacağı gibi kendisi de teknolojik gelişmeye büyük hayranlık beslediğini gizlemiyor. Nedense bunun hep iyi yanlarını algılamakta. Gelişen teknolojisinin insanları tüketime yönlendirmesi, toplumsal iş bölümünü geliştirmesi vs. konularına dikkat çektiğimde ise bu olguları daha çok kapitalizmin aşırı pohpohlamasına yorumluyordu. Kapitalizmde bu olguların aşırı pohpohlandığı doğru fakat bu olmasa da hızlı gelişen teknolojinin böylesi yan etkileri vardır.

Başarısının toplumsal işbölümünü yok edebilmesinde mümkün olacak sosyalizmin adamakıllı bir çare bulması şart! Teknolojinin hızını kesmek insana dönmekle mi olur, yoksa daha farklı bir karakterde bir teknolojiye yönelmekle mi?.. Bu konulardaki teorik çalışma ve görevler, marksistlerin önünde görev olarak duruyor.

Teknolojiyle ilgili bir örnek verirsek, hesap makinesinin varlığı birçok insan için karmaşık hesapları mümkün kılmakta. Bu iyidir, insanları bazı ağır yüklerden kurtarır. Diğer yandan, daha hızlı, daha fazla arabaya ihtiyaç yoktur, teknoloji burada frenlenebilir.

Oruçoğlu'nun fantazisi oldukça geniş. Örneğin sık sık ileride insanın üreme işini makinelerin devralacağını, bunun da kadınları dokuz aylık bir yükten kurtaracağını söylüyor.

Oruçoğlu insanı civcivle karıştırdı sanırım. İnsan hakkında fikri ne acaba? İnsanı 'kuluçka makinasına doğurtturmak da neyin nesi? Hiç düşündün mü, hemen hemen tüm teknik aletlerin insana semer vurup bindiklerini... Hal böyleyken cenini, makinanın insafına bırakıp bir de kuluçka makinasını insana bindirmek! Aman aman! Zaten kapitalist teknoloji insana ait ne varsa tarumar etmiş durumda. Oruçoğlu birşeyler önerecekse işin kaçamağına varmadan sırtımızdakileri nasıl indirip, bizim onlardan nasıl çabuk kurtulacağımızı söylesin!

Boş zaman, tembellik hakkı gibi konularda ise önemli ölçüde yanıldığını görüyorum. Ben gelecekteki problemin insanın üretimden kurtulması değil, **üretimin insanileşmesi** olarak görüyorum. Sekiz saat çalışmakla dört saat sıkı çalışma arasında yalnızca nicel bir fark vardır. Sekizi dört yapmakla hiçbir şey insani olmuş olmuyor... Basit bir örnekle, köylerimizde insanlar kızgın güneşin altında saatlerce orakla ekin biçerlerdi. Bunların arasında tarlanın sahibi olmayanlar da olurdu. Ekinin kime ait olduğu o kadar önemli değildi. Biz çocuklar da katılırdık ekin biçme işine.

Basit bir sebebi vardı tüm bunların; o da özgür çalışmaydı. Eğlence vardı, insanlar olmadık şakalar yapar, türkü söyler eğlenirlerdi. Soğuk ayranın, sıcak çayın, ekşi çökeleğin tadı vardı orda. İnsanlar tarla biçmek için bir şeylerden feragat etmek zorunda değillerdi. Çocuklu bir kadın tarla biçiyor diye çocuğundan uzak değildi, çocuğunu tarla biçerken de sevebilirdi, azarlayabilirdi. Bu üretim maddi açıdan verimsizdi, ama insaniydi. Bir biçerdöver onlara insanın günlerce yapabildiğini bir saatte yapsa da insandan çaldığını asla geri vermez diye düşünüyorum.

** Uzun Yürüyüş, Sayı: 1, 2, 3*

Sanal Devlet(2)

Deniz GÜNEŞ

TC DEVLETİ, HANGİ KOŞULLARIN ÜRÜNÜDÜR?

Osmanlı'yı iyileştirme (çünkü hasta adam diyorlardı) çabalarından vazgeçip, onun ölümünün daha faydalı olacağını düşünen emperyalistler, dünyayı yeniden paylaşmak amacıyla 1. Dünya savaşını başlattılar. Savaştan önce Osmanlı devleti, emperyalistler elinde bir oyuncak durumundaydı. Fakat bu sıralarda, emperyalistlerin kucağında büyüyen komprador burjuvazi ve toprak ağalarının Türk olan kesimi, emperyalist efendilerinin bazılarının da desteği ile bir "ulus devlet" yaratma girişimine başlamıştı.

Almanların hizmetinde savaşa giren bu sınıflar, savaştıkları ülkelerden çok, Osmanlı topraklarındaki Türk olmayan uluslara ve azanlık milliyetlere yönelmişlerdi. Bu sürecin başlangıcında, Osmanlı topraklarında iktisaden en güçlü ve en yaygın örgütlü olan Ermeniler, Türk egemen sınıflarının esas hedefi olmuşlardı. Daha sonraları, Hitler'in Yahudi soykırımına örnek alacağı, Ermeni soykırımı bu süreçte gerçekleşti. Gerek savaş süresince, gerekse "işgale karşı" olunduğu sürece komprador Türk burjuvazisi, hem farklı ulus ve burjuvalarından, hem de ezilen sınıfları temsil eden tüm muhalifleri ortadan kaldırdı. Anti-emperyalist kurtuluş savaşı diye yutturulmaya çalışılan süreç, alternatifleri ortadan kaldırma sürecidir. TC devleti, içte ve dışta yoğun bir sınıf savaşlarının ortasında doğmuştur.

1. Dünya savaşı, Rusya'nın emperyalist zincirin halkalarından kopmasına neden olmuştur. Proletaryanın önderliğindeki Ekim Sosyalist Devrimi, tüm dünya proletaryasına ve ezilen halklara kurtuluşları için umut ışığı doğurmuştur. Tüm dünya burjuvazisine de büyük bir karabasan çökmüştür. Emperyalistlerin -özellikle de petrol yataklarının bulunduğu yerler- bölgedeki çıkarları, Ekim devriminin ezilen halkları harekete geçiren fırtınası ile tehlikeye düşmüştü. Bu devrim fırtınası, eski Osmanlı topraklarındaki ezilen sınıfları ve ulusları harekete geçirdi. İşte bu koşullarda emperyalistler, stratejik bir bölgede, bir başka zayıf halkanın zincirlerinden kopmasını engellemek, ama aynı zamanda kendilerine sorun yaratabilecek durumdan çıkarmak şeklinde stratejik bir politika oluşturdular Türkiye için.

Kemalist devrim, bir ülkedeki iç çelişkiler sonucu doğan bir bunalımdan -ki böyle bir bunalımda vardı- çok, emperyalist sistemin bunalımının çatışmaya dönüşmesi sürecinde olmuştur. Kemalist devlet, 1851 Fransa'sında olduğu gibi, egemen sınıfın yönetemediği, ezilen sınıflar içerisindeki en modern sınıfın, henüz yönetme yeteneği kazanamadığı koşullarda ara bir sınıfın, aradan sıyrılarak harekete geçmesinin bir ürünü değildir. Kemalist devlet, kendisinden önceki -Osmanlı- egemen sınıflardan Türk unsurunun, diğer uluslardan unsurları tasfiyesi ile oluşmuştur. Bu konuda bir iki örnek vermeyi gerekli görüyoruz. Rumları ve Ermenileri, sonuna kadar desteklediği, ancak "anti-emperyalist kemalist hareketin, bağımsızlık mücadelesi karşısında, bu desteğini çekip kaçtığı söylenen İngilizler ve onların destekçisi Amerikalılar ne yapmış, ona bakalım önce; *"... Fakat, Kars ve İzmir olayları, Rumların ve Ermenilerin İngiliz ordusunun itibarını yükseltecek insanlar olamadıklarını göstermişti. Ermeni dostu sıfatıyla Türkiye'ye gelen Amerikalılar, hatta İngilizler, Türk dostu olarak dönmüşlerdi.* (Prf. Jaeschke'den aktaran S. Selek, Anadolu İhtilali)

Kemalistler, İttihat ve Terakki'nin tamamlayamadığı işi, "işgale karşı savaşmak" adına tamamlamışlardır. Bir başka yanılgı da kurtuluş savaşı sürecinde Kürtlere dokunulmadığı ve onlarla birlikte hareket edildiği yanılgısıdır. Oysa, hem 1. Dünya savaşı sürecinde hem de kurtuluş savaşı sürecinde (Koçgiri isyanı ve bastırılmasının tarihi 1921'dir) onbinlerce Kürt katledilmiştir. Kemalistlerin politikası; *"Vazgeçilmez Türk vatanı içinde bulunanları behamehal(derhal) Türk yapmaktır. Türklere ve Türkçülüğe muhalefet edecek anasır(unsurları) kesip atacağız. Vatana hizmet edeceklerde arayacağımız evsaf (özellik) her şeyden evvel o adamın Türk ve Türkçü olmasıdır."* (Vakit gazetesinde yayınlanan İnönü'nün demeci, 1927) olmuştur. Onların vazifesi herkesi Türk ve Türkçü yapmaktı.

Muhalefet edeni ise kesip atmak... Bazıları bu bakış açısının İttihatçı artığı İnönü'nün kişisel görüşü olduğunu iddia edebilir. Oysa bu politika, İttihat ve Terakki ile başlayan, Kemalistler tarafından yaşama geçirilen ırkçı-şoven Türk burjuvazisinin politikasıydı. Kemalistleri İttihatçılardan ayrı görenlere, M. Kemal'in şu sözleri bir cevap olur sanırız: *"Vakitle bir çoğumuz o cemiyetin kurucusu ve üyesi bulunuyorduk. Son kongresiyle tarihe intikal eden bu cemiyetin mensuplarıyla, bilahare teşekkül eden teceddüd fırkası mensuplarının hepsi büyük milletimizin yüce azminden doğan Anadolu ve Rumeli Müdafaa-ı Hukuk cemiyetine iştirak veya iltihak etmiş ve bu cemiyetin programını kabul etmiştir.* (S. Selek, Anadolu İhtilali)

Aslında İttihat ve Terakki ile onun devamcısı olan Kemalistlerin politikalarına çok daha çarpıcı örnekler verilebilir. Ancak biz burada meselenin özünü ortaya koymaya çalışıyoruz. Bu özde, Osmanlıdan alınan gelenektir. Bu geleneğe göre de; iktidar için önce kendi içindeki alternatifini ve muhalifini yok edeceksin. Bu politikayı -İttihatçıların politikasını- en güzel, gazeteci R. Halid ifadelendiriyor. Osmanlı'nın ye-

nilgisi ve teslimiyeti sonucu ülkeden kaçan İttihat ve Terakki önderlerine hitaben şunları yazıyor. "*Muhalif mi? Sür ölüme. Rum mu? İste parasını. Ermeni mi? Kes kafasını. Arap mı? Çek ipe. Kadın mı? Gönder eve. Haydut mu? Buyurun köşeye. Külhanbey mi? Gelsin yanıma. Yahudi mi? Sor fikrini. Kalan kimseye at sopayı, paraları koy cebine; işte sizin programınız.*" Bu program bir iki değişiklikle (Rumlar ve Kürtleri, bir de komünistleri kesmiştir) Kemalistlerin programı. Zaten Kemal'in kendisi de programlarının İttihatçıların programı olduğunu söylemiyor mu? Egemen sınıfın Türk olan unsurun; ulusal ve sınıfsal açıdan, alternatif ve muhaliflerini yok etme politikası, "Büyük Türk Ulusu'nun "Başbuğ"u M. Kemal'in, kendi alternatif ve muhaliflerini yok ederek, faşist diktatörlüğünü oluşturmasına kaynaklık etmiştir. Kemalistlerin ünü, Teşkilat-ı Mahsusa'nın ürünü olduğu hatırlanırsa, muhaliflerine karşı oynadığı oyunlar ve vahşice cinayetlerini hatırlatmaya gerek kalmaz.

Kemalistlerin sınıf tahlili konusunda en büyük yanılgı da "sivil-asker bürokrasi" kavramından ne anlaşılması gerektiği noktasında kendini göstermektedir. Sivil-asker bürokrasi, elbette toplumdaki sınıflardan görece bir bağımsız görünüm verir. Ancak bu durum, onun toplumdaki üretim ilişkilerini elinde bulunduran, egemen sınıftan tümüyle bağımsız olduğu anlamına gelmediği gibi, tam tersine esas olarak onun hizmetinde olduğunu gösterir. Osmanlının son dönemindeki sivil-asker bürokrasi hangi sınıfın hizmetindeydi? Kurtuluş savaşını yürüten ve sonraki devleti kuran kadrolar Osmanlı'nın sivil-asker-bürokrasisi değil miydi? Bizce bu soruların cevabı açık. Ancak bu konularda kafaları karışık olanlara, onların kafa karışıklıklarına temel aldıkları kaynaklardan Yerasimos'tan bir aktarma yapalım ve bakalım bu asker-sivil bürokrasi önce hangi sınıfları tasfiye etmiş; *"... Onların bütün iktidarı ellerinde bulunduruyor olduğu görüşü olsa olsa ülkedeki sosyal sınıflardan herhangi biriyle görüşmeye girme tercihini ellerinde bulunduruyor olmaları anlamına gelir. Kısacası onların siyasal gücü bu pazarlık masasında oynayabilecekleri bir kozdan başka bir şey değildi. Bu pazarlık masasında onlara eşlik edebilecek muhtemel güçlere, yani işçi sınıfıyla köylülere gelince, milliyetçiler tarafından, birer muhatap olarak çoktan tasfiye edilmişlerdir."*

İşçi sınıfı ve köylülüğü tasfiye eden Kemalistler, İzmir İktisat kongresinde, İstanbul, İzmir komprador burjuvazisi ve toprak ağalarının örgütü olan Çiftçi Birliğinin programını kabul etmişlerdir. İçerde komprador burjuvazi ve toprak ağalarına dayanan Kemalistlerin dış desteği de bu sınıfların emperyalist efendileriydi. Çağlar Keyder **"Türkiye'de Devlet ve Sınıflar"** adlı yapıtında bu konuda şunları söylüyor; *"Yabancı sermayenin Hıristiyan burjuvazinin yerini almasının bir başka örneği, yabancı bankaların faaliyetlerinin yaygınlaşması ve bu yaygınlaşma içinde en önemli payın dış ticarete yönelik kredilere ait olmasıydı. Bütün kredilerin üçte iki ila dörtte üçü, yeni kurulan sanayi şirketleri içinde de önemli bir yere sahipti. 1923 ile 1929 arasında sanayi şirketlerine yapılan yatırımlar içinde yabancı sermayenin payı Türklerin payının tam iki katıydı. Ayrıca, bazı yabancı firmalar, devletten belli malları ithal etme ve iç pazarda satma tekelini almışlardı. Bütün bu faaliyet yerli (Rum ve Ermeni) sermayenin güçlü olduğu Osmanlı dönemine göre, yabancı sermayenin ekonomideki öneminin arttığını ve farklı bir nitelik kazandığını gösterir."*

Bu gerçeklere rağmen Kemalistleri, anti-emperyalist değerlendirmek, neye hizmet eder acaba? 1929'dan sonraki devletleştirme politikalarını da milli ekonomiye geçiş olarak görmek de ya cahillikten ya da Kemalizm hayranlığından kaynaklanmaktadır. Bakalım Ç. Keyder aynı yapıtında bu politika konusunda milli iktisat ve tasarruf cemiyetinin örgütlenmesini anlatırken ne diyor. *"... Bu tür bir düzenleme, cemiyet tarafından toplanan Mussolini dönemi Corparazione'lerine benzer biçimde Türk sanayicilerinin sektörlere göre örgütlenmesini tavsiye eden 1930 sanayi kongresinde de devam etti. Bu girişimlerin önemli yönü, hükümetin toplumsal örgütlenme alanı, sadece doğrudan doğruya değil, aynı zamanda fiilen merkezi otoritenin kontrolünde olan ideolojik aygıtlar yoluyla işgal etme eğiliminin kopyasıdır. Ayrıca Türk cumhuriyetçilerinin Avrupa'ya İtalyan faşistlerince tanıtılan örgütsel yenilikleri de keşfettikleri belli olmuştur. Bu keşif iktidardaki partinin kendisine ve toplumdaki yerine bakışında görülebilir."*

Görüldüğü gibi 1930'lardaki politikalar, yabancı sermayeyi kovup, ulusal burjuva yaratma politikası değildir. Ç. Keyder'in söyledikleri çok açık.

Kemalistler, emperyalist efendilerinin ihtiyaçları doğrultusunda, siyaseti olduğu gibi ekonomiyi de yeniden örgütlüyorlar. Devletin sınıfsal dayanağını ve emperyalistler ile bağını ortaya koyduktan sonra, onun ideolojik şekillenmesine de kısaca değinelim.

Türk devleti, yukarıda açıklamaya çalıştığımız gibi, komprador burjuvazi ve toprak ağaları ile onların efendisi emperyalistlerin ihtiyaçlarına göre kurulmuş, karşı-devrimci bir devlettir. Bu devletin ideolojisi de gerici ve karşı-devrimci bir ideolojidir. Çünkü; bu ideoloji esas itibarı ile ırkçılık ve şovenizm unsurlarını içermektedir. Bunun adı da Kemalist faşizmdir. Türkiye'de o günkü koşullarda kapitalizmin geri olmasından kaynaklı olarak, Kemalist rejime faşist denilemeyeceğini savunanlar ciddi şekilde yanılıyorlar.

Kapitalizmin, kendi iç dinamikleri sonucu hakim üretim biçimi olduğu ülke sayısı çok azdır. Kapitalizmin merkezi Avrupa'da bile, sanayi devrimine geç giren ülkelerde uluslaşma ve kapitalizmin hakimiyeti epey sorunlu olmuştur. Bu ülke burjuvalarının, 1848 devrimlerinden korkup, feodallerle uzlaşmaları sonucu, burjuva devrimleri karşı-devrimlere dönüşmüştür. Bu karşı devrimci burjuvaların bir kısmı, gerek kendi ül-

kelerinde gerekse sömürge ve yarı-sömürgelerinde faşizmin finansörlüğünü yapmıştır. Osmanlı'da kapitalizm, dolayısıyla burjuvazi iç dinamiklerin gelişmesi sonucu değil, aksine iç dinamiklerin yabancı kapitalizm tarafından yıkılması sonucu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, Osmanlı'da ortaya çıkan kapitalizm yabancı kapitalizm, burjuvazi de komprador burjuvazidir. Ayrıca çok uluslu devlet olan Osmanlı'da diğer milliyetçilik akımlarında olduğu gibi Türk milliyetçiliği de emperyalist merkezlerde oluşturulmuş bir ideolojidir. Türk milliyetçiliği diğerlerinden daha fazla batı kaynaklıdır. Bu nedenle, Türk milliyetçiliğine yurtseverlik, anti emperyalistlik atfetmek, bilgi yetersizliğinden kaynaklanmıyorsa, en hafif deyim ile bu ideolojinin etkisinden kurtulamamaktır.

Türk milliyetçiliği ve Türk burjuvazisi mali oligarşinin desteğiyle geliştirilmiş ve büyütülmüştür. Türk ocaklarının kimler tarafından kurdurulduğu, yönetildiği ve finanse edildiği iyi araştırıldığında Kemalist faşizmin ne olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Ayrıca Türk ordusunun kimler tarafından eğitilip yönetildiği sorusunun cevabı, faşizm konusundaki kafa karışıklığını giderebileceği kanısındayız. O çokça ifade edilen "ulusal burjuvazi" kimlerin beslemesidir? Ağırlıklı olarak Yahudi ve Alman sermayesi tarafından palazlandırılmıştır. Rumlar ve Ermeniler esas olarak, Fransız ve İngilizlerle iş yaptığı (daha doğrusu Osmanlı'daki yerli dayanaklar olduğu) için Almanlar da Yahudilerin bir kısmı ve Türkleri yerli dayanak olarak seçmişlerdir. Faşizmi mali oligarşiden ayrı, yerli kapitalizmin ve yerli burjuvazinin işi olarak gören karışık kafalar ancak yukardaki sorularla kafalarını karıştırır ve Kemalist devleti tanımakta zorlanırlar. Kimileri de kalkar; *"... Hatta Türk örneğinde olduğu gibi ideoloji, devlet kurulduktan sonra oluşturulur."* (Hedef, Sayı 96) der. Evet, Kemalizm TC devletinin ideolojisidir.

Ancak bu ideoloji Türkçülükten başka bir şey mi? Aslında bu tür yaklaşımlar, marksizmin ideoloji ve devlet sorununa yaklaşımını revize eden anlayışların ürünüdür. Somut olarak formüle edersek kuruluşundan günümüze kadar Türk devletinin ideolojisi ırkçı faşist bir ideoloji olan Kemalizmdir. Türk egemen sınıfları; emperyalist efendileri ve kendi ihtiyaçları doğrultusunda, devletlerini de sürekli yenilemek durumunda kalmışlardır. Emperyalistlerarası çelişkiler, egemen sınıflara da yansımış, bu çelişkiler zaman zaman çatışmalara kadar varmıştır. Egemen sınıflar, gerek kendi aralarındaki savaşımda, gerekse emekçi sınıflar ve ezilen sömürülen Kürt ulusuna karşı savaşımda, çok çeşitli yöntem ve araçlar kullanmışlardır.

Devlet örgütlenmesinin üretimdeki işbölümünün bir yansıması olduğunu belirtmiştik. Bu işbölümü kaptalist toplumda en üst boyuttadır. Bu yaygın işbölümü ve ekonomideki anarşinin yansıması olarak, burjuva devletin daha karmaşık bir hale geldiği açıktır. Kapitalist-emperyalist sistemin bir parçası olan Türk devleti de çok karmaşık bir görünüm arz etmektedir. Bu görünümün -egemen ideolojinin etkisi dışında- kitlelerde bilinç yanılsamasına yol açması doğaldır. Ancak, marksizm adına yola çıkıp, devletin gerçek niteliğini kararacak söylemlerde bulunmak hiç de doğru bir yaklaşım değildir. Türk devleti, daha önceleri olduğu gibi, bugün de resmi ve sivil faşist örgütlenmelere sahiptir. Bunlar açık olduğu gibi gizli de olur.

Susurluk ve Hizbullah gibi olayları salt ABD eperyalizminin Türk devleti içerisindeki uzantısı olarak görmek/göstermek doğru değildir. Veya Türk devletinin bu tür "kirli" işler yapmasının tarihini, ABD ile girdiği ilişkiler sürecinden başlatmak doğru bir yaklaşım olmadığı gibi, Kemalizmin kendini üretmesine hizmet eder. Elbetteki, devleti ve düzeni teşhir için Hizbullah ve Susurluk'un devletle ilişkisini kitlelere anlatacağız. Ancak bunu yaparken dikkatli olmalıyız. *"Sürekli aydınlık için bir dakika karanlık"* eylemi, ne için başladı, neye dönüştü hatırlayalım. Bu tür şeyleri hatırlamak ve devletin gündeme soktuğu konularda dikkat etmez isek, Demirel'in *"Devlet cinayet işlemez", "Bir buçuk milyon devlet memuru içinde, birkaç tane yanlış yapan olur, bunların yaptıklarını devlete mal etmek doğru olmaz"* söylemine dolaylı destek olmuş oluruz.

Sonuç olarak; devlet; egemen sınıfın elindeki baskı ve zor aygıtıdır. Bu aygıt egemenlerin ihtiyaçları doğrultusunda hareket eder.

Komprador kapitalist sistemin kendisi, sürekli kirlilik ve sorun üretir. Bu sistemin emekçi halklarımıza verebileceği bir şey yoktur. Buna rağmen egemenler sistemdeki tıkanmayı gidermek ve ömürlerini uzatmak için "yenilenme" ihtiyacı duyabilirler. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda baskı ve zor aygıtlarını da yenilerler. Bu aygıtın, kendilerince çürümüş, paslanmış yönlerini temizlerler. Bu doğrultuda bırakalım birkaç sıradan memurlarını, kurmaylarını ve Başbakanları bile harcayabilirler. Veya bazı kurumlarını tümüyle değiştirebilirler. Bunları yapmaları, onları ilerici veya demokrat kılmaz. 1960'ta Menderes'i astılar. Evet bazıları bu olayı göklere çıkardı; anti-emperyalist tavır diye. Oysa gerçek hiç de öyle değildi... Bir başka yanlış yaklaşım ise şiddet olayına ilişkindir. Şiddetin kim için kime karşı kullanıldığı önemlidir. Bazıları kalkıp, doğrudan devletin beslemesi olan Hizbulvahşet olayını, devrimci yurtsever hareketin bazı hatalı eylemleri ile özdeşleştirip, devletin vahşetinin gizlenmesine hizmet edecek propagandalara girişiyor. Bu yaklaşım tarzı doğru değildir.

Ezilenlerin ezenlere karşı şiddeti, haklı, meşru ve güzeldir. Egemenlerin şiddeti ise, zulüm ve vahşettir. Tarih ezenlerle ezilenler arasındaki sınıf mücadelelerinin tarihidir. Bu tarihsel süreçte, ezilenler çok vahşet ve katliamlara maruz kaldılar. Savaştılar, yenildiler; tekrar savaştılar. TC gibi çok zalim devletler gördüler ve bunların bazılarını parçaladılar.

Türkiye ve Karduk proletaryası da ezilen halklarımızla birlikte, sömürgeci faşist devlet mekanizmasını, haklı savaş la, halk savaşıyla parçalayacaktır.

Işığın toprakta iradenin dirençte ısrarı

Oturan ADAM

"Sömürge aydını kendi aydınının yazımını küçümser, okumaz. Kendi aydınından birinin kitabını okumaya karar veren birisi, bu halkayı kırmaya karar vermiştir."

F. Fanon

Şu Kürtler var ya şu Kürtler, bir hilkat garibesi doğrusu. Şu Kürtler bu ülkede savcı oldular, hakim oldular, vali oldular, general oldular, başbakan oldular, hatta ve hatta cumhurbaşkanı bile oldular ama ne hikmet-i hüda ise, bir türlü KÜRT olamadılar. Ne enterasan değil mi?

KÜRT'TEN KOMÜNİST OLUR MU?

Kürt'ün, Kürtlükten dolayı yeteri kadar başı beladadır zaten ama bu soruyu bana sorarsanız, "Kürt'ün komünist olması da mümükün değildir" derim. Herhalde büyük öğretmen K. Marks'ın da kafasına, "Kürtten komünist olmayacağı" yatmış olacak ki, onun için Kapital'leri Kürtçe yazmamış. Hani Karduk'da mazallah bir parti kurulsa ve KAYPAKKAYA'nın bütün görüşlerini sahiplense bile cevabımız hazırdır: "Vallah ayrılığı savunmuştur. Onun için ulusal burjuva bir örgüttür bu, komünist demek ne mümkündür." Çünkü Stalin demiştir ki, "ezilen ulusun devrimcisi birlikten yana olmalı." Demek ki bu hesaba göre de a) Kürtten, Kürt olmaz (artık ne demekse) b) Kürtten komünist de olmaz.

Devletin cephesinde, kendisi olamayan bu millet, solcu tarafın çeperinde komünist de olamayınca bir türlü, geriye şunlar kalıyor; bu millet oportünist olabilir, revizyonist olabilir, burjuva olabilir, itirafçı olabilir, mahkum olabilir...

Aslında şu Pandora'nın meşhur kutusu var ya! işte oradan kötülüklerden önce, Kürtler çıkmıştır ortaya. Fakat ben şövenist değilim, her zaman söylemişimdir; "Kürtler vardı ve varlar, ancak nerede olduklarını yalnız tanrı bilir". Hani derler ya bazı Kürt büyükleri "Kürttün Kürtten başka düşmanı yoktur" diye, galiba bu sözlerde biraz gerçek payı var. Evet, konumuz Kürtler ve Karduk. Hele bir bakalım yine neler yapmışlar şu Zağros Dağlarının cinleri.

KASIRGA TABURU

"Savaşta mutlak zafer yoktur! Direnişlerde, çatışmalarda, yenilgilerde, bozgunları göze alamayanlar bu savaşı yürütemez! Unutulmamalı ki, direnerek alınan bir yenilgi bile saflarımıza sayısız militanın katılmasını da beraber getirecektir!"

Küçük Çilo'daki toplanma alanına Behdinan eyaletinin her tarafından birlikler geliyordu. Şafakla birlikte, Avaşin, Zap ve kuzeyden gelen Geliyê Zap birlikleri Küçük Cilo'daki toplanma noktasına ulaşmıştı.

Hozan'ın komutasındaki keşif birliği terden sırılsıklam bir haldeydi. Üç gündür, geceli gündüzlü hedefin burnunun dibi denilecek yerden askeri gözetlemiş, mevzilerini kontrol etmiş. Nasıl nöbet değiştiriyorlar, nasıl manevra yapıyorlar? Hem bunları günü gününe yanındaki deftere not etmiş, hem de hedef taburunun bulunduğu bölge ve taburun krokisini de çıkarmışlardı. Hozan şimdi eyalet komutanı Aras'a ve diğer komutanlara karşı kuvvet taburunu ve hareketlerinin yerlerini bir maket üstünde anlatıyordı. Gerilla komutanları saldırının nasıl olacağı konusunda yoğun bir tartışma içine girmişlerdi. Olağanüstü bir durum olduğu apaçık ortadaydı. Toplanma noktasına yeni gelen gerilla grupları, kendilerine dinlenebileceği bir yer ararken, önce gelmiş olanlar silahlarının bakımını yapıyor, bir yandan da katırlara yüklenmiş gelen yeni silahlara bakıyorlardı.

Kırk adet B-7 roketatar, dörtyüz adek roket, kırk adet BKC (Bikisi) ve bunlara ait kırkbin mermi ile bine yakın el bombası...

Hamid Çarcel oturmamış, ayakta sigara sarıyordu: "*Buraya neden geldiğimizi kim biliyor?*" diye sordu. "*Bilene raxtımt (kütüklük) vermesem bana da Çarcel demesinler.*"

İnce, bir çocuğunkine benzeyen bir ses duyuldu. Konuşur konuşmaz da görünmek için ayağa kalktı: "*Bizi özlemişler şimdi, gelmişken bir uğrayalım*" dedi. Bir kahkaha tufanı koptu aniden. Bu sesin sahibi, Mahir Ezergeçer'in BKC'deki rakibi, Menaf'ın ise tartışmalardaki en büyük başının belası, Çekdar Özellokma'ya aitti. Onaltı yaşındaydı daha. Dört yıldır gerilladaydı ve altı aydır da Bikisi kullanıyordu. Mahir Ezergeçer deyip de geçmeyin, ayağına uygun ayakkabı bulunmadığından lojistikçi Rıfat özel siparişle getirtiyordu ayakkabılarını Mahir Ezergeçer'in. Mahir'de yürürken taş demiyor, çalı demiyor ayağının önüne geleni ezip geçiyordu. Ünlü bir Bikisiciydi Mahir. Ne zaman konuşmaya başlarsa; "*Ma ben size demedim*" diye başlardı önce.

Menaf ise önce sağını solunu kolaçan eder, eğer Çekdar Özellokma yoksa "atış serbest" gibi konuşur ha konuşur.

"Gerillanın esas stratejik ilkesi: Sürekli vurmaktır!" (Mahsun Korkmaz)

Gerilla gruplarının Küçük Çilo'ya toplandıklarının dördüncü günüydü. Kinyaniş'i vuracak bütün birlikler tepeden tırnağa kadar silahlanmış halde hazır bekliyorlardı. Kış iniyordu Bircella'ya. Sert rüzgarlar esiyor, insanı bıçak gibi kesiyordu.

Gerilla komutanları telsizde konuşurken şifreler belirlemişlerdi, karşı kuvvetin dinlemesini gözönüne alarak. Buna göre saldırı şifresi "*cesur*", geri

çekilme "*biji serok Apo*", şehit düşenler için "*sor*", yaralılar için "*sev*" şifreleri kullanılacaktı.

Komutanlar gerillaları gruplara ayırıyordu: a) saldırı grubu, b) yedek saldırı grubu, c) savunma grupları...

Çekdar Özellokma'nın acelesi tutmuştu yine:

"*Önde değil miyiz? Ya nerdeyiz?*"

"*Şimdi olmaz heval Çekdar, sabret düzenlemede öğrenirsin*" dedi komutan Hozan. Özellokma durur mu! "*Vallahi söyleyeceksin heval Hozan. Eğer bu gece bikisimin namlusunu kızdırmazsam ben de hakkımı arayacağım.*"

"*Ne hakkı? Dava mı açacaksın?*"

"*Evet, neden olmasın. Saldırıda olmak, önde yürüyüp düşmanı vurmak her ARGK gerillası gibi benim de bütün bikisici arkadaşların da hakkı. Parti bu hakkı bize vermiş. Tüzükte de yazılmış...*"

"*Vay be, benim haberim yoktu Çekdar Özellokma'nın adının tüzükte geçtiğinden?*" dedikten sonra, alaylı alaylı gülümsedi Hozan. Ve ekledi: "*Hangi tüzükte geçiyor bu Çekdar, senin adın. Ordunun mu yoksa partinin mi tüzüğünde geçiyor heval Çekdar?*" Özellokma kızardı bozardı ama Hozan'ın, "*tamam heval seni ön tarafa vereceğiz*" demesiyle çoştu birden bire...

Gün kavuşmaya yüz tutunca hareketlilik başladı. Çantalar ve silahlar çoktan sırtlanmıştı. Sırt çantalarına gömülmüş yüzlerce roket mermisinin sapı karanlıkta hâlâ seçilebiliyordu.

Karşılarında dörtyüz elli askerin koruduğu düşmanın kalesi olan Kinyaniş Taburu duruyordu. Önce vedalaştılar birbirleriyle, sonra bir yılan sessizliğiyle süzüldüler hedeflerinin üzerine...

UY HAVAR
Yangınlar
Kahpe fakları
korku çığları.
ve irin selleri aç yırtıcılar
suyu zehir bıçaklar ortasındasın
Bir cana bir başa kalmışsın vay vay
Pusatsız duldasız üryan
Bir cana bir de başa
seher vakti leylim leylim
Cellat nişangahlar aynasındasın
Oy sevmişem ben seni...

Ahmed ARİF

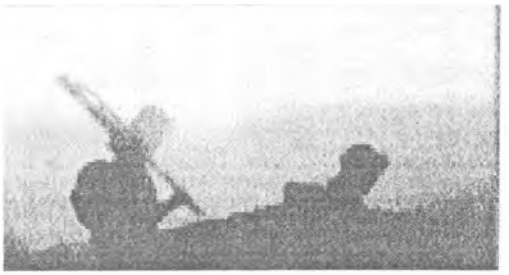

28 GÜN SÜREN SAVAŞ

Basya Vadisine sokulan tepelerin kavisleri bir sağa bir sola kıvrılarak göze hoş gelen bir manzara yaratırlar. Her taraf meşeliktir. Suyun kıyısına ulu ceviz ve çınar ağaçları kocaman gölgelerini düşürürler. Basya Vadisinin kıyıları yer yer öyle yüksek sık kavak, çınar ve ceviz ağaçlarıyla doludur ki buralara gün ışığı vurmaz. Her tarafta can, her tarafta ses vardır. Vadi çevresi vadiden daha uğultuludur. Suyun sesine arı vızıltısı, bülbül, keklik, kara karga şakırdamaları, domuzların, ala geyiklerin ve uzun tüylü kuyruklarıyla tilkilerin ulumaları da eklenince vadi karışık bir ses çümbüşüne boğulur.

28 gündür doğanın sesi susmuş, havan ve roket mermileri düşüyordu her yana. Helikopterler Çarçella, Govend ve Memo Reş tepesini yoğun roket atışına tutmuştu. Beş alay asker ve yüzlerce korucu ile saldırıya geçmişti karşı kuvvet. Yüzyirmilik havan topları düştüğü yerde kayaları bile paramparça ediyordu. Ölümün soğuk, donmuş gözleri dolaşıyordu, vadinin diplerinde dağların tepelerinde. Operasyon güçleri beş adım ilerliyor, sonra hızla üç adım geriye kaçıyordu. Göze göz, dişe diş, başa baş bir kapışmaydı bu. Karşı gücün karşısında üçyüz elli kişilik Kasırga Taburu vardı. Cephe savaşı idi bu.[1]

Menaf, savaştan yeni çıkmış gerillaların arasında dolaşıyordu kampta. Anlam verememişti kamptaki arkadaşlarının suskunluğuna. Bir şey sormaya da cesaret edemiyor, adeta sormadan herşeyi biliyormuş, bilmek istemiyormuş gibi kendi içinden yorum yapıyordu, bir taraftan da söyleniyordu: "*Onu bırak da ne olmuş bunlara böyle? Kimse gülmüyor, herkes moralsiz. Mahir Ezergeçer neden öyle başını indirmiş, gözleri şişmiş, yaş içinde. Ağlamış mı ne? Yok ya! Bu gece kesin moral gecesi var, şimdiden gülecek bir şeyler arıyorlar. Sizi gidi sizi...*"

Menaf, gözleriyle Büyük Çekdar'ı aradı, biliyordu çünkü Büyük Çekdar'ın yanındaydı o. Ama büyük Çekdar da ortalıkta görünmüyordu.

En iyisi hevala Jiyan'a sormak:

"*Hevala Jiyan merhaba*"

"*Merhaba sen misin heval Menaf*"

"*He benim, şey sana bir şey.. yok yok.. sen neredeydin çatışmada?*"

"*Erdebil tarafında köprü başındaydık.*"

Sorsa mıydı acaba? Ama nasıl?

"*Senle kimdiniz, hangi arkadaş?*"

"*Bendim, Kopar arkadaştı, Şilan, arkadaştı, bizim takımdaki diğer arkadaşlar.*"

"*Ha öyle mi? İyi o zaman. İyi geçti ya? Bu kadar güçle geldi ama başaramadı gene.*"

Jiyan, Menaf'ın bu sözleri karşısında bir şey demedi. Ama Menaf'ın asıl öğrenmek istediğini sormaya korktuğunu anlamıştı.

Menaf, "*gidecek miyiz, kalacak mıyız heval?*" diye sordu Jiyan'a.

"*Elbette gideceğiz. Miroz'a gidiyoruz. Hogir arkadaşın birliği 'hedef güçten' önce Mamreşo'yu tutmuş. Arkadaşların intikamını orada alacağız... Hâlâ inanamıyorum heval Menaf. Hem bir yoldaş hem de bir kardeşti benim için. Ben de Mahir arkadaş da söz verdik onun o yeşil izli mermeleriyle intikamını alacağız. Bir Bikisi sustu ama yeri dolacaktır.*"

Menaf'ın yüreğine hançer gibi saplandı bu sözler. Sendeledi.

"*Yeşil izli mermiler? Bir Bikisi sustu da ne demek?*"

"*Bikisici, Çekdar Özellokma değil miydi? Yeşil izli mermileri de yok muydu Özellokma'nın?*"

Bir çığlık yalım yalım yaladı Zap

suyu vadisini, bir yürek koptu göğüs kafesinden, Avaşin suyu gibi hırçın. Baysa ırmağı kadar taşkın bir yürek. Vurdu kendisini Cudi'ye, Çarçello'ya, Govend'e, Zağros'lara, Mamreşo'ya... İntikam!.. İntikam!.. diye yürüdü Kasırga Taburu...

Ez şehidim pakrevanım
Xestne çavin dayıkanım
Ez jiyanè jiyaname
Ez fedaye nıştımanım
Mın can hebu mın fedakır
Ala sor bı xwine rakır
Mın ji bı kır hemu dünya
Tene ji bo te mın kır

("Bir şehidin türküsü"
Yaratılış Günleri)

ANALİZ
"SOL", SOL'A KARŞI

" Kitleler, doğru ve yanlış çalışmaları, yeterli ve yetersiz devrimciliği, kendisine kimlerin önderlik yapacak kudrette olduğunu düşmanın darbeleri altında ayırdedebilecek seviyeye ulaşmıştır. Kitleler kendilerine söyleyenlerin gerçekleştirici, yürütücü gücünü görmek isterler, söz ve eylemin tutarlılık derecesini ölçerler."

(Mahsun Korkmaz)

Bugün devrimci bir militanın en çok moralini bozan şeylerden bir tanesi de halk kitlelerinin zamlara, zülme, beyaz teröre vs. vs. karşı halk kitlelerinin duyarsız kalması ya da pasifist tepkisidir. Devrimci militan şöyle bir dünyaya bakar; sonra da kendi ülke gerçekliği ve halk kitlelerinin duyarsızlığına eyvah ey çeker. Haklı mıdır? Biz bu yakınmaya "evet" dersek halka, "hayır" dersek devrimci militana haksızlık etmiş oluruz. Ne yazık ki "ortası" da yok bu tartışmanın. Tavır koyma, reçete sunma yerine, tartışma ve bu konu üzerinde biraz kafa yormak en iyisi. O zaman tartışalım.

Ülkemiz Türkiye ve Karduk'ta iki tip **sol** var. Birisi her şart altında faşizme karşı mücadelenin ancak ve ancak silahlı direnişten geçtiğini söyleyen Sol, ikincisi; toplu genel ayaklanma ile iktidarı ele geçirme teorisini savunan "sol".

Bizim şimdiki gündemimiz ikinci sol" yani şu "genel ayaklanmacılar". Her ne kadar şimdiye kadar hiçbir zaman (yaklaşık 30 yıldır) ayaklandıkları hiçbir yerde görülmemişse de konumuz bunlar.

Çünkü; Kürt ulusal hareketinin bir tasfiye ile karşı karşıya kaldığı şu kritik dönemde "en güçlü" bağırıp çağıran" onlar. "İkinci Sol", tasfiyeye karşı "devrimi savunma" adına öyle bir gaza geldi ki, bu haşmetli atışlarının arasına fırsat bu fırsat, pasifist ve de reformist hattını kutsamaya başladı. Neredeyse avaz avaz bağrıcaklar: "Yaşasın silahsız mücadele" diye.

İmralı süreci ile Kürt ulusal hareketindeki reformizmin açık tasfiyeciliğe dönüşmesi karşısında "ikinci sol" eleştiri bombardımanına tutuyor ulusal hareketi. "Neden silahları bırakıyorsunuz" diye. Biri kalkıp da sormuyor bu "ikinci sol"a! "Dostlar, arkadaşlar, şimdi siz bu laflarınızla silahlı mücadele (onbeşyıldır süren) 'doğru mudur mu? mu' demek istiyorsunuz, yoksa 'laf ola beri gele' demek için mi konuşuyorsunuz? demiyor.

Birisi demiyor; "yahu sizin Karduk diye hiçbir probleminiz olmadı mı? Ya da "eğer olmuşsa, varsa böyle bir derdiniz ve eğer doğruysa, siz bu kavganın neresindeydiniz? diye bir soran da yok...

Soru ne kadar uzun olursa olsun bu "ikinci sol" un boyunu büyütmez. Bu "sol" hiçbir zaman yapmadığı şeyleri tartışıyor, bu "sol" hiçbir zaman burjuvaziyle göğüs göğüse gelmediği halde fikir cimnastiği ile ölü duygularını tatmin etmenin yollarını arıyor. Bu "sol" kendi saflarına katılan ihtilalci unsurları da pasifize edip, düzene karşı radikal mücadeleden yana olan militan ruhlu insanları köreltiyor, pasifleştiriyor...

Bu "sol" devrimciliği yine burjuvaziden aldığı izin ve ruhsatla mitinglerde yürümek olarak anlıyor. Bu "sol" elinden geldiği kadar büyük pankartlar taşımayı marifet sanıyor. Bu "sol" lafla (sloganla) peynir gemisini yürüteceğini sanıyor vs. vs. Bu "sol" gerçek solu'n başına 12 Mart Muhtırasından önce de böyleydi. Sonrasında da bu niteliğini devam ettirerek bugün de sürdürüyor. Yaklaşık seksen yıllık bir süredir, ülkemizde başına musallat olan bu sağ pasifist "sol" devrimci (siz varın genel ayaklanma da olsa böyle anlayın) belirsiz bir geleceğe erteleyip, halk kitlelerini uyuşturuyor, giderek umutsuzluğa sevk ediyor. Bu "sol"u en son Ulucanlar cezaevinde yapılan katliamdan sonra hep beraber ibretle seyrettik.

Bu "sol", devrimci katillerinden hesap sormak için hiç olmasa bu seferlik düşmana karşı aktif bir saldırı gerçekleştirir diye bir beklenti vardı kitlelerde, ama bu "sol" kitleleri kuyruğuna takıp mahkeme mahkeme dolaşarak burjuvaziyi burjuvaziye şikayet etmekle geçiştirdi kitlelerin tepkisini; yatıştırması için yine burjuvaziden anlayış ve yargılama bekledi. Burjuvazi bu "sol"a ne kadar teşekkür etse azdır. Bu "sol"a göre, bu yaptığı "burjuvaziye kendi mahkemesinde teşhir etmekti.(!) Halbuki yapılan açık açık burjuvaziden merhamet dilenmekti. Çünkü bu "sol" bunlar dışında hiçbir zaman burjuvaziyle açık bir hesaplaşmaya girmedi. Adı "illegal" olan faaliyetleri ise tamamen legal ve yasal olan bu "sol", sol'u için için kemiriyor. Bu "sol" es kaza bir korsan miting yapsa ve bu mitinge devlet güçleri saldırıp birkaç taraftarını öldürse, bu "sol" hemen kağıda kaleme ve matbaaya sarılıyor boy boy afişler, bildiriler, yazılar kırıla gidiyor. Bu "sol" her yıl dönümünde bu olayı tantanalarla anmayı da ihmal etmiyor. Bu "sol"un aklına yoldaşının intikamını da almak gelmiyor. Karşı bir askeri eylem bile düzenlemeyi düşünmüyor, yine düşüyor mahkeme kapılarına... Bu "sol" ruhsuz bir "sol"aslında. Burjuvazinin huyudur; önce katleder, sonra göstermelik bir yargı yapar. Bu "sol"un kendi yargısı yoktur. Egemen sisteme karşı bir tek askeri saldırısı yoktur. Bu "sol"un bir eylemde (yasal eylem hem de) bir belediye otobüsü yakıldı diye "özeleştiri" verecek kadar terbiyeli ve kibar bir soldur bu aynı zamanda. Bu

tür bir "sol"la radikal bir örgütün yapacağı ittifakın silahlı direniş cephesine fayda sağlayacağını söylemek de zordur. Son yapılan Birleşik Devrimci Güçler cephesine "propaganda" dışında ne etkisi olmuştur bu "sol"un?

Bu "sol", faşizme karşı karanfil savaşını savunan bir"sol"dur. Kırtasiyecidir, şekilcidir, çenecidir. Başkasının yaptığı eylemlilikleri bol bol eleştirmekle geçer ömrü bu "sol"un.

Bu "sol"u, bir yandan ideolojik bombardımana tutarken, diğer yandan düzene karşı aktif radikal pratiği hayata geçiremesseniz sağ pasifizmin halk kitleleri üzerinde etkisini kıramazsanız. İşte PKK hareketinin pratik faaliyeti bu sağcı rüzgarı yalnız tarumar etmeyle kalmamış, bu "pasifist solu" bitme noktasına getirmişti. Şimdi ona kısaca bakalım.

WE PKK

PKK ilk ortaya çıktığında (o zamanki adı ile UKO) biz bu örgütü, Paydaşlar ile Bucaklar arasında süren çatışmalardan Paydaşlar aşiretini destekliyorlar diye duyduk. Sonra yine aynı yörede (Urfa) KUK (Karduk Ulusal Kurtuluşcuları) ile yaptığı çatışmalarıyla sık sık gündeme gelen bu örgütü, daha sonra HK (Halkın Kurtuluşu) ve HB (Halkın Birliği) gibi örgütlerle girdiği silahlı çatışmaları ile daha sık duyacaktık. Bu örgütün en büyük göze çarpan iki özelliği vardı. Birincisi; üç tane insanı yan yana gelir gelmez mutlaka bir eylem yapıyordu. İkinci özelliği ise, saldırılarının önemli bir ağırlığı TC'ye karşı değil şu ikinci "sol" dediğimiz kesime yöneltmişti. Daha sonra ise bu örgütün ülkemiz Karduk ve Türkiye'de çatışmaya girmediği hemen hemen hiçbir sol örgüt kalmayacaktı. Bu saldırılarından sadece Türk solu değil, Kürt solu da nasibini alacaktı. Hedefi yanlış seçmişti UKO. Bu saldırıları sonucu hemen hemen bütün sol hareketler tarafndan "karşı-devrimci" olarak ilan edilecek, teşhir ve tecrit çemberine alınacaktı. Sağ pasifizme karşı gösterdiği bu aşırı şiddet, yanlış hedef, kısa sürede bu örgütü yalnızlaştırdı. Şaibe altına soktu bu örgütü. Kasım 1978'de yaptığı Kongre ile PKK adını alacak olan bu örgütü (Karduk İşçi Partisi) 12 Eylül darbesinin ardından ülkeyi terk edip, önemli kadroları ile beraber Ortadoğu'ya yerleştiği ile duyacaktık. Bir ara 1982 yılının bir kış günü bir grup PKK gerillası Dersim kırsalında TKP-ML ile görüşme için ortaya çıktılar. "Anti-faşist bir cephe kurmak için gruplarla görüşme yapmaya geldiklerini" söylüyorlardı. (Bu satırların yazarı, aynı dönemde bir gazete için röportaj yapmak için orada bulunuyordu. Bu röpörtaj Partizan gerillaları ile yapılacaktı.) Herhalde aradıkları ilgiyi görememiş olacaklar ki (bu görüşme üst düzey kadroları ile yapıldı ve sonuç olarak hangi kararın çıktığını bu satırların yazarı bilmiyor. Herhalde açıklama da yapmadı TKP-ML bu konuda.) bir daha da uzun bir süre ses çıkmadı bu örgütten. Taa ki 1984 yılına kadar.

1984 ERUH VE ŞEMDİNLİ

"Bir saldırı savaşı yürütüyoruz. Devrimci savaş, bir saldırı savaşıdır... 'Hazırlık' teriminin yanlış anlaşılma durumu var. Halkı savaşa hazırlama, halkı eğitip bilinçlendirme, örgütleme yaratıldıktan sonra halkı eyleme kaldırma anlayışı yanlıştır. Aslında halk, devrimi ve savaşı istiyor. ***Eylemlerde isabet ve süreklilik halkı savaşa çekecektir...*** *" (abç)*

Mahsun KORKMAZ

15 Ağustos akşamı saat 21:00 sularıydı; otuz kişilik bir grup uzun parkaları, baçaklarında şalvarlarıyla ağır ağır Eruh kasabasına giriyordu. Girer girmez kasabaya, sessizlik içinde dağıldı bu otuz kişi. [3] Erdal, Selim, Şiyar, Fikret, Musa, Haydar, Azad ve Ferhan, askeri kışlaya doğru yürüdüler. Bu sekiz kişi saldırı grubuydu. Kışlayı basacaklardı. Saldırı grubunu arkadan koruyacak olan sadece iki kişiydi. Kazım ve İbrahim.

Diğer yirmi kişi, subay lojmanları karakol ve Eruh'un giriş ve çıkışını tutmuştu. Bu otuz kişilik grubun komutanı "Agit" (Mahsun Korkmaz) diye birisiydi. Alaca bir karanlık yeni yeni düşüyordu Eruh'un üzerine. Bin yıllık sömürgeci ordunun kışlası horul horul uykuya dalmıştı bile gamsızca. Az sonra horul ve panikle koşuşturmaya başlayacaklardı. Tüfekler ard arda patlamaya başlamıştı bile. Boş kovanlar birbiri ardı sıra makineli kundağından fırlıyor, sağa sola düşüyor, feryadlar figanlar gökkubbeye çıkıyordu.

Karduk'ın ulusal kahramanları o güne kadar anasına-bacısına tecavüz eden, astığını asan, kestiğini kesen, Karduk'ı bir ucundan diğer ucuna dar ağaçları ile "süsleyen" sömürgeci ordu karargahının üzerine binyıllık bir öfke ve intikam duygusuyla saldırıyordu. Demirci KAWA'nın çekicini vurduğu örsten çıkan kıvılcımlar Zağroslardan Botan'a yayılıyordu, oradan Eruh'a. Çatışmanın ortasında bir gerilla camiye çıkmış, hopörlerden saldırının nedeni konusunda bir bildiri okuyarak bozuk Türkçeyle yavaş yavaş. Bir saat içinde eylem tamamlanmıştı. Sadece bir gerilla parmağından yara almıştı. Karşı tarafta bir ölü, dokuz yaralı vermişti. Gerillalar, karşıt kuvvetten ele geçirdikleri malzemeleri araba ve katırlara yüklüyorlardı, taşımak mümkün olmadığı için; 31 Adet G3, 2 Adet portatif Sigo ve 10 numara Rus yapısı kaleşnikof, 2 adet Sminof, 22 adet mavzer, 1 adet G1, 1 adet tabanca, 1 adet Fransız onlusu tabanca, 1 adet büyük sırt telsizi, 3 adet kırma tüfek, 1 adet dürbün, pusu-

la, teyp, radyo vs. vs. ve bu silahlara ait yüzlerce şarjör ve binlerce mermiye el koymuşlardı. Çırav dağından gelmişlerdi eylem için, şimdi Herekol dağına doğru çekiliyorlardı.

Komutan Agit, Günlüğü'[*]ne şunları not ediyordu; "*Sürekli saldırı konumunda bulunmalıyız. Eylemler halkı yanımıza çekecektir... Mücadelemiz eşittir EYLEM!*"

İşte bu şiar ve bu parola ile otuz kişinin başlattığı silahlı mücadele ardı arkasına sömürgeci gücün kalelerini inatçı bir şekilde dövecek, 5-10 tane "Kasırga Taburu" kurma düzeyine gelecekti. Altı yıl gibi (1990) çok kısa bir süre içerisinde. Karduk'un Botan (Mardin, Siirt, Hakkari...) Serhat (Kars ve çevresi) Amed (Diyarbekir ve çevresi)... gibi bölgelerinde gece hakimiyeti Kürt ulusal gerillarının denetimine girecek, gündüz bile karşıt güç kara yoluyla bu bölgelere lojistik[4] destek sağlayamayacak bir hale gelecekti. Artık PKK yalnız ülkelerimiz Karduk ve Türkiye gündeminde değil, dünyanın birçok emperyalist ülkesinin de gündemi olacaktı. En son 1938 Dersim direnişi ve ardından yapılan katlımının arkasından Kürt ulusu daha güçlü bir şekilde ayağa kalkıyordu ve onu izleyen milyonlarca kitle ile birlikte...

EYLEM KONUŞTURUR

Düne kadar PKK'yi eleştirip karşıdevrimci ilan eden bir yığın örgüt geriye adım atıp (bunda PKK'nin de değişiminin payı oludu) PKK'yi kutsadılar. Bazıları o kadar ileri gitti ki, düne kadar sövüp saydıkları PKK'ye karşı neredeyse sözcülük yapmaya başladılar; hem de bir tek eleştiri bile ettirmeden. Bu güce tapan bir tavırdı. Kimi daha sağa fırlayıp gitti adeta devletle aynı pozisyona geldi. Eylem, sağı-solu ayırıyordu. İstisnasız bütün sol örgütlerin tabanından PKK'ye karşı bir kayış ve sempati başladı. Eylem, yıllardır ağızlarda bir sakız gibi çiğneye çiğneye çürütülen ama bir türlü hayata uygulanmayan teorik geveziliği, inandırıcılığı yitirdiği için fırlatıp bir kenara atıyordu.

Yaklaşık otuz yıl önce İ. KAYPAKKAYA'ının söylediği;

"Bugün ülkemizdeki devrimci mücadele çok önemli bir noktaya, silahlı mücadele yolunu tutmayan bir akımın, bunun adı isterse komünist hareket olsun, kitlelerden tecrit olacağı bir noktaya ulaşmış bulunuyor." (Seçme Yazılar, sf. 437-438, Ocak Yayınları) sözleri kör gözlerin üzerine bile mertek gibi oturuyordu. Sol ve "ikinci sol" yalnızlaşmış sınf mücadelesinin ateşine dayanamamış bölünmeler ve parçalanmalar birbirini izliyordu. "Ikinci sol"un durumu ise içler acısıydı, kimi kapağı legal alana atıyor, burjuvaziye adeta "bana ne verirsen onunla idare ederim, hangi sınırı çizersen ben onun içinde dönerim" misali "sosyal demokratlaşıyordu." "İkinci sol"un kimi grupları ise eriyip yok olma telaşı ile sağa sola SOS işaretleri gönderiyor, kalabalık görünmenin yolunu sunni birlik arayışlarında görüyordu.

İşte şimdi devrimci militanın "halkın pasifliği" üzerine söylediği söze cevap verebilirim; Pasif olan halk değil, pasif olan halka güven vermeyen sağcı kırtasiye önderliklerdir. Söylediği sözleri hayata uygulamayan örgütlere bu halk neden sempati duysun? Binlerce köyü yakılıp yıkılmasına, davarı doluğu telef edilmesine, gözlerinin önünde çocuklarının kızlarının katledilmesine, tecavüzlere uğramasına.. rağmen bu halk PKK'ye destek vermedi mi? Demek ki eleştiri yanlış, eleştirilmesi gereken yönetenlerdir, kendilerine önder sıfatını takmış pasifistlerdir, yoksa bu halk değil. Elbetteki Karduk'ın özgül bir durumu vardır. Elbetteki Karduk'da izlenecek ittifaklar ve cepheler, sınıflar farklı farklıdır. O zaman siz de bir zahmet farkı fark ediniz artık. Yoksa Kürt komünistleri ileriki süreçte kendi ülkelerinden yani Karduk'dan daha çok bahsedecek kendi ülkelerini ve mazlum halkını daha çok sahiplenecektir, geç de olsa.

SON SÖZ YERİNE

Okurlar bu kitapları[**] okumalıdırlar. Yanlız "okurlar" değil aslında bu kitapları dağlardaki savaşı yürütmek isteyen, destek sunmak isteyen herkesin okuması gerekli bu kitapları. Savaşın çıplak yüzünü göreceksiniz bu kitaplarda. Sayısız çatışmalara tanık olacak, görkemli dostluk ve dayanışmanın zoru nasıl zorladığını göreceksiniz gerillanın. Gerillaların yaratıcı gücü, elektrik ürettiğini öğrendiğimizde inanıyorum ki afallayacaksınız. Cudi'nin tepesinde kar sularını eritip gömme kuveyt içinde banyo yapan gerillayı duyunca acaba nasıl bir tepki göstereceksiniz?

Bu kitaplarda, dağlarda işsiz-güçsüz dolaşan gerilla grupları yoktur. Bu kitaplarda karşıt güç kendisine saldırmadığı müddetçe silahını kullanmayı akıllarına getirmeyen gerilla grupları da yoktur. Karşıt güçün saldırılarını bekleyen kaderci, bekle görcü insanlar yoktur. Bu kitaplarda dişe-diş, göze-göz tam bir imha savaşı vardır. Bütün hareketlerinin ortasına, baş köşesine eylemi koymuş ve elinde bulunan bütün imkanlarını gerilla savaşını yürütme doğrultusunda seferber etmiş bir parti ve ona uygun savaşçılar vardır. Başarısız gerilla komutanlarının görevlerinden alınmaları vardır bu kitaplarda.

"***Kavalın Ezgisi***"ni okuduğumuzda kadın savaşçıların direniş karşısında şapkanızı çıkarmak zorunda kalacaksınız. Bervan'ı unutamayacaksınız. "***Yaratılış Günleri***"nde kadın ve erkek gerillalarla sürtüşme haline gelen "Kadın Sorunu" karşısında tavırsız kalmayacaksınız. Kah erkek şövenizminin, kah feminizmin dağ başlarında gerillayı nasıl bir tartışma içine soktuğunu görecek, elinde olmadan bu tartışmalara siz de gireceksiniz. Dahası, Karduk'u öğrenecek, tanıyacak ve bu kitaplarla birlikte (inanıyorum ki) Karduk'un o büyülü coğrafyasında bir geziye çıkacaksınız. Gerilla komu-

tanı Ozan'ın şehit düşmesinin ardından bayan gerilla Rojda'nın, Ozan'a yaptığı (hem de mezarının üstünde) eleştiri adına feminist saldırılara tanıklık edeceksiniz.

Bu kitaplarda, okur yakalama kaygısıyla yazarların aşırıya vardırılmış cinsellik anlatımları yok. Bu kitaplarda yazarlar, cinsellikle süslendirilmiş(!) düşlerini, toplumun sapkınlığıymış gibi de ele almıyorlar. Bastırılmış içgüdüler hortlatılıp övülmüyor bu kitaplarda. Son dönemde saflarımızda devrimci edebiyat adına aile, kadın, aşk vb. konulara dair oluşmuş geri, kör yargılara, aşılmayan-tartışılmayan alışkanlıklara övgüler yok, kutsama, allama pullama yok...

Fakat bir başka ve karşıt olumsuzluk var ki o da insanın insan olarak inkarı,"kişilik" adına "kişinin kendisi olması"nın önüne çok farklı engeller çıkarılıyor olmasıdır.

Ve bu kitaplar bir fantazi ürünü olarak yazılmamış, bizzat yazarlar hem savaşın içinde yetişmiş kimseler, hem de bu kitaplar gerillaların günlüğünden derlenmiş. Kitapları ölümsüz kılan yanı da burasıdır zaten. Onbeş yılı aşkın süren bir savaş ve bu savaşın duygu dolu, özgürlük dolu insanları var bu yapıtlarda. Fanon'un dediği gibi, "*sömürge aydını kendi aydınının yazımını küçümser, okumaz. Kendi aydınından birinin kitabını okumaya karar veren birisi, bu halkayı kırmaya karar vermiştir.*"

O zaman önce bu halkayı kıralım, sonra tartışalım. Büyük şehit Enver Polat, "Mavidir" demişti "Avaşinin suları." için. Ben diyorum ki dökülen bunca kan sonucu kızıllaşmak zorunda Karduk'un toprakları. Anıları onbinlerce yıl yaşasın!

DİPNOTLAR

1) Devletin 19 Mart 1995'te Güney Karduk'da (Irak Karduk'u) PKK'ye karşı başlattığı bu operasyonda ulusal kurtuluş gerillaları, Apo'nun talimatı ile "bir karış toprak vermeme" düşüncesiyle "cephe savaşına" girdiler. Bu savaş gerillaya çok pahalıya mal oldu. Bu kitapta, gerillanın verdiği kayıplar çok aza indirgenmiş, yeterli bir açıklama da yapılmamış. Halbuki gerilla savaşının kendisi bir vur-kaç savaşıdır, mevzi savaşı gerilla savaşının ruhuna terstir. Fakat bu alınan kayıplardan sorumlu olarak da yine başkaları yargılanmıştır.

3) 1984 yılı Ağustos'unda PKK 30 kişiyle Eruh'a eylem düzenlerken, aynı tarihte TKP-ML askeri gücünü bizzat 1 nolu Gerilla bölgesinin 3. Konferans'a (bu konferans arifesinde TKP-ML bölünecek ve bu güçler DABK olarak ortaya çıkacaklardı daha sonra) yolladığı rapordan okuyalım:. Şöyle anlatıyor kendi güçlerini; "*BK'mız (Bölge komitesi) özellikle 83-84 dönemlerinde ileri kesimi küçümsenmeyecek ölçüde örgütledi. Bu dönem profesyonel güçlerimiz de dahil 200 kişiye yaklaşan güç örgütlendi. Daha sonraları ise bu güç objektif ve subjektif nedenlerden dolayı önemli düşüşler gösterdi.*" (Parti Birliği, Say: 4, 1 nolu Gerilla Bölgesi, Parti Bölge Komitesi 3. Konferansa sunacağı faaliyet raporu, Nisan 1981-Şubat 1986, sf. 137) Hayır yorum yapmayacağız.

4) Karşıt güç, lojistik (asker, mermi, ilaç, giyim kuşam) ihtiyaçlarını bu tarihlerde bu bölgelerde gerilla saldırılarından gündüz de muzdarip olduğu için artık hava yolu ile yapmaya başlamıştı.

* "***Komutan Agit'in Günlüğü***"den (aslında bu günlükleri kitap haline getiren yazarların yorumu ve düşünceleri Agit'in sözlerinden, günlüğünden daha fazla yer tutuyor bu kitapta, ama güzel) oluşan "***Mahsun Korkmaz***" adlı kitabın bir yerinde; "*emperyalist sömürgeci güçlerin bize yönelik özel bir savaşının bir tamamlayıcısı durumundadır. Yine TİKKO'nun ve "Beşli"nin bize yönelik faaliyetleri de bu çerçevededir.*" (s. 126) demekte ve TİKKO' (yani TKP-ML)nun emperyalizmin denetiminde bir örgütmüş gibi gösterilmesi vardır. Bu, kuruluşundan beri (PKK'nin) kendi dışındaki her örgütü "düşman" görme şüphesinin bir ürünüdür. PKK'nin bu pratikleşmiş anlayışı, süreç içinde yalnız "Türk Solu" ile sınırlı kalmamış; Kürt solunun da hemen hemen bütün kesimleriyle silahlı çatışmaya girmesine yol açacak, devrim cephesinde örgütlerin birlik ve dayanışmasına da büyük zararlar vermesine neden olacaktı. Bu mantığın ve eylemselleşmiş anlayışın bütünlüklü bir özeleştirisi verilmiş değil.

PKK'nin "Kürdün Kürtten başka dostu yoktur" şeklinde gelişen mantık felsefesinin özü, "PKK'nin PKK'den başka dostu yoktur" şeklinde sürüp gitmiştir. Bu yanlış felsefe, PKK'nin daha da güçlenmesinin önünde sunni ama kocaman bir barikat olarak kaldığı gibi, süreç ilerledikçe anti-faşist örgütlere değil, ama devlet güçlerine ve yöneticilerine daha sempatiyle bakmasına yol açmış, yalnızlaştıkça umudunu sol'da değil, düzen içinde arar olmuştur. (Özal'a yaptığı iltifatları okur hatırlayacaktır) Bütün bunlara rağmen, "***Komutan Agit***'in ***Günlüğü***"nden derlenmiş olan kitap "Mahsun KORKMAZ", bir gerilla komutanın ve gerillanın "el kitabı" olma özelliğini koruyor. Bu ağır felsefik yanlışı, komutan Agit'in büyüklüğünü engellemiyor. Saygı duyuyoruz ona.

** Bütün bu kitaplar bize ülkemiz gerçekliğinde gelişen silahlı direniş karşısında, hangi sınıfların nasıl tavır alacağını ve aldığını gösteriyor. Ülkemizin, ülkelerimizin gerçek durumunu bizzat pratiğin içinde sergiliyor, onun için çok çok önemli. Gerilla savaşını, Çin'den, Vietnam'dan, Küba'dan ve diğer Latin Amerika ülkelerinden öğrenmeye çalışan militan, bu kitapları okuyunca yüzünü ülkesinin gerçekliğine dönecek ve belki de biraz düşünmek zorunda kalacaktır. Eğer "sömürge bir ulusun yürüttüğü mücadeleye burun kıvırmazsa" ben inanıyorum ki militan, bu yapıtları okuduğunda yanlız ülke gerçekliğini değil, kendi gerçek duruşunu da görecektir. Son söz her zaman olduğu gibi militanın! Tıpkı ilk sözü yine ona bıraktığımız gibi.

Güven

Semih BALCI

Çok olun çocuklar, çok olun/ yüzlerce olun, binlerce olun, onbinlerce/ daha çok olun, daha çok olun/ yapraklar kadar, balçıklar kadar çok olun/ bu dünya ne tek tek yaşamakta/ bu dünya ne rakının ne şarabın içinde/ bu dünya ne parada ne pulda/ ne kalleşlikte ne zulümde/ bu dünya aşkın içinde/ alın terinde/ çok olun çocuklar, çok olun/ el ele verin çocuklar el ele/ yaşayın dünyayı doya doya/ açın kapıları camları güneşe/ ne yeise kapılın ne korkuya/ çok olun çocuklar çok olun/ el ele verin çocuklar el ele/ mutlu olmak varken bu dünyada/ geceler geldi dayandı kapımıza/ olduk acımızla sarmaş dolaş/ bekledik düşümüzle koyun koyuna/ çok olun çocuklar çok olun yapraklar kadar balıklar kadar çok olun/ el ele verin çocuklar el ele bütün gündüzler sizin olsun/ yaşayın dünyayı doya doya/ çocuklar, çiçekleri umudumuzun...

A. KADİR
(Çiçekleri Umudumuzun)

Vedat Türkali'nin Komintern belgelerine dayanarak 10 yıllık bir süreçte kaleme aldığı son romanı GÜVEN, II. Dünya savaşı yıllarında yaşananlar baz alınarak yazılmış... Ama sadece o yıllara sıkışamayacak kadar kapsamlı bir argümana sahip... Çünkü bugün içinde yaşadığımız koşulların temellerinin ta o günlerden atıldığını ve bugün yaşanan acıların, vahşetin sadece devrimcilere ve devrimci mücadeleye uygulanan yöntemlerin değil; sokaktaki adamdan, yoksul köylüden tutun da, holding ve kartel sahibi mutlu azınlığa varıncaya dek, gündelik yaşamın bütün unsurlarıyla nasıl bu hale getirildiği ve her şeyin sistematik bir şekilde egemenlerin dilekleri koşutluğunda yerli yerine oturtulduğunu; Susurluk kazasıyla gün yüzüne çıkan çeteleşmenin ekonomik ağlarını görebilmek mümkün..

Yazar, bir röportajında bu romanı yazabilmek için 10 yıldır İngiltere'nin başkenti Londra'da yaşamak zorunda kaldığını söylüyor.. neden olarak ta geçmişte yaşadığı bir olayı gösteriyor: "*... Eğer ben ihtilal zamanında evime gelip arama yapan polislere binbir dil dökerek 'Bir Gün Tek Başına' romanının taslaklarının alınmasına engel olmasaydım; şu an edebiyatımız böyle bir eserden yoksun kalacaktı...*"

"*... Öncelikli olarak şunu belirtmeliyim ki; ben bu romanda TKP'nin tarihini yazmadım... Böyle bir yanılsama mevcut... Oysa ben sadece romanımın konusu olarak seçtim. Çünkü taa o yıllardan beri böyle bir düşüncem vardı... Romanın adını 'İtimat' olarak belirlemiştim bile kafamdan... Ama zamana karşı hiçbir şeyin dayanamadığı gibi, itimat sözcüğü de eskidi... ve güven oldu... Bu romanı yazarken geçmişte yaşadıklarımın çok büyük etkisi olmuştur... Örneğin ben o dönem de TKP'nin bütün merkez komite üyelerini tanıyordum... Ama ben tarihçi değil, bir romancıyım... Ve dolayısıyla Güven romanı da öncelikli olarak sanatsal açıdan irdelenmelidir... Ancak benim romanım, konusu itibariyle tarihsel bir dönemin tanıklığını yapmaktadır... Ve içinde geçen olayların doğruluğuna-yanlışlığına karar verecek olanlar da tarihçilerdir...*

Ben romanıma konu olarak aldım ama tabii ki Türkiye'nin ilk komünist partisi olan TKP'nin tarihi yazılmalıdır ve bu da tarihçilerin işidir..."

Roman, İstanbul Üniversitesinde öğrenci olan bir grup anti-faşist gencin ekseninde gelişen olaylardan ibarettir aslında. Nazım'ın şiirlerini daktilo ile çoğaltıp gizlice okumaktalar ve dönemin tek illegal komünist partisi olan TKP'yi aramaktadırlar. Nazım usta o dönemde 1938 harp okulu davasından (Donanma davası olarak ta bilinir) 14 yıl ağır hapse mahkum olmuştur ve hapishanede yatmaktadır... Şiirleri yasaklıdır.. ve adı partiyle anılır olmuştur... Faşizmin tüm dünyayı saran vahşetinin farkına varan bu gençler artık tek bir konuda hem fikirdirler: TKP'ye ulaşılacak ve illegal mücadeleye katılınacaktır...

Yazarımız her ne kadar "ben tarihçi değilim, romancıyım" dese de ikinci kitabın başında aktardığı yazıyla o dönemin tarihsel gerçekliğini net bir şekilde vurguluyor:

"*1944 yılı kara kışında, yüzaltmış bin kişinin yaşadığı başkent Ankara'nın kırlarında, Solfasol Köyü'nden Balgat Köyü'ne doğru ilerleyen düşman güçlerini, Dikmen*

sırtlarından bir saldırıyla kovalayıp akşamı ettikten sonra, her allahın günü bağıra çağıra, 'Irkının öz cevheri taşar temiz kanından-yedeksubay ölür de dönmez er meydanından' marşıyla okula gelen 3. tabur, 9. Süvari Bölüğü öğrencilerinden yedek subay adayı Necdet'e, Şubatın 11. günü şanlı bir görev düştü! Başucuna astığı ceketinin cebine el atınca ne görsün, TKP'nin yayınlamaya başladığı 2 sayılı 'Günün Meseleleri' bülteni, alt kat ranzadaki Ziya Nur Erün'ün babasının bir milletvekiline yazdığı mektubu, Dil-Tarih Fakültesinde, solcu öğrencilere müfettişlerce sorulan soruları taşıyan bir kağıt; sorguya alınan öğrencilerin listesi bir de! Temiz kanından ırkının öz cevheri taşıverdiği gibi, cebinden çıkan kağıtlarla fırladı hemen, götürüp ne var ne yok, er meydanındaki okul müdürünün masasına koydu. Aynı bölükten 1687 yaka numaralı Ziya Nur Erün, "Tüh. Ben bu dalgınlığı nasıl yaptım da kendi cebime diye, üst ranzadaki bu oğlanın cebine koydum bunları deyip döviindükten, birkaç saatte sorulan sorulara mırın kırın ettikten sonra ilgililere bir güzel anlattı olanı biteni. Anlattıklarında polisin bilmediği pek bir şey de yoktu aslında. Birlikte parti çalışması yaptıklarından biri, gene aynı okuldaki Salih Ezer onbaşı, görevli polis ajanı; nicedir dolanıp duruyor içlerinde. İstanbul il örgütünde sorumlu yönetici Gandi Nihat (Balyoz)ca da oraya buraya, parti adına gönderilen biri! Ama gene de böyle patlak verdi '44 Tutuklaması'. Ne bitmesi savaş yeni başlıyor daha! Naziler, Sovyet ordularının önünden, yabanıl hayvan sürüleri gibi ürkü içinde inlerine doğru kaçıyorlardı, Kızılordu Diniester'i geçti; Karpatlar'dan sarktı mı -Bulgaristan bekliyor zaten- yaza kalmaz iner Trakya'ya dayanırsa, savaş Türkiye'de başladı demektir! Dışişleri bakanı Eden, Avam Kamarası'nda, Türkiye'de neler olup bitiyor? diyenlere dişe dokunur bir şey söyleyemedi. Kahire'de Tahran kararlarına uygun biçimde Türkiye'yi savaşa sokma işini, Kazablanka ilkelerinin doğrultusunda İngilizlere bırakmış gibiydi Roosevelt. İngiliz başvurularına karşın, "Satürn" (Türkiye'nin 15 Şubat'ta savaşa girmesi için hazırlık planı), için Türkiye'ye gelmeleri istenen üç Ortadoğu komutanını, ne de yardımcıları general Wilson'u Ankara'ya sokmadı Saracoğlu hükümeti. Alt rütbeli subaylardan oluşan İngiliz yardım heyeti çekip gitti. Olası bir bağlaşık baskınına karşı önlemler alındı havaalanlarında. "Türklerin zor günlerde Almanlara Mısır yolunu kapattıklarını unutmayalım" diyenler de var İngiltere'de. İngiliz hükümeti, Türklerin Almanlara savaş açacakları düşünden uyanmaya başlamıştı. İyice kapıyı çalan büyük tehlike için İngilizlere akıl veremediğine yanarak komünistlerin başını nasıl ezeceğini düşünüyordu Türkiye de. Tutuklama başlayıp da asker kaçağı olarak aranıp duran Reşat Fuat'ın Suriye'ye kaçtığına inanan polise, Ankara il komitesi sekreteri Hikmet Elin, Reşat'ın adını verince "Haktan bahseden namuslu insanları yağmurlu bir Mart akşamı topladılar-karanlık mahsenlerinde şehrin, cellatlara gün doğdu." Söz birinci şubenindi artık! Tutuklamayı yürütenlerden, MAH'ın asker yargıcı Şevki Mutlugil, "1922'ler den bu yana, bir gün rahat durmadınız!" diye bas bas bağırıyor, sövüp sayıyordu komünistlere. Oysa komünistler, hükümete karşı, neredeyse on yıldır ilk kez, gizli yayınlı illegal eylem başlatıyorlardı. Komintern'ce bir zamanlar yapılmış önemli bir uyarıyla, polise yazılı belge vermemek için kapatılan bu yola uzun uzun düşündükten sonra başvurmuşlardı. Saracoğlu'nun başkanlığa, Behçet Uz'un ticaret baklanlığına geçmesiyle açılan, takas-klering antlaşmalarının, iyiden iyiye Alman ekonomik yörüngesine kaydırdığı ülkedeki vurgun, talan dönemini, 15 Mayıs 1943'te kapatılan Komintern'in yıllar öncesinde aldığı desantralizasyon kararı ilkeleri ışığında yeniden değerlendirme gereği duyan TKP Merkez Komitesi, İstanbul-Kartal'da, en genç üye Mihri Belli'nin evinde yaptığı, iki gün süren toplantıda, Halk Partisi'nin eski halk partisi, yeni hükümetin de Refik Saydam başbakanlığı dönemindeki hükümet olmadığı kararına varmıştı. Savaş yıllarının soygunlarıyla güç dengeleri, eski, ilerici yurtsever kadrolardan, gerici, hırsız bürokratlarla onların doğal ortakları, karaborsacı tüccarlara, eşrafa mütegallibeye, toprak ağalarına, Türkiye'yi her dönemde kıpır kıpır yiyen tefecilere, kirli çıkın para babalarına kaymıştı. Halk Partisi'nin devrimciliği salt bir sözcük olarak kalmıştı artık. Savaş yılları koşullarıyla yeni bir dönem başlamıştı Türkiye'de; bu karanlık dönemdeki tarihsel savaşım görevini üstlenmek TKP'nin boynuna borç olmuştu. TKP gizli yayınlarında, hükümetin adı, "Saracoğlu Vurguncular Hükümeti"ydi. Birde tüm demokrasi cephesi ülkelerinde tepkiyle karşılanan, faşist yöntemli "Varlık Vergisi" ayıbı vardı bu hükümetin boynunda. Kartal'da Şefik Hüsnü, Reşat Fuat, Zeki Baştımar, Ahmet Fırıncı, Mihri Belli'nin katıldığı toplantılardan sonra, Doktor Şefik Hüsnü'ce kaleme alınan 13 sayfalık "Partinin Görüşleri ve Dilekleri" adlı bülten, hükümete sert eleştiriler getirse de görece ılımlı bir demokratik çizgi çiziyordu. Türkiye, İngilizlerle savaş öncesi yaptı-

ğı gereksiz, yanlış antlaşmaya karşın savaş dışı kalabilmişse bunu, Sovyetlerin, başlatılmış emperyalist savaşta doğru bir politikayla tarafsız kalmasına, Alman orduları Trakya'da Türk sınırına dayanınca Sovyetlerin Türkiye'ye verdiği, Nazileri düşündüren destek bildirgesine borçluydu. Ne Yunanistan'ı, ne Yugoslavya'yı, İngiliz antlaşmaları, Nazilerce yakılıp yıkılmaktan kurtaramamıştı. Ticaretin, ekonominin, antlaşmalarla bağlanılan Nazi Almanya'sına bağımlı kılınması ülkenin felaketi olmuştu. Yiyecek maddelerinin Almanya'ya gönderilmesi, büyük ordu beslenmesi, para basılması, pahalılığın taşınamaz düzeye fırlamasına neden olmuş, acımasızca soyulan halk yığınları dayanılamaz acılara düşürülmüştü. Köylerde birkaç bin ağanın paraya kavuşması köylünün zenginleştiği yalanına çevriliyordu. Refik Saydam döneminde alınan yarım yurum önlemler de bir yana atılmış, Saracoğlu Serbest Pazar politikasıyla yağmacıları-vurguncuları koruyan bir uygulama yürütmeye koyulmuştu. Hükümet, Sovyet düşmanlığının öncüleri Turancıları, Nazi yanlılarını korumakta, ırkçılık propagandalarına alanı açarak faşizmi yok etme kavgası yürüten Sovyetlere karşı düşmanlığı besleyip körüklemekteydi. Dilekleri de şunlardı TKP'nin: Sovyetler Birliği ile gerçek dostluk kurulmasını istiyordu başta, bir. Sovyetlerle dostluğu yürütecek gerçekten demokrat bir hükümetin başa gelmesini istiyordu. Faşizm yanlısı yayınların durdurulmasını, faşist örgütlenmelerin önlenmesini istiyordu. Halkça seçilmemiş bugünkü meclisin yerine tek dereceli seçimle meclis oluşturulmasını istiyordu. Halkın demokratik örgütlenmelerine dayalı kolektif bir yönetim istiyordu. Sovyetler Birliği ile işbirliği temel koşuldu; devletin, ulusun özgürlüğü, faşizmin Balkanlardan atılmasına bağlıydı. Mihver hükümetlerine yaranan politikanın değişmesini, o ülkelerde dış satımın yasaklanmasını istiyordu. Balkanlarda birlik kurulmasını, savaş sonrasında Türkiye'nin geri, küçük ülkelerin kurtuluşunda etkin politika yürütmesini istiyordu. Halkın içine düşürüldüğü yoksulluğa karşı, ekonomik devletçiliğin kurulmasını, devlet işletmelerinde görülen kötülüklerin düzeltilmesi için çalışanların örgütlenmesini, vurgunculara karşı halkın örgütlenmesini, vurgunculara ağır cezalar verilmesini, çalışanların ücretlerinin artırılmasını istiyordu. Devlet ihalelerinde yolsuzlukların önlenmesi için satınalma örgütlerinin kurulmasını, suçlu memurların ağır biçimde cezalandırılmasını istiyordu. Vergi yükünün, ordunun asıl dayanağı olan işçilerin, emekçilerin sırtından alınıp varlıklılara yükletilmesi için, "Yılda üç bin liradan çok kazançlıların, %90'ının alınmasını, ortaya çıkarılacak büyük kazançlara el konulmasını, toprak ürünleri vergisinin kaldırılmasını istiyordu. Altmış lira aylıkla serbest meslekliler den, ayda yüz lira kazananlara, yoksul köylülere vergi bağışıklılığı istiyordu. Düzenci çiftlik sahiplerinin, ağaların topraklarının köylülere dağıtılması gerekliliğini bildiriyordu." Bir de MAH yargıcının dediği gibi, durmamışlardı komünistler! Ankara'da başlayan tutuklama Mart'ta İstanbul'a sıçradı; 6 Mart'ta il sekreteri Sebati Selimoğlu alındı polise. Reşat'la doğrudan ilişki kuran az sayıda kişiden biriydi. Dört gün dayandı, evi değiştirmiştir artık deyip dört gün sonra söyledi Reşat'ın yerini. Sebati'nin polise alınmasıyla evden çıkıp çeşitli yerlerde gezinmişti Reşat. Bu arada Tan gazetesi sahibi Serteller'in evine gitmiş, umarsızlık içinde olduğunu, kendisini bir süre saklamalarını istemişti Sabiha Sertel'den; kocası Zekeriya Sertel'in sert tepkisiyle karşılaşınca ordan da ayrılmak zorunda kalmıştı. Bir süre sokaklarda dolaşmış, Üsküdar yörelerinde, Mihri Belli ile ilişki kurmayı da başaramayınca, 'üç gün geçti, atladı bu iş!' deyip, kaldığı yere dönmüştü! Polis de dördüncü günü gelip, aylardır saklandığı, akrabası Mutena Gökper'in Kadıköy, Mühürdar Muratbey sokak 12 numaralı evinden eliyle koymuş gibi aldı Reşat'ı. TKP o tarihsel gününde genel sekreterini saklayacak ikinci bir yer düşüneme-

miş, becerememişti. Mustafa Birtem, David Nae. Nihat Balyoz derken, İstanbul. Ankara, Karabük, Anadolu'nun kimi yörelerinden 65 kişiyi toparladılar. İstanbul birinci şube de, falakalı, işkenceli soruşturma sürerken, dayağa yatırılmış avukat Münir Belen'in ağzından İstanbul Ticaret Odasından iki tüccarın Cemal Kitaplı, İbrahim Baştımar'ın kurdukları hücrede bülten alıp okudukları ortaya çıkıverince, iyice şaşkına dönmüştü tutuklamayı yürüten asker yargıç Mutlugil; ateş bacayı mı sarıyordu yoksa!

"Nedir bu durum İbrahim Bey? Sizi de mi tutuklatalım şimdi?" demişti. Yapacağından değil, söylüyordu işte. Kumaş tüccarı İbrahim Baştımar'la, TKP Merkez Komitesi üyesi Zeki Baştımar kuzen olurlardı ya, Halk Partisinin İstanbul'daki en güçlü kodamanının da varlıklı bir 'Baştımar', Saffet Baştımar oluşu işin asıl ağır basan yanıydı. Usulca örtbas edildi tüccarlar olayı. Reşat'ın yöresindeki kimi eski komünistlerle işçiler, öğrenciler, bir iki küçük memur, zanaatkar ayakkabıcı, esnaftı kalan. İşçilerin çoğu da Ortaköy, Kasımpaşa yöresindeki, babadan oğula aile boyu komünistlik sürdüren, Yunanistan göçmeni tütün işçileriydi. Bir yılı bile bulamayan bu devinime, hevesi kursağında kalmış atılım da denebilirdi. Ama tohum topraktaydı; soyulan ülkenin emekçi sahipleri vardı demek. Onlar da bunlardı işte! Hücrede ayakları falakadan parçalanmış yatan tütün işçisinin başına dikilmiş Birinci şube polisi, "Beni sen mi yöneteceksin ulan!" diyordu. Çelik kasalı tapulu soyguncular, kravatlılar, apoletliler yönetecekti elbet ülkeyi de, kanlı birinci şube görevlilerini de. Yok, doğru dürüst okuma yazması bile olmayan bu sünepe herifler mi yönetecekti! Reşat Fuat'tı bu pisliği ülkenin böyle bir gününde başına saran. Onun ağzından söz almak da sorundu. Suriye'den daha bir hafta önce geldiğini söylemekle başlamıştı yalana. Karısı Suat Derviş de aynı ağzı yineliyordu. Daktilonun çoğaltma aygıtının kendisine verildiği, Sebati'nin açıklamasıyla kanıtlanınca Kadıköy'den denize attım, dedi Reşat. Dediği yere, sandalla gidildi önce. Moda, Mühürdar'la Kadıköy arasındaki, yayın araç-gereçlerini attım dediği koy da ne kadar sığmış meğer! Reşat'ın da arar gibi yaptığı yerlerde daldırdın mı sopayı denizin dibine değiyordu. Dalgıç indirilip çevre tarandı, olmayan şey bulunamadı. Yeniden başladı işkenceler. Yazı makinesinin, çoğaltma aygıtının, ev sahibi Mutene Gökper'le Suat Derviş'çe götürülüp, Kirkof Sarafyan'larda saklandığı soruşturmayla ortaya çıkıncaya dek de aygıtların yerini söyletemediler Reşat'a. Kimbilir kaçıncı falakadan sonra çırılçıplak, kollarından çarmıha gerer gibi, arkası dışarıya dönük biçimde açık pencereye astılar. Kar yağıyordu sırtına. Bütün gövdesini kaplayan bir ter bastığını anımsıyordu sadece. Doktorların, sonradan "yaşamını kurtardı" dedikleri ter. "Artık ölürsün demiştik Reşat!" diye sırıtmıştı ertesi gün gelen komiser parmaksız Hamdi. Aslında Reşat da düşünmemiş değildi bunu. Ama inanç gücü yaşatıyordu işte! Polis de iyi biliyordu ki, Reşat, sadece çıkanları kabul etmiş, onun dışında bir şey vermemişti, vereceği de yoktu. TKP adına işleri asıl yürütenin elektrikçi Nuri olduğunu, sıkıştı mı şunu ya da bunu ondan aldığını, ya da ona verdiğini söylüyordu. Elektrikçi Nuri yıllar önce Moskova'ya gitmiş, daha sonra Leningrad'a yerleşmiş bir eski TKP'liydi. Bu işin aslı astarı olmadığını biliyordu polis. İktisat fakültesinde Profesör F. Neumark'ın asistanı olan Mihri Belli çevresinde, kimi yerlerde tek tük hücrelerle işleri iyi kötü yönetecek olan Mihri Belli'ydi.

Partiye Edirneli hemşerisi David Nae'nin tanıtımı, hemen ardından Reşat Fuat'ın önerisiyle, kooptasyonla merkez komitesine alınan, Amerika'dan yeni gelmiş Mihri Belli, yıllardır içine kapalı parti örgütüne getirdiği yürekli açılımla partinin başı, simgesi Şefik Hüsnü tarafından da sevilen, güvenilen, varlığı sevinçle karşılanan biriydi. Duygularını pek az belli eden Doktor Şefik Hüsnü, Reşat'ın, kendinden beklenmeyecek, en ilkel önlemleri savsaklayan tutumuyla böylesi erken yakalanmasına da, üzüntü içinde ağır eleştiri getiriyordu. Mihri Belli çevresinde yürütülüyordu çalışmalar. Polisin fellek fellek aradığı Hasan Basri Alp kayıptı, nerde olduğunu bilen de yoktu. Ele geçeceği pek düşünülmediğinden olacak, soruşturmada sıkışıldı mı, kimi işleri onun üstüne yıkma eğilimi, polisin Basri'yi arama kızgınlığını da kışkırtıyordu. İstanbul'da, İstanbul'luğunu yaşıyordu gene. Kuzeyden, Haliç üstlerinden çıkıveren kış azgını kara bulutları, maviliklere mızrak gibi çakılmış minarelerin onuruyla kabaran kurşunlu, ağır başlı kubbeleri, kör olası açlığın kavgasında tedirgin dolanan delifişek martıları, gelin gibi gezinen tekneleri, boğaz da yarışan lüferleri, istavritleri, uskumruları, kuyruğu sokakları süpürerek götürülen derya kuzusu torikleri, balıkçı tablalarına manda gibi serilmiş, Marmara'da ırıpları paralayan orkinozlarıyla; Langa'dan, Hacı Bayram'dan, Topkapı dışlarından Yakacığa, kenti çevrelemiş bağları bahçeleri, bostanlarıyla, çivi kestiren poyrazların yolunu keserek saldırıp denizleri, insanları allak bullak eden yapışkan lodosları, lo-

kanta vitrinleri önünden yutkunarak geçen işsizleri, açları, çamurlu izbe sokaklara şölen çağrısı yapar gibi yayılan kızarmış balık kokularının mutsuz ettiği yabanıl sokak kedileriyle sekizyüz binlik İstanbul kenti kıran kırana savaştaki bir dünyanın ortasında, boynunu bükmüş karanlık bir beklenti içindeydi. Yalnız İstanbul'mu? Tüm Türkiye bekliyordu bu acılı karanlık içinde, tür tür biçim biçimdi bekleyenleri ülkenin. Ağa çiftliğinin kapısındaki çoban köpeği gibi bekleyenler vardı. Kocası savaşa gönderilmiş, gözleri uzayıp giden yollarda asker karısı gibi bekleyenler vardı. Kayaya çöreklenmiş, çatal dilli boz yılan gibi bekleyenler vardı. Otlar arasında sessiz yatan yaralı serçe gibi bekleyenler vardı. Kesim yerinde toplaşan sürüsünün başına dikilmiş celep gibi bekleyenler vardı. Susuzluktan kavrulan topraklarında yağmur duasına çıkmış köylüler gibi bekleyenler vardı. Hana yıktığı kervandaki mallarına alıcı bekleyen vurguncu bezirgan gibi bekleyenler vardı. Karanlıkta direğe çekilmiş kızıl bayrak gibi dondurucu yellerde çırpınarak yürüttükleri acılı kavgada bekleyenler vardı. Bunları daha yakından tanıyacağız şimdi kitabımızda."

Gerçekten de kitabı okuyunca daha yakından tanımak mümkün bu yukarda sözü edilen; bekleşip duranları... Hemen her kesimden insanın iç monologları ve diyaloglarıyla kendilerine -toplumsal misyonları itibariyle- ne kadar samimi olduklarını görülüyor. Bir insan kendi kendine ne kadar konuşabilir, bir olay karşısında ne kadar kendi kafasından düşünebilirse, hepsini başarıyla yansıtmış eserinde.

Dördüncü kitap "savaş bitiyor", beşinci kitap "savaş başladı" şeklinde isimlendirilmiş yazar tarafından... Savaş bitiyor da gerçekten II. Dünya savaşı bitiyor.. doğal olarak romanın da son bulması gerekir diye düşünülebilir. Çünkü 'ikinci dünya savaşı yılların da gelişen olaylar' konu edilmiş bütünlüğünde.. ve beşinci kitap 'savaş başlıyor'da yazar okuyucuya bırakıyor artık romanın devamını.. "*Savaşın içindesiniz zaten*" diyor adeta...

İşte Devrimci Sanat en ışıltılı biçimiyle gülümsüyor okuyucunun yüzüne... Roman bitince okuyucu okuyuculuğuna; yazar da yazarlığına dönmüyor bu romanın sonunda... Yapıcı bir şekilde okuyucu yaratıcılığa ve üretkenliğe sevk ediliyor.. "Senin anlamın ne?" sorusunu soruyor. Saldırılar ve katliamlar her geçen gün artarak devam ediyor. Bakalım sen nasıl bir tavır koyacaksın bu gidişata...

Kitap henüz basılmadan derin ayrışmaları da başlatır olmuş. Vedat Türkali'nin sürekli çalıştığı yayınevi 'Epsilon yayıncılık' yasal sorunlarla karşılaşma endişesi duyarak basmak istememiş mesela... Yazarımız bu duruma üzülmekle beraber ısrarla yayınevini değil, onları bir kitap basmaktan korkar hale getiren sistemi eleştiriyor... Sadece bu kadar değil ayrışmalar... Cengiz Gündoğdu'nun yıllardır yinelediği deyimiyle 'Sanatta Star Sistemi'nin önemli bir parçası olan sanat eleştirmenleri, Orhan Pamuk gibi tüccar-romancıları öve öve bitiremezken, böyle bir eseri görmezden gelebiliyorlar... Örneğin Fethi Naci, Güven romanı ve Vedat Türkali için sadece şunları söylemiş: 'Bir Gün Tek Başına' romanı bir sevda türküsüne benziyor; mutluluklar, hüzünler, sevinçler, acılar içiçe... O, 27 Mayıs'a yürüyen günleri anlatan çok iyi bir roman yazmıştır. Bireyleri toplumsal olayların etkisi içinde, bireyselle toplumsalın karşılıklı etkileşimleri içinde gösterebildiği için, bir sahihlik kazanıyorlar, hem de toplumsal olaylar, toplumsal gerçeklikler eklenmiş gereksiz betimlemeler olmaktan kurtuluyorlar... Bir aşk romanı denebilir 'Bir Gün Tek Başına için, sadece aşk romanı da değil..." Yani övüyor Vedat Türkali'yi, 'Bir Gün Tek Başına' sını da yüceltiyor.

Fakat diyor Fethi Naci devamında, Vedat Türkali son romanında beni roman kahramanlarından biri yapıp öldürdü. (Bu Mavi Karanlık olmalı) Bakmadım bir daha kitaplarına... Şimdi de Güven'i yazmış... Uzun bir roman. Okuyan okur.

Sistemle bütünleşmiş; artık sistemin bir parçası haline gelmiş olanlar için bir kabus sanki bu kitap... Sadece bu kitap mı? Devrimcilikle ilgisi olan her unsur için geçerli bu...

Romandaki kişilikler üzerinde uzun uzadıya çözümlemeler yapmayı; kitabı henüz okumamış olanlar için bir haksızlık olarak değerlendiriyorum. Sadece bütününe konu olan bir desantralizasyon kararı var ki; roman kahramanı proleter devrimci ve aynı zamanda partili Rahmi Usta'nın ağzından aktarmak istiyorum: "*Desantralizasyon kararını Komintern aldı TKP için... Yıllarca genç partililerden saklandı bu karar... Polisin bildiği bir karar büyük bir giz yapıldı neredeyse... '35'e kadar, sınıf sınıfa karşıydı yürüttüğümüz savaş... Çevrende 2. Dünya savaşı görünmeye başlayınca, sosyalist anavatanın korunması için, ne gerekse onu yaptı Komintern. Sovyetlere, emekçi halka dost, demokrat bir çizgi üzerinde işbirliği yapın Kemalistlerle, dendi TKP'ye. Komintern'in '35'teki 7. kongresinde aldığı, demokrasiyi, barışı, emekçi halklarını savunan antifaşist cephe oluşturma kararı doğrultusunda, açık, yasal yollarda çalışmamız istendi. Fransa'da, İspanya'da halk cepheleri oluştu. Faşizmi durdurup*

iktidar oldular. Güçlü, emekçi halkların iyice tanıyıp benimsedikleri Komünist, Sosyalist partileri, solcu, demokrat yığın örgütleri, sendikalar vardı o ülkelerde... İspanya'da faşistler demokrat iktidara saldırdılar, iç savaş çıktı. Bize de bu ülkede komünistliğimizi gizleyip Kemalizm'i ileri çizgiye çekmenin yolu düştü. "Komünistliğimizi gizleyip" diyorum; gizlemesen polis tepene bindiği gibi, halk da yüzüne bakmıyor. Demokratik ülkelerdeki gibi, adınla çıkıp günün koşullarına göre, başka siyasal örgütlerle birlikte iş yapmak değil bu. Kimliğini saklıyor, sonunda yadsıyorsun! Gizlice yaptığın, tüm güzel işler, Kemalizm'in kazancına yazılıyor! Komünistler ise adı sanı yasak karanlık kişiler olarak kalıyor. TKP için karar tartışılırken Komintern'de, "Türkiye'de bir küçük komünist partisinin olması işine gelir Kemalistlerin" demiş Valeski. Doğru demiş. Ellerinin altında bulunsun isterler. Beni bir gece, gözlerimi bağlayıp bir yerlerden geçirerek bir salonda, birilerinin karşısına çıkardılar. Bizim partinin tarihini su gibi biliyorlar! Genç partililerimiz için gizli bunlar! Rezilliğe bak! Desantralizasyonla TKP'nin aldığı karar ellerinde. Sovyetler vermiş bunlara; bir herifin dediği! İçimizde bir puşt var da ondan almadılarsa, "TKP sizin düşmanınız değil; doğru yolda giderseniz sizi destekliyor" diye Sovyetler verdi belki de; doğruysa! Diyorum ya temel sorunumuz, Kemalistleri gücendirmeyip, Sovyetlerden uzaklaşmamalarını sağlamak. Bizim gösterdiğimiz doğrulardan ne kadarı işlerine geldi ki Kemalistlerin? İşlerine gelip doğru yolu görenler ne kadarıydı onların? İkinci cihan savaşı soygununda azaldıkça azaldı bunların sayısı. Bu vurgun, soygun sürerse iyice köşeye sıkışacaklar."

Yazar Emin Karaca'da 'E dergisi'ne yazdığı yazıda Güven romanı için kısa bir değerlendirme yapmış... Diyor ki Vedat Türkali için; Türkiye'de tabuları yıkan bir romancı olarak nitelemek geliyor içimden... O zamana kadar insanların belden aşağısı ayrı, belden yukarısı ayrı olmak üzere yarım yarım yer aldıkları roman anlayışını yıkarak, 'Bir Gün Tek Başına'da Kenan Günsel ekseninde 27 Mayıs öncesi aydın tabakasını yaşamda olduğu gibi anlatması bazı püriten 'solcu'lardan eleştiri almıştı. Bakalım 'Güven'deki komünistlerin uçkurlarından da söz etmesine karşı hangi Ortodoks solcu siyasetçiler bayrak açacak...

Romanda insanı bir bütün olarak ele almak gerekir. Belden aşağısı çürük, belden yukarısı sağlam diye bir değerlendirme yapmak da pek sağlıklı olmasa gerek... Emin Karaca'nın bahsettiği; romandaki kahramanlardan Turgut'un yine partili sevgilisi Necla'yla sevişirken aynı süreçte de komşusu Süheyla ile sevişmesi ve daha sonra üçüncü bir kişiyle (Zübeyde) yatıp kalkması var ki, zaten romanın akışında Turgut'un bunları sorgulamasına neden oluyor. Necla'nın bir şekilde Turgut'un diğer ilişkilerinden haberi olması ve Turgut'u terk etmesi üzerine yakın arkadaşı Halil'e durumunu anlatmasından sonra Halil; "*senin özel yaşamın kimseyi ilgilendirmez aslında... Partiye ve devrimci mücadeleye zarar vermediği müddetçe*" diyor... Tabii Necla Turgut'u terk edince partiyle de ilişkisi kalmıyor... Ve bir takım işler de aksıyor. Turgut: "*Partiye ve mücadeleye zarar verdi işte*" diyor... Ama roman bitimine kadar da yine yaşam tarzında olumlu bir değişim olmuyor... Burada Vedat Türkali aslında devrimcilerin ilişkilerinde yoz davranışlarına ve sevgisiz, sadece cinsel güdüleriyle hareket ederek ilişkilerini gerçekçi bir aşka dönüştüremelerine gönderme yapıyor... Gerçekçi aşkı devrimciler yaşamayıp da kim yaşayacak? Yalnız ben Emin Karaca'nın konuya yaklaşım tarzında komünistlere karşı önyargılı olduğunu sezinledim... Dünya çapında sosyalizme yönelik eleştirileri, özellikle de emperyalist-kapitalist cenahtan gelen saldırı rüzgarını gögüslemeyen E. Karaca, roman içinden bulduğu kimi ilişkileri bu yönlü yorumlayarak sunması gerçekçi bir tutum değildir. Öyle ya egemen güçler yıllarca bu ülkede komünistleri 'karısını kızını sürekli başkalarıyla paylaşan boynuzlu birer yaratık' olarak lanse ettiler... Ve sokaktaki adam da yıllarca başka bir şey bilmedi komünistler hakkında... Emin Karaca'da egemenlerin bu söylemlerine kapılmış olmasın sakın?!!!

Sevginin olmadığı bir yerde hiçbir şeyin sağlıklı temellerde bulunması olası değil... Romandaki bir karakterin yoz bir yaşam tarzına sahip olması; bütün komünistlerin aynı yaşam tarzına sahip oldukları anlamına gelmese gerek... Ama sanatçı eserinde yapıcı bir doğrultuya yönlenebilmek için olumsuz karakterler üzerinden hareket etmek zorundadır... Varolan bir gerçekliğin olduğu gibi aktarılması o gerçekliğin mutlak olduğu anlamına gelmez; aynı zamanda nasıl olması gerektiğine dair çözülümleri de beraberin de doğurur.

Ben Vedat Türkali'nin 10 yıl emek vererek oluşturduğu eserini büyük bir coşkuyla karşıladım... Edebiyatımıza sadece bir roman olmaktan daha çok işleve sahip bu eserin dikkatle ve özenle okunup üzerinde daha uzun uzun düşünülmesi gerektiğine inanıyorum...

KARŞI MEKTUP

Bu mektuba yanıt yazma ihtiyacım, ışıldayan, sürekli devrimlerle yenilenen insana... inanmak istememden kaynaklanıyor. Bir de bu mektubu yazmaya iten bir başka duygudan sözedilebilir: Yasemin'in yazma eyleminin biçimselliğinin bir okur olarak beni rahatsız etmesinden kaynaklıyor. "**Gaban**" romanının tamamını okumadım. Uzun Yürüyüş'ü elden geldiğince takip ederim. Ozan Veli'yi de Yasemin arkadaşı da tanımam.

Eleştirel etik, eleştiri konusu olan nesneyi incelerken objektif olmayı önerir. Tabii ki eleştiri konusu olan şey, değerlendirenin bakış açısını yansıtan önermeler olabilir. Durum böyle olmasına karşı, yazının saldırı yazıcılığına dönüşmesiyle hem ahlaki yazın etiği açısından, hem de eleştiri yerine saldırı arenasına dönüşen; adı mektup da olsa bir iddiadan çok mektup sahibinin söylemek isteyip de söylenemeyen sözlerin öfke ve sorumsuzluğunu taşıyor.

Yazının başında bir roman eleştirisi yapacak sanatsal öngörüye sahip olunmadığı yazılıyor. Bu alçakgönüllüğe rağmen, etiğine uyulmayan bir roman eleştirisi yapılmakta. Mektubu yazan Yasemin arkadaş, "*her ne kadar bir sanat eleştirmeni...*" değilse de Ozan Veli'nin bir amatör olduğunu bilecek, bu konuda kesin bir yargılama yapacak kadar da yüksek bir otoriteye sahip olma yetkisini yansıtıyor. İşin en ilginç yanıysa, "*... pılını pırtısını toplayıp kaçan*" suçlaması...

Rahatsızlığım sadece eleştiriden çok, oturup saldırmak isteyen birinin ihtirasları gibi geldi bana. Bu yargıya varmam, önyargılı davranmak olarak da düşünülebilir. Yazılan mektupta; (Şixo'dan) daha çok kafası basmak, şaheser küçümsemesi, on metrelik görüş alanı olmamak, kendini topluma pazarlayan kişi, Şixo ile Musayıp olması yazının geneline yayılıp giden suçlamalar) Bir toplumbilimci edasıyla romanın dışında da sosyolojik tespitlere dayanan suçlamalar. Sanırım objektif olmayı yansıtmıyor.

Kişiler özelinde rahatsızlıklarımız olabilir. Onları sevmeyebiliriz de, roman da eleştirilebilir. Estetik, biçim, içerik bakımından romanın sanatsal ortalamasının neresinde olduğu görüşü de yazılabilir. Bu aksaklıkları gidermek, daha nesnel davranmak adına siz ve sizin gibi düşünen arkadaşlarda bu tarihsel süreci yeniden kaleme alabilirler. Buna kimsenin itirazı olamaz. Bilakis daha faydalı olur. Bu nesnel bakış açımızı yansıtmıyor denilerek, farklı yazı türlerinin olanaklarından yararlanılarak süreç(ler)le ilgili daha zengin, doyurucu, estetik ürünler yazılabilir.

Bana göre yazının üslubu dayanışmaya, yoldaşlık ruhuna en çok ihtiyacımız olduğu bir dönemde tahrip eden, yaralayan, dışlayan bir tarz, anlam içeriyor. Bu ne eleştiri olabilir, ne de fikir olabilir. Dahası bunu dergilere taşımak doğru olmasa gerek.

Bu yazıda amacım polemik yaratmak, sizleri kırmak hiç değil. Eskiler hep öyle der: Sözün terazisi yok ama ya yüreğimizin?

Tatsız bir tartışmaya neden olmamak için yanıt yazma ihtiyacınızı da varsayarak, yazacağınız herhangi bir yazıya yanıt vermeyeceğim. Sözümü bir cümleyle bağlayıp bitirmek istiyorum. Gaban ve benzeri türden çalışmaları siyasal, sosyal vb. açılardan inceleyerek, eleştirilerimizi devrimcileştirerek, sınıflar savaşımında proletaryanın ve geniş emekçi kesimlerin devrimci donanımına katkıda bulunan, devrimci bir kültürün oluşumuna hizmet eden her çalışmayı, çabayı... selamlayarak, hepimize başarılar diliyorum. İşimiz çok, yolumuz uzun. Soluğumuzu ona göre ayarlayalım.

Devrimci Selamlar...

Onur Can- SOLMAZ -İSTABUL

MEKTUP ELEŞTİRİSİ

"**Gaban**" üzerine ilk defa bir eleştiriye tanık olduk. İlk olduğu için bu eleştiri yazısı, ilgiyi fazlasıyla çekti. Belli bir yazım yeteneği olduğunu fark ettiğimiz bu arkadaşımız, bu yeteneği daha çok tepkisel ve sekter tarzda geliştirmiştir. Eleştiriyi de tepkisel ve sekter tarzda yaptığımız, yazdığımız zaman, ortaya bir kaos veya saldırı sayfası açarız. Ayrıca Yasemin arkadaş, devrimci özgürleşmeci güzergahta dört yıldır politik yayın yapan Uzun Yürüyüş'ün özgürleşmeci çizgisinden uzak bir üslup kullanmıştır.

Eleştiriye başlar başlamaz, "*romanın en büyük talihsizliği romanı yazan ile roman kahramanın aynı kişi olmasıdır*" diyor. Yasemin'in bu tutumu da kendisinin "en büyük talihsizliği olsa gerek" ve devamla "*Ozan Veli, Ozan Veli'yi anlatmıştır*" diyor. Bundan neden rahatsız oluyor ki. "*Ozan Veli'nin üç ay içinde nasıl komutan olduğunu*" yazıyor. Buna çok kızıyor olsa gerek. Haklı da olabilir. Fakat bu eleştirinin farklı zamanlarda başka platformlarda veya bu eleştirinin dışında başka bir yazısında yapabilirdi.

Sürdürelim mektup üzerinden sözlerimizi; "*hayretle Bay Sorun'la Baş Sorun'u sevdiğini*" söylüyor. Kendisi onlarla yaşamış veya onları tanıyor olsa gerek. Biz de hayret ettik. Peki biz, Baş Sorun'la Bay Sorunu nasıl seveceğiz. Umarım arkadaş bu gayretini bizden esirgemez. "*Yazarın Bay Sorunla Baş Sorunu neden argolu sıfatlarla kodlandırdığını anlayabiliyorum*" diyor arkadaş. Fakat biz anlayamıyoruz. Açıklarsa biz de anlarız. Ve devamla eleştirisinde kendisini haklı kılmak veya kanıtlamak için kötü örnekler seçip sunuyor. (S. Demirel'e gönderme yapması) Sahi sormadan edemiyor insan. Ozan Veli'yi nasıl değerlendiriyor. Arkadaş, Ozan Veli'yi "*pılını pırtısını toplayıp kaçanlardan*" sayıyor. Bu durumda bize Yasemin arkadaşa el insaf demek kalıyor. Daha söylenecek ve yürünecek uzunca bir maraton var. Bu maratonda ilkeli ve devrimci bir eleştiri beklerdik.

Selam olsun devrimler için uzun yürüyüş eyleyenlere, onlarla yürüyenlere!

Gaffar ATALAY

Okurlarımıza, Dostlarımıza ve Tüm Duyarlı İnsanlara!

HER KATILIM BİR MEVZİ, HER MEVZİ BİR GEDİĞİ AŞMAK İÇİNDİR

İnsanları limon gibi ezip posasını çıkaran emperyalist-kapitalist sistemin envai türlü oyunları ve saldırılarıyla yüzyüze insanlık. Bu sistem, bağımlı ülkelerde daha barbar ve vahşi. Gericiliğin her biçimindeki rengine yüzünü boyayarak çıkıyor karşımıza. Gelinen noktada artık, insan olma ile olmama arasındaki -yaşam ile ölüm- bir çelişmeye kadar genişlemiştir. Kısaca insanlık, kendi yaşamını ve geleceğini kazanma mücadelesi içinde olmalıdır. Ya var olan karanlığın kutsanmasında eriyecek ya da örgütlü gücünden yeni özgürlükler kazanarak yaşamını özgürleştirecektir.

Şimdi insanım diyen herkese soruyoruz! Çocuklarınıza yaşanılacak bir dünya bırakmak istiyor musunuz?.. İnsan olmanın onuruyla başınızı dik tutabiliyor musunuz?.. Dışınızda kanayan acılar karşısında duyarlılıklarınızı tanıyor musunuz?.. Hücreleri, sokakları, işsizleri, açları ve asalakça yaşayan patronları, bürokratları gözlemliyor musunuz?..

Ve soruyoruz! Neresindesiniz çemberin?

En başta Uzun Yürüyüş okurlarına, dostlarına ve tüm duyarlı insanlara sesleniyoruz. Kendi onursal kavganıza sahip çıkın. Devrimci olan her değer, yarının kazanılmasında çemberin bu yanındaki ileri mevzilerdir. Bu mevzilerin yaşaması, bu kavganın kendi sesini yükseltmesi anlamına gelir. İnsan canıyla ölçüme vurulan değerlerle yaratılmış olan bu direniş, umut mevzileri korunmalıdır.

Korumak, yaratılan değerleri ileri taşımak, katılım ve fedakarlıkla olanaklıdır. Uzun Yürüyüş ve bunun gibi onlarca sosyalist mevzi, ağır faturalar ödüyor. Bundan dolayı da hiçbiri pişmanlık duymadığı gibi acı edebiyatı da yapmıyor. Sadece duyarlılıkları törpülenmiş insana anımsatmalarda bulunarak soruyor! Yanımızda mısınız?

Ne yazık ki bu soruya gözü pek, canlı, açık ve yüreklendirici cevaplar bulmak giderek zorlaşmakta. İnsanın verimli ve devrimci etkinlikleri üzerindeki baskılar, kıyımlar deryası oluşturuyor. Ve her geçen gün koyulaşan gericilik yeni araçlarla karşımıza çıkıyor. Peşpeşe toplatılan birçok sosyalist dergi, yayın akışını ya kesmek ya da aksatmak zorunda kalıyor ve sürdürenlerin yaşadığı sıkıntıları yazmaya sayfalar yetmez. Cephemiz dar, dostluklarımız hesaplı, sıkıntılarımız fazla. Zihinlerimiz grupsal kaygılarla çevrili ve çıkış yollarını zorlamada yetersizlikler alabildiğine yaygın. Laf edenimiz çok ama el uzatmaya gelince, içler acısı bir vurdumduymazlık içindeyiz. Her yerimiz kanıyor ve kanayan yerlerimize bir neşter daha vurmak yerine, bir küçük tampon yapmayı göze alan insanlara ihtiyaç var. Devrim, insanlığın kurtuluşu içindir ve ona katılmak insanın en yüce eylemidir. Bu soylu eylemde, insanım diyen herkesi omuz vermeye çağrıyoruz. Hücredekine, grevdekine, dernektekine, sendikadakine, eylemdekine, boykottakine ve dergidekine; yani hayatın her alanında direnenlere omuz vermeye çağırıyoruz.

Karşı devrim cephesinin, emperyalist barbarlığın, devrimleri nasıl bastırdığını ve yeri geldiğinde nasıl birlikte hareket ettiklerini iyi anlayalım. Bunu çok iyi kavrayıp devrim cephesinin çıkar birlikteliğini geliştirmenin gayreti içinde olmakla işe başlayalım. Aynı devrimci kökleri sıkıca kavrayıp cepheyi genişletelim.

Kapitalizm bir yandan insanın maddi değerlerini iç ederken, bir yandan da kendi pazar ihtiyaçları için çebimizdeki son kuruşu da harcatan bir cazibeyle dikiliyor önümüze. Ama insanın onursal kavgasında yer edinen Uzun Yürüyüş gibi dergilere üçyüz-beşyüz bin lirayı fazla görüp "alamayan"lar, suni tüketim ürünlerine tutsak olmuş bir durumda... Ayda bir-iki dergiye para ödemekten şikayetçi olanların günlük alışkanlıkları insanı ürkütüyor. Duyarsızlıklarla yoğrulmuş ve kendisine yabancılaşmış olanlar bir yana; devrimci, ilerici, demokrat geçinen kaç insan bir lokmasını paylaşma ihtiyacı duyuyor? Bir lokmayı paylaşmak, yoksul insanın en büyük erdemiydi. Gel gör ki, kimi 'lüks' alışkanlıkların kırıntılarını dahi özenle sakınanlar, insanın doğasından giderek uzaklaşıyor.

Biz Uzun Yürüyüş'ün yaşaması, büyümesi inancı ve çabasıyla, halkından ve dostlarından başka dayanacağı kaleleri olmadığından, dergimizin ekonomik olarak güçlendirilmesi için herkesi göreve çağırıyoruz. Amaç daha düzenli, daha verimli, daha güçlü bir yayın faaliyetini yürütmek; daha fazla kitleye giderek daha çok aydınlanma sağlamaktır.

Sistemin önümüze diktiği zorlukları aşmanın en içten, en samimi, en geçerli yollarından biri, her değerin kendi kaynağından beslenmesidir. Bir küçük çaba, bir büyük eylemi hedefe kilitleyebilir. Herkesi küçük çabayı göstermeye çağrıyoruz.

Kendi eylemini yaratamayan insan gerçek anlamda kendisini tanımlamış olamaz. Kendi eylemini yaratmak ise zorunlulukları bilince çıkarmayla başlar. Kendi değerlerimizi yeniden kazanmak, kendi eylemimizi yaratmak ve ona katılmakla olanaklıdır. Bu aynı zamanda kendimiz olanı sahiplenmek ve onu yaşatmaktır.

Baskılara, yok etmelere, sindirmelere, ezip geçmelere karşı en etkili karşı duruş; insanın yaratıcılığı ve onun emekçi ellerinin kenetlenmesidir. Gerçek bir dayanışma mevsimi, ancak tutarlı duyarlılıklar sayesinde gelebilir. Özgürleştirici iklimler yaratma gayreti içinde kalarak bu sese, bu mevziye sahip çıkalım. Özgürlüklerimizi kazanma yolunda uzun yürüyüşler eylemeye cüret edelim...

UZUN YÜRÜYÜŞ DERGİSİ

SEVEBİLİR MİSİN BENİ...

gökyüzü olursam eğer
uçabilir misin bulutlarımda
karanlıklardan görebilir
sevebilir misin beni

ilkbahar olursam eğer
açabilir misin kırlarımda
yapraklarında saklayabilir
sevebilir misin beni

ağustos olursam eğer
taşır mısın teninde
ben bir kum tanesiyim
sevebilir misin beni

kızılırmakla akarsam eğer
bulabilir misin denizlerde
laborantın fanusunda
sevebilir misin beni

Spartaküs olursam eğer
arar mısın isyanlarda
Ağrı dağında yanan
ateşime koşar mısın
sevebilir misin beni

Osman BOZKURT